

PEMPAL

**REČNIK POJMOVA UPRAVLJANJA
JAVNIM FINANSIJAMA**

**VERZIJA 3
JANUAR 2012**

UVOD

Ovaj Rečnik pojmova namenjen je praktičarima u oblasti upravljanja javnim finansijama u PEMPAL regionu i sadrži objašnjenja ključnih termina i pojmova. Njegov cilj je da omogući doslednost u korišćenju terminologije, kao i da se olakša prevođenje terminologije na odgovarajući način.

Rečnik se sastoji iz dva dela:

DEO I Tabelarnog prikaza svih ključnih termina i definicija. Kada god je moguće, ove definicije bazirane su na definicijama koje propisuje IPSAS.

DEO II Zbirno obrazloženje ključnih pojmova i srodne terminologije.

Gde god je prikladno, definicije date u Delu I su povezane sa objašnjenjima navedenim u Delu II.

Ovaj Rečnik pojmova je zamišljen kao izvor koji će se tokom vremena dalje razvijati, i kome će stručnjaci u okviru PEMPAL kontnuirano davati svoj doprinos.

SADRŽAJ

Deo I – SKRAĆENI REČNIK POJMOVA	1
DEO II – DEFINICIJE KLJUČNIH POJMOVA	107
1. RAČUNOVODSTVENA OSNOVA	107
2. KONTNI OKVIR (PLAN)	110
3. STATISTIČKI SISTEMI FINANSIJSKOG IZVEŠTAVANJA	112
4. INFORMACIONI SISTEMI UPRAVLJANJA FINANSIJAMA	115
5. VREDNOSTI IMOVINE I OBAVEZA I DEPRESIJACIJA	119
6. JEDINSTVENI RAČUN TREZORA	122
7. PRIVREDNI SUBJEKAT	125
8. OBAVEZE I POTENCIJALNE OBAVEZE	129
9. INTERNA KONTROLA JAVNIH FINANSIJA	131
10. ODGOVORNOST	134
11. VIŠEGODIŠNJI BUDŽET	135
12. REVIZIJA	138
13. RIZIK	140

DEO I – SKRAĆENI REČNIK POJMOVA

Termin	Definicija	Referenca
Acceptance of risks - Prihvatanje rizika	Rukovodstvo i odbor su utvrdili nivo rizika koji je prihvatljiv za organizaciju, uključujući i prihvatanje rizika u realizaciji strateških planova organizacije.	Wales Audit Office
Account Clean-up (or data cleansing) - Čišćenje računa (ili čišćenje podataka)	Proces definisanja i stvarnjavanja svih transakcija (prihoda i rashoda) u finansijskim izveštajima, kao i ispravljanje nepravilnosti, netačnih podataka ili grešaka. Staranje da su sva bankarska stvarnjavanja kompletna i redovno ažurirana. Jedan od zadataka koje je neophodno sprovesti pre nego što se uvede unapređeni ili novi sistem upravljanja javnim finansijama (FMIS) obično se naziva čišćenje podataka.	OECD
Accountability - Odgovornost	Odgovornost je funkcija odnosa između dve strane u kojoj jedna strana prenosi ovlašćenje na drugu pod uslovom da se strana koja prima ovlašćenje obaveže da će položiti račun o posedovanju i upotrebi prenetog ovlašćenja. Za proširenu definiciju ovog pojma videti Deo II.	OECD1
Accountable officer – Odgovorno lice	Osoba određena da lično bude odgovorna za pitanja zakonitosti, regularnosti i vrednosti za uloženi novac u oblasti javnih finansija u administraciji Škotske i drugim relevantnim poverenim organima javne uprave.	Scottish Government - Vlada Škotske
Accounting - Računovodstvo	Široki termin koji obuhvata pripremu, analizu i reviziju finansijskih informacija. Među brojnim specijalističkim računovodstvenim disciplinama su: revizija, konsultantske usluge, računovodstvo troškova, finansijsko računovodstvo i poresko računovodstvo. Iako računovodstvo pokriva mnoge discipline, računovodstvena profesija se još uvek posmatra kao dosadna struka. Stara šala (citirana u Fox, 2003, 181) definiše “ekstrovertnog računovođu” kao “osobu koja dok priča, umesto u svoje, zuri u klijentove cipele.” Teorija i sistemi organizovanja i sažimanja informacija o finansijskim i ekonomskim aktivnostima. Dobri računovodstveni sistemi od ključnog su značaja za upravljanje budžetom, finansijsku odgovornosti i efikasno donošenje odluka. Za dodatne informacije videti odrednice koje se odnose na računovodstvenu osnovu i računovodstvene sisteme. Interna revizija bi trebalo da ima zaposlene ili da koristi usluge organizacija koji imaju odgovarajuće kvalifikacije iz oblasti računovodstva, revizije, ekonomije, finansija, statistike, informacionih tehnologija, mašinskog inženjersva, poreske politike, prava, zaštite životne sredine i drugih odgovarajućih oblasti, kako bi se ostvarili ciljevi aktivnosti interne revizije.	Auditors’ Dictionary - Revizorski rečnik Allen & Tommasi Wales Audit Office - Vrhovna revizija Velsa
Accounting basis - Računovodstvena osnova/Osnova za obračunavanje	Računovodstvena osnova/osnova za obračunavanje odnosi se na politiku priznavanja priliva, odliva, imovine i obaveza u okviru jednog računovodstvenog sistema – na primer gotovinskog ili obračunskog (računovodstvo zasnovano na načelu uzročnosti prihoda i rashoda). Za proširenu definiciju ovog pojma videti Deo II.	
Accounting control - Računovodstvena kontrola	Postupci i dokumentacija koja se odnosi na čuvanje sredstava, sprovođenje i evidentiranje finansijskih transakcija, kao i na pouzdanost finansijskih evidencija. Oni se često zasnivaju na standardima koje donosi Ministarstvo finansija ili Vrhovna revizorska institucija, i cilj im je da obezbede uporedivost računovodstvenih praksi koje se sprovode u svim ministarstvima, kao i njihovu usaglašenost sa nacionalnim, odnosno međunarodnim konvencijama. Za proširenu definiciju ovog pojma videti Deo II.	

Termin	Definicija	Referenca
Accounting Control System - Sistem računovodstvene kontrole	Serija aktivnosti koje su deo ukupnog sistema interne kontrole koje se tiču ostvarivanja računovodstvenih ciljeva organizacije. One uključuju proveru usklađenosti sa računovodstvenim i finansijskim politikama i procedurama, očuvanje resursa organizacije i izradu pouzdanih finansijskih izveštaja.	DG Budget
Accounting policies – Računovodstvene politike	Konkretni principi, osnove, konvencije, pravila i prakse koje organizacija primenjuje u procesu pripreme i podnošenja finansijskih izveštaja.	IPSAS 3.7, 6.718.8
Accounting records - Računovodstvene evidencije	Ako interni revizor podnosi izveštaj o finansijskim informacijama, dokument o radnom angažovanju revizora treba da dokumentuje i da li su računovodstvene evidencije usklađene ili sravnjene sa takvim finansijskim informacijama.	Wales Audit Office - Vrhovna revizija Velsa
Accounting standards - Računovodstveni standardi	Računovodstveni standardi uspostavljaju standardizovana pravila za priznavanje i vrednovanje imovine, obaveza i finansijskih tokova za potrebe finansijskog izveštavanja u sklopu finansijskih izveštaja za opštu upotrebu. Najznačajniji međunarodni finansijski standardi su: • Međunarodni računovodstveni standardi (sada Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja – MSFR) koje objavljuje Odbor za međunarodne računovodstvene standarde – koji se odnose na profitne organizacije (uključujući i državna preduzeća, javna preduzeća, itd.) • Međunarodni računovodstveni standardi za javni sektor (MRSJS) koje objavljuje Međunarodna federacija računovođa (MFR) – odnose se na sve subjekte javnog sektora, izuzev javnih preduzeća). Računovodstveni standardi propisuju pravila za sprovođenje analize kontrole ključnih računovodstvenih politika i njihovo poređenje sa preporučenim praksama (npr. transakcije u čijem slučaju se javljaju pitanja o priznavanju prihoda ili vanbilansnom tretmanu, trebalo bi posmatrati u kontekstu poštovanja odgovarajućih opšte prihvaćenih računovodstvenih standarda). Umesto prethodnih Međunarodnih računovodstvenih standarda (MRS) sada se koriste Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja (MSFI). Za više informacija o ovom standardu videti objašnjenje pojma Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja.	Wales Audit Office - Vrhovna revizija Velsa
Accounting System- Računovodstveni sistem	Termin računovodstveni sistem često se koristi kada se govori o kompjuterskim (kompjuterizovanim) sistemima. Međutim, ovaj termin ne odnosi se samo na kompjuterski sistem, već obuhvata sve ručne ili kompjuterizovane procese za evidentiranje, upravljanje, kontrolu i izveštavanje o finansijskim transakcijama u okviru organizacije. Osnovna podela računovodstvenih sistema vrši se na sisteme gotovinskog računovodstva i obračunskog računovodstva (računovodstvo po načelu uzročnosti prihoda i rashoda). Sistemi gotovinskog računovodstva priznaju transakcije i događaje u trenutku prijema ili isplate gotovinskih sredstava, dok je obračunsko računovodstvo sistem u kojem se prihodi priznaju u trenutku kada su zarađeni, a rashodi u trenutku kada nastaje obaveza. Skup računovodstvenih postupaka, internih mehanizama kontrole, računovodstvenih knjiga, kontnog plana i kontnog okvira, koji se koristi za potrebe administriranja i evidentiranja finansijskih transakcija, kao i za podnošenje izveštaja o njima. Ti sistemi treba da obuhvata duplo (dvojno) knjigovodstvo, evidentiranje svih faza procesa uplata i isplata za potrebe priznavanja računovodstvenih transakcija, integrisanje računa sredstava i obaveza sa poslovnim računima i čuvanje evidencije u onom obliku koji je pogodan za reviziju.	(7 OECD Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Accounts payable (alternative term: debtors) - Dospjele obaveze (alternativni termin: dužnici)	Kratkoročne, fakturisne obaveze za nabavku dobara i usluga. Salda dospelih obaveza evidentiraju se na bilansu stanja kao tekuće obaveze.	Auditors' Dictionary - Revizorski rečnik Allen & Tommasi
Accounts receivable (alternative term: creditors) - Dospela potraživanja (alternativni termin: poverioci)	Kratkoročni fakturisani iznosi dospeli na naplatu od klijenata po osnovu prodaje roba ili usluga. Dospela potraživanja evidentiraju se kao tekuća imovina na bilansu stanja – kada njihova naplativost postane sporna, kreira se odstupanje za iznos spornih potraživanja.	Auditors' Dictionary – Revizorski rečnik
Accrual basis - Obračunska osnova (Računovodstvo zasnovano na načelu uzročnosti prihoda i rashoda)	Obračunska osnova (Računovodstvo zasnovano na načelu uzročnosti prihoda i rashoda) označava računovodstvenu osnovu po kojoj se transakcije i drugi događaji priznaju u trenutku njihovog nastanka (a ne u trenutku kada dođe do prijema ili isplate gotovinskih sredstava). Stoga, transakcije i događaji evidentiraju se u računovodstvenim evidencijama i priznaju u finansijskim izveštajima u periodima na koje se odnose. Elementi obračunskog računovodstva su: imovina, obaveze, neto imovina /kapital, prihodi i rashodi. Računovodstvena osnova po kojoj se primanja i izdaci priznaju po osnovu toga kada organizacija realizuje/oseti efekte troškova, a ne po osnovu uplate odnosno isplate gotovinskih sredstava. Za proširenu definiciju ovog pojma videti Deo II.	IPSAS 1.7
Accrual-based budget (accrual budgeting) - Budžet koji se zasniva na načelu uzročnosti (Planiranje budžeta po načelu uzročnosti)	Ovaj izraz može se tumačiti na dva načina, kao: (i) budžetska dokumentacija koja, pored gotovinskih aroprijacija, sadrži i podatke zasnovane na računovodstvenom načelu uzročnosti (obračunskoj osnovi); ili kao (ii) budžetske aroprijacije prema podacima zasnovanim na računovodstvenom načelu uzročnosti, uključujući, na primer, rezervisanja na ime amortizacije. U Velikoj Britaniji se računovodstvo/planiranje budžeta koje se zasniva na načelu uzročnosti naziva računovodstveno obuhvatanje/planiranje budžeta sredstava. Za proširenu definiciju ovog pojma videti Deo II.	Allen & Tommasi
Acquis Communautaire	Sastoji se od skupa propisa Evropske unije donetih i ažuriranih tokom proteklih četrdeset godina. Acquis Communautaire obuhvata i osnivački Rimski sporazum, koji je revidiran Jedinstvenim aktom i Ugovorom iz Mاستrihta i Ugovorom iz Amsterdama ; sve propise i regulative koje donosi savet , kao i presude Evropskog suda pravde.	Allen & Tommasi
Acquisition policy - Politika nabavke	Politika nabavke propisuje šta sve organizacija mora da uzme u obzir prilikom kupovine zemljišta i zgrada i građevinskih objekata. Obrazloženje nabavke zemljišta i zgrada i građevinskih objekata mora se navesti u dobro utemeljenom i održivom poslovnom planu. Ovaj plan treba da pokaže da je organizacija identifikovala izvor budžetskih prihoda iz kojih namerava da finansira rashode. Ova politika takođe pomaže u postizanju doslednosti i transparentnosti procesa na nivou cele organizacije. Pre nabavke, organizacije treba da razmotre sve relevantne opcije, uključujući: • Upotrebu postojećih zgrada i objekata; • Nabavku imovine koja ostaje vlasništvu; • Lizing; • Kapitalnu izgradnju; • Zajedničko korišćenje; i • Zajedničko korišćenje zgrada sa partnerskim organizacijama uključujući i treći sektor.	(7

Termin	Definicija	Referenca
Active market - Aktivno tržište	Tržište u kojem vladaju sledeći uslovi: (a) stavke kojima se na tržištu trguje su homogene; (b) spremni i sposobni kupci i prodavci se mogu naći u bilo kom trenutku; i (c) cene su javno dostupne svima.	IPSAS 21.14
Activity - Aktivnost	U smislu klasifikacije rashoda i izdataka, aktivnost predstavlja deo programa, koji ima svoje konkretne ciljeve i rezultate, što omogućava merenje rezultata rada i upravljanje njima.	
Activity Based Management (ABM)- Metod upravljanja zasnovan na aktivnostima	Metod upravljanja zasnovan na aktivnostima je deo šireg procesa strateškog donošenja odluka koji počinje sa definisanjem političkih prioriteta, preko planiranja rukovođenja i rezultata rada – uzimajući u obzir ciljeve i raspoloživa sredstva u organizaciji – sve do upoređivanja rezultata programa.	DG Budget
Activity-based costing (ABC) - Metod utvrđivanja troškova prema aktivnostima	Pristup utvrđivanju troškova, koji se konkretno bavi problemom raspoređivanja režijskih troškova. Ovaj pristup razlikuje se od tradicionalnog načina raspoređivanja troškova, zato što se njime teži ka utvrđivanju pokretača troškova za određenu kategoriju režijskih troškova, umesto da se troškovi jednostavno raspoređuju na proizvoljnoj osnovi.	Allen & Tommasi
Ad-hoc Audit - Ad-hoc revizija	Ad hoc je latinska fraza koja znači “za ove potrebe.” Ona obično označava da je revizija (rešenje) dizajnirana za konkretni problem ili zadatak, da je nije moguće uopštiti i da nije predviđena da bude prilagođena za druge svrhe.	(Wikipedia)
Add Value - Dodatna vrednost	Dodatna vrednost je porast vrednosti koju neki subjekat kreira tokom procesa proizvodnje ili vršenja usluga. U ekonomiji, razlika između prodajne cene i proizvodnih troškova predstavlja dodatnu vrednost po jedinici mere. Zbir pojedinačnih dodatnih vrednosti za sve proizvedene jedinice predstavlja ukupnu dodatnu vrednost. Ukupna dodatna vrednost jednaka je prihodima umanjenim za nabavke (materijala i usluga). Kada je interna revizija u pitanju, ona dodaje vrednost organizaciji i njenim zainteresovanim stranama kada pruži objektivne i relevantne garancije i doprinese efektivnosti i efikasnosti demokratskog upravljanja, upravljanja rizikom i procesima kontrole.	(IIA)
Adequate Control (or adequacy of controls)- Adekvatna kontrola (ili adekvatnost kontrola)	Treba da prikaže da li je rukovodstvo planiralo i na odgovarajući način organizovalo (dizajniralo) sisteme za koje je razumno očekivati da će da pruže uverenje da se rizicima u organizaciji upravlja efektivno, te da će dugoročni i srednjoročni ciljevi organizacije biti ostvarene na efikasan i ekonomičan način.	IIA
Administrative Control System – Administrativne mere kontrole	Seriya akcija koje su deo sistema interne kontrole i koje se odnose na administrativne procedure neophodne za donošenje odluka; obezbeđuju najviši mogući nivo ekonomske i administrativne efikasnosti i omogućuju implementaciju administrativnih politika, bilo da se odnose na finansijske poslove ili neki drugi aspekt poslovanja. Nefinansijski postupci i evidencija ministarstava kojima se obezbeđuje poštovanje pravila koja se odnose na sledeće: • imenovanje, unapređivanje, plaćanje i održavanje discipline zaposlenih; • javne nabavke (ponude, tenderi, upravljanje ugovorima, itd); • obezbeđivanje jednakih uslova manjinskim grupama; • rukovanje protokom informacija; • naknade za putne troškove i reprezentaciju, itd.	DG Budget Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Administrative reporting line - Linije administrativnog izveštavanja	Formalni aranžmani za podnošenje izveštaja među različitim hijerarhijskim nivoima unutar organizacije. Drugi odnosi mogu biti efektivni ako postoje jasne razlike između funkcionalnih i administrativnih linija izveštavanja i ako su odgovarajuće aktivnosti u okviru svake linije utvrđene s ciljem da se održi nezavisnost i obuhvat aktivnosti.	Wales Audit Office - Vrhovna revizija Velsa
Advisor - Savetnik	Osoba ili subjekat koja/koji pruža savetodavne usluge. Interni revizori mogu da budu angažovani i kao savetnici, sve dok se efekti ovakvih aktivnosti na nezavisnost interne revizije mogu lako identifikovati i njima se upravlja na odgovarajući način.	Wales Audit Office - Vrhovna revizija Velsa
Agency - Agencija	Koncept agencije važan je kako u upravljanju, tako i u pravu. Stoga je važno utvrditi odgovarajući kontekst, kako bi se pojam koristio u adekvatnom značenju. U pravu, agencija je sporazumni odnos koji se uspostavlja ugovorom ili zakonom i gde jedna strana, <i>principal</i>, daje ovlašćenje drugoj strani, <i>agentu</i>, da postupa u ime i pod kontrolom principala prilikom poslovanja sa trećim licima. Ovakav odnos je fiducijarne prirode, a akcije i reči koje agent razmeni sa trećim licima su obavezujućeg karaktera. Sporazum kojim se uspostavlja odnos agencije može biti jasno iskazan ili impliciran, a agent i principal mogu biti bilo pojedinac (fizičko lice) ili pravni subjekat (pravno lice), kao što je korporacija ili partnerstvo. Termin "agencija", u državnoj upravi, ima specijalizovano značenje koje je izvedeno iz originalnog značenja koncepta agencije. U ovom kontekstu "agencija" je organ državne uprave u sastavu Vlade, kojem je dodeljen/poveren određen stepen autonomije, odnosno nezavisnosti od ministarstva u čijem se sastavu agencija nalazi. Rad agencija može biti uređen skupom finansijskih ili menadžment pravila koja se u potpunosti ili delimično razlikuju od pravila koja se tradicionalno primenjuju na vertikalno integrisana ministarstva. Budući da se u smislu ove definicije termin „agencije“ koristi da označi organe državne uprave u sastavu Vlade, on po definiciji ne obuhvata privatne firme i nevladine organizacije, čak i kada se one većinski finansiraju iz državnih izvora. Sledstveno navedenom tumačenju, ova definicija ne odnosi se ni na državna preduzeća.	OECD
Aid (in the context of Governments) – Državna pomoć (u kontekstu država)	Državna pomoć može biti u formi gotovine, dobara ili usluga. Državna pomoć industrijskom sektoru ili geografskom regionu neke države može imati različite oblike, od grantova, preko poreskih olakšica do tehničke pomoći. Međunarodna pomoć uključuje i transfere sredstava iz razvijenih zemalja prema zemljama u razvoju, i takođe može imati različite oblike, kao što su gotovinski transferi, tehnička ili vojna pomoć.	Auditors' Dictionary
Aid-in-kind – Nenovčana pomoć (pomoć u naturi)	Tokovi roba ili usluga koji se odvijaju bez razmene novca ili dužničkih instrumenata za uzvrat. U nekim slučajevima, sredstva nenovčane pomoći u vidu robe za široku potrošnju (pomoći u naturi) kao što je pšenica, na primer, mogu se prodati, a sredstva od prodaje biti uplaćena u budžet. Mnogo je češći slučaj da se primanja preusmeravaju preko posebnog fonda.	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Allocative efficiency - Sposobnost efikasnog raspoređivanja sredstava (takođe: alokacijska efikasnost)	Odnosi se na sposobnost vlade da rasporedi sredstva i odabere programe i projekte koji su u skladu sa njenim ciljevima. U ekonomskoj teoriji, efikasno raspoređivanje sredstava, koje se još naziva i "Paretov efekat", ostvaruje se raspoređivanjem sredstava na takav način da svaka trenutno nastala promena iznosa ili vrste rezultata ide na nečiju štetu.	Allen & Tommasi
Allotment - Dodela sredstava	Može da ima isto značenje kao reč raspoređivanje sredstava (apportionment), a može da podrazumeva i određenu fazu u postupku raspodele budžetskih sredstava budžetskim korisnicima. Videti takođe objašnjenje termina: "Appropriationment - Raspoređivanje sredstava".	
Analytical audit examination (or review) or Analytical procedures - Analitičko revizijsko ispitivanje (ili analiza) odnosno Analitičke procedure	Revizijska tehnika koja se fokusira na analizu kretanja stanja na računima tokom vremena i procenu opravdanosti stavki na finansijskim izveštajima. Na nivou finansijskih izveštaja, analitičko revizijsko ispitivanje obično se fokusira na promene na stanju i odnosima na računima tokom vremena. Ova tehnika takođe obuhvata i procene odnosa među stavkama na finansijskim izveštajima. Na primer, ako se prihvati neke organizacije udvostruče između dva izveštajna perioda, onda bi se moglo očekivati da se i nivo dospelih potraživanja značajno uveća između ova dva perioda. Ako dospelila potraživanja ne prate trend prihoda, analitičko ispitivanje finansijskih izveštaja može da se fokusira na poređenje finansijskih podataka sličnih organizacija – na primer, industrijski proseki troškova plata po zaposlenom je uobičajeni kriterijum za procenu opravdanosti troškova zarada. Na nivou glavne knjige, procedure analitičkog ispitivanja obično podrazumevaju pregled stavki na računu za evidentiranje neuobičajenih stavki i analizu odstupanja između izvršenih i planiranih nivoa budžetskih rashoda. Procedure analitičkog ispitivanja predviđene su da istaknu potencijalne, materijalne greške u glavnoj knjizi ili u finansijskim izveštajima. Budući da je u pitanju opšta revizorska tehnika, analitičko ispitivanje obično otvara pitanja (umesto da nudi odgovore) i tako predstavlja način za identifikaciju oblasti za dalju analizu. Upravo iz ovog razloga, analitičko ispitivanje je obično ključni element u procesu planiranja revizije, ali se i sam po sebi smatra za veoma koristan revizijski test. Za više informacija videti: Glover et al. (2000); Lin et al. (2003). Prilikom utvrđivanja očekivane greške u populaciji, revizor bi trebalo da uzme u razmatranje pitanja kao što su nivoi grešaka utvrđeni u prethodnim revizijama, izmene u procedurama organizacije i podatke koji su rezultat procesa evaluacije interne kontrole i rezultate procedura analitičkog ispitivanja. Analitičke procedure ili procedure analitičke revizije imaju za cilj da omoguće šire razumevanje finansijske pozicije i rezultata organa javne uprave. Ove procedure se takođe primenjuju i prilikom utvrđivanja stavki koje je potrebno dodatno istražiti. Ovakva procedura ispituje odnose između transakcija, proporcionalnih odnosa, trendova i promena u bilansima između dva perioda. Procedure mogu da posmatraju i prošle događaje koristeći evidentirane transakcije, a mogu i da služe za predviđanje u situacijama kada se istorijski podaci koriste da utvrde očekivani ishod. Očekivani ishod se onda poredi sa stvarnim ishodom.	Auditors' Dictionary Wales Audit Office - Vrhovna revizija Velsa (7)
Annual budget - Godišnji budžet	Budžet odobren za period od jedne godinu. Ne obuhvata obelodanjene procene koje su date unapred ili projekcije za periode koji nisu uključeni u budžetski period.	IPSAS 24.7
Annual financial statement - Godišnji finansijski izveštaj	Videti objašnjenje pojma: „General Purpose Financial Statements - Opšti finansijski izveštaji“.	

Termin	Definicija	Referenca
Annual report (of a public body) - Godišnji izveštaj (organa javne uprave)	Godišnji izveštaj je sveobuhvatni izveštaj o aktivnostima organa javne uprave u periodu od jedne godine. Godišnji izveštaji sadrže informacije o aktivnostima i finansijskim performansama preduzeća. Godišnji izveštaj se obično objavljuje istovremeno sa Opštim finansijskim izveštajima.	(7)
Application software - Softverska aplikacija	Program koji je dizajniran da obavlja konkretnu funkciju ili grupu funkcija za upravljanje javnim finansijama, kao što su, na primer: računovodstvo, upravljanje dugovima.	
Apportionment - Raspoređivanje sredstava	Odobrenja koja su data ili sredstava koja su raspodeljena obično od strane Ministarstva finansija resornim ministarstvima i drugim korisnicima budžetskih sredstava, koja im omogućavaju da angažuju ili da isplate sredstva, odnosno i jedno i drugo, u utvrđenom vremenskom periodu i u okviru iznosa koji su im dodeljeni ili odobreni. Videti takođe objašnjenje pojma: „Warrant - Nalog za apropijaciju“.	Allen & Tommasi
Appraisal - Ocena	Podrobno ispitivanje predloga javnih politika ili investicionih projekata, analizom ekonomskih, finansijskih i drugih efekata tog predloga. Ocena politika ili projekata ponekad se naziva i ex-ante /prethodna ocena.	Allen & Tommasi
Appropriation - Apropijacija	Ovlašćenje koje je, u skladu sa nekim zakonom, parlament dao izvršnoj vlasti za trošenje državnih sredstava, do utvrđene granice, a za konkretnu svrhu. Godišnje apropijacije vrše se preko zakona o godišnjem budžetu ili, u nekim zemljama, preko posebnih zakona o apropijacijama, u skladu sa budžetom. Dodatni budžeti/aproprijacije ponekad se naknadno odobravaju, nakon usvajanja zakona o godišnjem budžetu, u slučaju da godišnja apropijacija nije dovoljna da se pokriju određene potrebe. Izraz “stalna apropijacija” ponekad se koristi za utvrđivanje ovlašćenja koje obuhvata period koji je duži od jedne budžetske godine, a na osnovu posebnih zakona (kao što su zakoni o socijalnom osiguranju). U mnogim zemljama, državne agencije i službe moraju da imaju posebno ovlašćenje izvršne vlasti (“raspoređena ili dodeljena sredstva ili nalog za apropijaciju”) da bi mogli da preuzmu neku obavezu koja nije u skladu sa apropijacijom. Videti objašnjenje pojma: “ Supplementary Budget - Dopunski budžet”.	OECD
Approved budget - Usvojeni budžet	Dozvola za izdatke na osnovu zakona, ovlašćenja o apropijaciji, uredbi koje donosi Vlada, i drugih odluka koje se odnose na predviđene prihode ili primanja projektovana za dati budžetski period.	IPSAS 24.7
Arrears - Docnje / zaostala plaćanja	Iznosi obaveza ili potraživanja koji nisu izmireni do ugovorom predviđenog datuma ili u okviru uobičajenog perioda poslovanja. Do zaostalih plaćanja može doći zbog toga što državna ministarstva ili agencije nisu izmirile svoje obaveze po osnovu dospelih računa od dobavljača, dospelih zarada, transfera ili troškova otplate duga. Zaostala plaćanja na ime poreza podrazumevaju neplaćene poreze koji se duguju državi. U sistemu obračunskog računovodstva, docnje se iskazuju kao imovina ili obaveze.	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Asset register - Registar imovine	U registru imovine evidentiraju se detalji o osnovnim sredstvima organizacije (objašnjenje osnovnih sredstava dato je u zasebnoj definiciji) uključujući zemlju i građevinske objekte, vozila, opremu, nematerijalnu imovinu (npr. licence za korišćenje softvera) mašine, ugradne elemente i sl. Ovaj registar važan je za efektivno upravljanje zemljištem i građevinskim objektima i finansijsko izveštavanje. Korišćenje jedinstvenog registra pomaže prilikom uspostavljanja doslednosti. Neke organizacije čuvaju i finansijski i imovinski registar. U takvim slučajevima ova dva sistema se moraju periodično usklađivati, kako tokom godine, tako i na kraju finansijske godine. Registar imovine sadrži informacije o svakom osnovnom sredstvu koje organizacija ima u svom vlasništvu ili zakupljuje, koristi, upravlja ili ima interes u njemu. Registar sadrži informacije koje uključuju naziv sredstva, datum nabavke, adresu, vrednost i lokaciju. U registru imovine navode se sledeće informacije u vezi sa osnovnim sredstvima: • Stanje sredstava; • Način održavanja; • Nivo usklađenosti sa propisima i šta je još potrebno uraditi da bi se postigla puna usklađenost (testiranje vode, azbesta, i sl.); • Zakup; • Troškovi korišćenja; i • Korišćenje vode i energije.	(7)
Assets – Sredstva (Imovina)	Sredstva, odnosno imovina pod kontrolom jednog subjekta, koja su rezultat prethodnih događaja, i od kojih se očekuje da će, za taj subjekat, predstavljati izvor ekonomskih koristi ili uslužnih potencijala u budućnosti. Imovina koja funkcioniše kao skup vrednosti nad kojim se ostvaruju prava vlasništva od strane institucionalnih jedinica, pojedinačno ili kolektivno, i iz kojih mogu da se ostvaruju ekonomske koristi kroz njihovo čuvanje ili upotrebu tokom određenog vremenskog perioda. "Materijalna" sredstva mogu biti finansijska (na primer, gotovina ili državne hartije od vrednosti) ili fizička (na primer, objekti, putevi, nacionalni parkovi, itd). Sredstva takođe mogu biti "nematerijalna", kao što su autorska prava ili prava na korišćenje ruda. Imovina predstavlja način na koji organizacije ostvaruju svoje ciljeve. Za imovinu koja se koristi za proizvodnje/isporku roba i usluga koja ne generiše neto gotovinske prilive kaže se da ima "uslužni potencijal". Imovina koja se koristi za generisanje neto gotovinskih priliva opisuje se kao imovina koja sadrži "buduće ekonomske koristi". Da bi obuhvatio sve moguće svrhe u koje se imovina može koristiti, ovaj Rečnik pojmova koristi termin "buduće ekonomske koristi ili uslužni potencijal" da opiše osnovne karakteristike imovine. Za proširenu definiciju imovine, obaveza i amortizacije videti Deo II ovog Rečnika pojmova.	IPSAS 1.7, 2.8, 5.56.78.6 Allen & Tommasi
Associate – Povezano lice/subjekat	Subjekat, uključujući i preduzeća kao što su partnerstva, u kojima investitor ima značajan uticaj i koji nije niti kontrolisani subjekat, niti interes u zajedničkom ulaganju.	IPSAS 6.77.78.6
(Association of Chartered Certified Accountants, the ACCA) - Asocijacija ovlašćenih sertifikovanih računovođa	ACCA je jedno od pet visokih računovodstvenih tela u Velikoj Britaniji. Ovo je telo osnovano Kraljevskom poveljom i zastupa sve računovođe iz javnog i privatnog sektora. Od svih tela koje okupljaju računovođe u Velikoj Britaniji, ACCA ima najveći broj međunarodnih članova.	

Termin	Definicija	Referenca
Assurance Services - Davanje uverenja/garancija	Objektivna procena argumenata za pružanje nezavisne ocene dobrog upravljanja, upravljanja rizikom i procesa kontrole u organizaciji. Primeri mogu da obuhvataju ocenu finansijskih sistema, učinaka, zakonitosti, bezbednosti sistema i izrade due diligence izveštaja.	IIA
Attribution – Pripisivanje	Odlučivanje o tome koliki deo prihoda se zaista može pripisati uticaju neke mere politike ili programa državnih rashoda, umesto nekim drugim uticajima. To je jedan od zadataka koji predstavlja najveći izazov prilikom vršenja evaluacije.	Allen & Tommasi
Audit (or Engagement) – Revizija (ili angažman revizora)	U najopštijem smislu revizija može da označava bilo kakvo ex-post ocenjivanje transakcija, procedura ili izveštaja s ciljem da se verifikuje bilo koji aspekt – tačnost, efikasnost, i slično. Za proširenu definiciju ovog pojma videti objašnjenje u Delu II.	
Audit action plan - Akcioni plan revizije	Administracija/održavanje sveobuhvatne baze podataka sa preporukama i akcionim planovima koji proističu iz interne revizije i rada eksternog revizora, kao i drugih funkcija interne revizije i ispitivanja.	Wales Audit Office - Vrhovna revizija Velsa
Audit assessment of internal controls – Revizorova ocena internih kontrola	Mišljenje koje može da obuhvati celokupnu ocenu kontrola ili oblasti revizije ili može biti ograničena na specifične aspekte kontrole ili angažmana. Ciljna grupa za prijem izveštaja su viši rukovodioci i članovi odbora. U Smernicama za planiranje revizije sistema internih kontrola (Auditing Guideline on Planning the IS Audit) navodi se da revizor treba da sprovede preliminarnu ocenu kontrola nad funkcijama koje su predmet revizije.	Wales Audit Office - Vrhovna revizija Velsa
Audit Authority – Služba revizije	Služba revizije, koja je funkcionalno nezavisna od drugih aktera u sistemima upravljanja i kontrole i koja postupa u skladu sa međunarodno prihvaćenim standardima revizije određena je od strane zemlje korisnika (za sredstva EU). Ovaj organ nadležan je za vršenje provede efektivnosti i adekvatnosti funkcionisanja sistema rukovođenja i kontrole.	(EC – regulativa za implementaciju IPA, član 29)
Audit Checklist – Revizorov upitnik	Standardizovani upitnik koji se u postupku revizije koristi za analizu i ocenjivanje.	
Audit Committee – Revizijska komisija	Komisija u sastavu izvršnog odbora (ili nekog drugog sličnog upravljačkog organa) koja vrši nadzor nad procesima revizije i finansijskog izveštavanja u organizaciji. U većini sistema korporativnog upravljanja, ova komisija se najčešće sastoji od direktora van organizacije kako bi se obezbedila nezavisnost, a konflikt interesa sveo na najmanju moguću meru. Uobičajene aktivnosti revizijske komisije sastoje se od podnošenja izveštaja upravnom odboru o nadzoru nad: (i) finansijskim izveštavanjem, (ii) okruženjem u kojem se odvijaju interne kontrole, (iii) radom eksternih i internih revizora, (iv) naknadama za eksterne revizore, (v) podesnosti računovodstvenih politika, i (vi) procedurama upravljanja rizikom. U javnom sektoru, Revizijsku komisiju imenuje organ javne uprave radi vršenja nadzora nad procedurama koje uređuju izradu finansijskih izveštaja i sisteme finansijske kontrole.	Auditors’ Dictionary – Revizorski rečnik (7)
Audit Competence - Kompetencije revizora	Kompetencije i kvalifikacije koje pojedinac koji želi da vrši reviziju treba da ima. Pisano pravilo kaže da su “kompetencije prvi kriterijum koji revizor mora da ispuni. Kompetencije za reviziju podrazumevaju i znanje i veštine, koje su rezultat obrazovanja, obuke i iskustva” (Flint, 1998, 48). Profesionalna udruženja iz oblasti revizije bave se definisanjem i praćenjem kompetencija svojih članova u vezi sa poslovima revizije.	Auditors’ Dictionary – Revizorski rečnik

Termin	Definicija	Referenca
Audit coverage (in the context of internal audit) - Obuhvat revizije (u kontekstu interne revizije)	Plan angažovanja internog revizora zasnovan na riziku može da obuhvati i da se oslanja na konsultantske angažmane, u onoj meri za koju se smatra da je prihvatljiva, kako bi se organizaciji obezbedio neophodni obuhvat revizije.	Wales Audit Office - Vrhovna revizija Velsa
Audit documentation – Revizorska dokumentacija	Dokumentaciju o strukturi interne kontrole čine materijalni i pisani dokazi o komponentama procesa interne kontrole, koji uključuju i: identifikaciju organizacione strukture i politika organizacije, njenih operativnih kategorija, srodnih ciljeva i kontrolnih aktivnosti. Sve ovo bi trebalo da se nalazi u dokumentima kao što su direktive rukovodstva, administrativne politike, priručnici sa procedurama i računovodstveni priručnici.	INTOSAI
Audit Engagement Plan – Plan angažovanja revizora	Alternativni termin za „audit program“ - program revizije ili „audit schedule“ - raspored revizije.	Auditors' Dictionary – Revizorski rečnik
Audit Evidence – Revizijski dokaz/Činjenice	Informacije koje potkrepljuju i dokumentuju mišljenja, zaključke ili izveštaje revizora, službi interne revizije ili Vrhovne revizorske institucije. Ove informacije treba da budu: • Kompetentne: informacije koje su u smislu kvantiteta dovoljne i podesne za postizanje rezultata revizije, kao i kvalitativno objektivne (nepristrasne) tako da mogu ulivaju poverenje i pouzdanost. • Relevantne: informacije koje se odnose na ciljeve revizije. • Razumne: informacije koje su ekonomične, u smislu da su troškovi nastali prilikom njihovog pribavljanja srazmerni rezultatu koji revizor, služba interne revizije ili Vrhovna revizorska institucija pokušavaju da ostvare.	DG Budget
Audit field Standards – Standardi područja revizije	Okvir kojim revizor treba da se rukovodi da bi na sistematičan način ostvario cilj revizije, a koji obuhvata sledeće: a) planiranje i nadzor nad revizijom, b) prikupljanje činjenica koje su kompetentne, relevantne i razumne, i c) sprovođenje odgovarajuće analize i evaluacije sistema internih kontrola.	DG BUDGET
Audit finding - Nalazi revizije	Relevantni izveštaji o činjeničnom stanju. Nalazi revizora nastaju u procesu poređenja stanja "kakvo bi trebalo da bude" sa onim "kakvo jeste".	Allen & Tommasi
Audit findings, conclusions and recommendations - Revizorski nalazi, zaključci i preporuke	Nalazi su konkretni dokazi koje revizor prikuplja radi ostvarenja ciljeva revizije; zaključci su ono do čega revizor dođe na osnovu nalaza; preporuke su aktivnosti u vezi sa ciljevima revizije koje revizor donosi.	DG Budget
Audit four-eyes principle - Revizijski princip četvoro očiju	Kriterijum koji pretpostavlja da će proces biti efektivan ako ga sprovede namanje dva pojedinca.	PROC
Audit kick-off meeting (Opening meeting) – Početni/inicijalni sastanak	Cilj ovog sastanka je da se na njemu potvrdi program revizije, da se verifikuju kanali komunikacije, da se ukratko prezentuje pregled svih planiranih revizorskih aktivnosti i da se odgovori na sva pitanja subjekta revizije. Trebalo bi voditi zapisnik sa sastanka koji sadrži informacije o tome ko je prisustvovao sastanku, na primer u vidu liste za upisivanje (imena, oblast, datum), kao i o eventualnim izmenama plana revizije ili pitanjima, odnosno bojaznima koja ima subjekat revizije. Dnevni red inicijalnog sastanka bi trebalo da uključuje: predstavljanje revizora i predstavnika subjekta revizije, razgovor o programu revizije, informacije kojima je pristup ograničen, alati i tehnike revizije, proces izveštavanja i satnicu intervju (sastanaka), analizu logistike i potvrđivanje zaključnog sastanka.	Russel, IA Pocket Guide, p.69 – Russel, Džepni vodič kroz internu reviziju, str. 69

Termin	Definicija	Referenca
Audit Mandate – Mandat revizije	Nadležnosti, ovlašćenja, diskreciona prava i zadaci revizije povereni organu koji vrši reviziju (na primer, Vrhovnoj revizorskoj instituciji) u skladu sa ustavom i drugim nacionalnim propisima (shodno uredama zakona i podzakonskih akata zemlje).	DG Budget
Audit Objective (or Engagement Objectives) – Cilj revizije (ili ciljevi angažmana)	Precizna izjava o tome šta se revizijom namerava postići, odnosno na koja pitanja će revizija da odgovori. Ovo može da obuhvata i pitanja finansijske i zakonske prirode, odnosno pitanja o performansama. Široko formulisane izjave koje definišu interni revizori i koje sadrže informacije o tome šta planirana revizija namerava da postigne.	DG Budget IIA
Audit opinion – Mišljenje revizora	Revizorov zaključak o tome u kojoj meri dokazi i činjenice pribavljeni u postupku revizije negiraju ili potvrđuju cilj revizije. Ključni preduslov za kredibilitet mišljenja revizora je nezavisnost, naročito u kontekstu eksterne revizije: “Mišljenje revizora nije ništa više od mišljenja, ali se za njega mora verovati da je utemeljeno na činjenicama i da predstavlja čvrsto i iskreno mišljenje revizora” (Flint, 1988, 47).	Auditors’ Dictionary – Revizorski rečnik
Audit Plan (internal audit) – Plan revizije (plan interne revizije)	Detaljni plan za period od jedne godine u koji sadrži prikaz planiranih aktivnosti revizije za nastupajuću godinu. U slučaju interne revizije plan je ograničen budžetom sektora za reviziju i planiranim raspoloživim resursima. Plan bi takođe trebalo da sadrži informacije o oblasti koja će biti analizirana svakom planiranom revizijom, procenjeni relativni rizik revizije, vrstu revizije, lokaciju, planirani broj sati, kao i bilo koje druge planirane troškove. U zavisnosti od veličine i složenosti organizacije, plan može biti prikazan sumarno ili detaljno razrađen na niz različitih segmenata. Ovakav plan ima za cilj da različitim nivoima rukovodstva omogućiti bolje razumevanje širine i obuhvata revizije u oblastima koje spadaju u njihov domen nadležnosti.	Brinks, Modern IA, p.292 – Brinks, Savremena interna revizija, str. 292
Audit Procedures – Procedure revizije	Testovi, instrukcije i detalji sadržani u programu revizije koje treba sprovesti na sistematičan i razuman način.	DG Budget
Audit Program (Engagement Work Program) – Program revizija (ili Program radnog angažovanja)	Dokument u kojem se navode procedure koje revizor treba da poštuje tokom angažmana, a koje su predviđene da ostvare plan angažovanja. Dokument u kojem se navode testovi koje je potrebno sprovesti u postupku revizije. Postupak koji se proces planiranja revizije zaključuje izradom formalnog, pisanog programa revizijskih testova obično se smatra primerom dobre prakse. U praktičnoj primeni, međutim, ovi se programi bitno razlikuju u smislu detalja i složenosti. Jedan ekstrem predstavlja program revizije koji samo taksativno po tačkama navodi koji će se testovi sprovesti u postupku revizije. Drugi ekstrem je program revizije sa veoma detaljnim smernicama o redosledu revizijskih testova, uključujući imena revizora koji će biti zaduženi za sprovođenje za svakog od testova. Plan i procedure revizije – plan revizije odražava revizorovu procenu rizika kojima je izložen organ državne uprave. Ovaj plan navodi sve aktivnosti koje revizor namerava da preduzme u vezi sa finansijskim izveštajima (i drugim sistemima). Revizori obično ne posmatraju svaku transakciju organa državne uprave, već testiraju određeni opseg transakcija na osnovu kojih donose zaključke. Revizori primenjuju čitav niz različitih procedura, uključujući ispitivanje transakcija, stanja i drugih informacija.	Auditors’ Dictionary – Revizorski rečnik (7)
Audit Report – Izveštaj o reviziji	INTOSAI Lima deklaracija navodi “Vrhovna revizorska institucija ima ovlašćenje i obavezu propisanu Ustavom da podnese godišnji i nezavisni izveštaj o svim svojim nalazima Parlamentu ili nekom drugom nadležnom organu javne uprave. Ovaj izveštaj se javno objavljuje.” Pisano mišljenje revizora i druge primedbe o skupu finansijskih izveštaja koji su rezultat revizije finansijskih aktivnosti ili revizije usklađenosti sa propisima, odnosno nalazi revizora o završetku revizije rezultata rada.	INTOSAI DG Budget

Termin	Definicija	Referenca
Audit review of cause – Revizijska analiza uzroka	Uzrok predstavlja osnovni razlog usled kojeg dolazi do sumnjivog ponašanja ili stanja. Ova osetljiva oblast, koja se u velikoj meri oslanja na rasuđivanje, zahteva veoma intenzivne napore i uvid revizora. Najmanje što bi revizor trebalo da uradi je da dovoljno temeljno istraži situaciju kako bi mogao/la da generiše “izjavu o aktivnostima na prvom nivou.” Ovo je izjava koja je dovoljno detaljna i konkretna tako da omogućuje korisniku (primaocu) preporuke da preduzme korektivne mere i promeni uočeno stanje. Neophodno je što preciznije identifikovati stvarni uzrok problema, odnosno barem jedan ili više uzorka, koji će preporuku staviti u odgovarajući kontekst, učiniti je uverljivom i dovesti do pažljivo formulisanih konkretnih izjava o preporučenim korektivnim merama. Samo navođenje da problem ili negativne okolnosti postoje zato što neko nije postupao u skladu sa zvaničnom politikom organizacije nije dovoljno smisleno. Takođe, ovaj pristup obično ograničava revizora na formulisanje prilično površnih izjava o preporučenim aktivnostima kao što su: „postupati u skladu sa politikom kompanije“. Neki od primera uzroka su: Nedostatak odgovarajućih obuka; nedostatak adekvatne komunikacije; nemar ili nebriga; smernice ili standardi (kriterijumi) nisu adekvatni, nisu dostupni, zastareli su ili nisu praktični; svesne i namerne odluke ili instrukcije da se odstupa od propisanih zahteva (iz različitog broja razloga); nedostatak resursa (bilo finansijskih ili ljudskih); odsustvo primene logičnog rasuđivanja ili zdravog razuma; skrivanje istine ili sticanje lične koristi; odsustvo delotvornog ili dovoljnog nadzora, odnosno odsustvo analize nadzora; odsustvo želje za promenom; odsustvo planiranja; pogrešno ili nedelotvorno organizaciono uređenje ili delegiranje ovlašćenja.	Cangemi & Tommie
Audit risk - Rizik revizije	Rizik da procedure koje revizor primenjuje neće dovesti do identifikacije problema, koji bi da je poznat, zahtevao promenu izveštaja revizora.	Allen & Tommasi
Audit sampling – Revizijsko uzorkovanje	Procedure revizije koje se, umesto na celoj populaciji, sprovode na uzorku populacije relevantnom za zadatak revizije.	Allen & Tommasi
Audit sampling – Revizijsko uzorkovanje	Revizijsko uzorkovanje može biti statističko i nestatističko. Statističko uzorkovanje je matematički metod izbora reprezentativnih stavki koje odražavaju karakteristike cele populacije. Korišćenjem rezultata revizijskih testova sprovedenih nad uzorcima koji su prikupljeni primenom statističkih metoda, interni revizor može da izrazi mišljenje o celoj grupi. Na primer, revizor može da razvije statistički uzorak stavki na zalihama, testira stavke obuhvaćene uzorkom u pogledu broja ili vrednosti, te zatim iznese mišljenje o vrednosti ili tačnosti ukupnih zaliha. Nestatističko uzorkovanje, koje se takođe naziva uzorkovanje na bazi rasuđivanja, nije zasnovano na matematičkoj teoriji i ne omogućuje revizoru da iznese statistički precizno mišljenje o celoj populaciji. Bez obzira na ovo, nestatističko uzorkovanje, odnosno uzorkovanje na bazi rasuđivanja, je veoma koristan alat u postupku revizije.	(Brinks, Modern IA, p.354) – Brinks, Savremena interna revizija, str. 354
Audit Scope – Obuhvat revizije	Okvir ili ograničenja i predmet revizije.	DG Budget
Audit Scope limitation - Ograničenja obuhvata revizije	Restrikcije koje se odnose na obavljanje revizije. Ovaj termin se obično koristi u kontekstu eksterne revizije, kada ograničenja u pogledu dokaza revizije, koja proističu iz okolnosti ili ponašanja subjekta revizije, sprečavaju revizora da donese (ne)kvalifikovano mišljenje o finansijskim izveštajima koji su predmet revizije. U takvim okolnostima, revizor često pribegava iznošenju posebnih napomena.	Auditors' Dictionary – Revizorski rečnik

Termin	Definicija	Referenca
Audit Standards – Standardi revizije	Standardi revizije su smernice koje revizoru pomažu da utvrdi korake i procedure koje bi trebalo da primeni da bi se ostvario cilj revizije. Ovo su kriterijumi na osnovu kojih se evaluiraju rezultati revizije. Međunarodni standardi revizije (International Standards on Auditing - ISA) za komercijalni sektor su standardi koje propisuje i donosi Međunarodni odbor za standarde revizije i uveravanja pri Međunarodnoj federaciji računovođa (International Auditing and Assurance Standards Board of the International Federation of Accountants). Derivati Međunarodnih standarda revizije primenjuju se u reviziji u određenom broju drugih jurisdikcija, uključujući i u Velikoj Britaniji. Standarde revizije za državni sektor propisuje INTOSAI. Oni se donose za potrebe institucija koje sprovode vrhovnu reviziju, međutim mogu se primeniti i na druge oblasti revizije u javnom sektoru.	IAASB INTOSAI
Audit standards – Standardi revizije	Standardi koje propisuje Međunarodna organizacija institucija vrhovne revizije (International Organisation of Supreme Audit Institutions - http://www.intosai.org) su: Smernice za standarde interne kontrole u javnom sektoru (Guidelines for Internal Control Standards), odnosno INTOSAI smernice iz 1992. godine za standarde interne kontrole, zamišljene su kao živi dokument koji odražava viziju da standardi treba da promovišu dizajn, implementaciju i evaluaciju interne kontrole.	
Audit Testing – Revizijsko testiranje	Revizijsko testiranje je procedura koju sprovodi interni revizor radi ocenjivanja tačnosti različitih podataka prikazanih u finansijskim izveštajima. Dve najčešće kategorizacije revizijskih testova su testovi suštine i testovi internih kontrola. Obe vrste testova se vrše i u postupku eksterne i u postupku interne revizije, kako bi se ostvarili utvrđeni ciljevi revizije, što se može videti iz revizijskog upitnika, odnosno zaključiti na osnovu rezultata revizijskih upitnika. Revizijski testovi se uglavnom vrše na uzorku postojeće grupe sličnih transakcija. Pristup uzorkovanju treba da bude ili statistički ili nestatistički, gde je krajnji cilj da se dobije najreprezentativniji uzorak populacije pre početka testiranja.	
Audit Trail – Trag revizije	Ovo je fraza koja ima dosta neprecizno opšte tumačenje u kontekstu revizije u opštem smislu. Međutim, Aneks 1 Regulative Evropske komisije, broj 2064/97 daje konkretan detaljni opis kriterijuma za utvrđivanje šta je 'dovoljni trag revizije' a za potrebe strukturnih fondova kojima zemlje članice upravljaju u ime Komisije. Ukratko, ovim se dokumentom propisuje obaveza čuvanja evidencija u kojima se u potpunosti dokumentuju i pravdaju sve faze životnog ciklusa transakcije, uključujući i mogućnost identifikovanja i raščlanjivanja transakcije na osnovu zbirnih podataka, do nivoa pojedinačnih detalja i obratno. Glavni cilj traga revizije je da omogući 'zadovoljavajuću reviziju iz zbirnih iznosa koja će Komisiji pružiti dokaze o pojedinim stavkama rashoda i pratećoj dokumentaciji kod krajnjeg korisnika'. Fraza 'trag revizije' u redovnim izveštajima i Partnerstvima o pridruživanju treba da se tumači u svetlu gornje definicije koja bi trebalo da se primenjuje u kontekstu pretpristupnih fondova u zemljama kandidatima za članstvo u EU. U smislu javnih nabavki, trag revizije predstavlja hronološko evidentiranje aktivnosti nabavke koje omogućuje rekonstrukciju, analizu i ispitivanje redosleda aktivnosti u svakoj fazi procesa javnih nabavki. U računarskim sistemima, trag revizije odnosi se na mogućnost generisanja evidencija o redosledu događaja i transakcija u vezi sa konkretnom stavkom na bilansu stanja ili poslovnom računu.	DG Budget PROC

Termin	Definicija	Referenca
Audit universe – Revizijski univerzum	Ukupni potencijalni obuhvat posla u okviru nadležnosti revizora. Planiranje revizije obuhvata alokaciju resursa na individualne jedinice u revizijskom univerzumu, obično na osnovu kombinacije: (i) materijalnosti, (ii) procene rizika, (iii) cikličnog ili rotacionog faktora koji omogućuje periodično obuhvatanje svake jedinice nad kojom je moguće vršiti reviziju, i (iv) zahteve subjekata revizije. Univerzum revizije multinacionalne korporacije, na primer, može da obuhvati poslovne i finansijske aktivnosti svih međunarodnih filijala: funkcija interne revizije može da odredi učestalost zadataka revizije u pojedinačnim filijalama na osnovu balansirane procene četiri faktora navedena gore.	
Audit working papers – Radna dokumenta revizije	Radna dokumenta su poverljiva dokumenta koja argumentuju donete zaključke.	Cangemi & Tommie
Audited Entity – Subjekat (subjekat) u kojem je izvršena revizija	Organizacija, program, aktivnost ili funkcije subjekta u kojem je izvršena revizija od strane vrhovne revizorske institucije ili službe interne revizije.	DG Budget
Auditee (client, customer) – Subjekat revizije (klijent)	Pojedinac ili organizacija u kojoj se vrši revizija.	Auditors' Dictionary – Revizorski rečnik
Auditor General – Vrhovni revizor	Drugi naziv za Vrhovnu revizorsku instituciju koji se koristi u nekim zemljama.	
Auditor skills – Veštine revizora	Veštine koje obuhvataju veštine intervjuisanja, prezentacije i izveštavanja.	
Auditor's luck – Revizorova sreća	Poluironični termin koji se odnosi na uključivanje neobične ili čudne stavke u revizijski uzorak. Na primer, revizor može na bazi rasuđivanja da izabere uzorak od dvadeset faktura iz knjige potraživanja i ustanovi da prodaja premašuje klijentov kreditni limit, bez prethodno dobijene odgovarajuće interne saglasnosti. Subjekat revizije može da tvrdi da je revizor slučajno naišao na redak izuzetak i da ovakav nalaz odbaci kao revizorovu sposobnost da uoči stavke koje nisu reprezentativne i koje subjektu revizije mogu da prouzrokuju neprijatnosti.	Auditors' Dictionary – Revizorski rečnik
Authorization – Autorizacija (Saglasnost)	Davanje odobrenja ili dozvole (saglasnosti). Autorizacija je od centralnog značaja za proces interne kontrole u savremenim organizacijama i obuhvata različite aktivnosti, od autorizacije isplata do zapošljavanja. Autorizacija može biti data u formi potpisa ili lozinke za pristup transakcijama u kompjuterizovanom informacionom sistemu. Prava pristupa proističu iz statusa pojedinca u organizaciji i obično su ograničena nivoima odgovornosti za ostvarivanje prava.	
Balance of payments – Platni bilans	Skup računa u određenom periodu, obično periodu od godinu dana, koji sumarno prikazuje finansijske transakcije institucija i stanovnika jedne zemlje sa institucijama i stanovnicima ostatka sveta. Skup računa sastoji se od tekućeg računa na kojem se prikazuju rashodi koje je jedna država izvršila tokom određenog perioda, po osnovu nabavke roba i usluga iz inostranstva i prihodi koji su zarađeni po osnovu prodaje roba i usluga ostatku sveta; i kapitalnog računa koji prikazuje tokove privatnih i javnih investicija i drugih transfera. Bilateralni krediti i državno učešće u multilateralnim kreditnim agencijama su deo kapitalnog računa. Bilateralni grantovi, sva tehnička saradnja i multilateralni tokovi čine deo tekućeg računa.	DFID

Termin	Definicija	Referenca
Balance sheet – Bilans stanja	Sumarni računovodstveni prikaz finansijskog stanja organizacije ili pojedinca u određenom trenutku. Bilans stanja je slika imovine, obaveza i kapitala i prikazuje rezultat primene računovodstvene jednačine u sistemu dvojnog knjigovodstva. U većini sistema u kojima se primenjuju Opšte prihvaćeni računovodstveni principi, bilansi stanja baziraju se na istorijskim troškovima i zbog toga najčešće ne predstavljaju fer tržišnu vrednost imovine jedne organizacije. Zajedno sa bilansom uspeha, bilans stanja se izvodi iz probnog bilansa: bilans stanja i bilans uspeha su primarni elementi finansijskih izveštaja. Finansijski izveštaj u kojem su prikazane vrednosti svih sredstava i obaveza jednog subjekta u određenom vremenskom trenutku. Bilans stanja se obično sastavlja na početku i na kraju računovodstvenog perioda. Bilans stanja, koji predstavlja rezime stanja na početku perioda, prihoda i odliva sredstava, kao i stanja na kraju perioda, obično mora da se pravi za svaki fond posebno, u okviru računovodstvene strukture vlade. Međutim, u praksi, retko koja država sastavlja izveštaje o svom finansijskom položaju koji se zaista mogu opisati kao sveobuhvatni bilansi stanja, koji obuhvataju sva sredstva i sve obaveze. Videti takođe objašnjenje pojma: „Net worth - Neto vrednost“. Bilans stanja se u IPSAS standardima naziva Izveštaj o finansijskoj poziciji.	Auditors' Dictionary - Revizorski rečnik Allen & Tommasi IPSAS 1.21
Bank reconciliation – Bankovna poravnanja	Porede računovodstvene evidencije (knjigu gotovine) sa izvodima iz banke u cilju identifikovanja i objašnjavanja svih razlika, kao što su razlike u vremenu. Izvodi iz banke se obično dostavljaju mesečno. Neki manji organi (subjekti) dobijaju izvode na kvartalnom nivou. Dobra praksa je da se poravnanja vrše svaki put po prijemu izvoda iz banke.	(7)
Baseline budget – Osnovni budžet	Iznos sredstava za finansiranje tekućih programa ili postojećih politika – koji se često koriguje za stopu inflacije, iznose jednokratnih rashoda i zakonom propisanih obaveza nastalih usled promene demografskih uslova – na osnovu kojeg se, prilikom sastavljanja budžeta, pregovara o povećanjima i smanjenjima rashoda. U okviru uske i oprezne definicije, osnovni budžet obuhvata troškove na trenutnom nivou aktivnosti, odnosno troškove programa koji su u toku, a koji su korigovani za stopu inflacije, visinu zakonom propisanih obaveza, iznos jednokratnih rashoda, kao i za nivo uticaja koji su odluke donete u tekućoj godini imale na celu godinu. Pored toga, može se uzeti u obzir trenutni nivo usluga, pa, prema tome, osnovnim budžetom mogu da budu obuhvaćene i promene broja korisnika koji su pokriveni različitim programima (na primer, deca školskog uzrasta).	Allen & Tommasi
Basic needs – Osnovne potrebe	Obično se definišu kao roba za privatnu potrošnju (odgovarajuća hrana, smeštaj, odeća, oprema za domaćinstvo i nameštaj) zajedno sa osnovnim uslugama koje pruža društvo (bezedna voda za piće, kanalizacija, javni prevoz i zdravstvene, obrazovne i kulturne ustanove). Ovaj termin je u upotrebu uvela Međunarodna organizacija rada.	DFID
Below-the-line-items – Stavke ispod crte	Ovaj termin se upotrebljava u tradicionalnom računovodstvu na gotovinskoj osnovi u javnom sektoru. Čak i u sistemu računovodstva na gotovinskoj osnovi neophodno je utvrditi stavke koje nisu budžetski tokovi, na primer stanja na računu, gotovina u tranzitu, avansi i depoziti, sredstva u posebnim fondovima. Kako se ove stavke ne prikazuju na bilansu stanja, nazivaju se stavkama "ispod crte". U sistemu modifikovanog gotovinskog računovodstva ili računovodstvenoj osnovi koja se zasniva na načelu uzročnosti prihoda i rashoda (obračunska osnova) ovakve stavke nazivaju se bilansnim stavkama, odnosno imovina, obaveze ili fondovi (sredstva).	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Benchmarking – Poređenje	Metode i procedure za poređenje jedne organizacije sa drugom kao način za unapređenje načina rada. Poređenje procesa je studija i poređenje procesa i aktivnosti koje pretvaraju inpute u rezultate. Poređenje rezultata poredi stvarne učinke (rezultate rada) organizacija koje koriste indikatore, odnosno mere učinka. Poređenje je poređenje rezultata rada jedne organizacije sa rezultatima rada neke druge organizacije. Poređenje takođe može da obuhvati i analizu rezultata rada jedne organizacije tokom vremena. Poređenje upravljanja zemljištem i građevinskim objektima bi trebalo da se fokusira na: • Finansijske informacije u vezi sa troškovima stanovanja; • Potrošnju energije i vode; • Emisiju ugljen dioksida (CO₂); • Stanje i potrebe za održavanjem portfolija imovine; • Nivo iskorišćenosti; • Lakoća pristupa; and • Performanse ugovora o izgradnji.	Allen & Tommasi (7)
Bespoke software – Namenski program (softver)	Videti objašnjenje pojma “custom developed software - softver za konkretne namene”	
Best practice software engineering – Razvoj softvera utemeljen na najboljim praksama	Termin koji opisuje dizajn i pisanje programskog koda u skladu sa najboljim od trenutno dostupnih savremenih standarda ili metoda.	Malcolm Gibb
Bilateral - Bilateralni	Sporazum između dve organizacije ili zemlje – pomoć koju jedna konkretna zemlja donator upućuje direktno drugoj zemlji, primaocu donacije.	DFID
Board – Odbor	Odbor je rukovodeće telo organizacije, kao što je izvršni odbor, nadzorni odbor, šef agencije ili zakonodavnog tela, odbor guvernera ili poverenika neprofitne organizacije, ili bilo koje drugo telo u koje postoji u organizaciji osnovano sa ovom namenom, uključujući i odbor revizora kojem Vrhovni revizor može da podnosi izveštaj.	IIA
Bonds, Debentures, Notes – Obveznice, dužničke hartije, državni zapisi	Ovo su dužničke hartije od vrednosti koje dužnici izdaju da bi finansirali svoje poslovanje. Prodaju se investitorima uz obećanje da će biti otplaćene sa kamatom na kraju nekog, određenog, perioda. U javnom sektoru u Kanadi izdaju se hartije od vrednosti, kojima se može ili ne može trgovati, bilo u kanadskoj ili u stranoj valuti.	Statistics Canada – Statistika Kanade
Borrowing costs – Troškovi zaduživanja	Kamata i drugi troškovi koji nastaju u vezi sa zaduživanjem (pozajmljivanjem sredstava).	IPSAS 5.5
Budget - Budžet	Sveobuhvatni dokument koji obuhvata plan budućih finansijskih aktivnosti vlade, uključujući rashode, prihode, deficit ili suficit i dug. Budžet je glavni dokument ekonomske politike jede države koji sadrži informacije o tome kako Vlada namerava da koristi javna sredstva za ostvarivanje ciljeva javnih politika. Dokument(i) koji obuhvataju plan budućih finansijskih aktivnosti vlade ili državnih organizacija. Budžet se obično sastavlja jednom godišnje i obuhvata izveštaj o predloženim državnim rashodima, prihodima, pozajmicama i ostalim finansijskim transakcijama za narednu godinu, a u mnogim zemljama, i za naredne dve-tri godine. U većini zemalja, budžet se sastavlja na gotovinskoj osnovi. Predlog budžeta podnosi se parlamentu, koji daje odobrenje za trošenje sredstava tako što, u skladu sa predlogom budžeta, usvaja zakon o budžetu ili zakon o aroprijaciji.	OECD Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Budget Cycle – Budžetski ciklus	Svi veći događaji ili faze u donošenju odluka o budžetu, kao i implementaciji i ocenjivanju (evaluaciji) tih odluka. Obično se sastoji iz četiri faze: priprema, usvajanje, izvršenje i revizija.	OECD
Budget examination – Analiza budžetskih zahteva	Postupak analize zahteva za sredstvima iz budžeta podnetih od strane ministarstava i agencija, koji sprovodi neko od zaposlenih u centralnom odeljenju za budžet Ministarstva finansija, a u okviru kojeg se ti zahtevi analiziraju, razrađuju se alternative, donose zaključci i daju preporuke.	Allen & Tommasi
Budget formulation – Priprema budžeta	Koraci i procesi u pripremi budžeta države, od preliminarne analize i projekcija, preko dostavljanja budžetskih zahteva ministarstava i drugih organa državne uprave i analize i donošenja odluka od strane izvršne vlasti, do konačnog podnošenja zakonodavnom organu na usvajanje.	Allen & Tommasi
Budget Law (or Organic Budget Law) – Zakon o budžetskom sistemu	Zakon kojim se uređuje kalendar i procedure za pripremu, usvajanje, izvršenje, računovodstvo i izradu i dostavljanje završnih računa budžeta na usvajanje. Ciljevi zakona o budžetskom sistemu su: • Kreiranje zakonskog okvira kojim se uređuje budžetski proces; • Prilagođavanje budžetskih procedura pravnim, kulturološkim i političkim specifičnostima jedne zemlje; • Jačanje transparentnosti budžetskih informacija; • Jasno definisanje podele nadležnosti. Zakon kojim se uređuje kalendar i procedure za pripremu, usvajanje, izvršenje, računovodstvo i izradu i dostavljanje završnih računa budžeta na usvajanje.	OECD OECD
Budget monitoring and control – Praćenje i kontrola izvršenja budžeta	Ovo je način na koji se upravlja prihodima i rashodima. Praćenje budžeta poredi stvarne prihode i rashode sa originalno usvojenim planovima. Dobra praksa preporučuje da se ovo poređenje sa planiranim budžetom vrši svakog meseca.	(7)
Budget Spenders – Korisnici budžetskih sredstava (budžetski korisnici)	Korisnici budžetskih sredstava su subjekti javnog sektora koji imaju ovlašćenje da troše javna sredstva.	
Budget Year – Budžetska godina	Fiskalna godina za koju organ zakonodavne vlasti jedne države mora da odobri aproprijacije. Vremenski period za koji je parlament odobrio trošenje sredstava i druge transakcije iz budžeta. U izvesnom broju budžetskih sistema, alokacije, obaveze, isporuke i plaćanja koja su vezana za programe državnih rashoda mogu da obuhvate period nakon isteka godine za koju je aproprijacija prvobitno izvršena.	Allen & Tommasi
Budgetary basis – Budžetska osnova	Računovodstvena osnova zasnovana na načelu uzročnosti prihoda i rashoda (obračunskoj osnovi), gotovinskoj ili nekog drugoj osnovi usvojena budžetom koji je usvojen od strane organa zakonodavne vlasti.	IPSAS 24.7
Budgetary documents – Budžetska dokumentacija	Skup dokumenata koji se parlamentu podnose zajedno sa predlogom budžeta. Pored predloga koji se odnose na državnu potrošnju, prihode i zaduživanje, budžetska dokumentacija može da sadrži i izveštaj o ekonomskom i finansijskom kontekstu predloga budžeta, ciljevima ekonomske politike vlade, kao i srednjoročne makroekonomske projekcije i neka obrazloženja u vezi sa programima i aktivnostima vlade koji treba da se finansiraju iz budžeta.	Allen & Tommasi
Budgeting – Planiranje budžeta	Postupak u okviru kojeg vlada ili neka državna organizacija planira svoje buduće rashode, prihode, zaduživanje i ostale finansijske aktivnosti.	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Build-operate-transfer (BOT) – Aranžman izgradnje, eksploatacije i prenosa	Forma koncesije koja uključuje finansiranje, izgradnju i održavanje objekta na određeni period sve dok se pravo vlasništva ne prenese na, najčešće, organ javne uprave.	DFID
Business case – Poslovni plan	Obrazloženje i opravdanje poslovne strategije ili predloga strategija za informacione sisteme, u kojem se definišu očekivane finansijske i druge koristi, kao i troškovi, vreme i druga ograničenja u okviru kojih se projekat realizuje i na osnovu kojih će učinci biti evaluirani. Osnova za poređenje - "bazni scenario" – predstavlja efekat realizacije u skladu sa postojećim usvojenim planovima.	Malcolm Gibb
Business Control Objectives – Ciljevi poslovne kontrole (kontrolni ciljevi)		
Capital assets – Kapitalna imovina (osnovna sredstva)	Zalihe fizičkih ili finansijskih sredstava. Videti takođe objašnjenja za „gross fixed capital formation - formiranje bruto fiksnog kapitala“ i „non-financial assets - nefinansijska imovina“.	Allen & Tommasi
Capital budget – Kapitalni budžet	Budžet izdataka za nabavku kapitalne imovine, uključujući stalnu imovinu, investicije i interno proizvedenu imovinu kao što je softver. Kapitalni budžet takođe obuhvata i primanja po osnovu očekivane prodaje imovine, odnosno raspolaganja imovinom.	AUS1
Capital charge – Dažbina koja se plaća za kapital	U veoma malom broju zemalja (na primer, na Novom Zelandu), dažbina koja se plaća za kapital primenjuje se na sredstva ministarstava/državnih agencija. Uvođenje ove dažbine ima za cilj da stimuliše korisnike budžetskih sredstava da što efikasnije koriste svoj kapital. Potreban je odgovarajući sistem za računovodstveno obračunavanje i utvrđivanje vrednosti osnovih sredstava.	Allen & Tommasi
Capital expenditure – Kapitalni izdaci	Izdaci koji su nastali po osnovu nabavke zemljišta i druge fizičke imovine, nematerijalnih sredstava, državnih akcija i imovine koja nije vojne, niti finansijske prirode, čija je vrednost veća od minimalno propisane, a očekivani vek trajanja duži od jedne godine. Kapitalni izdaci često se evidentiraju u posebnom odeljku budžeta (na računu kapitala) ili u potpuno odvojenom budžetu za kapitalne izdatke.	Allen & Tommasi
Capital Expenditure – Kapitalni izdaci	Investicije u fizičku imovinu kao što su putevi, zgrade i građevinski objekti koji se mogu koristiti tokom višegodišnjeg perioda.	OECD
Capital transfer – Kapitalni transfer	Transfer vlasništva nad nekom imovinom (koja ne spada u zalihe, niti u gotovinu) ili otkazivanje obaveze od strane poverioca, bez ikakve nadoknade. Takva transakcija sastoji se od transfera gotovine koji je povezan sa ili zavisi od sticanja/nabavke date imovine. Transfer koji nije nije kapitalni transfer, smatra se tekućim transferom. Kapitalni transferi koje vrši država klasifikuju se kao izdaci u GFS-u iz 2000 godine.	Allen & Tommasi
Carbon footprint – Karbonski (ugljenični) otisak	Karbonski (ugljenični) otisak je mera količine emisije ugljen-dioksida koju jedna organizacija ispušta u atmosferu. Ove emisije potiču iz različitih izvora kao što su direktno korišćenje goriva, do indirektnih izvora kao što je putovanje zaposlenih do radnog mesta ili emisije drugih organizacija u lancu nabavke. Utvrđivanje detaljnog karbonskog otiska koji obuhvata sve vrste emisija je veoma komplikovan zadatak. Trenutno još uvek ima dosta nedoslednosti u primeni metoda za izračunavanje i izveštavanje.	(7
Career plan – Plan karijere	Plan koji se izrađuje za pojedinačne zaposlene koji sadrži planirani napredak u karijeri: iskustvo, obuke, unapređenja, itd. Ovaj plan bi trebalo revidirati jednom godišnje u okviru procesa ocenjivanja zaposlenih.	

Termin	Definicija	Referenca
Carrying amount of an asset- Vrednost imovine koja se prenosi	Iznos, odnosno vrednost, po kojoj se imovina priznaje/prikazuje u izveštajima o finansijskoj poziciji po oduzimanju akumulirane amortizacije i akumuliranih gubitaka. Različita pravila se primenjuju u zavisnosti da li se radi o: • Postrojenjima i opremi, ili • Investicijama.	IPSAS 10.7, 21.14 IPSAS 10.7; 17.7 IPSAS 16.7
Cash – Gotovinska sredstva	Sastoji se od raspoložive gotovine i depozita po viđenju.	IPSAS 2.8, 5.5, 6.78.610.7
Cash basis - Gotovinska osnova	Računovodstvena osnova po kojoj se evidentiraju samo naplaćeni prihodi i izvršena plaćanja. Za detaljnije objašnjenje i proširenu definiciju gotovinske osnove videti Deo II.	
Cash book or receipts and payments book – Knjiga gotovine ili knjiga primanja i izdataka	Knjiga gotovine ili knjiga primanja i izdataka je dnevna evidencija svih novčanih sredstava koja jedna organizacija primi ili potroši. U praksi, odvojene knjige gotovine vode se za svaki bankovni račun kao i za iznose gotovine na raspolaganju. Ukupne iznose u knjizi gotovine bi trebalo redovno bilansirati i stvarjivati sa izvodima iz banke. U gotovinskom sistemu računovodstva subjekti pripremaju izveštaje direktno na osnovu knjige gotovine.	(7
Cash equivalents – Gotovinski ekvivalenti	Kratkoročne, visoko likvidne investicije koje je moguće brzo konvertovati u poznate iznose gotovine i koji su izloženi veoma malom riziku promene vrednosti.	IPSAS 2.8,
Cash flows – Gotovinski tokovi	Prilivi i odlivi gotovine i gotovinskih sredstava.	IPSAS 2.8, 8.6
Cash management – Upravljanje gotovinom	Pravljenje projekcija vezanih za državne organe i centralne tokove gotovine, puštanje sredstava korisnicima budžetskih sredstava, praćenje tokova gotovine i očekivanih zahteva za gotovinom, kao i za emisiju i otkup hartija od vrednosti za potrebe finansiranja državnih programa.	Allen & Tommasi
Cash-based budget - Budžet koji se zasniva na gotovini	Budžet u kojem aprocijacije predstavljaju odobrenja za plaćanje u gotovini. U većini država budžeti se planiraju na gotovinskoj osnovi, čak i kada se uvede računovodstvo po načelu uzročnosti prihoda i rashoda (računovodstvo na obračunskoj osnovi), budžet se i dalje planira na gotovinskoj osnovi (premda, budući da budžeti takođe prikazuju tokove zaduživanja i kreditiranja može se reći da su bliži modifikovanoj osnovi po načelu uzročnosti prihoda i rashoda). Za proširenu definiciju videti Deo II.	Allen & Tommasi
Cash-generating assets – Imovina koja generiše gotovinu	Imovina koja se drži radi generisanja komercijalnih prihoda.	IPSAS 21.14
Central agencies (in context of governments) – Organi u sastavu centra vlade	Oni organi izvršne vlasti koje vrše koordinaciju aktivnosti i daju smernice javnih politika i operativne smernice resornim ministarstvima i agencijama. U praksi se veoma razlikuju od zemlje do zemlje, ali organi u sastavu centra vlade su najčešće: ministarstva finansija; kancelarije koje su za svoj rad, odnosno formulisanje i koordinaciju politika, odgovorne direktno premijeru ili vladi kao kolektivnom telu (savetu ministara); ministarstvo ili agencija nadležna za formulisanje i koordinaciju politika u vezi sa upravljanjem ljudskim resursima u javnom sektoru; ministarstva spoljnih poslova, u određenim oblastima kao što je međunarodna saradnja; i ministarstva pravde u delu koji se odnosi na pravne norme i pisanje propisa.	Allen & Tommasi
Central bank – Centralna banka	Javna institucija nadležna za funkcije monetarne politike jedne suverene države. Ove funkcije uključuju emisije valute, upravljanje deviznim rezervama i prihvatanje obaveza iz depozita drugih banaka. Centralna banka je takođe i poverilac u krajnjoj nuždi, i često pruža usluge fiskalnog agenta centralnom nivou vlasti (npr. Upravljanje jedinstvenim računom trezora vlade).	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Central Budget Authority (CBA) - Centralno budžetsko telo	Centralno budžetsko telo (CBA) je organ državne uprave ili nekoliko koordinisanih organa koji su nadležni za čuvanje i upravljanje svim (ili većinom) javnim sredstvima. Ovaj organ je često deo ministarstva finansija na centralnom nivou vlasti. Centralno budžetsko telo ima vodeću ulogu u održavanju fiskalne discipline, obezbeđivanju poštovanja zakona o budžetu i sprovođenja delotvorne kontrole budžetskih rashoda. Ovo telo uređuje izvršenje budžeta, međutim ne mora nužno da bude i nadležno za funkcije trezora ili isplatu javnih sredstava.	OECD
Central government – Centralni nivo vlasti	Svi organi države koji vrše vlast nad celom ekonomskom teritorijom suverene države. U principu, centralni nivo vlasti nadležan je za funkcije koje se odnose na celu državu, na primer: sistem odbrane; odnose sa drugim zemljama i međunarodnim organizacijama; uspostavljanja zakonodavne, izvršne i sudske vlasti na teritoriji cele države i pružanje javnih usluga kao što su zdravstvena zaštita i obrazovanje. Netržišne, neprofitne institucije koje su pod kontrolom i koje se finansiraju sa centralnog nivoa vlasti obuhvaćene su ovim nivoom. Za dodatne informacije videti objašnjenja pojmova: „general government - opšta država“, „local government – lokalni nivo vlasti (lokalna samouprava)“, „state government – država u federalnom državnom uređenju“ i „subnational government - subnacionalni nivo vlasti“.	Allen & Tommasi OECD
Central Harmonisation Unit (CHU) – Centralna jedinica za harmonizaciju (CJH)	Element u okviru strukture Interne kontrole javnih finansija (Public Internal Financial Control - PIFC). Centralna jedinica za harmonizaciju je organizaciona jedinica koja je direktno odgovorna Ministru finansija za status interne kontrole u celom javnom sektoru, nadležna za redizajniranje, ažuriranje i održavanje sistema internih kontrola, za harmonizaciju i koordinaciju definicija, standarda i metodologija, za umrežavanje svih aktera (rukovodilaca, finansijskih službenika, internih revizora), za uspostavljanje i koordinaciju održivih centara za obuku, uključujući i definisanje kriterijuma za sertifikovanje internih revizora u javnom sektoru i sve druge radnje koje imaju za cilj unapređenje sistema interne kontrole u javnom sektoru. CJH može da obuhvata i oblast upravljanja finansijama i sisteme kontrole i internu reviziju u okviru jedne Direkcije, gde se svaka od oblasti razvija nezavisno (u nižim organizacionim jedinicama u okviru Direkcije). Takođe, CJH u nekim zemljama može biti organizovana tako što se osnuje zasebna CJH za razvoj interne revizije koja direktno podnosi izveštaje Ministarstvu finansija i posebna CJH za sisteme kontrole upravljanja javnim finansijama koja može biti u sastavu trezora ili sektora budžeta.	DG Budget
Centralised internal audit (CIA) – Centralizovana interna revizija	Centralizovana interna revizija je ex-post interna revizija koju vrši centralizovani organ (npr. Ministarstvo finansija ili neko drugo telo nadležno za internu reviziju sistema (kao što je državna kontrolna agencija u Mađarskoj ili Odbor za internu reviziju na Malti).	DG Budget
Centre for the Settlement of Investment Disputes – Centar za rešavanje investicionih sporova	Videti objašnjenje pojma: „World Bank - Svetska banka“.	
Centre of government – Centar vlade	Centar vlade čini organ ili grupa organa koji pružaju direktnu podršku i savete predsedniku vlade i savetu ministara, odnosno vladi kao kolektivnom organu izvršne vlasti.	Allen & Tommasi
Change in accounting estimate – Promene u računovodstvenim procenama	Promena u računovodstvenim procenama iznosa imovine ili obaveza koji se prenosi, odnosno vrednosti periodičnog korišćenja imovine koja je rezultat ocene trenutnog stanja i očekivanih budućih koristi i obaveza koje su u vezi sa imovinom i obavezama. Promene u računovodstvenim procenama nastaju usled novih informacija ili događaja i shodno tome ne predstavljaju ispravke grešaka.	
Chapter (or Vote) – Razdeo	Najviši organizacioni nivo u budžetu koji se najčešće poklapa sa delokrugom rada ministarstva. U nekim zemljama ovaj pojam se naziva i terminom „vote – glas“.	OECD

Termin	Definicija	Referenca
Chart of accounts (or coding structure) (COA) – Kontni plan (okvir)	Klasifikacija transakcija i događaja (plaćanja, prihoda, amortizacije, gubitaka, itd), imovine i obaveza prema njihovoj ekonomskoj, pravnoj i računovodstvenoj prirodi. Njime se utvrđuje način organizacije glavnih knjiga, koje se vode u službi računovodstva vlade. Kontni plan (okvir) definiše strukturu glavne knjige, te se zbog toga ova dva termina ponekad koriste kao sinonimi. Za proširenu definiciju videti Deo II.	Allen & Tommasi
Chartered Accountants Ireland (CAI, formerly ICAI)- Ovlašćene računovođe Irske	CAI je jedno od pet visokih računovodstvenih tela u Velikoj Britaniji i Irskoj. To je računovodstveni organ osnovan Kraljevskom poveljom koji zastupa (predstavlja) računovođe u javnom i privatnom sektoru.	
Chartered Institute of Management Accountants (CIMA) – Ovlašćeni institut računovođa u komercijalnom i javnom sektoru	CIMA je jedno od šest visokih računovodstvenih tela u Velikoj Britaniji. CIMA je osnovana isključivo za računovođe u komercijalnom ili javnom sektoru, ne i za revizore. 2011. Godine CIMA je istupila iz CCAB.	
Chartered Institute of Public Finance and Accountancy, The (CIPFA) – Ovlašćeni institut za javne finansije i računovodstvo	CIPFA je jedno od pet visokih računovodstvenih tela u Velikoj Britaniji koje je osnovano Kraljevskom poveljom. Ovaj institut okuplja i zastupa stručnjake iz oblasti javnih finansija u javnom sektoru. CIPFA pruža informacije, smernice i obuke iz oblasti računovodstva i finansija u javnom sektoru. Zajedno sa Savetodanovm komisijom za računovodstvo lokalne vlasti Škotske, (Local Authority (Scotland) Accounts Advisory Committee (LASAAC)), CIPFA formuliše računovodstvene smernice za sektor lokalne vlasti u formi Kodeksa računovodstvene prakse.	
Cheques issued – Izdati čekovi	Faza u procesu upravljanja rashodima u kojoj trezor ili finansijske službe ministarstva izdaju instrumente plaćanja i šalju ih dobavljačima roba i usluga za kupljenu robu ili usluge. U nekim zemljama u kojima bankarski sistem nije dovoljno razvijen, umesto čekova izdaju se nalozi za plaćanje kao instrument na osnovu kojeg trezor vrši direktno plaćanje u gotovini. Na računima države često se evidentiraju rashodi nastali na osnovu čekova ili izdatih naloga za aproprijaciju.	Allen & Tommasi
Cheques paid – Plaćeni čekovi	Faza u upravljanju rashodima koja se ogleda u podnošenju i plaćanju čekova u korist banaka, a na teret računa trezora ili ministarstava, odnosno agencija. Državni rashodi prikazuju se kao plaćeni čekovi sa gotovinskih računa, a na teret računa vlade.	Allen & Tommasi
Chief Audit Executive (or Head of Internal Audit Unit/Service) – Glavni revizor (Šef jedinice/službe za internu reviziju)	Glavni revizor je osoba na visokom položaju koja je zadužena za efektivno upravljanje internom revizijom u skladu sa poveljom interne revizije i definicijom interne revizije, Etičkim kodeksom i Standardima. Glavni revizor, kao i druga lica koja podnose izveštaje šefu službe za internu reviziju moraju da imaju odgovarajuće profesionalne sertifikate i kvalifikacije. Ova funkcija je u različitim organizacijama poznata pod različitim imenima.	IIA

Termin	Definicija	Referenca
Chief Financial Officer (CFO) - Glavni finansijski izvršilac / Finansijski direktor	Glavni finansijski izvršilac je finansijski direktor/šef računovodstva/šef finansija. Ključne dužnosti i obaveze finansijskog direktora su: • Davanje saveta članovima odbora ili celom izvršnom odboru o finansijskim pitanjima; • Da potvrdi da su podaci u finansijskim izveštajima izneti na fer i istinit način; i • Da utvrdi okvir koji članovima pruža uverenje da treba da ispune svoje obaveze. Finansijski direktor bi trebalo članovima da stavi do znanja da izveštaji garantuju da: • Računovodstveni sistemi funkcionišu adekvatno i da su zatvoreni na zadovoljavajući način; i • Da budžet za tekuću godinu ima sigurne osnove. Ostali glavni zadaci finansijskog direktora su obezbeđivanje saradnje; imenovanje službenika za nadzor koji upravlja računima proizvodnih procesa; i saradnja sa eksternom revizijom. U nekim zemljama se sa istim značenjem koristi i termin šef računovodstva (glavni računovođa).	
CIS architecture – Arhitektura komunikacionih i informacionih sistema	Arhitektura komunikacionih i informacionih sistema je koherentni implementacioni profil standarda sadržanog u okviru arhitekture. Ključna razlika između okvira arhitekture i same arhitekture je da arhitektura može biti implementirana.	Malcolm Gibb
Class of property, plant and equipment – Klasa imovine, postrojenja i opreme	Grupisanje imovine slične po svojoj prirodi ili funkciji koja se prikazuje kao jedna stavka za potrebe izrade finansijskih izveštaja.	IPSAS 17.13
Classification Of the Functions Of Government (COFOG) – Klasifikacija funkcija države	Standardi za klasifikovanje funkcija države koje propisuje OUN SNA i koji se koriste u GFS i ESA 95.	UN SNA
Client – Klijent	Videti objašnjenje pojma: "Auditee - subjekat revizije".	
Close members of the family of an individual - Članovi uže porodice pojedinca	Bliski srodnici ili članovi uže porodice pojedinca koji mogu uticati na, ili na koje može uticati, poslovanje tog pojedinca u okviru subjekta (organizacije).	IPSAS 20.4
Closed accounts – Zatvoreni računi	Glavni izveštaj o konačnom ishodu izvršenja budžeta koji donosi vrhovna revizorska institucija ili neka druga računovodstvena, odnosno revizorska kuća, po završetku budžetskog perioda. Zatvoreni računi mogu biti gotovinski računi, računi za evidentiranje godišnjih primanja i izdataka (bez ili sa komplementarnim periodom), ili računi na kojima se evidentira fakturisana realizacija, na kojima se evidentiraju obaveze za buduće rashode, odnosno obaveze za buduću naplatu prihoda, kao i prenos prihoda i rashoda iz prethodnih budžeta.	Allen & Tommasi
Closing rate- Zaključni devizni kurs	Promptni devizni kurs na dan izveštavanja.	IPSAS 4.10

Termin	Definicija	Referenca
Code of Ethics – Etički kodeks	Etički kodeks Instituta internih revizora su principi relevantni za profesiju i praksu interne revizije i pravila ponašanja koja opisuju ponašanje koje se očekuje od internih revizora. Etički kodeks se odnosi na obe strane i subjekte koji pružaju usluge interne revizije. Svrha Etičkog kodeksa je da promoviše etičku kuturu u globalnoj profesiji interne revizije.	IIA
COFOG	Videti objašnjenje pojma: „Classification of Functions of Government - Klasifikacija funkcija države“.	
Commencement of the lease term – Početak perioda zakupa	Datum od kojeg zakupoprimac može da počne da ostvaruje svoje pravo korišćenja zakupljene imovine. Ovaj datum je datum prvog priznavanja zakupa (odnosno priznavanje imovine, obaveza, prihoda ili rashoda koji priostiču iz zakupa).	IPSAS 13.8
Commercial Off The Shelf application package (COTS) – Komerijalni gotovi softverski paket	Softverski paket unapred razvijen sa većinom opštih funkcionalnosti potrebnih za određenu aplikaciju. Cena ovakvih paketa se kreće od nekoliko dolara do nekoliko miliona dolara.	
Commitment – Preuzeta obaveza	U računovodstvenom smislu, preuzete obaveze su faza u procesu upravljanja rashodima u kojoj se sklapa ugovor ili neki pravno obavezujući sporazum, uglavnom za potrebe isporuka roba ili usluga u budućnosti. Obaveza neće biti priznata do trenutka isporuke, ali se država ugovorom obavezala da će izmiriti navedenu obavezu po izvršenoj isporuci. U nekim budžetskim sistemima termin ugovorena obaveza koristi se da označi fazu u budžetskom ciklusu koja se razlikuje od preuzete obaveze u računovodstvenom smislu (npr. rezervisanje aproprijacija ili fazu verifikacije). Termin preuzeta obaveza koristi se i u opštijem smislu, da označi obećanje koje vlada da u formi javnih politika. Termini ugovorena i preuzeta obaveza često se koriste sa istim značenjem.	Allen & Tommasi
Committee Of Sponsoring Organisations (COSO) – Komisija sponzorskih organizacija	The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) je zajednička inicijativa pet organizacija privatnog sektora (navedenih u daljem tekstu) čiji je cilj da predvodi razvoj okvira i smernica o upravljanju rizikom u preduzećima, internim kontrolama i sprečavanju prevara. Organizacije sponzori su: • Američka asocijacija računovođa; • Američki institut sertifikovanih računovođa; • Asocijacija računovođa i stručnjaka u poslovnom sektoru; • Institut internih revizora. Iako su svi članovi ove komisije iz SAD, COSO okvir za upravljanje rizikom je široko prihvaćen u celom svetu.	www.coso.org
Communication and Information Systems (CIS) – Komunikacioni i informacioni sistemi	Komunikacioni i informacioni sistemi pružaju rukovodiocima mogućnost da generišu, obrađuju i dostavljaju informacije za potrebe uređenja, kontrole ili upravljanja u formi podrške poslovnim funkcijama organizacije.	Malcolm Gibb
Comparable basis – Uporediva osnova	Stvarni iznosi koji se prikazuju na istoj računovodstvenoj osnovi, na osnovu iste klasifikacije za iste subjekte i u istom periodu kao i usvojeni budžet.	IPSAS 24.7

Termin	Definicija	Referenca
Compensation scheme (or Coefficients) – Sistem zarada (naknada za zaposlene) ili Koeficijenti	Naknade za zaposlene. Naknade obično podrazumevaju gotovinska plaćanja u formi plata ili zarada, regresa i sličnih davanja.	Auditors' Dictionary – Revizorski rečnik
Competency framework – Okvir kompetencija	Pristup obukama u kojem se prvo identifikuju „kompetencije” neophodne za određenu vrstu posla, pa se potom dizajnira program obuka s ciljem da se zaposlenima omogući sticanje neophodnih kompetencija.	
Complementary period – Komplementarni period	Period po zatvaranju redovne fiskalne godine tokom kojeg se nenaplaćeni prihodi, odnosno neizvršena plaćanja ili obaveze mogu preneti i pripisati prethodnom budžetskom periodu. Ovaj period može trajati nekoliko meseci. U nekim zemljama, računovodstveni period uključuje „dodatni period” za plaćanja (na primer 30 do 60 dana) po zatvaranju fiskalne godine. Plaćanja tokom ovog perioda koja se odnose na transakcije (preuzete obaveze i isporuke) nastale tokom prethodne fiskalne godine evidentiraju se kao rashodi nastali tokom te godine. U nekim zemljama i plaćeni i neplaćeni nalozi za plaćanje priznaju se kao rashodi tokom komplementarnog perioda. Komplementarni period se ponekad takođe naziva i trinaesti mesec.	Allen & Tommasi
Compliance – Poštovanje propisa, pravila, procedura, ugovora	Poštovanje politika, planova, procedura, zakona, regulativa, ugovora i drugih obaveza.	IIA
Compliance Audits - Revizija usklađenosti sa propisima	Videti objašnjenje pojma: „Regularity Audits - Revizija pravilnosti”.	
Comprehensiveness – Sveobuhvatnost	Sveobuhvatnost budžeta podrazumeva da budžet mora da obuhvati sve rashode, prihode, pozajmice i druge finansijske aktivnosti vlade. Time se stvara okvir za unapređenje zdravog ocenjivanja različitih politika, kao i za efikasno planiranje i izvršenje budžeta.	Allen & Tommasi
Comptroller and Auditor General – Komptroler i generalni revizor	Naziv pod kojim je vrhovna revizija poznata u nekim zemljama, na primer u Velikoj Britaniji.	HM Treasury – Trezor NJKV Velike Britanije
Computer Assisted Audit Technique (CAAT) – Tehnika revizije uz pomoć računara	CAATs obuhvata korišćenje mnogih vrsta alata i tehnika kao što je softver za reviziju, test podaci, aplikacije za praćenje i mapiranje, ekspertske sistemi i sl. CAAT je proces koji se sprovodi korak po korak i koji bi trebalo da bude adekvatno dokumentovan da bi pružio dovoljno revizijskih dokaza.	Wales Audit Office - Vrhovna revizija Velsa
Concession – Koncesija	Koncesija je oblik javno privatnog partnerstva. Ugovori o koncesiji mogu imati različite pravne nazive i obuhvate u zavisnosti od nacionalnog zakonodavstva. U većini ugovora o koncesiji, izvođač snosi rizik koji proističe iz pružanja usluge i najčešće, ostvaruje značajne prihode naplaćujući naknade od korisnika u jednom ili drugom obliku. Evropska komisija definiše koncesije kao ugovore kojima organi javne uprave daju ovlašćenje trećim licima za implementaciju infrastrukturnih projekata ili vršenje drugih javnih usluga u ime države i po kojima treća lica preuzimaju rizike poslovanje. Videti takođe i objašnjenje pojma: “contracting out - sklapanje ugovora”.	Allen & Tommasi
Conditions on transferred assets - Uslovi prenosa imovine	Odredbe kojima se utvrđuju buduće ekonomske koristi ili uslužni potencijal sadržan u imovini, koje primalac mora da iskoristi kako je propisano ili se takve buduće ekonomske koristi ili uslužni potencijal moraju vratiti prenosiocu prava.	IPSAS 23.7

Termin	Definicija	Referenca
Conflict of Interest (Conflict of Roles) – Konflikt interesa (konflikt uloga)	Konflikt interesa postoji kada je nepristrasno i objektivno vršenje funkcija aktera u izvršenju budžeta ili vršenju interne revizije ugroženo iz razloga koji uključuju porodicu, emotivni život, političke ili nacionalne afinitete, ekonomske interese ili bilo koji drugi interes koji se deli sa korisnikom. Bilo koji odnos koji nije, ili se čini da nije u najboljem interesu organizacije. Konflikt interesa ugrožava sobosobnost pojedinca da objektivno obavlja svoje dužnosti.	IIA
Consolidated financial statements – Konsolidovani finansijski izveštaji	Finansijski izveštaji ekonomskog subjekta koji se podnose kao izveštaji jednog subjekta.	IPSAS 6.76.7, 7.7, 8.6
Consolidated fund – Konsolidovani fond	Videti objašnjenje pojma „Fund - Fond”.	
Consolidation – Konsolidacija	Proces uključivanja rezultata povezanih subjekata u jedinsteni račun koji podrazumeva isključivanje transakcija i bilansa unutar subjekta. Ovo podrazumeva isključivanje transakcija između različitih ministarstava/organa/jedinca vlasti i kombinovanje zbira njihovih “eksternih” transakcija sa i od ostatka ekonomije u zajednički skup kategorija.	Scottish Government – Vlada Škotske Allen & Tommasi
Constitutional – Ustavni	Stvar koja je uređena ili dozvoljena ustavom ili nekim fundamentalnim zakonom zemlje.	DG Budget
Construction contract – Ugovor o izgradnji	Ugovor, ili sličan obavezujući dogovor, koji je zaključen konkretno za izgradnju jednog sredstva/imovine ili kombinacije sredstava koji su usko povezani ili međuzavisni u smislu projektovanja, tehnologije i funkcije ili njihove krajnje namene ili upotrebe.	IPSAS 11.4
Constructive obligation – Konstruktivna obaveza	Obaveza koja proističe iz aktivnosti organa, u okviru kojih: (a) Shodno utvrđenom obrascu prethodnih praksi, objavljenih politika ili dovoljno konkretnih tekućih izveštaja organ je stavio do znanja trećim licima da će prihvatiti određene obaveze; i (b) Posledično, organ je kod trećih lica formirao validna očekivanja da će ispuniti preuzete obaveze.	IPSAS 19.18
Consultative Committee of Accountancy Bodies (CCAB) – Konsultativna komisija računovodstvenih tela	Ovo je organizacija iz Velike Britanije koja predstavlja vodeća računovodstvena tela ove zemlje (ICAEW, ACCA, CIPFA, ICAS, CAI). Fragmentirana priroda računovodstvene profesije u Velikoj Britaniji delom proističe iz odsustva zakonom propisane obaveze da računovođa mora da bude član jednog od mnogih računovodstvenih Instituta, budući da termin računovođa nema pravnu zaštitu. Međutim, propisana je obaveza da pojedinac, ukoliko želi da ima status ovlašćenog računovođe u Velikoj Britaniji, mora da bude član jednog od sledećih tela: ICAEW-a, ICAS-a ili ICAI-a (premda postoje i druga tela britanskih kvalifikovanih računovođa). U martu 2011. godine CIMA je objavila svoju nameru da istupi iz CCAB-a. Preostalih pet tela potvrdili su svoju posvećenost da će se starati da CCAB „predstavlja jedinstveni glas profesije u pogledu svih pitanja koja mogu da utiču na naše zajedničko članstvo.”[1] Mnogi oglasi za posao računovođa u Velikoj Britaniji u potrebnim kvalifikacijama navode da kandidat koji se prijavljuje na oglašeno radno mesto mora da ima „CCAB kvalifikaciju”, ukoliko poslodavac želi da zaposli profesionalnog računovođu, ali ne navode konkretno preference u pogledu instituta koji izdaje sertifikat. Po napuštanju Komisije, CIMA je zatražila od rukovodstva Instituta za računovodstvo u državnom sektoru Velike Britanije da preformuliše ovaj zahtev i ubuduće koristi formulaciju koja kaže da kandidat treba da poseduje: „CCAB, CIMA kvalifikaciju ili neki drugi međunarodni ekvivalent”.	

Termin	Definicija	Referenca
Consulting Services – Advisory – Konsultantske/savetodavne usluge	Konsultantske usluge i srodne aktivnosti pružanja usluga klijentima, čije su priroda i obuhvat dogovoreni sa klijentom, imaju za cilj da kreiraju dodatnu vrednost i unaprede prakse dobrog upravljanja, upravljanja rizikom i kontrolne procese u organizaciji bez obaveze (potrebe) da interni revizor preuzme odgovornosti za upravljanje. Primeri uključuju savetodavne usluge, usmeravanje, kreiranje potrebnih uslova i obuke.	IIA
Consumption of fixed capital – Korišćenje fiksnog kapitala	Smanjivanje vrednosti osnovnih sredstava koja su u upotrebi tokom računovodstvenog perioda, a koje je rezultat fizičkog gubljenja svojstava, zastarevanja ili slučajnog nanošenja štete. Videti takođe objašnjenje pojma „Depreciation – depresijacija”.	Allen & Tommasi
Contestability – Kontinuirano preispitivanje	Stara se da su postojeće politike predmet redovne analize i evaluacije.	Allen & Tommasi
Contingency fund or Reserve (or Reserve Fund) – Sredstva rezerve	Posebni fond sredstava ili budžetska aproprijacija planirana u okviru ukupnog godišnjeg budžeta, koja će biti raspoređena naknadno za finansiranje nepredviđenih rashoda odnosno promena u eksternim okolnostima. U sklopu srednjoročnog budžeta, sredstva rezerve ili rezerve za javne politike koriste se da bi obezbedile dozu fleksibilnosti i da bi se izbeglo prevremeno preuzimanje obaveza, sa progresivno većim iznosima rezervi planiranim (izdvojenim) za naredne godine.	Allen & Tommasi OECD
Contingent asset – Potencijalna imovina	Moguća imovina koja je rezultat prethodnih događaja, čije će postojanje biti potvrđeno samo ako nastupi ili ne nastupi jedan događaj ili veći broj budućih događaja nad kojima subjekat nema potpunu kontrolu. Za detaljnije objašnjenje ovog pojma videti definicije Delu II.	IPSAS 19.18
Contingent liability – Potencijalna obaveza	Obaveza koja može da nastane u budućnosti. Za detaljnije objašnjenje ovog pojma videti definicije u Delu II.	
Contingent rent – Potencijalna renta	Visina iznosa zakupa koji nije fiksiran u apsolutnim iznosima već se bazira na budućim iznosima faktora koji su promenljive prirode, s izuzetkom protoka vremena (na primer: procenat budućih prodaja, intenzitet budućeg korišćenja, budući indeksi cena, tržišna kamatna stopa u budućnosti).	IPSAS 13.8
Continuing Professional Development (CPD) – Kontinuirano profesionalno usavršavanje	Pristup u okviru kojeg se smatra da obučavanje ne bi trebalo da prestane kada zaposleni dostigne određenu kvalifikaciju, mnoge organizacije i strukovna udruženja zahtevaju od zaposlenih da nastave stručno usavršavanje tokom cele karijere.	
Contracting out – Sklapanje ugovora/Poveravanje poslova nekome sa strane	Aranžman na osnovu kojeg neka služba ili agencija sklapa komercijalni ugovor sa spoljnim dobavljačem koji pruža javne usluge. Što se tiče izgradnje velikih objekata infrastrukture, vlada može da sklopi aranžman sa privatnim preduzećima radi izgradnje takvih objekata, a takvim ugovorom se tom privatnom preduzeću može garantovati pravo na ostvarivanje prihoda tokom nekoliko godina nakon izgradnje. Takvi aranžmani mogu se zvati i: „Build Operate and Transfer (BOT) aranžmani izgradnje, eksploatacije i prenosa“, „Build Lease Transfer (BLT) - aranžmani izgradnje, lizinga i prenosa“, „Build Own and Operate (BOO) - aranžmani izgradnje, vlasništva i eksploatacije“, „Concessions – koncesije“ ili „Design Build Finance and Operate (DBFO) - aranžmani projektovanja, izgradnje, finansiranja i eksploatacije.“	Allen & Tommasi
Contractor – Izvođač radova	Organizacija koja, na osnovu ugovora o izgradnji, vrši izgradnju nekog objekta.	IPSAS 11.4

Termin	Definicija	Referenca
Contributions from owners – Učešće vlasnika	Buduće ekonomske koristi ili uslužni potencijal koje predstavljaju doprinos organizacija koje nisu u sastavu subjekta (subjekta) izuzev onih koji rezultiraju u obavezama subjekta i koje predstavljaju finansijski interes u neto imovini/kapitalu subjekta i koje: Podrazumevaju pravo na distribuciju budućih ekonomskih koristi ili uslužnog potencijala od strane subjekta, tokom životnog ciklusa, pri čemu takva distribucija spada u domen diskrecionih prava vlasnika ili njihovih predstavnika, kao i za distribuciju eventualnog viška imovine nad obavezama.	IPSAS 1.7, 2.8, 5.56.78.6
Control – Kontrola	Ovlašćenje da se upravlja finansijskim i operativnim politikama drugog subjekta radi sticanja koristi iz aktivnosti tog subjekta. Termin kontrola koristi se u različitim kontekstima sa različitim značenjima. Ovaj Rečnik pojmova posmatra kontrolu u kontekstu upravljačke kontrole, konkretno u smislu interne finansijske kontrole. Herbert Mockler definiše upravljačku kontrolu kao “sistematske napore koje preduzimaju rukovodioci preduzeća radi poređenja rezultata rada sa prethodno definisanim standardima, planovima ili ciljevima kako bi utvrdili da li su rezultati rada u skladu sa navedenim standardima i kako bi, u slučaju potrebe, preduzeli adekvatne korektivne mere neophodne da obezbede da se ljudski i drugi korporativni resursi koriste na najefektivniji i najefikasniji mogući način prilikom ostvarivanja korporativnih ciljeva.”	IPSAS 6.7, 7.7, 8.6 Robert J. Mockler (1970). <i>Readings in Management Control (Članci o kontroli rukovodstva)</i> New York: Appleton-Century-Crofts pp. 14–17
Control Environment – Kontrolno okruženje	Stav i aktivnosti izvršnog odbora i rukovodstva u pogledu značaja sistema kontrole u organizaciji. Kontrolno okruženje obezbeđuje disciplinu i strukturu za postizanje osnovnih ciljeva sistema interne kontrole. Kontrolno okruženje obuvata sledeće elemente: • Integritet i etičke vrednosti. • Filozofiju rukovodstva i stil poslovanja. • Organizacionu strukturu. • Dodeljivanje ovlašćenja i nadležnosti. • Politike i prakse u pogledu ljudskih resursa. • Kompetentnost zaposlenih.	IIA
Control objectives for information and related technology (COBIT) – Kontrolni ciljevi za informacione i srodne tehnologije	COBIT je okvir koji je kreirala ISACA za upravljanje informacionim tehnologijama (IT) i elektronsko upravljanje (e-vladu). To je skup alata za podršku koji omogućava rukovodiocima da premoste jaz između kontrolnih zahteva, tehničkih pitanja i poslovnih rizika. COBIT je prvi put pušten u upotrebu 1996. godine, a sadašnja verzija COBIT 4.1 objavljena 2007. godine trenutno se ažurira (COBIT 5). Njegova misija je “da istraži, razvije, objavi i promovise autoritativni, savremeni, međunarodni skup opšte prihvaćenih ciljeva informacionih tehnologija za svakodnevnu upotrebu rukovodilaca, stručnjaka iz oblasti informacionih tehnologija i stručnjaka koji se bave poslovima kontrole i uveravanja.” COBIT definiše 34 generička procesa za upravljanje informacionim tehnologijama. Svaki proces definiše se zajedno sa svim inputima i rezultatima procesa, ključne procesne aktivnosti, ciljeve procesa, merenje radnih rezultata i elementarni model zrelosti. Ovaj okvir podržava upravljanje uz pomoć informacionih tehnologija definišući i usklađujući poslovne ciljeve sa ciljevima i procesima informacionih tehnologija.	WB FMIS
Control of an asset – Kontrola imovine	Javlja se kada organizacija može da koristi ili na drugi način stekne korist od imovine u procesu ostvarivanja svojih ciljeva i može da isključi ili na drugi način uredi pristup trećih lica tim koristima.	IPSAS 23.7
Control Processes – Kontrolni procesi	Politike, procedure i aktivnosti koje su deo kontrolnog okvira, formulisane s ciljem da se rizici održe u okvirima tolerancija definisanih procesom upravljanja rizikom.	IIA

Termin	Definicija	Referenca
Controlled entity – Subjekat u kojem se vrši kontrola	Subjekat, uključujući i forme organizovanja kao što su partnerstva, koje su pod kontrolom drugog subjekta (koji je poznat pod imenom „subjekat koji vrši kontrolu“).	IPSAS 6.7, 8.6, (7.7)
Controls - Kontrole	Bilo koja forma kontrole u organizaciji ili kod korisnika javnih sredstava, bilo da je interna ili eksterna. Bilo koja aktivnost koju preduzima rukovodstvo, odbor i treća lica u cilju upravljanja rizikom i povećanja verovatnoće da će definisani opšti i posebni ciljevi biti ostvareni. Rukovodstvo planira, organizuje i uređuje aktivnosti koje treba sprovesti s ciljem da se obezbedi razumni nivo uverenja da će opšti i posebni ciljevi biti ostvareni.	IIA
Copenhagen criteria – Kopenhagenski kriterijumi	Kopenhagenski kriterijumi, koje je 1993. godine usvojio Evropski savet, su kriterijumi koje sve zemlje kandidati za članstvo u EU moraju da poštuju ukoliko žele da postanu članice EU. Zemlje kandidati moraju da dostignu odgovarajući nivo stabilnosti institucija koje garantuju demokratiju, vladavinu zakona, poštovanje ljudskih prava i zaštitu manjina; postojanje i funkcionisanje tržišne ekonomije, kao i kapacitet da se izbore sa pritiscima konkurencije i tržišnim silama u Uniji; sposobnost da preuzmu obaveze koje proističu iz članstva, uključujući i postupanje u skladu sa ciljevima političke, ekonomske i monetarne unije.	Allen & Tommasi
Corporate governance – Korporativno upravljanje	Pravila i procedure kojima se obezbeđuje adekvatno i efikasno upravljanje preduzećima, kao i primereno ponašanje direktora i zaposlenih, u skladu sa zakonom i najboljom praksom. Od 2001. godine u privatnom sektoru se ponovo javilo interesovanje za korporativno upravljanje, naročito posle propasti izvesnog broja velikih korporacija, uglavnom zbog računovodstvenih prevara. Korporativni skandali različitih oblika održali su se u žiži javnog i političkog interesovanja u uređenju korporativnog upravljanja. Među poznatim kompanijama iz SAD bile su i Enron Corporation i MCI Inc. (koji se ranije zvao WorldCom). Smatra se da je njihovo propadanje bilo povod za usvajanje Sarbanes-Oxley zakona in 2002, koji su savezne vlasti SAD usvojile s namerom da povrate poverenje u korporativno upravljanje. Smatra se da je slična sudbina australijskih kompanija (HIH, One.Tel) bila povod za konačno usvajanje CLERP 9 reformi. Slična propadanja korporacija u drugim zemljama podstakle su porast interesovanja za donošenje adekvatnih regulativa (e.g., Parmalat in Italy). Koncept korporativnog upravljanja proširio se na javni sektor u cilju unapređenja efikasnosti, efektivnosti, profesionalizma, reprezentativnosti i demokratskog karaktera javnih službi, s namerom da se promoviše bolje pružanje javnih dobara i usluga, praćeno povećanim nivoom odgovornosti. Takve aktivnosti uključuju i prikupljanje i analizu podataka, organizaciono restrukturiranje, unapređenje upravljanja ljudskim resursima i njihove obuke, povećanje nivoa zarada i naknada uz istovremeno obezbeđenje održivosti u skladu sa ukupim fiskalnim ograničenjima i jačanje mera za učestvovanje civilnog društva, transparentnosti i borbu protiv korupcije.	Allen & Tommasi
Corruption – Korupcija	Bilo koji oblik neetičkog korišćenja javnih ovlašćenja za sticanje lične ili privatne koristi. Zloupotreba poverenih ovlašćenja u funkciji ostvarivanja lične koristi. Postoje mnoge različite definicije ovog koncepta. Najjednostavnija i najšira je “zloupotreba javnog ili privatnog položaja za direktno ili indirektno sticanje lične koristi”.	(XVI INCOSAI, Uruguay, 1998) (Transparency International) Allen & Tommasi
COSO	Videti objašnjenje pojma „Committee Of Sponsoring Organisations – Komitet sponzorskih organizacija“.	
Cost – Trošak	Plaćeni iznos gotovine ili gotovinskih ekvivalenata, odnosno fer vrednost drugih sredstava datih za nabavku imovine u trenutku kupovine ili izgradnje takve imovine.	IPSAS 16.7, 17.13

Termin	Definicija	Referenca
Cost driver – Izvor troška	Bilo koji faktor koji prouzrokuje promenu u troškovima aktivnosti ili autputa.	Allen & Tommasi
Cost method – Metod troška	Metod računovodstva (obračunavanja) investicije na osnovu kojeg se investicija priznaje po osnovu troška. Investitor priznaje prihode od investicija samo do one mere do koje investitor ima pravo na distribuciju akumuliranih viškova od korisnika investicije, nastalih posle datuma kupovine. Dospela ili primljena prava iznad nivoa viškova smatraju se povraćajem investicije i priznaju se kao smanjenje troškova investicije.	IPSAS 7.7
Cost plus or cost based contract – Ugovor zasnovan na troškovima	Ugovor o izgradnji po kojem izvođač radova ima pravo na povraćaj određenih, definisanih troškova i, u slučaju komercijalnih ugovora, dodatnog procenta tih troškova ili fiksne naknade, ukoliko postoje.	IPSAS 11.4
Cost-benefit analysis – Analiza isplativosti	Vrsta analize koja obuhvata mere u novčanim jedinicama troškova odnosno koristi (kao što su slobodno vreme i uticaji na životnu sredinu), koje ne moraju obavezno da imaju tržišnu vrednost. Analiza isplativosti uključuje primenu sledeća tri logična koraka: (i) utvrđivanje ciljeva i alternativa za postizanje tih ciljeva; (ii) analiziranje promena koje rastu sa svakom alternativnom intervencijom, u odnosu na situaciju kada se ta alternativna intervencija ne bi izvršila; i (iii) upoređivanje troškova i koristi koje bi se ostvarile od različitih alternativa.	Allen & Tommasi
Cost-effectiveness analysis – Analiza ekonomičnosti	Vrsta analize u kojoj se vrši poređenje između projekata ili programa koji, u širem smislu, imaju isti ishod ili rezultat. Koristi se za upoređivanje alternativa, čiji se glavni rezultati mogu utvrditi, ali se njihova vrednost ne može proceniti. Pokazatelji ekonomičnosti uključuju troškove po jedinici proizvodnje ili jedinice proizvodnje po jedinici troškova i imaju za cilj utvrđivanje najjeftinijeg načina za sticanje određene robe ili postizanje određenog cilja. Videti takođe i objašnjenje pojma: „least-cost analysis - analiza najmanjeg troška“.	Allen & Tommasi
Costs – Troškovi	Sredstva koja su utrošena ili rashodi nastali za finansiranje inputa.	OECD1
Costs of disposal – Troškovi raspolaganja	Inkrementalni troškovi koje je moguće direktno pripisati pravu raspolaganja imovinom, isključujući troškove finansiranja i rashode poreza na prihod.	IPSAS 21.14
COTS	Commercial Off The Shelf [software application package] - Komercijalno dostupni aplikativni (softverski) programi.	
Council of ministers - Savet ministara (Vlada)	Glavni organ izvršne vlasti zadužen za formulisanje javnih politika, kojem predsedava premijer i u čijem sastavu sede ministri. Savet ministara (Vlada) obično se sastaje jednom nedeljno. Detaljne aktivnosti obično se obavljaju na nivou odbora. U nekim zemljama savet ministara se naziva “kabinet”, dok se u drugim zemljama zove “kabinet ministara” ili jednostavno “vlada”.	Allen & Tommasi
Court of Auditors – Sud revizora	Naziv koji Vrhovna revizorska institucija ima u nekim zemljama i koji, takođe, koristi Evropska unija.	
Creditors – Poverioci	Videti objašnjenje pojma “accounts payable - dospela potraživanja”.	
Cumulative Audit Knowledge and Experience (CAKE) - Kumulativno revizorsko znanje i iskustvo	Revizori koriste CAKE kada planiraju reviziju, identifikujući na taj način oblasti na koje treba da se fokusiraju u svom radu. CAKE proističe iz revizorovog poznavanja: • Ciljeva i rizika organa javne uprave; • Procene kontrolnog okruženja; • Razumevanja informacionih sistema i računarskog okruženja; • Istorije poznatih grešaka u konkretnim oblastima; • Razumevanja složenih ili obimnih transakcija u koje organ ulazi; i • Drugih prošlih iskustava uključujući i ona sa drugim kolegama i timovima.	(7)

Termin	Definicija	Referenca
Currency risk – Valutni rizik	Rizik od fluktuacije fer vrednosti ili bududih gotovinskih tokova nekog finansijskog instrumenta usled promena valutnih kurseva.	
Current account – Tekući račun	Uplate na račun (uključujući grantove) i isplate sa računa (uključujući kamatu), koje ne spadaju u finansijske poslove.	Allen & Tommasi
Current Expenditure – Tekući rashodi	Potrošnja na plate i zarade, naknade i druga dobra i usluge za neposrednu upotrebu. Rashodi izuzev kapitalnih izdataka ili kapitalnih transfera. Videti takođe objašnjenja pojmova “capital expenditure - kapitalni izdaci” i “capital transfer - kapitalni transferi”.	OECD Allen & Tommasi
Current replacement cost – Tekući troškovi zamene	Troškovi koji nastaju u slučaju kada organizacija izvrši kupovinu imovine na dan podnošenja izveštaja.	IPSAS 12.9
Custom developed software – Softver za posebne namene	Softverska aplikacija razvijena za konkretnog korisnika – na primer računovodstveni sistem vlade. Ovo predstavlja alternativu COTS paketu.	
Data Communications – Komunikacija podataka	Komunikacioni sistemi koji omogućuju prenos i prijem informacija elektronskim putem, preko mreža, između korisnika i sistema. Prenos može da obuhvati prenos podataka ili glasa, međutim ova strategija se bavi isključivo mrežnom komunikacijom podataka kao dela IT strategije.	Malcolm Gibb
Data exchange (or interchange) – Razmena podataka	Servis koji omogućuje razmenu elektronskih poruka između sistema.	Malcolm Gibb
Data extraction tools or data mining tools – Alati za izvođenje podataka	Softverske aplikacije koje su napravljene za ekstrakovanje informacija iz finansijskih baza podataka i koje se koriste u većini računovodstvenih paketa i Informacionih sistema za upravljanje finansijama (Financial management information systems - FMIS).	
Debarment (in context of procurement) – diskvalifikovanje (u kontekstu javnih nabavki)	Isključivanje ili diskvalifikovanje izvođača iz učestvovanja u procesu nadmetanja za dobijanje ugovora od države ili multilateralne agencije, na neki određeni ili neodređeni vremenski period ako se, posle ispitivanja ili istrage, proceni da je izvođač učestvovao u korupciji da bi obezbedio tekuće ili prethodne projekte kod nekog državnog organa.	PROC
Debt management – Upravljanje dugom (regulisanje dužničkih odnosa)	Upravljanje portfeljom dugovanja u javnom sektoru na najefikasniji mogući način da bi se troškovi koje snosi država sveli na minimum. Poslove regulisanja dužničkih odnosa ponekad obavlja neko odeljenje/sektor Ministarstva finansija, ponekad državni Trezor, a ponekad agencija koja za svoj rad odgovara ministru finansija.	Allen & Tommasi
Debtors - Dužnici	Videti objašnjenje pojma “accounts receivable - dospele obaveze”.	
Decentralisation – Decentralizacija	Prenos nadležnosti na demokratski nezavisne, niže nivoe vlasti, dajući im, na taj način, veće diskreciono pravo u rukovođenju što, ipak, ne podrazumeva nužno i veći stepen finansijske nezavisnosti.	Allen & Tommasi
Decentralised internal audit (DIA) – Decentralizovana interna revizija	Decentralizovana interna revizija je interna revizija koju vrše specijalizovane jedinice interne revizije koje se nalaze u sastavu vlade ili nižim organizacionim jedinicama u okviru korisnika budžetskih sredstava (u ministarstvima ili agencijama).	DG Budget

Termin	Definicija	Referenca
Deconcentration – Dekoncentracija	Prenos nadležnosti sa centralnih ministarstava na kancelarije na terenu ili na organe koji uživaju veći stepen autonomije i koji zahvaljujući tome uspostavljaju bliži kontakt sa građanima, dok istovremeno ostaju sastavni deo centralne vlade.	Allen & Tommasi
Deficit/surplus – Deficit/suficit	Postoje različite definicije deficita: • Prema definiciji iz propisa Evropskog saveta, a u okviru konteksta Sporazuma iz Mاستrihta i Amsterdamskog sporazuma, deficit (odnosno suficit) je neto zaduživanje (odnosno kreditiranje) od strane nivoa opšte države, u skladu sa definicijom iz ESA95. • Gotovinski deficit, prema definiciji GFS-a iz 2000. godine, jednak je plaćanjima na ime rashoda, uvećanim za iznos "datih kredita minus otplata kredita", i umanjenim za prihode u gotovini i za primljene grantove (donacije). Za razliku od deficita koji je definisan u okviru konteksta Sporazuma iz Mاستrihta i Amsterdamskog sporazuma, ovakav način merenja vrednosti deficita obuhvata samo gotovinske transakcije i neke transakcije "iznad crte", koje su, u SNA93 i u ESA95, klasifikovane kao transakcije finansiranja (kao što je prodaja akcija i kapitala u postupku privatizacije). • Deficit koji se zasniva na obavezi definisan je kao gotovinski deficit, uvećan zaostala neto povećanja ili rashodi koji se nalaze u fazi provere, uvećan za iznos " datih kredita minus otplata kredita", i umanjen za prihode (u gotovini). Ovakvim načinom merenja deficita ne treba da budu obuhvaćene obaveze koje se odnose na neizvršene porudžbine, kao ni višegodišnje obaveze.	Allen & Tommasi
Delegated powers – Poverene nadležnosti	U nekim slučajevima vlada može poveriti neka od svojih nadležnosti odborima, pojedinačnim savetnicima ili službenicima. Primeri poverenih nadležnosti uključuju i ovlašćenje za potpisivanje čekova ili odobravanje hitnih plaćanja. Dobra praksa nalaže da se ovakva ovlašćenja jasno definišu.	(7)
Departmental enterprise – Sektorsko preduzeće	Komercijalna jedinica koja: (i) je blisko povezana sa ministarstvom ili agencijom u sastavu državne uprave; (ii) verovatno ima mali operativni saldo; (iii) bavi se uglavnom ili isporučivanjem roba i usluga organima i jedinicama državne uprave ili javnosti; ali (iv) ima poslovanje malog obima.	Allen & Tommasi
Depreciation – Depresijacija	Troškovi nastali tokom vremena vezani za korišćenje osnovnih sredstava koji su istovremeno i mera umanjenja vrednosti takve imovine. U nekim jezicima koriste se različiti termini za depresijaciju materijalne i nematerijalne imovine, odnosno umesto depresijacija koristi se termin amortizacija u kontekstu nematerijalne imovine. Za prošireno objašnjenje pojmova imovina, obaveze i amortizacija videti Deo II ovog rečnika.	
Depreciable amount – Visina amortizacije / depresijacije	Trošak imovine ili drugi iznos umesto troška, umanjen za iznos preostale vrednosti takve imovine.	IPSAS 17.13
Direct Loan – Direktni zajam	Sredstva koja su isplaćena (ne u zamenu za robe i usluge) i koja, shodno ugovoru, moraju biti vraćena (otplaćena).	OECD
Direct Social Control – Direktna društvena kontrola	Uključivanje zainteresovanih strana – ne samo predstavnika privatnog sektora, već i krajnjih korisnika, civilnog društva, medija i šire javnosti – u vršenje nadzora nad integritetom procesa javnih nabavki.	PROC

Termin	Definicija	Referenca
Discounting – Diskontovanje	Metod poređenja troškova ili koristi koji će se dogoditi (ili su se dogodili) u različitim trenucima u vremenu. Na primer 1 evro u godini n ima "sadašnju vrednost" koja iznosi $1/(1+r)^n$ evra u godini 0, gde r označava "diskontnu stopu". Videti takođe objašnjenje pojmova "net present value - neto sadašnja vrednost" i "internal rate of return - interna stopa povraćaja".	Allen & Tommasi
Discretionary Spending - Diskrecona potrošnja	Javni rashodi uređeni aproprijacijama za period od godinu dana ili neki drugi period, a ne formulama ili kriterijumima definisanim zakonskim aktima. Termin "diskrecona potrošnja" odnosi se na onaj deo budžeta za koji vlada i parlament svake godine moraju da donesu odluku da će ga potrošiti u sledećoj fiskalnoj godini, na primer za: stanove, obrazovanje ili međunarodnu pomoć. Treba praviti razliku između ovog pojma i pojma "obavezna potrošnja" kada se radi o stavkama za koje vlada ima zakonsku obavezu da obezbedi sredstva i za koje postoji trajna aproprijacija kojom se odobravaju takvi rashodi. Primeri za to su kamata na dug i programi ostvarivanja prava. "Obavezni" deo budžeta često je mnogo veći od onog koji se koristi za diskreconu potrošnju.	Allen & Tommasi
Distributed databases – Distribuirane baze podataka	Skup nekoliko različitih skladišta podataka koji korisniku izgledaju kao jedinstvena baza podataka.	Malcolm Gibb
Distribution to owners – Distribucija vlasnicima	Buduće ekonomske koristi ili uslužni potencijal koje subjekat distribuira svim ili nekim svojim vlasnicima, bilo kao povraćaj na uložena sredstva ili povraćaj investicije.	IPSAS 1.7, 2.8, 3.7, 4.10, 5.5, 6.7, 7.7, 8.6
Double-entry accounting/bookkeeping - Dvojno računovodstvo/dvojno knjigovodstvo	U sistemu dvojnog računovodstva, odnosno dvojnog knjigovodstva, za svaki tok sredstava potrebno je izvršiti dva unosa jednake vrednosti, kao odobrenje i kao zaduženje. Po pravilu, povećanja na računima sredstava i smanjenja na računima obaveza i neto vrednosti knjiže se kao zaduženja. Nasuprot tome, smanjenja na računima sredstava i povećanja na računima obaveza i neto vrednosti knjiže se kao odobrenja. Primena sistema dvojnog računovodstva odnosno dvojnog knjigovodstva omogućava da se proverí da li je evidentiranje tokova i zaliha dosledno izvršeno.	Allen & Tommasi
Due Care - Dužna pažnja	Odgovarajući nivo pažnje i veštine koji se očekuje od obučenog revizora imajući u vidu složenost revizorskog zadatka, uključujući i veoma pažljivo planiranje, prikupljanje i analizu činjenica i dokaza i formiranje mišljenja i donošenje preporuka. DG Budget	Allen & Tommasi
EAFC – EAFK	Videti objašnjenje pojma „Ex Ante Financial Control - Ex Ante finansijska kontrola“.	
EBF – VBF	Videti objašnjenje pojma „Extra Budgetary Funds - vanbudžetski fondovi“.	
Economic classification – Ekonomska klasifikacija	Klasifikovanje izdataka (ili rashoda) i stečenih odnosno otuđenih sredstava po ekonomskim kategorijama, kojima se naglašava ekonomska priroda same transakcije (plate, kamata, transferi, itd). Videti takođe objašnjenje pojma "object/line –item classification - klasifikacija po vrstama rashoda/linijskim stavkama". Za međunarodne standarde ekonomske klasifikacije, videti objašnjenje pojmova "GFS" i "chart of accounts - kontni plan".	Allen & Tommasi
Economic entity – Ekonomski subjekat	Grupa subjekata koji čine kontrolni subjekti i jedan ili više kontrolisanih subjekata. Za potrebe finansijskog izveštavanja termin "ekonomski subjekat" koristi se da označi grupu subjekata. Za proširenu definiciju i objašnjenje ovog pojma videti Deo II ovog Rečnika.	IPSAS 1.7, 2.8, 4.10, 5.5, 6.7, 7.7, 8.6
Economic life – Ekonomski život	Ili: - Period tokom kojeg se od imovine očekuje da ostvari ekonomske koristi ili uslužni potencijal za jednog ili više korisnika; ili - Broj proizvodnih ili sličnih jedinica za koje se očekuje da će jedan ili više korisnika steći iz imovine.	IPSAS 13.8

Termin	Definicija	Referenca
Economic rate of return – Ekonomska stopa povraćaja	Kamatna stopa kojom se tokovi troškova i koristi projekta diskontuju tokom vremena, tako da su diskontovani troškovi i koristi jednaki. Za razliku od finansijske stope povraćaja, ekonomska stopa povraćaja posmatra povraćaj na kapital sa tačke gledišta ekonomije. Ovo podrazumeva uključivanje svih troškova i koristi i njihovo usklađivanje radi korigovanja distorzija prouzrokovanih, na primer, monopolima i kontrolisanim cenama ili porezima i subvencijama.	DFID
Economy - Ekonomičnost	Ekonomičnost, efektivnosti i efikasnost se često nazivaju "Tri E" vrednosti za uloženi novac. Ekonomičnost znači smanjivanje troškova resursa koji se koriste za ostvarivanje planiranih rezultata aktivnosti (uključujući i poštovanje odgovarajućih standarda kvaliteta takvih rezultata i ishoda). Nabavka finansijskih, ljudskih i fizičkih resursa odgovarajućeg kvaliteta i u odgovarajućim količinama, u odgovarajućem trenutku i uz najniže troškove.	DG Budget Allen & Tommasi
Effect – Efekat	Efekat je stvarni ili potencijalni negativni uticaj koji je rezultat ili može biti rezultat ispitivanog stanja, iskazan u novčanim jedinicama ili na drugi način. Neki primeri efekata su: neekonomično ili neefikasno korišćenje resursa (vremena, novca i rada), gubitak potencijalnog prihoda, kršenje zakona, nenamenska potrošnja sredstava, informacije ili evidencije koje su beznačajne ili netačne, neefektivnost, posao koji nije završen u skladu sa željenim standardima ili u skladu sa prvobitnom namerom, neadekvatne kontrole ili gubitak kontrole and resursima ili aktivnostima, nedovoljno uverenje da se posao obavlja na odgovarajući način, nedovoljno uverenje da se ciljevi ostvaruju. Ako revizor ne prikaže informacije o stvarnim ili potencijalnim negativnim efektima, čitalac može da pretpostavi da očigledni nedostatak zabrinutosti znači da preporuke nisu dovoljno važne. Ako je efekat nebitan, preporuka ne bi trebalo da bude uključena u izveštaj. Treba veoma voditi računa da se ne pokrene ozbiljnije pitanje nego što je ono koje je zapravo potkrepljeno činjenicama.	Cangemi & Tommie
Effectiveness – Efektivnost	Ekonomičnost, efektivnosti i efikasnost se često nazivaju "Tri E" vrednosti za uloženi novac. Efektivnost označava meru u kojoj su ostvareni ciljevi aktivnosti, odnosno odnos između planiranih i stvarnih efekata aktivnosti. Stepen u kojem se kroz programe ostvaruju očekivani ciljevi ili "ishodi". Efektivnost je najvažniji element kvaliteta u javnom sektoru. Snabdevanje robom ili pružanje usluga može se vršiti na ekonomičan i delotvoran način, ali ukoliko se time ne postižu planirani ciljevi, doći će do velikog rasipanja sredstava.	DG Budget Allen & Tommasi
Effectiveness indicators – Indikatori efektivnosti	Indikatori efektivnosti su mere odnosa između rezultata i ishoda.	IPSASB "Reporting Service Performance" Consultation Paper 2011 – „Izveštavanje o rezultatima“
Efficiency - Efikasnost	Ekonomičnost, efektivnosti i efikasnost se često nazivaju "Tri E" vrednosti za uloženi novac. Efikasnost označava maksimizaciju rezultata ili ishoda aktivnosti u odnosu na date inpute. Odnos između robe koja je proizvedena ili usluga koje su pružene kroz neki program ili aktivnost (rezultati), kao i sredstva koja su potrošena za njihovu proizvodnju odnosno prižanje (uložena sredstva). Efikasnost se meri prema troškovima po jedinici proizvodnje.	DG Budget Allen & Tommasi
Efficiency indicators –	Indikatori efikasnosti su mere odnosa između inputa i rezultata.	IPSASB

Termin	Definicija	Referenca
Indikatori efikasnosti		“Reporting Service Performance” Consultation Paper 2011 – „Izveštavanje o rezultatima“
Encumbrance – Opterećenje	Videti objašnjenje pojma “Commitment - preuzete obaveze”.	
Engagement – Angažman	Videti objašnjenje pojma “Audit - revizija”.	
Enhances Structural Adjustment Facility (ESAF) – Prošireni zajam za strukturno prilagođavanje	Prošireni zajam za strukturno prilagođavanje čine sredstva namenjena za srednjoročnu pomoć zemljama koje se suočavaju sa poteškoćama u platnom bilansu, za programe ili mere javnih politika u skladu sa zahtevima MMF-a i/ili Svetske banke. Sredstva za strukturno prilagođavanje prvi put su uvedena 1987. godine da obezbede dodatna sredstva.	DFID
Enterprise software - Enterprise softver	Enterprise softver opisuje skup kompjuterskih programa koji imaju zajedničke poslovne aplikacije, alate za modeliranje načina na koji cela organizacija funkcioniše i razvojne alate za razvoj aplikacija specifično dizajniranih za potrebe organizacije. Cilj ovakvog softvera je da reši problem na nivou celog preduzeća (ne samo na nivou pojedinačnih delova preduzeća) i često se piše koristeći Enterprise Software arhitekturu. Enterprise softver ima za cilj da unapredi produktivnost i efikasnost preduzeća pružanjem podrške poslovnim procesima. Enterprise softver može se definisati na sledeći način: • Svrha Enterprise aplikacija je prikazivanje, obrada i pohranjivanje velikih količina, često kompleksnih, podataka i pružanje podrške, odnosno automatizacija poslovnih procesa uz pomoći tih podataka. • Bilo koja vrsta organizacije može da bude ciljna grupa – korporacijama, partnerstvima, neprofitnim organizacijama, državnim agencijama – ali nema potrošače kao direktnu ciljnu grupu. • Bilo koja industrija može da bude ciljna grupa. • Obuhvata rešenja specifična za funkciju (račnovodstvo, ljudski resursi, lanac nabavke, itd) ili za indurstriju (javni sektor, proizvodnja, maloprodaja, zdravstvena zaštita, itd.) Enterprise softver se često koristi u razvoju FMIS rešenja.	Cythia Rettig “The Trouble with Enterprise Software” MIT Sloane Management Review 2007 – „Problemi sa enterprise softverom“
Entitlement programme (demand-led programme) – Program ostvarivanja prava (program zasnovan na tražnji)	Svaki program potrošnje sa izdacima otvorenog tipa (obično prenos/isplata grantova), u okviru kojih se isplata ili prenos/isplata grantova vrše korisnicima koji ispunjavaju određene kriterijume, koji su utvrđeni u skladu sa zakonom ili propisima vlade. Neki od uobičajenih primera za to su programi socijalnog osiguranja, programi isplate nadoknada za nezaposlene i programi smanjenja siromaštva.	Allen & Tommasi
Entity specific value – Vrednost karakteristična za subjekat	Sadašnja vrednost gotovinskih tokova za koje subjekat očekuje da će nastati po osnovu kontinuirane upotrebe imovine ili po osnovu prodaje imovine na kraju njenog životnog ciklusa ili po izmirenju određene obaveze.	IPSAS 17.13

Termin	Definicija	Referenca
Environmental Auditing – Revizija efekata po životnu sredinu	Ovo je proces procenjivanja efekata koje tekuća izgradnja, sektorske politike i projekti imaju po životnu sredinu, za razliku od procene uticaja na životnu sredinu koja se vrši u slučaju novih ili bitno modifikovanih projekata. Revizija uticaja na životnu sredinu identifikuje prošle ili sadašnje bojazni, potencijalne ekološke, zdravstvene i bezbednosne rizike i obaveze i potrebe za daljim ispitivanjima. Ovo je obično planirana, dokumentovana, sistematična i objektivna evaluacija informacija dobijenih iz procesa praćenja efekata po životnu sredinu i efektivnosti sistema upravljanja životnom sredinom.	DFID
Environmental impact assessment (EIA) – Procena efekata na životnu sredinu	Proces ocenjivanja i upravljanja efektima na životnu sredinu koji proističu iz novih ili značajno modifikovane projekte izgradnje tokom životnog ciklusa projekta. Puna procena efekata po životnu sredinu obično se vrši za velike infrastrukturne i razvojne projekte, projekte koji podrazumevaju značajnu promenu namene zemljišta i projekte locirane u naročito osetljivim područjima. Ključni opredeljujući faktor u odlučivanju da li je procena efekata po životnu sredinu potrebna je mera do koje se efekti po životnu sredinu mogu neposredno identifikovati, proceniti i umanjiti. Procena efekata na životnu sredinu je standardna procedura koju zahtevaju svi bilateralni i multilateralni donatori.	DFID
Equity instrument – Instrumenti kapitala	Bilo kakav ugovor koji pruža dokaz o preostalom interesu u imovini subjekta po oduzimanju svih obaveza.	IPSAS 15.9
Equity method – Metod kapitala	Računovodstveni metod po kojem se investicije prvo priznaju po osnovu troškova i potom usklađuju za sve promene u investitorovom učešću u neto imovini/kapitalu nastale posle prodaje. Investitorov višak ili manjak uključuje i investitorovo učešće u višku ili manjku naručioca investicije.	IPSAS 1.7, 4.10, 6.7, 7.7
ESA	Evropski sistem nacionalnih i regionalnih računa – videti pod Eurostat	
Estimates submission – Podnošenje budžetskih zahteva	Odnosi se na skup dokumenata koje korisnik budžetskih sredstava dostavlja ministarstvu finansija i u kojima identifikuje i argumentuje svoje zahteve za dodatna sredstva iz budžeta.	Allen & Tommasi
Ethics –Etika	Etika u javnom sektoru obuhvata četiri glavne oblasti: definisanje uloga i vrednosti, kao i nadležnosti i nivoa ovlašćenja i odgovornosti u javnom sektoru; mere za sprečavanje konflikta interesa i načine za njihovo rešavanje; definisanje pravila (standarda) ponašanja zaposlenih u javnom sektoru; definisanje pravila za postupanje u slučaju ozbiljnih nepravilnosti ili prevara. Od rukovodstva nadležnog za sistem kontrole upravljanja javnim finansijama očekuje se da koriste raspoložive alate za promovisanje i podizanje svesti o etičkim vrednostima u upravljanju i kontroli. Za interne revizore naročito, etika podrazumeva četiri principa: integriteta, objektivnosti, poverljivosti i kompetentnosti.	DG Budget
European Court of Auditors- Evropski sud revizora	U nadležnosti Evropskog suda revizora je vršenje provere da li Evropska unija troši sredstva u skladu sa budžetskim pravilima i propisima i za namene za koje su predviđena.	Scottish Government - Vlada Škotske
European Investment Bank (EIB) – Evropska investiciona banka	Dugoročna finansijska institucija Evropske unije. Trenutno, 90% kredita koje odobrava EIB namenjeni su zemljama članicama Evropske unije, od čega je 50% namenjeno privatnom sektoru.	DFID

Termin	Definicija	Referenca
Eurostat and ESA 95 – Eurostat i ESA 95	Eurostat je statistički zavod Evropske unije sa sedištem u Luksemburgu. Zadatak Eurostata je da obezbedi Evropskoj uniji statističke podatke koji omogućuju uporedivost podataka između zemalja i regiona. ESA 95 je standard fiskalnog izveštavanja koje primenjuju zemlje članice Evropske unije. Eurostat definiše pravila i izveštajne formate za ESA 95. Fiskalni kriterijumi za zemlje članice EU utvrđeni Ugovorom iz Mاستrihta definisani su u ESA 95 metodologiji. Među navedenim kriterijumima su i učešće budžetskog deficita u bruto domaćem proizvodu (BDP) i učešće državnog duga u BDP-u. Stoga, ESA 95 metodologija generiše mere koje su značajne za poštovanje obaveza koje proističu iz Ugovora. ESA 95 usklađena je sa UNSNA, pa su tako većina definicija, uključujući i klasifikacije (COFOG i ekonomsku klasifikaciju) iste kao i definicije i klasifikacije koje se koriste u okviru GFS 2001. Međutim, iako se definicije koncepata u okviru GFS 2001 i ESA 95 ne razlikuju, ipak postoje razlike između ova dva statistička sistema. Najbitnija razlika je u tome što se GFS sistem fokusira na finansijske transakcije – poreze, potrošnju, zaduživanje i kreditiranje – dok se ESA 95 fokusiran na proizvodnju i potrošnju roba i usluga. Za proširene definicije i objašnjenja statističkih sistema videti Deo II ovog Rečnika.	Eurostat
Evaluation – Evaluacija	Alternativna značenja ovog pojma su: (a) evaluacija tendera u sklopu procesa sklapanja ugovora; ili (b) analize čija konkretna svrha je da ispita ukupne rezultate programa i projekata. Obuhvat evaluacije može da varira. U osnovi evaluacije bi trebalo da bude pribavljanje ili izračunavanje ishoda programa ili projekta i razmatranje njihove ekonomičnosti, efektivnosti i efikasnosti, ali obično obuhvata i daleko širi opseg pitanja uključujući i podesnost i ostvarenje rezultata i slično. Može se sprovoditi pre, tokom ili posle završetka programa ili projekta (ove evaluacije se nazivaju ex-ante, evaluacija u toku implementacije ili ex-post evaluacija). Evaluacija deli mnoge zajedničke osobine sa revizijom rezultata rada. Retrospektivna analiza projekta, programa ili javne politike koja ocenjuje uspešnost ovih napora i i lekcije koje se mogu naučiti za buduće poduhvate. Evaluacija: sistematična analitička procena bitnih aspekata programa ili politike i njihovih vrednosti i utvrđivanje pouzdanosti i korisnosti nalaza. Evaluacija se sprovodi s namerom da se unapredi donošenje odluka poboljšanjem kvaliteta informacija. Svrha evaluacije nije da nađe zamenu za rasuđivanje ili politiku donošenja odluka, već da obezbedi bolju informacionu bazu uzimajući u obzir prethodna iskustva. Evaluacija je važan element učenja u javnom sektoru. Evaluacija programa je dubinsko ispitivanje ekonomskih, finansijskih, društvenih i sličnih efekata programa ili javnih politika. Sumativne evaluacije sprovode u slučaju programa koji je već neko vreme završen (ex post evaluacija) da bi se utvrdila njihova delotvornosti i procenila ukupna vrednost. Formativne evaluacije se obično sprovode tokom implementacije programa (evaluacije u toku programa) da bi se unapredila delotvornost programa.	DG Budget OECD OECD1 Allen & Tommasi
Evaluation design – Dizajn evaluacije	Logički model koji se koristi da bi se doneli zaključci o ishodima u studiji evaluacije. Prilikom izbora dizajna evaluacije, evaluator mora istovremeno da utvrdi vrstu informacija koje treba da prikupi i vrste analiza kojima će ove informacije da podvrgne.	Allen & Tommasi
Events after the reporting date – Događaji posle datuma izveštavanja	Povoljni i nepovoljni događaji, koji nastupaju između datuma izveštavanja i datuma kada je odobreno objavljivanje finansijskih izveštaja. Dve vrste događanja mogu biti identifikovane: (a) Događaji koja pružaju dokaze o uslovima koji su postojali na dan izveštavanja (<u>korektivni događaji posle datuma izveštavanja</u>); i (b) koji ukazuju na okolnosti koje su nastale nakon datuma izveštavanja (<u>nema korektivnog događaja posle datuma izveštavanja</u>).	IPSAS 14.5

Termin	Definicija	Referenca
Ex ante financial control (EAFC) – Ex-ante finansijska kontrola	Ex-ante finansijska kontrola (EAFC) je skup kontrolnih aktivnosti pre donošenja finansijskih odluka u vezi sa aproprijacijama, obavezama, tenderskim procedurama, ugovorima (sekundarne obaveze) i isplatama, odnosno povraćaju pogrešno isplaćenih iznosa. Takve odluke mogu se donositi samo na osnovu i po dobijanju eksplicitnih odobrenja od osobe zadužene za sprovođenje ex- ante finansijske kontrole. EAFC se ponekad naziva i “preventivna kontrola”. Ovo je uže značenje termina finansijska kontrola. Zabuna i pogrešno tumačenje se može izbjeći korišćenjem termina Ex-ante finansijska kontrola. Ex-ante kontrola (prethodna, apriori revizija) - prethodno odobrenje za određene izdatke. Nalozi za plaćanje i prateća dokumentacija, koji su dobijeni i provereni da bi se utvrdilo da li je određena transakcija pravilno odobrena, zakonita i regularna, i da li za nju postoji dovoljno sredstava u budžetu. Takve kontrole mogu da vrše bilo centralni nadležni organ u okviru Ministarstva finansija, bilo resorna ministarstva/agencije.	DG Budget Allen & Tommasi
Ex post internal audit (EPIA) – Ex-post interna revizija	Skup aktivnosti koje se dešavaju ex-post, odnosno u ovom kontekstu po donošenju finansijskih odluka od strane menadžmenta. Ovu reviziju mogu da vrše centralizovani državni organi za reviziju, koji za svoj rad odgovaraju i podnose izveštaje najvišem nivou vlasti (Ministarstvu finansija ili Vladi), odnosno decentralizovani revizorski organi (Jedinice interne revizije kod korisnika budžetskih sredstava, kao što su ministarstva ili agencije).	DG Budget
Ex-post- Naknadna revizija/evaluacija	U kontekstu revizije, “ex-post” obično označava reviziju koja se sprovodi posle prve zakonski preuzete obaveze za izvršenje transakcije. U kontekstu evaluacije “ex post” obično znači evaluaciju koja se sprovodi pošto je transakcija u potpunosti izvršena.	DG Budget
Exchange difference - Kursna razlika	Razlika koja nastaje kao rezultat izveštavanja o istom broju novčanih jedinica strane valute u izveštajnoj valuti po različitim deviznim kursovima.	IPSAS 1.7, 4.10,
Exchange rate – Kursna lista	Odnos kursa za razmenu dve valute.	IPSAS 4.10,
Exchange transactions – Transakcije razmene	Transakcije u okviru kojih jedan subjekat u zamenu za primljenu robu ili usluge, odnosno izmirenje obaveza, daje približno istu vrednost (uglavnom u vidu gotovine, roba, usluga ili korišćenja imovine) drugom subjektu.	IPSAS 23.7, 9.11, 12.9, 16.7, 17.13
Executory contracts – Egzekutorni ugovori	Ugovori pod kojima ni jedna ugovorna strana nije izvršila svoje obaveze, odnosno pod kojima su obe ugovorne strane delimično izvršile svoje obaveze u istoj meri.	IPSAS 19.18
Expenditure – Izdaci	Termin koji se koristi da označi potrošnju (izdatke) koji se vrše za ispunjavanje obaveza države, najčešće izdavanjem čeka ili isplatom gotovine. Termin “izdaci” ponekad se neobavezno koristi za gotovinska plaćanja. Međutim, prema strogoj definiciji, izdaci podrazumevaju cenu koštanja stečene robe i usluga, bez obzira na vreme plaćanja. Izdaci za robu i usluge nastaju kada kupci preuzmu obaveze prema prodavcima, odnosno kada se (i) vlasništvo nad dotičnom robom i uslugama prenese sa prodavca na novog vlasnika; ili (ii) kada se isporuka robe i usluga izvrši na zadovoljstvo potrošača.	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Expenses – Rashodi	Smanjenja u ekonomskim koristima ili uslužnom potencijalu tokom izveštajnog perioda u formi izdataka ili korišćenja imovine, odnosno preuzimanje obaveza koje rezultiraju u smanjenju neto imovine/kapitala, izuzev onih koji se odnose na distribuciju vlasnicima. U GFS-u iz 2001. godine, izrazom “rashodi” definiše se protok sredstava po osnovu transakcije, zbog kojeg se neto vrednost smanjuje tokom računovodstvenog perioda. Transakcije vezane za rashode uključuju naknade zaposlenima, transakcije vezane za robu i usluge, trošenje osnovnih sredstava, rashode na ime nekretnina (kamate i zakupnine), socijalna davanja, subvencije, grantovi i razne druge transakcije, kao što su prenosu u korist neprofitnih organizacija i nadoknade štete ili naknade za pretrpljene povrede. Sticanje nefinansijskih sredstava i finansijske transakcije ne smatra se transakcijama vezanim za rashode.	IPSAS 1.7, 2.8, 3.7, 4.10, 5.5, 6.7, 7.7, 8.6 Allen & Tommasi
Expenses paid through the tax system – Rashodi koji se plaćaju preko poreskog sistema	Iznosi koji su na raspolaganju korisnicima bez obzira na to da li su poreski obveznici.	IPSAS 23.7
External audit – Eksterna revizija	Revizija koju sprovodi revizor nezavistan od rukovodstva organizacije u kojoj se revizija sprovodi. U javnim finansijama, eksterna revizija je revizija nezavisna od finansijskog upravljanja Vlade i kontrolnih politika. Ovu reviziju sprovodi Sud revizora ili Vrhovna revizorska institucija s ciljem da objektivno utvrdi da su sistemi upravljanja i kontrole u skladu sa definicijom Interne kontrole finansija u javnom sektoru, definisane u ovom Rečniku. Revizija koju sprovodi nezavisni organ koji se nalazi izvan organizacije u kojoj se vrši revizija, a koja ima za cilj davanje mišljenja i podnošenje izveštaja o računima i finansijskim izveštajima dotične organizacije, o zakonitosti i ispravnosti njenog poslovanja, o njenim postupcima finansijskog upravljanja i njenoj finansijskoj uspešnosti. Organizacije koje su zadužene da vrše eksternu reviziju aktivnosti vlade svoje izveštaje najčešće podnose direktno parlamentu, i one su obično poznate pod nazivom: „Supreme audit institutions (SAI) - Vrhovne revizorske institucije.“	DG BUDGET Allen & Tommasi
External debt – Spoljni dug	Sredstva koja se duguju onima koji nisu rezidenti dotične države.	Allen & Tommasi
External Service Provider - Eksterni pružalac usluga	Osoba ili firma van organizacije koja ima posebna znanja, veštine i iskustva u određenoj disciplini.	IIA
Extra-Budgetary Funds - Vanbudžetski fondovi	Posebni fondovi u vlasništvu države, koji nisu deo budžeta i u koje se slivaju prihodi iz namenskih izvora, najčešće pored drugih izvora kao što su naknade i doprinosi iz opšteg budeta. Videti takođe objašnjenje pojma “Off-Budget Expenditure - Vanbudžetski izdaci”.	OECD
Extra-budgetary funds/accounts (EBF) – Vanbudžetska sredstva/računi	Ovaj izraz se obično odnosi na aktivnosti vlade koje nisu obuhvaćene predlogom godišnjeg budžeta. Pored toga, vanbužetska sredstva mogu potpadati pod sisteme upravljanja gotovinom, sisteme kontrole i izveštavanja koji su drugačiji od sistema koji se odnose na budžet. U upotrebi je širok dijapazon vanbudžetskih aranžmana, uključujući fondove (kao što je fond socijalnog osiguranja), koji se osnivaju u skladu sa posebnim zakonima, zatim robni fondovi, koji koriste priliv od pomoći u robu, kao i namensko izdvajanje određenih prihoda. Vidi takođe pod: “Off-budget Expenditures – Vanbudžetski izdaci.”	Allen & Tommasi
Extraordinary items – Vanredne stavke	Gotovinski tokovi koji proističu iz događaja ili transakcija koji se razlikuju od redovnih aktivnosti subjekta i za koje se ne očekuje da će se redovno ili često ponavljati i koji su van kontrole ili uticaja subjekta (primititi da se ovaj termin više ne koristi u IPSAS-u po principu uzročnosti prihoda i rashoda).	Cash Basis IPSAS 2.1.1

Termin	Definicija	Referenca
Fair presentation – Fer prikazivanje	Fer prikazivanje predstavlja vernu prezentaciju efekata transakcija, drugih događaja i uslova u skladu sa definicijama i priznavanjem kriterijuma za imovinu, obaveze, prihode i rashode definisane u IPSAS-u. Primena IPSAS standarda sa dodatnim obelodanjivanjima u slučajevima kada je neophodno treba da rezultira izradom finansijskih izveštaja u kojim su podaci prikazani na fer način.	IPSAS 1.27
Fair value – Fer vrednost	Iznos po kojem spremne i sposobne strane u transakciji mogu da razmene imovinu, odnosno izmire obaveze. Slična je GFS konceptu ekonomske vrednosti.	IPSAS 1.7, 4.10, 7.7, 9.11, 15.9, 16.7, 17.13
Fair value less costs to sell – Fer vrednost umanjena za troškove prodaje	Iznos koji je moguće dobiti od prodaje imovine u okviru transakcije na dohvat ruke između spremnih i sposobnih strana, umanjene za troškove prodaje.	IPSAS 21.14
Final budget – Završni budžet	Originalni budžet, korigovan za sve rezerve, preneti sredstva, transfere, alokacije, dodatne aproprijacije i druga dozvoljena zakonska ili slična ovlašćenja, promene koje se mogu primeniti na budžetski period. Za dodatna objašnjenja videti definicije imovine, obaveza i depresijacije u Delu II ovog Rečnika.	IPSAS 24.7
Finance lease – Finansijski lizing	Lizing koji značajno prenosi sve rizike i nagrade koje proističu iz vlasništva nad imovinom. Pravo vlasništva se na kraju perioda zakupa može ili ne mora preneti na korisnika.	IPSAS 13.8
Financial asset – Finansijska sredstva/imovina	a) Gotovina; b) Instrument kapitala drugog subjekta; c) Pravo na osnovu ugovora: i) pravo primanja gotovine ili drugog finansijskog sredstva od drugog subjekta; ili ii) pravo razmene finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza s drugim subjektima pod uslovima koji su potencijalno povoljni za subjekat ; ili ugovor koji će biti ili koji može biti izmiren korišćenjem instrumenata sopstvenog kapitala subjekta i koji je: iii) nederivatni, za koji subjekat jeste ili može biti u obavezi da primi promenljiv broj instrumenata sopstvenog kapitala subjekta; ili iv) (ii) derivatni, koji će biti ili koji može biti izmiren drugačije nego razmenom fiksnog iznosa gotovine ili drugog finansijskog sredstva za fiksirani broj instrumenata sopstvenog kapitala subjekta. Za ove potrebe instrumenti sopstvenog kapitala subjekta ne uključuju finansijske instrumente ponovne prodaje klasifikovane kao instrumenti kapitala u skladu sa stavovima 15 i 16, instrumente koji nameću subjektu obavezu da drugoj strani preda srazmerni udeo neto imovine subjekta samo pri likvidaciji i koji su klasifikovani kao instrumenti kapitala u skladu sa stavovima 17 i 18, ili instrumente koji predstavljaju ugovore za buduće primanje ili davanje instrumenata sopstvenog kapitala subjekta.	IPSAS 1.7, 28.7
Financial Audits – Finansijske revizije	Obuhvataju ispitivanje i izveštavanje o finansijskim izveštajima i ispituju finansijske izveštaje na osnovu kojih su izveštaji sačinjeni. Finansijska revizija omogućuje Vrhovnoj revizorskoj instituciji podnošenje izveštaja o stanju na računu ili računima države i predstavlja osnovu na bazi koje organ zakonodavne vlasti neke države daje neku vrstu odobrenja ili mišljenje.	OECD

Termin	Definicija	Referenca
Financial controller - Finansijski kontrolor	Funkcija finansijskog kontrolora može da znači različite stvari u različitim organizacijama, na primer: (a) uloga koja predstavlja ex-ante saglasnost da su transakcije u skladu sa propisima i procedurama; ili (b) isto što i revizor; ili (c) rukovodeću ulogu koja predstavlja kombinaciju nadležnosti za evidentiranje i obradu transakcija (finansijsko računovodstvo) sa pripremom i izveštavanjem o finansijskim ciljevima (računovodstvo rukovodstva). Evropska komisija je prvobitno (1973) definisala finansijsku kontrolu kao davanje ex-ante odobrenja za bilo koju vrstu finansijskih odluka. Kasnije je funkcijama finansijskog kontrolora dodata i funkcija interne revizije. Od nedavno, trend je da se razdvoje ove dve funkcije, tako da se termin "finansijska kontrola" ponovo koristi samo da označi davanje ex-ante saglasnosti. U okviru Proširenja, ovaj termin se koristi za funkcije ex-ante saglasnosti.	DG Budget
Financial controls – Finansijske kontrole	Fraza koja ima široko značenje u nekim organizacijama i uže značenje u drugima. Šire značenje prati značenje internih kontrola, s tim da se odnosi na kontrole koje imaju konkretnu finansijsku komponentu. U praksi, u ovom kontekstu, mali broj kontrola nema finansijsku komponentu, a fraza finansijska kontrola može se upotrebljavati kao sinonim za interne kontrole. Uže značenje prati značenje finansijskog kontrolora i odnosi se na ispitivanje usklađenosti transakcija sa propisima i procedurama opisanim u ex-ante finansijskoj kontroli. Aspekti interne kontrole (kontrole upravljanja), koji se odnose na finansijska pitanja i rezultate rada. Videti takođe objašnjenje pojava: „Internal (management) control – Interna kontrola (kontrola upravljanja/rukovođenja)“.	DG Budget Allen & Tommasi
Financial instrument – Finansijski instrument	Ugovor po osnovu kojeg nastaje finansijska imovina jednog subjekta i finansijska obaveza ili instrument kapitala drugog subjekta. Robni ugovori kojima se bilo kojoj strani daje pravo poravnjanja u gotovini ili nekom drugom finansijskom instrumentu, s izuzetkom ugovora koji (a) su sklopljeni i izvršavaju se radi zadovoljavanja potreba subjekta u pogledu nabavke, prodaje ili korišćenja, (b) na početku su bili predviđeni za tu namenu, i (c) očekuje se da će biti izmireni po isporuci.	IPSAS 15.9 Allen & Tommasi
Financial liability – Finansijska obaveza	Svaka odgovornosti koja predstavlja: a) Ugovornu obavezu: i) davanja gotovine ili drugog finansijskog sredstva drugom subjektu; ili ii) razmenu finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza s drugim subjektom pod uslovima koji su potencijalno nepovoljni za subjekat; ili b) ugovor koji će biti ili koji može biti izmiren korišćenjem instrumenata sopstvenog kapitala subjekta i koji je: i) nederivatni, za koji subjekat jeste ili može biti u obavezi da primi promenljiv broj instrumenata sopstvenog kapitala subjekta; ili ii) derivatni, koji će biti ili koji može biti izmiren drugačije nego razmenom fiksnog iznosa gotovine ili drugog finansijskog sredstva za fiksirani broj instrumenata sopstvenog kapitala subjekta. Za ove potrebe instrumenti sopstvenog kapitala subjekta ne uključuju finansijske instrumente ponovne prodaje klasifikovane kao instrumenti kapitala u skladu sa stavovima 15 i 16, instrumente koji nameću subjekta obavezu da drugoj strani preda srazmerni udeo neto imovine subjekta samo pri likvidaciji, i koji su klasifikovani kao instrumenti kapitala u skladu sa stavovima 17 i 18, ili instrumente koji predstavljaju ugovore za buduće primanje ili davanje instrumenata sopstvenog kapitala subjekta. Izuzetno, instrument koji odgovara definiciji finansijske obaveze klasifikuje se kao instrument kapitala ukoliko ima sve karakteristike i ispunjava uslove iz stavova 15 i 16 ili stavova 17 i 18.	IPSAS 15.9

Termin	Definicija	Referenca
Financial Management Information Systems (FMIS)- Informacioni sistemi za upravljanje finansijama	Informacioni sistemi za upravljanje finansijama (FMIS) mogu se šire definisati kao skup automatizovanih rešenja koji omogućuju državi da planira, izvršava i prati budžet, pružanjem pomoći u utvrđivanju prioriteta, izvršenju i izveštavanju o rashodima, kao i staranje i izveštavanje o naplaćenim prihodima. Shodno tome, FMIS rešenja doprinose efikasnosti i ujednačenosti poslovanja države. Ovi sistemi se takođe nazivaju i Vladini sistemi za upravljanje finansijskim informacijama; integrisani sistemi za upravljanje finansijskim informacijama; javni sistemi za upravljanje finansijskim informacijama i sistemi trezora. Za proširene definicije i objašnjenja videti Deo II ovog Rečnika.	Financial Management Information Systems (World Bank 2011) – Informacioni sistemi za upravljanje finansijama (Svetska banka, 2011)
Financial management (FM) – Finansijsko upravljanje	U okviru proširenja ovaj termin se tumači kao skup obaveza rukovodstva (nadležnog za obavljanje zadataka upravljanja državnim budžetima) za uspostavljanje i implementaciju skupa pravila s ciljem efikasne, efektivne i ekonomične upotrebe raspoloživih sredstava (koji se sastoje od prihoda, rashoda i imovine). Odnosi se na planiranje, budžetiranje, računovodstvo, izveštavanje i neki oblik ex-ante finansijske kontrole. Finansijsko upravljanje je predmet interne i eksterne revizije. Pravni i administrativni sistemi i procedure, koji su uspostavljeni da bi ministarstvima i državnim agencijama omogućili da sprovode svoje aktivnosti i da bi time obezbedili pravilno korišćenje državnih sredstava na način koji je u skladu sa utvrđenim standardima ispravnosti, regularnosti, efikasnosti i delotvornosti. Finansijsko upravljanje obuhvata povećanje prihoda, upravljanje javnim rashodima i kontrolu nad njima, finansijsko računovodstvo i izveštavanje, upravljanje gotovinom, i, u nekim slučajevima, upravljanje sredstvima.	DG Budget Allen & Tommasi
Financial reporting – Finansijsko izveštavanje	Saopštavanje finansijskih informacija od strane jednog subjekta (na primer, vlade, resornog ministarstva) zainteresovanim stranama (na primer, parlamentu, Ministarstvu finansija). Obuhvata sve izveštaje koji sadrže finansijske informacije koji se zasnivaju na podacima koji se obično mogu naći u sistemu finansijskog računovodstva i izveštavanja. Finansijsko izveštavanje je proces pripreme i distribucije finansijskih informacija korisnicima takvih informacija u različitim formatima. Za organe javne uprave ovo obuhvata i podnošenje redovnih izveštaja rukovodstva višem rukovodstvu i izradu finansijskih izveštaja na kraju godine.	Allen & Tommasi (7)
Financial statements – Finansijski izveštaji	Videti takođe i objašnjenje pojma “general purpose financial statements – opšti finansijski izveštaji”. Računovodstveni izveštaji koje sastavlja subjekat koji podnosi izveštaj da bi saopštio informacije o svojoj finansijskoj uspešnosti i finansijskom položaju. Računovodstveni sistem koji se zasniva na načelu uzročnosti (obračunskoj osnovi) obično podrazumeva sastavljanje izveštaja o finansijskom položaju ili bilansa stanja, u kojem su prikazana ukupna sredstva, ukupne obaveze i neto vrednost, izveštaja o finansijskoj uspešnosti ili bilansa uspeha, u kojem su prikazani prihodi i rashodi za određeni period, kao i izveštaja o promenama neto vrednosti, u kojem su objašnjena kretanja u početnom i zaključnom bilansu. Ovi izveštaji koji su zasnovani na načelu uzročnosti dopunjeni su izveštajem o tokovima gotovine, koji obuhvataju napomene i dinamiku koje je neophodno navesti da bi se pojasnile ili detaljnije objasnile pozicije u izveštajima. Slično tome, analitički okvir u GSF-u iz 2001. godine obuhvata sledeće tabele: tabela aktivnosti vlade, koja sadrži rezime transakcija koje je centralna vlada imala u određenom računovodstvenom periodu, izveštaj o ostalim ekonomskim tokovima, u kojem je dat tabelarni prikaz ostalih uticaja osim transakcija na finansijski položaj vlade, kao i na bilans stanja, izveštaj o izvorima sredstava i korišćenju gotovine. Finansijski izveštaji evidentiraju finansijske aktivnosti državnih organa. Takođe se nazivaju i godišnji računi ili izveštaji o računima.	Allen & Tommasi (7)

Termin	Definicija	Referenca
Financial Systems – Finansijski sistemi	Procedure za pripremu, evidentiranje i podnošenje izveštaja o pouzdanim informacijama u vezi sa finansijskim transakcijama.	DG Budget
Financing- Finansiranje	Sve transakcije o finansijskoj imovini i obavezama za uravnoteženje fiskalnog deficita ili suficita. U širem smislu, ovo predstavlja način na koji vlada stiže finansijske resurse za implementiranje politika, programa i projekata.	Allen & Tommasi
Financing activities – Aktivnosti finansiranja	Aktivnosti koje rezultiraju u promenama u veličini i sastavu kapitala i zaduživanja subjekta.	IPSAS 2.8, 3.7, 4.10, 18.8
Fines – Kazne	Ekonomске koristi ili uslužni potencijal koje naplaćuju ili su naplative od strane organa javnog sektora, utvrđene odlukom suda ili nekog drugog organa, u formi kazne za kršenje zakona ili propisa.	IPSAS 23.7
Firewall – Zaštitni zid (u smislu računarskih tehnologija)	Barijera koja se stavlja između sistema ili mreže i 'spoljnog sveta' da se spreči neželjeni ili potencijalno štetni upad u sistem ili mrežu.	Malcolm Gibb
Fiscal (or Financial) Year – Fiskalna (ili finansijska) godina	Računovodstveni period države koji se može ili ne mora poklapati sa kalendarskom godinom. Redovni godišnji budžetski ili računovodstveni period za koji se obezbeđuju rezervisanja na ime prihoda i rashoda, i za koji se podnose izveštaji, isključujući svaki dopunski period tokom kojeg poslovne knjige mogu ostati otvorene i nakon početka naredne fiskalne godine. Takođe se naziva i finansijska godina.	OECD Allen & Tommasi
Fiscal capacity – Fiskalna sposobnost	Sposobnost subjekta da ispuni svoje finansijske obaveze, kao što su kontinuirano servisiranje i otpлата duga i obaveza prema kreditorima, tokom projektovanog perioda bez podizanja nivoa poreza.	IPSASB ED 46 Long Term Fiscal Sustainability – Dugoročna fiskalna održivost
Fiscal dependency – Fiskalna zavisnost	Razmera tekućih prihoda subjekta koje u određenom trenutku tom subjektu obezbeđuju subjekti sa drugog nivoa vlasti.	IPSASB ED 46 Long Term Fiscal Sustainability – Dugoročna fiskalna održivost
Fiscal gap – Fiskalni jaz	Visina neposrednog i stalnog povećanja prihoda ili smanjenja rashoda, iskazana kao procenat BDP-a koju je neophodno ostvariti kako bi se nivo duga održao na istom ili nižem nivou učešća u BDP-u u budućem projektovanom periodu.	IPSASB ED 46 Long Term Fiscal Sustainability – Dugoročna fiskalna održivost
Fiscal Policy – Fiskalna politika	Aktivnosti države u vezi sa agregatnim nivoima prihoda i potrošnje. Fiskalna politika se implementira preko budžeta i predstavlja osnovni instrument kojim vlada ostvaruje svoj uticaj na ekonomiju. Stalna organičenja fiskalne politike, obično definisana kao indikatori sveukupnih fiskalnih performansi kao što su učešće deficita u BDP-u ili učešće javnog duga u BDP-u. U kontekstu Evropske unije, ova pravila su definisana Ugovorom iz Mاستrihta ili Ugovorom iz Amsterdama.	OECD Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Fiscal Risk – Fiskalni rizik	Uključuje neizvesne troškove preuzetih obaveza za izvršenje rashoda, kao što su finansijsko restrukturiranje, odnosno potencijalni negativni efekti po budžet koji proističu iz varijacija u ekonomskim pretpostavkama.	OECD
Fiscal Rules – Fiskalna pravila	Višegodišnja ograničenja na fiskalne agregate (na primer rashode, prihode, ravnotežu budžeta ili dug). Tipično se definišu u smislu indikatora ukupnih fiskalnih performansi kao što su učešće deficita u BDP-u ili učešće javnog duga u BDP-u. Videti takođe objašnjenje pojma: "Golden Rule - zlatno pravilo".	OECD
Fiscal transparency – Fiskalna transparentnost	Politika pružanja informacija javnosti o funkcijama i organizaciji države, dugoročnim i srednjoročnim ciljevima njene ekonomske i fiskalne politike, finansijskim projekcijama i računima javnog sektora. Ona podrazumeva pristup pouzdanim, sveobuhvatnim, pravovremenim, razumljivim i međunarodno uporedivim informacijama o aktivnostima države – uključujući i informacije o onim aktivnostima koje se vrše van sektora države – tako da glasačko telo, zakonodavac i finansijska tržišta mogu precizno da procene sadašnju i buduću finansijsku poziciju države. Transparentnost se odnosi na okruženje u kojem se ciljevi javnih politika, pravni, institucionalni i ekonomski okvir, odluke i razlozi, podaci i informacije u vezi sa monetarnom i fiskalnom politikom, kao i kriterijumi koji se odnose na odgovornost organa državne uprave saopštavaju javnosti na razumljiv, dostupan i pravovremen način.	Allen & Tommasi IMF Code of Good Conduct on Transparency in Monetary and Financial Policies (MMF Kodeks dobrog postupanja i transparentnosti u monetarnoj i fiskalnoj politici)
Fixed assets – Osnovna sredstva	Trajna imovina, izuzev zemljišta, rudnih rezervi, šuma i slične neobnovljive materijalne imovine, koju koriste lokalne industrije, pružaoci državnih usluga za potrebe civilnog društva i neprofitni pružaoci usluga domaćinstvima, uključujući i stambene objekte u vlasništvu stanara, stalni porodični smeštaj za vojna lica, priplodna goveda, životinje za vuču, krave za mužu.	Allen & Tommasi
Fixed price contract - Ugovor sa fiksnom cenom	Ugovor o izgradnji na osnovu kojeg izvođač radova pristaje na fiksnu ugovornu cenu ili fiksnu naknadu po jedinici rezultata, koji u nekim slučajevima može da sadrži klauzule o eskalaciji troškova.	IPSAS 11.4
Float - Nerealizovani čekovi	Ovaj termin se koristi u različitim značenjima. Može da se odnosi na iznos gotovine koja se čuva u sistemu blagajne. Izdati čekovi koji još nisu plaćeni. Vrednost nerealizovanih čekova ispoljava se u razlici između ukupnog broja čekova koje je Trezor emitovao i ukupnog broja plaćenih čekova, prema prikazu u knjigama koje se odnose na bankovni račun Trezora. Ako vrednost nerealizovanih čekova može da se utvrdi, ona se prikazuje kao korekcija ukupnih izdataka. Ovaj izraz je još poznat pod nazivom "prelazne stavke". Izraz "nerealizovani čekovi" ponekad se koristi u značenju obaveza koje ne dospevaju odmah za plaćanje (na primer, fakture koje su evidentirane pre krajnjeg roka u kojem se mogu platiti, bez dodatnih troškova ili penala).	Allen & Tommasi
Floating debt – Nekonsolidovani dug	Iznos obaveza koje nisu ugovorne obaveze sa utvrđenim rokom, koje je vlada preuzela za robu i usluge koje je primila, ali koje još nisu izmirene, odnosno nagomilani, zaostali, neplaćeni računi. (U nekim zemljama, ovaj izraz se odnosi na nekonsolidovani segment neizmirenog kratkoročnog duga vlade).	Allen & Tommasi
Flowchart (-ing) – Dijagrami	Grafičko prikazivanje klijentovih dokumenata i evidencija u redosledu kojim se obrađuju. (Arens, Elder & Beasley) Dijagram toka– ilustruje tok procedura, informacija ili dokumenata. Ova tehnika omogućuje izradu sumarnog opisa složenih kola ili procedura.	INTOSAI

Termin	Definicija	Referenca
FMIS	Videti objašnjenje pojma: „Financial Management Information System – Informacioni sistem za upravljanje finansijama“.	
Foreign currency – Inostrana valuta	Valuta koja nije funkcionalna valuta subjekta.	IPSAS 1.7, 4.10,
Forward commitments (multi-year commitments) – Obaveze na duži rok (višegodišnje obaveze)	Obaveze koje obuhvataju period duži od jedne godine (na primer, ugovori za infrastrukturne projekte). Neophodno je uspostaviti mehanizme za delotvorno praćenje takvih obaveza da bi se obezbedilo kvalitetno planiranje budžeta i kontrola rashoda. Određeni broj zemalja ima sistem davanja odobrenja za ovakve obaveze na duži rok koje se finansiraju iz budžeta.	Allen & Tommasi
Fraud - Pronevera (prevara)	Bilo koja nezakonita aktivnost koju karakteriše skrivanje istine ili narušavanje poverenja. Ove radnje nisu uzrokovane pretnjama nasiljem ili fizičkom silom. Pronevere mogu da vrše strane i organizacije radi sticanja novca, imovine ili usluga; da bi izbegle plaćanje ili gubljenje usluga; odnosno da steknu ličnu ili poslovnu korist (prednost). Najozbiljniji oblik neregularnosti. U smislu rashoda, pronevera obuhvata bilo kakvu nameravanu radnju ili propust u vezi sa: • Korišćenjem ili prikazivanjem lažnih, netačnih ili nekompletnih izveštaja ili dokumenata koji kao posledicu ima nenamensko raspoređivanje/trošenje ili nezakonito zadržavanje sredstava. • Prikrivanje informacija o kršenju određenih obaveza sa istim efektom. • Korišćenje sredstava za namene za koje nisu prvobitno predviđena, sa istim efektom. • U pogledu prihoda, pronevera obuhvata bilo koju namernu radnju ili propust u vezi sa: • Korišćenjem ili prikazivanjem lažnih, netačnih ili nekompletnih izveštaja ili dokumenata, koji za posledicu ima nezakonito umanjivanje budžetskih sredstava. • Prikrivanje informacija o kršenju konkretnih obaveza sa istim efektom. • Nezakonitom primenom zakonski stečene koristi sa istim efektom. Pronevera je namerna obmana izvršena s ciljem sticanje lične koristi ili nanošenja štete drugim licima. Dobri sistemi interne kontrole i upravljanja su neophodni da bi se bi se rizik od pronevere sveo na minimum. Kada se u organu javne uprave desi pronevera ili krađa, najčešće je slučaj da je počinilac pripremio lažna dokumenta da bi prikrio ili zataškao krađu ili proneverz. U većini slučajeva, lažna dokumenta uključuju fakture i zapisnike.	IIA Allen & Tommasi (7)
Free/Libre Open-Source Software (FLOSS) – Besplatni softver / Softver sa dostupnim izvorim kodom	Softver koji je slobodno licenciran tako da daje korisnicima pravo da koriste, kopiraju, proučavaju, menjaju i unapređuju njegov dizajn preko svima dostupnog izvornog koda.	WB FMIS

Termin	Definicija	Referenca
Full costs - Ukupni troškovi	Ukupni troškovi svih resursa koji se koriste u obezbeđivanju roba ili usluga u nekom računovodstvenom periodu (obično godinu dana). Ovo uključuje sve direktne i indirektne troškove proizvodnje (gotovinske i negotovinske troškove), uključujući i puno proporcionalno učešće operativnih troškova i prodaju i distribuciju troškova, osiguranja, depresijacije i troškova kapitala uključujući sva usklađivanja za očekivani rast troškova. Zbir svih troškova programa ili aktivnosti uključujući i korišćenje osnovnih sredstava, operativne troškove i troškove aktivnosti u vezi sa programom, koje obavljaju subjekti van subjekta nadležnog za implementaciju programa.	Scottish Government – Vlada Škotske Allen & Tommasi
Functional classification (see also chart of accounts) – Funkcionalna klasifikacija (videti takođe “kontni plan”)	Klasifikacija rashoda i izdataka i kupovina i prodaja finansijskih sredstava za potrebe javnih politika, u skladu sa namenama za koje su transakcije sprovedene. Funkcionalna klasifikacija nezavisna je od administrativne organizacije odnosno jedinica koje obavljaju aktivnosti odnosno izvršavaju transakcije. Sistem standardne klasifikacije funkcija države (COFOG) koji uređuje Organizacija ujedinjenih nacija ima za cilj da obezbedi međunarodnu uporedivost i pripremu računa prihoda i primanja usklađenih sa metodologijom Sistema nacionalnih računa.	Allen & Tommasi
Functional currency – Funkcionalna valuta	Valuta primarnog ekonomskog okruženja u kojem subjekat posluje.	IPSAS 4.10
Functional Independence (FI) – Funkcionalna nezavisnost	Posebni status finansijskog kontrolora (u užem smislu) ili internog revizora (bilo centralizovanog ili decentralizovanog), koji mu/joj daje ovlašćenje za davanje slobodne profesionalne procene (suda) u vis-à-vis svojih pretpostavljenih u pogledu pitanja kontrole i revizije u organizaciji. Funkcionalna nezavisnost bi trebalo da je uređena relevantnim propisima. Drugi način da se osigura funkcionalna nezavisnost je da organizacija nadležna za centralnu kontrolu/reviziju imenuje internog revizora u organizaciji u kojoj se sprovodi revizija ili da dozvoli internom revizoru (u slučaju konflikta interesa) da slobodno podnese izveštaj o svojim nalazima centralnom revizorskom organu.	DG Budget
Fund – Fond	Koncept “fonda” u javnom sektoru analogan je konceptu “rezerve” u komercijalnom računovodstvu. Fond identifikuje namenu za koju će sredstva biti iskorišćena, ali ne nužno i sama sredstva. Stoga može se otvoriti i bankovni račun za fond, međutim ovo nije neophodni preduslov. Funkcija fonda je da “zasebno prikaže” resurse za konkretne namene, na primer fond za izgradnju puteva. U sistemu dvojnog knjigovodstva, jedan subjekat mora da ima najmanje jedan fond (koji se obično naziva Opšti fond ili Konsolidovani fond) u kojem se prikazuje neto imovina umanjenu za iznos obaveza u vlasništvu tog subjekta. U nekim državnim uređenjima, na primer, SAD koriste se različiti fondovi čime se sredstva opšteg fonda raspodeljuju na više fondova za ostvarivanje različitih ciljeva politika (ovo se obično naziva fondovsko računovodstvo). Druge jurisdikcije veoma malo koriste ili uopšte ne koriste fondovsko računovodstvo ili imaju samo jedan opšti fond.	Allen & Tommasi
Fund Accounting – Računovodstvo fondova	Računovodstveni sistem u kojem postoji grupa računa koji se sami bilansiraju, za svaku računovodstvenu jedinicu ustanovljenu zakonom, ugovorom ili dobrovoljnom radnjom, naročito u organima države i neprofitnim organizacijama. Primeri vrsta fondova čije se računovodstvo vodi zasebno su: kapitalni fondovi, fondovi rezerve, tekući, operativni, opšti, i fondovi posebnih namena (trust).	Statistics Canada – Statistika Kanade
Fundamental - Fundamentalni značaj	Trenutak u kojem pitanje postaje fundamentalno značajno (dovoljno materijalno), a prestaje da bude od materijalnog značaja je kada je njegov efekat na finansijske izveštaje tako veliki, da finansijski izveštaji u celini počinju da navode na pogrešne zaključke. Videti takođe objašnjenje pojma: „Significant Control Weakness - Značajne kontrolne slabosti.“	DG BUDGET

Termin	Definicija	Referenca
GAIN network – GAIN mreža	Global Audit Information Network (GAIN) – Globalna revizorska informaciona mreža	http://www.theiaa.org/guidance/benchmarking/
GBE Government Business Enterprise – Javno preduzeće	Videti objašnjenje pojma: „Government Business Enterprise - državno (javno) preduzeće“.	
General fund (or Consolidated Fund) – Opšti fond (ili konsolidovani fond)	Videti objašnjenje pojma: „Fund – Fond“.	
General government – Opšta država	U skladu sa UN Sistemom nacionalnih računa, terminom „opšta država“ označava se grupisanje državnih organa sa različitih nivoa vlasti: centralnog nivoa vlasti, nivoa države (u zemljama sa saveznim uređenjem), lokalnih vlasti i fondova obaveznog socijalnog osiguranja. Organi države, pored toga što obavljaju poslove u skladu sa političkim nadležnostima i vrše svoju ulogu u oblasti ekonomije, pružaju osnovne javne usluge za ličnu i zajedničku potrošnju, kao i ulogu u redistribuciji prihoda i bogatstva. Opređeljuća karakteristika državnih organa je ovlašćenje da nametne, direktno ili indirektno, poreze i druge obavezne namete za koje nema direktne naknade u drugim sektorima ekonomije. Videti takođe objašnjenja pojmova: „central government - centralni nivo vlasti“, „local government - lokalni nivo vlasti (lokalna samouprava)“, „state government – država (u saveznom državnom uređenju)“ i „subnational government- subnacionalni nivo vlasti“.	UN SNA Allen & Tommasi
General government sector (GGS) – Sektor opšte države	Sastoji se od svih organizacionih subjekta opšte države u skladu sa definicijom u statističkim osnovama za finansijsko izveštavanje.	IPSAS 22.15
General ledger system - Sistem glavne knjige	Osnovni sistem(i) izvršenja budžeta, računovodstva i finansijskog izveštavanja. Zahvaljujući ovom sistemu (sistemima), čuvaju se podaci o odobrenim i dodatnim apropijacijama, budžetskim virmanizacijama, puštanju sredstava (dodeli/raspoređivanju sredstava, nalogima za apropijacije, planovima vezanim za gotovinu, itd), obavezama, naraslim rashodima i plaćanjima u odnosu na alokacije iz budžeta i puštena sredstva. U okviru sistema glavne knjige čuvaju se knjige računa i takođe se registruju podaci o prihodima, dugovanjima i ostalim obavezama, finansijskim sredstvima (i fizičkim sredstvima, koja se u potpunosti obračunavaju po načelu uzročnosti), kao i ostale finansijske transakcije (kao što su transakcije između državnih agencija).	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
General Purpose Financial Statements – Opšti finansijski izveštaji	Opšti finansijski izveštaji su izveštaji koji se sačinjavaju za potrebe korisnika koji nisu u poziciji da zahtevaju specifične izveštaje dizajnirane (prilagođene) njihovim konkretnim potrebama. Među korisnicima opštih finansijskih izveštaja su poreski obveznici, članovi zakonodavnih tela, kreditori, dobavljači, mediji i zaposleni. Opšti finansijski izveštaji obuhvataju one izveštaje koji se sačinjavaju i dostavljaju zasebno ili u okviru nekog drugog javnog dokumenta, kao što je završni račun. Kompletan skup finansijskih izveštaja čine sledeći izveštaji: (a) Izveštaj o finansijskom položaju (bilans stanja); (b) Izveštaj o finansijskoj uspešnosti; (c) Izveštaj o promenama u neto imovini/kapitalu; (d) Izveštaj o gotovinskim tokovima; (e) Kada subjekat javno objavi svoj usvojeni budžet, poređenje budžetskih i izvršenih iznosa, bilo u formi dodatnih finansijskih izveštaja ili kao kolona s podacima o budžetu u finansijskim izveštajima, i (f) Napomene koje sumarno prikazuju sve značajne računovodstvene politike i druge napomene sa objašnjenjima.	IPSAS 1.3 1.21
General Standards of auditors – Opšti standardi za revizore	Kvalifikacije i kompetencije, neophodni nivo nezavisnosti i objektivnosti i obraćanje dužne pažnje koji se zahtevaju od revizora prilikom obavljanja zadataka u vezi sa oblastima i standardima izveštavanja na kompetentan, efikasan i efektivan način.	DG Budget
Generational accounting – Generacijsko računovodstvo	Odnosi se na merenje efekata koje javne politike imaju na različite generacije, na primer efekti kapitalnih izdataka ili odluka o penzijama na buduće generacije. Definiše se kao računovodstveni sistem koji se koristi za ocenu distribucionih efekata fiskalne politike na različite generacije. Ovo se postiže procenjivanje sadašnje vrednosti neto poreskih plaćanja (plaćeni porezi umanjeni za primljene doprinose/koristi) tokom životnog ciklusa različitih generacija u kontekstu trenutne poreske politike i politike rashoda. Generacija se definiše kao broj svih stanovnika muškog i ženskog pola (posebno iskazanih, zbog različitih nivoa poreza i doprinosa) rođenih u toku iste godine. Ova tehnika je izuzetno zahtevna u smislu potrebnih podataka, a rezultati zavise od velikog broja pretpostavki. Generalno se primenjuje kao suplementarna tehnika za analizu održivosti fiskalne politike i pitanja distribucije među generacijama.	Allen & Tommasi
Go Live – Puštanje softvera u rad	Faza u kojoj je završeno testiranje softverske aplikacije (bilo komercijalne ili naručene) i ona je dobila odobrenje od strane klijenta i puštena u rad.	
Goals and objectives – Opšti i specifični ciljevi	Oba termina se koriste da opišu željene, merljive rezultate koji će se postići državnim programima i aktivnostima. Opšti ciljevi ("Goals") obično označavaju široko definisane rezultate (ili ishode) za čije je ostvarenje potreban duži vremenski period i veći broj ljudi, aktivnosti, procesa i rezultata u toku implementacije. Specifični ciljevi ("Objectives") najčešće se odnose na konkretnije rezultate, koji su često precizno merljivi (u smislu vremena, troška, broja i kvaliteta) i koji se najčešće mogu ostvariti u kraćem vremenskom periodu i najčešće predstavljaju međufazu u procesu ostvarenja opšteg cilja.	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Government Business Enterprise (GBE) – Državno preduzeće	Ova se definicija isključivo koristi u kontekstu IPSAS i IFRS. Državno preduzeće je subjekat koji ima sve sledeće karakteristike: • Subjekt koji ima ovlašćenje da sklapa ugovore u svoje ime; • Subjekt kojem je dato finansijsko i operativno ovlašćenje da obavlja poslovne aktivnosti; • Subjekt koji u sklopu svog redovnog poslovanja vrši prodaju dobara i usluga drugim subjektima, ostvarujući profit ili punu naknadu troškova; • Subjekt koji ne mora da se oslanja na kontinuirano finansiranje od strane vlade da bi poslovao u skladu sa načelom stalnosti (izuzev u slučaju nabavki u transakcijama “na dohvata ruke”); i • Koji je pod kontrolom subjekta javnog sektora. Državna preduzeća (GBEs) obuhvataju i trgovinska preduzeća, kao što su komunalna preduzeća i finansijska preduzeća, kao što su finansijske institucije. Državna preduzeća se po svojoj suštini ne razlikuju od subjekata koji obavljaju slične aktivnosti u privatnom sektoru. Državna preduzeća uglavnom posluju s profitom, uprkos tome što neka od njih mogu da imaju ograničene obaveze u pogledu društvenih obaveza po kojima su obavezna da određenim pojedincima i organizacijama u društvu pružaju dobra i usluge bez nadoknade ili po značajno smanjenim cenama. Međunarodni standardi računovodstva javnog sektora IPSAS 6 – Konsolidovani finansijski izveštaji i računovodstvo za kontrolisane subjekte (IPSAS 6 – Consolidated Financial Statements and Accounting for Controlled Entities) sadrže smernice kojima se utvrđuje postojanje kontrola u svrhu finansijskog izveštavanja i njima bi se trebalo rukovoditi prilikom utvrđivanja da li je neko državno preduzeće pod kontrolom nekog drugog subjekta javnog sektora. IPSAS definicija državnog preduzeća u velikoj meri je slična GFS definiciji javnog preduzeća (korporacije) Državna preduzeća takođe se nazivaju i terminom “Public Enterprises - javna preduzeća” ili, u Velikoj Britaniji, “Nationalised Industries - nacionalizovane industrije”.	IPSAS 1.7, 2.8, 5.5, 21.14
Government Finance Statistics (GFS) and Government Finance Statistics Manual (GFSM) – Statistika državnih finansija i Priručnik o statistici državnih finansija	Međunarodni monetarni fond (MMF) objavljuje Statistiku državnih finansija u svom Priručniku o statistici državnih finansija. Ovaj priručnik sadrži smernice o statističkoj metodologiji koja se koristi za potrebe standardizovanog fiskalnog izveštavanja u suverenim državama. Verzija priručnika iz 2001. godine značajno se razlikuje od verzija objavljenih u ranijim godinama (na primer 1986. godine) u pogledu podataka na bazi obračunskog računovodstva. GFS 2001 bi trebalo da je objavljen krajem 2000. godine ili tokom 2001. godine. Videti takođe objašnjenje termina “Eurostat” i “ESA 95”, kao i proširene definicije statističkih sistema u Delu II ovog Rečnika.	IMF GFS Allen & Tommasi
Government Financial Management Information Systems (GFMIS) – Državni informacioni sistemi upravljanja javnim finansijama	Videti objašnjenje pojma: „Financial Management Information Systems - Informacioni sistemi za upravljanje finansijama“.	Allen & Tommasi
Government Organisations – Državne organizacije	Organizaciona jedinica (organ) koji je deo vlade, uključujući ministarstva i agencije.	OECD

Termin	Definicija	Referenca
Grants - Grantovi (donacije)	Po GFS-u, grantovi su dobrovoljni tekući ili kapitalni transferi između različitih nivoa vlasti ili između multinacionalnih organizacija i vlade jedne države (na primer PHARE grant). Pored ovoga, dobrovoljni transfer privatnoj organizaciji ili fizičkom licu se takođe često naziva terminom grant. U smislu tretmana, organizacija koja daje grantove evidentira ove transfere kao rashode, dok ih primalac evidentira kao prihode.	Allen & Tommasi GFSM
Gross Domestic Product (GDP) – Bruto domaći proizvod (BDP)	Ukupna vrednost finalnih dobara i usluga proizvedenih u jednoj zemlji tokom jedne godine. Ekonomski rast meri se promenama u stopi rasta BDP-a iz godine u godinu.	OECD
Gross Domestic Product (GDP) – Bruto domaći proizvod (BDP)	Količina rezultata proizvedenih korišćenjem faktora proizvodnje locirane na teritoriji jedne države bez obzira na to ko je vlasnik tih faktora.	DFID
Gross fixed capital formation – Bruto osnovni kapital	Vrednost novih ili postojećih trajnih dobara koja nisu za vojnu upotrebu, imovine, postrojenja i opreme kupljene od strane države ili proizvedene za sopstvene potrebe umanjene za vrednost prodaje takvih dobara. Bruto osnovni kapital obuhvata samo dobra čiji je uobičajeni životni ciklus duži od jedne godine i čija je vrednost veća od propisanog najnižeg nivoa. Promene na zalihama države uključuju se u kapital, ali ne i u osnovni kapital. Vrednost neto osnovnog kapitala dobija se tako što se Upotreba osnovnog kapitala (depresijacija/amortizacija) oduzima od bruto osnovnog kapitala.	Allen & Tommasi
Gross investment in a lease – Bruto investicija u zakup	Predstavlja zbir: - Minimalnog iznosa plaćanja zakupnine koju zakupac plaća po osnovu ugovora o zakupu; i - Bilo koja negarantovana preostala rezidualna vrednost u korist zakupodavca.	IPSAS 13.8
Gross National Product (GNP) – Bruto nacionalni proizvod (BNP)	Ukupni prihod koji zarađuju državljani jedne zemlje bez obzira na zemlju trenutnog prebivališta u kojoj pružaju usluge. BNP je jednak zbiru BDP-a i neto zarade iz inostranstva.	DFID
Guaranteed residual value – Garantovana rezidualna vrednost	Za zakupoprimca, to je onaj deo rezidualne vrednosti koja je garantovana od strane zakupoprimca ili druge strane povezane sa zakupoprimcem iznos garancije je maksimalni iznos koji bi, u svakom slučaju, mogao postati naplativ), i Za zakupodavca, onaj deo rezidualne vrednosti koji je garantovan od strane zakupoprimca ili treće strane koja nije povezana sa zakupodavcem i koja je finansijski sposobna da izmiri obaveze po osnovu garancije.	IPSAS 13.8
Hard coded – Čvrsto kodiranje	Termin koji se koristi da označi računarski softver koji ima varijable i potencijalne vrednosti parametara u fiksnom delu programskog koda, što znači da svaka eventualna promena nalaže i obaveznu promenu koda.	Malcolm Gibb

Termin	Definicija	Referenca
Health and safety – Mere zdravstvene zaštite i zaštite na radu	Odnose se na aktivnosti koje neka institucija mora da sprovede da bi obezbedila zdravstvenu zaštitu i zaštitu na radu svojim zaposlenima i široj javnosti. Organizacije javnog sektora imaju obavezu da stvore takve uslove koji će obezbediti da su zemljište i građevinski objekti pod njihovom kontrolom usklađeni sa odgovarajućim staturornim, regulatornim i korporativnim standardima. Propisi iz oblasti zdravstvene zaštite i zaštite na radu obuhvataju široko polje obaveza i nadležnosti, uključujući: • Testiranje opreme; • Azbest i druge opasne supstance; • Ventilaciju; • Testiranje vode; • Bezbednost električnih i gasnih instalacija; • Protivpožarnu zaštitu; • Zaštitu izvođača radova; • Inspekcije radnih stanica; • Prvu pomoć; i • Lak pristup za osobe sa invaliditetom.	(7)
ICISID	Videti objašnjenje pojma: “Centre for Settlement of Investment Disputes - Centar za rešavanje investicionih sporova” – World Bank/ Svetska banka.	
IFRS Foundation – MSFI fondacija	MSFI fondacija je nezavisna, neprofitna organizacija privatnog sektora koja radi u javnom interesu. Njeni osnovni ciljevi su: • Razvijanje jedinstvenog skupa visoko kvalitetnih, razumljivih, primenljivih i opšte prihvaćenih međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja, preko svog tela za definisanje standarda - IASB; • Promovisanje korišćenja i rigorozne primene tih standarda; • Uzimanje u obzir potreba u pogledu finansijskog izveštavanja u zemljama u razvoju i malim i srednjim preduzećima (MSP); i • Prilagođavanje nacionalnih računovodstvenih standarda i međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja rešenjima visokog kvaliteta. Upravljanje i nadzor nad aktivnostima koje sprovodi MSFI fondacija i njeno telo za definisanje standarda povereno je Poverenicima, koji su takođe odgovorni za očuvanje nezavisnosti Međunarodnog odobra za računovodstvene standarde i za finansiranje rada ove organizacije. Poverenici/staratelji fonda su javno odgovorni Nadzornom odboru javnih vlasti.	
Impact - Efekat (uticaj)	Temin “efekat (uticaj)” često se koristi sinonimno sa terminom “ishod”. “Neto efekat” programa opisuje ishode koji se mogu pripisati programu. Ne obuhvata efekte faktora koji su van programa i procenjuje se primenom različitih evaluacionih metoda. “Analiza efekata” odnosi se na procenu efekata koje programi ili javne politike imaju na okolinu (na primer analiza efekata na životnu sredinu) odnosno pokazuje meru u kojoj program zaista proizvodi očekivane efekte za svoje korisnike.	DG Budget Allen & Tommasi
Impairment – Šteta	Gubitak budućih ekonomskih koristi ili uslužnog potencijala sredstva, preko i iznad sistemskog priznavanja gubitka budućih ekonomskih koristi ili uslužnog potencijala sredstva kroz amortizaciju.	IPSAS 21.14

Termin	Definicija	Referenca
Impairment loss of a non-cash-generating asset – Gubitak na imovini koja ne generiše gotovinska sredstva	Visina iznosa za koju vrednost sredstva koja se prenosi premašuje iznos koji je moguće povratiti.	IPSAS 21.14
Impracticable – Nepraktično	Ispunjavanje nekog zahteva smatra se nepraktičnim kada subjekat ne može da ga ispunji bez obzira na to što je učinio sve potrebne razumne napore.	IPSAS 1.7, 3.7
Imprest fund - Fond u kojem se gotovina kontroliše na osnovu potvrda/računa za davanje gotovine	Fond sa utvrđenim iznosom gotovine ili fond u blagajni u vidu valute, državnih čekova ili bankovnih računa, koji je poveren ovlašćenom blagajniku u obliku akontacije da ga isplati kao “sredstva koja se drže izvan Trezora” i koji ide na teret određene aproprijacije. Taj fond može biti obnovljive prirode, kada se puni do utvrđenog iznosa koji je potrošen ili iskorišćen, ili može biti statične prirode.	Allen & Tommasi
Inception of the lease – Početak zakupa	Početak zakupa je datum pre početka ugovora o zakupu i datum kada se obe strane u zakupu obavežu na ključne odredbe zakupa. Na ovaj datum: <i>Zakup se klasifikuje kao operativni ili finansijski lizing; i</i> <i>U slučaju finansijskog lizinga, utvrđuju se iznosi koji će se priznati na dan početka lizinga.</i>	IPSAS 13.8
Incremental or traditional budgeting - Inkrementalno ili tradicionalno planiranje budžeta	Pristup planiranju budžeta u okviru kojeg budžeti iz prošlih godina ili podaci o izvršenju budžeta čine osnovu za izradu budžeta za narednu godinu. Ova osnova se usklađuje za sve poznate promene na aktivnostima, inflaciju ili procenat baziran na ciljevima efikasnosti.	Australia NAO (1) – Vrhovna revizija Australije

Termin	Definicija	Referenca
Independence of the auditor – Nezavisnost revizora	Koncept nezavisnosti revizora je od fundamentalnog značaja za sprovođenje revizije. Nezavisnost je naročito značajna u slučaju mišljenja eksternog revizora (Vrhovna revizorska institucija) za koje je neophodno da bude percipirano kao nezavisno. Nezavisnost karakterišu integritet i objektivni pristup procesu revizije. Ovaj koncept od revizora zahteva da obavlja svoj posao slobodno i objektivno. Vrhovna revizorska institucija može da obavlja svoje zadatke objektivno i delotvorno samo ako je nezavisna od subjekta revizije i ako je zaštićena od spoljnih uticaja. Premda državne institucije ne mogu da budu sasvim nezavisne pošto su deo države kao celine, Vrhovna revizorska institucija mora biti funkcionalno i organizaciono nezavisna u obavljanju svojih zadataka. Osnivanje Vrhovne revizorske institucije i uspostavljanje neophodnog stepena njene nezavisnosti definisano je Ustavom, dok se detalji mogu utvrditi zakonima i drugim propisima. U tom smislu, naročita pažnja se posvećuje tome da Vrhovna revizorska institucija dobije odgovarajuću pravnu zaštitu Vrhovnog suda, koja će garantovati nezavisnost i mandat revizije ovoj Instituciji. Nezavisnost od subjekta revizije i bilo kakvih spoljnih interesnih grupa je od presudnog značaja za revizora. Ovo znači da revizori moraju da se ponašaju na način koji povećava, odnosno koji nikako ne umanjuje njihovu nezavisnost. Revizori treba da teže ne samo da budu nezavisni od subjekta revizije i drugih interesnih grupa, već i da budu objektivni u postupanju sa pitanjima i temama koje su predmet revizije. Revizori moraju da budu nezavisni i nepristrasni, ne samo u činjenicama već i u ponašanju. Za eksternu reviziju ovo znači slobodu nacionalnog Suda revizora ili sličnih institucija u za pitanja revizije, da se ponašaju u skladu sa mandatom revizije bez uticaja i usmeravanja spolja ili bilo kakvog drugog mešanja. S tačke gledišta interne revizije ovo znači da interna revizija treba da se organizuje neposredno ispod najvišeg rukovodstva. Uprkos tome, služba interne revizije mora da bude slobodna da vrši reviziju bilo koje oblasti rizika od materijalnih grešaka, čak i kada rukovodstvo smatra drugačije (videti takođe objašnjenje pojma: „functional independence - funkcionalna nezavisnost“). DGBudget Nezavisnost od uslova koji mogu da ugrožavaju sposobnost intere revizije da obavlja svoje zadatke na nepristrasan način.	ICAEW INTOSAI Lima Declaration - INTOSAI Lima Deklaracija INTOSAI Code of Ethics – INTOSAI Etički kodeks IIA
Inflows – Prilivi	Projektovani iznosi gotovine i gotovinskih ekvivalenata za koje se očekuje da će ih subjekat ostvariti tokom perioda za koji su rađene projekcije.	IPSASB ED 46 Long Term Fiscal Sustainability – Dugoročna fiskalna održivost
Information and communications Technology (ICT) – Informacione i komunikacione tehnologije	Generički termin koji se odnosi na sva pitanja u vezi sa informacionim tehnologijama (kompjuterski hardver i softver) i komunikacionim tehnologijama (lokalne i širokopodručne mreže, internet, telefonija i sateliti).	
Information Management – Upravljanje informacijama	Način na koji organizacija maksimizira efikasnost s kojom planira, prikuplja, organizuje, koristi, kontroliše, dostavlja i raspolaže informacijama i pomoću kojeg omogućuje identifikovanje vrednosti i potencijalne vrednosti takvih informacija, kao i njihovu eksploataciju u najvećoj mogućoj meri.	Malcolm Gibb
Information Technology Controls - Kontrole informacionih tehnologija	Kontrole koje podržavaju upravljanje i rukovođenje poslovanjem i koje pružaju opšte i tehničke kontrole nad infrastrukturom informacionih tehnologija kao što su aplikacije, informacije, infrastruktura i ljudi.	IIA

Termin	Definicija	Referenca
Information Technology Governance – Upravljanje informacionim tehnologijama	Sastoji se od rukovodstva, organizacionih struktura i procesa koji omogućuju da informacione tehnologije pružaju podršku strategijama i cjevima organizacije.	IIA
Information Technology Infrastructure Library (ITIL) – Biblioteka infrastrukture informacionih tehnologija	ITIL je skup primera dobre prakse u upravljanju IT uslugama u čijem je fokusu usklađivanje IT usluga sa potrebama preduzeća. U sadašnjem obliku (poznatom kao ITILv3 i ITIL 2011 edition), ITIL se objavljuje kao serija pet osnovnih publikacija, od kojih svaka pokriva jednu fazu životnog ciklusa ITSM. ITILv3 nalazi se u osnovi ISO/IEC 20000 (prethodno ime BS15000), Međunarodnog standarda za upravljanje IT uslugama, mada postoje razlike između ova dva okvira. ITIL opisuje procedure, zadatke i liste za proveru koje nisu specifične za organizaciju i koje organizacija primenjuje u uspostavljanju minimalnog nivoa kompetencija. Ona omogućuje organizaciji da uspostavi bazni nivo odakle može da planira, impementira i meri. Koristi se za potvrđivanje usklađenosti sa standardima i merenje napretka. Nazivi ITIL i Biblioteka IT infrastrukture (ITIL i IT Infrastructure Library) su registrovane robne marke Državne kancelarije za trgovinu (Office of Government Commerce (OGC)) koja je sada deo Kabineta Premijera u Vladi Velike Britanije. Po pripajanju ove kancelarije Kabinetu, kao vlasnik žiga navodi se Vlada NJKV (HM Government) a ne Kancelarija.	WB FMIS Wikipedia
Inherent risk – Inherentni rizik	Rizik kojem je subjekat izložen u odsustvu bilo kakvih mera koje rukovodstvo može da preduzme da, izmeni bilo izvesnost ili efekat rizičnog događaja.	(COSO ERM)
Initial direct costs – Početni direktni troškovi	Početni direktni troškovi su inkrementalni troškovi koji se mogu direktno pripisati pregovaranju i ugovaranju zakupa, izuzev onih troškova koji idu na teret zakupodavca koji je proizvođač ili trgovac.	IPSAS 13.8
Innovation – Inovacija	Inovacija je primena novih kreativnih ideja – implementacija invencija. Kreativnost je generisanje novih ideja ili novih pristupa i invencija.	OECD1
Inputs - Inputi	Resursi koje vlada koristi za proizvodnju rezultata. Inputi uključuju radnu snagu (različite veštine, znanja i stručnost zaposlenih); kapitalnu imovinu (uključujući zemljište, zgrade i građevinske objekte, motorna vozila i kompjuterske mreže); finansijsku imovinu i nematerijalnu imovinu (kao što je intelektualno vlasništvo, prava i sl) koji se koriste za proizvodnju rezultata i proizvoda. Računovodstvo inputa i rezultata poredi inpute i rezultate nekog procesa radi utvrđivanja dodane vrednosti.	OECD1
Inputs - Inputi	Inputi su resursi koje subjekat koji podnosi izveštaje koristi u proizvodnji rezultata i ostvarivanju ciljeva.	IPSASB “Reporting Service Performance” Consultation Paper 2011 – „Izveštavanje o rezultatima usluga“
Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ICAEW) – Institut ovlašćenih računovođa Engleske i Velsa	Institut ovlašćenih revizora Engleske i Velsa je jedno od pet visokih računovodstvenih tela Velike Britanije. Ovo telo osnovano je Kraljevskom poveljom i ono zastupa računovođe iz privatnog i javnog sektora. ICAEW je najstarije od svih računovodstvenih tela u Velikoj Britaniji i ima najveći broj članova.	

Termin	Definicija	Referenca
Institute of Chartered Accountants of Scotland (ICAS) – Institut ovlašćenih računovođa Škotske	ICAS je jedno od pet visokih računovodstvenih tela iz Velike Britanije. Ovo telo je osnovano Kraljevskom poveljom i predstavlja (zastupa) računovođe iz javnog i privatnog sektora koji stiču kvalifikacije preko škotskog računovodstvenog organa.	
Institution – Institucija	Termi koji se ponekad koristi kao sinonim terminima “organizacija” ili “telo”, da označi, na primer, ministarstvo ili kancelariju vlade. Međutim, ovaj termin se takođe koristi sve više i u drugačijem smislu da opiše formalna i neformalna pravila koja utiču na ponašanje i sprovođenje ovih pravila.	Allen & Tommasi
Institutional sector – Institucionalni sektor	Institucionalni sektor je grupa institucionalnih jedinica koje imaju slične karakteristike i ponašanje (na primer sektor opšte države).	Allen & Tommasi
Institutional unit – Institucionalna jedinica	U Sistemu nacionalnih računa i po GFS 2001, institucionalnom jedinicom smatra se subjekat koji može da ima sredsva u vlasništvu, preuzima obaveze i postupa za svoj račun u ekonomskim i finansijskim pitanjima. Mogu se razlikovati tri vrste državnih institucionalnih jedinica: • Administrativne jedinice centralne, savezne ili lokalne vlasti, uključujući i vanbudžetske fondove. • Fondovi obaveznog socijalnog osiguranja. • Netržišne, neprofitne organizacije koje su pod kontrolom i uglavnom finansirane od strane države.	Allen & Tommasi
Insurance – Osiguranje	Polisa osigurajna je ugovor između dve strane od kojih je jedna izložena riziku, a druga je osiguravajuća strana. Osiguravajuća strana saglasna je da snosi ceo ili deo rizika u zamenu za novčanu naknadu koja se zove premija osiguranja. Imovina se može osigurati blanko polisom ili teminskom polisom. Blanko polisom se obično osigurava jedna ukupna suma koja predstavlja zbirnu vrednost svake od stavki osigurane imovine. Terminskom polisom svaka se stavka osigurava zasebno. Moguće je takođe napraviti kombinovanu polisu. Kombinovana polisa blanko osigurava svu imovinu do utvrđenog maksimalnog iznosa, a zatim pojedinačno imovinu čija vrednost prevazilazi ugovoreni limit. Mnoga osiguravajuća društva radije osiguravaju velika imovinska portfolia blanko polisama radi lakše upravljanja, iako je neophodno jednom godišnje ažurirati osigurane sume. U kratkom roku, blanko polise će takođe sprečiti rizik promena na portfoliju imovine koje nisu na vreme uočene, te sprečiti da pokriće bude ugroženo. U proces kupovine polisa osiguranja za zemljište, zgrade i građevinske objekte moraju biti uključeni finansijski stručnjaci u sklopu njihovog opisa posla u oblasti upravljanja osiguranjem.	(7)
Insurance contract – Ugovor o osiguranju	Ugovor po osnovu kojeg se osiguravajuće društvo izlaže identifikovanim rizicima gubitaka koji mogu da proisteknu iz događaja ili okolnosti, odnosno mogu biti otkriveni tokom određenog perioda, uključujući i smrtne slučajeve (u slučaju anuiteta, članovi porodice osiguranog lica), bolesti, invaliditet, oštećenja imovine, povrede i štete nanete trećim licima i prestanak poslovanja.	IPSAS 15.9
Intangible asset – Nematerijalna imovina	Nemonetarna imovina koju je moguće identifikovati, ali koja nema fizički pojavni oblik.	

Termin	Definicija	Referenca
Integrated Financial Management Information Systems (IFMIS) – Integrirani informacijski sistemi za upravljanje finansijama	Videti objašnjenje pojma “Financial Management Information Systems - Informacijski sistemi za upravljanje finansijama”	
Integration and interfacing systems – Sistemi za integraciju i interfejs	Definicija integriranog sistema je prilično dugačka, ali generalno podrazumeva i sistem s nekoliko različitih funkcija pri čemu korisnik celokupnu aplikaciju doživljava kao celovit sistem. Za razliku od toga, interfejs znači vezu između dva različita sistema koji mogu međusobno da razmenjuju informacije. Povezivanjem preko interfejsa može se upravljati bilo ručno ili preko automatizovanog procesa.	
Integrity - Integritet	Integritet se sastoji i od direktnog delovanja i kompletnosti. Bazira se na iskrenosti i objektivnosti, visokim standardima u upravljanju javnim finansijama i resursima, kao i upravljanju poslovima subjekta. Zavisí od efektivnosti kontrolnog okvira koji je uređen relevantnim propisima (kao što su Vrednosti i Etički kodeksi) i konačno je određen ličnim standardima i profesionalizmom pojedinaca unutar subjekta. Odražava se kako u procedurama donošenja odluka, tako i u kvalitetu finansijskih izveštaja i izveštaja o rezultatima rada.	Australia NAO (2) – Vrhovna revizija Australije
Integrity (in public procurement) – Integritet u javnim nabavkama	Integritet u kontekstu javnih nabavki podrazumeva sledeće: • Procedure nabavke su transparentne i promovišu fer i jednak tretman svih ponuđača. • Javna sredstva namenjena za javne nabavke koriste se u skladu sa predviđenom namenom. • Ponašanje lica uključenih u proces javnih nabavki je u skladu sa javnim ciljevima organizacije. • Uspostavljeni su sistemi koji će držati pod kontrolom proces nabavke, omogućiti polaganje računa i odgovornosti i promovisati kontrolu javnosti. Sporazum sklopljen između vlade ili nekog od državnih organa sa svim učesnicima u javnom tenderu kojim se predviđa da ni jedna strana u sporazumu neće platiti, ponuditi, zahtevati ili prihvatiti mito ili sarađivati sa konkurentima, kako bi dobili ugovor ili tokom sprovođenja ugovora.	PROC
Inter – temporal budget gap – inter temporalni budžetski jaz	Izvodi se iz inter temporalnih budžetskih ograničenja (inter-temporal budget constraint (IBC)). Ograničenje nije premašeno kada su projektovani izdaci države (trenutni nivo javnog duga i diskontovana vrednost svih budućih izdataka, uključujući i projektovani rast izdataka vezanih za starenje populacije) pokriveni diskontovanim vrednostima budućih prihoda države. Inter temporalni budžetski jaz javlja se kada projektovana diskontovana sadašnja vrednost budućih prihoda države ne pokriva trenutni nivo duga.	IPSASB ED 46 Long Term Fiscal Sustainability – Dugoročna fiskalna održivost
Interest rate implicit in the lease – Implicitna kamatna stopa (u kontekstu zakupa)	Diskontna stopa koja, u početnoj fazi zakupa, kreira agregatnu sadašnju vrednost: • Minimalnog iznosa zakupnine; i • Rezidualne vrednosti nepokrivene garancijom. Jednaka je zbiru • Fer vrednosti imovine koja je predmet zakupa i • Bilo kakvih početnih direktnih troškova.	IPSAS 13.8
Interface – Interfejs	Interfejs je veza između dva kompjuterska sistema ili komponenata takvih sistema, odnosno sistema i korisnika.	Malcolm Gibb

Termin	Definicija	Referenca
Internal (management) control - Interna (upravljačka) kontrola	Definiše se kao "organizacija, politike i procedure, koje se primenjuju da bi se kroz programe vlade lakše ostvarili planirani rezultati i da bi sredstva koja se koriste za realizaciju tih programa bila u skladu sa iznetim kratkoročnim i dugoročnim ciljevima njihovih organizacija; da bi se programi zaštitili od propadanja, pronevere i lošeg upravljanja; da se za potrebe donošenja odluka dobiju, održavaju, koriste i izveštavaju pouzdane i pravovremene informacije" (INTOSAI). U praksi, sistemi interne kontrole obuhvataju široki spektar vrlo specifičnih procedura, uključujući, na primer, kontrole računovodstva, procesa, nabavki, razdvajanja dužnosti i nadležnosti i finansijsko izveštavanje. Sistemi internih kontrola zahtevaju efektivne sisteme komunikacija unutar organizacije i potrebno je da imaju podršku u vidu dobro uspostavljenih procedura interne revizije. Rukovodstvo organizacije, a ne eksterna revizija, nadležno je i odgovorno za uspostavljanje i upravljanje sistema interne kontrole. Međutim, eksterni revizor bi trebalo da prokomentariše odsustvo ili adekvatnost tih sistema, pošto je jedan od rezultata dobrih sistema interne kontrole i manje posla i manje detaljna revizija pojedinačnih dokumenata i transakcija. Takođe videti i objašnjenje pojmova: "accounting controls - računovodstvene kontrole"; "administrative controls - administrativne kontrole" i "financial control - finansijska kontrola".	Allen & Tommasi
Internal Audit (IA) - Interna revizija	Definicija Instituta internih revizora je: "Interna revizija je nezavisna i objektivna aktivnost uveravanja i konsultacija koja se sprovodi s namerom da poveća dodatnu vrednost i unapredi poslovanje organizacije. Interna revizija pomaže organizaciji u postizanju ciljeva uvođenjem sistematskog, disciplinovanog pristupa u proces evaluacije i unapređenja efikasnosti upravljanja rizikom, kontrola i upravljanja. Konkretnije, interna revizija predstavlja funkcionalno sredstvo putem kojeg rukovodioci subjekta dobijaju uverenja iz internih izvora (uključujući i interno angažovane izvore) da interne kontrole postižu sve ciljeve internih kontrola. Ona, između ostalog, pokriva finansijsku reviziju, revizije sistema, revizije rezultata rada, reviziju IT sistema. Interna revizija deli mnoge zajedničke karakteristike sa eksternom revizijom, s tom razlikom što interna revizija konačno podnosi izveštaje rukovodstvu organizacije i samim tim ne može nikad imati isti nivo nezavisnosti kao eksterna revizija. U javnim finansijama pravi se razlika između centralizovane interne revizije i decentralizovane interne revizije. Sektor, odsek, tim konsultanata ili drugih stručnjaka koji pružaju nezavisna i objektivna uveravanja i konsultantske usluge čija je namera da kreiraju dodatnu vrednosti i unaprede način rada organizacije. Rad interne revizije pomaže organizaciji u ostvarenju ciljeva uvođenjem sistematskog, disciplinovanog pristupa evaluaciji i unapređenju efektivnosti rukovođenja, upravljanja rizikom i procesa kontrole."	IIA DG Budget
Internal audit assessment of risk – Procena rizika u procesu interne revizije	Plan aktivnosti interne revizije bi trebalo da je formulisan na bazi procene rizika i izloženosti koje mogu da utiču na rad organizacije.	Wales Audit Office - Vrhovna revizija Velsa

Termin	Definicija	Referenca
Internal Audit Budget - Budžet interne revizije	Interna revizija mora da proceni troškove sprovođenja celog programa revizije u toku nastupajuće godine. Ova procena obuhvata i procenu načina na koji revizija namerava da sprovede svoj godišnji plan, u smislu potrebnog broja ljudi, putovanja i drugih usluga neophodnih za sprovođenje planiranih revizija i pružanje podrške drugim aktivnostima u vezi sa internom revizijom, kao što je obuka zaposlenih. Interna revizija mora da pruži dokaz o opravdanosti predloženog plana revizije i efikasnosti načina na koji interna revizija namerava da sprovede svoj program. Druga pitanja koja je neophodno ostaviti prilikom izrade budžeta su: Koje bi lokacije trebalo pokriti? Kakvu bi vrstu revizije trebalo sprovesti? Koliko dugo će trajati obavljanje posla? Koliko će zaposlenih biti neophodno i koji je njihov profil? Koja je visina troškova putovanja? Kakve sve dodatne usluge treba obezbediti? Odgovori na ova pitanja mogu da zahtevaju dubinsku analizu glavnih faktora koji se odnose na rad sektora za internu reviziju.	Brinks, Modern IA, p.295 – Brinks, Savremena interna revizija, str. 295
Internal Audit Charter - Povelja interne revizije	Ovo se takođe naziva i misija interne revizije. Povelja/misija interne revizije je formalni dokument kojim se definiše svrha, obuhvat i nadležnost interne revizije. Njen je cilj da obezbedi da interna revizija uliva poverenje, pouzdanost i kredibilitet. Povelja bi trebalo da: • Obezbedi funkcionalnu nezavisnost uključujući i definisanje položaja interne revizije unutar organizacije; • Dozvoli neograničen pristup evidencijama, ljudstvu i fizičkim karakteristikama relevantnim za obavljanje revizije; • Definiše obuhvat aktivnosti interne revizije; • Definiše kriterijume za podnošenje izveštaja subjektima revizije i, u slučajevima kada je neophodno, organima sudske vlasti, i • Utvrdi i opiše odnos sa Vrhovnom revizorskom institucijom. Povelja interne revizije je formalni dokument koji definiše svrhu interne revizije, njen autoritet i ovlašćenja i odgovornosti. Povelja interne revizije utvrđuje poziciju interne revizije unutar organizacije; autorizuje pristup evidencijama, zaposlenima i fizičkoj imovini relevantnim za sprovođenje revizije i definiše obuhvat aktivnosti interne revizije.	DG Budget IIA
Internal Auditor (IA) – Interni revizor	Interni revizor (bilo da je lociran van ili unutar institucije generalnog direktora) nadležan je za sprovođenje svih relevantnih vrsta ex-post interne revizije. U smislu javnih finansija, funkcije internih revizora uređene su posebnim "statutom" (po mogućstvu napisanom u Zakonu o internoj reviziji kojim se uređuje sistem interne kontrole javnih finansija u nekoj zemlji) koji im dopušta odgovarajući nivo funkcionalne nezavisnosti. Interna revizija može da bude sastavni deo organizacije koji izveštava direktno direktoru ili da bude imenovana od strane centralne službe za internu reviziju, kao što je Ministarstvo finansija, ili odbora za internu reviziju koji podnosi izveštaje direktno premijeru ili vladi.	DG Budget

Termin	Definicija	Referenca
Internal Control – Interna kontrola	Ceo sistem finansijskih i drugih kontrola uključujući i organizacionu strukturu, metode, procedure i internu reviziju koje uspostavlja rukovodstvo organizacije u sklopu svojih korporativnih ciljeva, koji pomaže u obavljanju redovnog poslovanja subjekta revizije na redovan, ekonomičan, efikasan i efektivan način. Interna kontrola odnosi se na sledeće kategorije: kontrolno okruženje; procenu rizika; informacije i komunikacije; kontrolne aktivnosti i praćenje kontrola. Interna kontrola je integrisani proces koji sprovodi rukovodstvo i zaposleni u subjektu i koji je dizajniran da odgovori na rizike i pruži razumni nivo uverenja da se u postupku ostvarivanja misije subjekta, postižu i sledeći opšti ciljevi: • Poslovanje organizacije se obavlja na uređen, etički, ekonomičan, efikasan i efektivan način; • Ispunjavaju se sve obaveze u pogledu odgovornosti; • Postupa se u skladu sa relevantnim zakonima i drugim propisima; • Čuvanje resursa od gubljenja, zloupotrebe i oštećenja.	DG Budget (INTOSAI)
Internal Control Objective – Cilj interne kontrole	Na organizacionom nivou, ciljevi interne kontrole odnose se na pouzdanost finansijskog izveštavanja, davanje pravovremenih povratnih informacija o postizanju operativnih i strateških ciljeva i postupanje u skladu sa zakonima i drugim propisima. Na nivou konkretnih transakcija, interna kontrola odnosi se na aktivnosti koje se preduzimaju da bi se ostvarili određeni konkretni ciljevi (kako obezbediti da su plaćanja koja izvršava organizacija uskladu sa pruženim uslugama). Procedure interne kontrole smanjuju varijacije procesa i dovode do predvidljivijih ishoda". Primarni ciljevi interne kontrole su da obezbedi: • Pouzdanost i integritet informacija. • Usklađenost sa politikama, planovima, procedurama, zakonima i drugim propisima. • Čuvanje imovine i sredstava. • Ekonomično, efikasno i efektivno korišćenje sredstava. Svaka organizacija bi trebalo da uredi sopstveni sistem internih kontrola koji će zadovoljiti potrebe i okruženje organizacije.	DG Budget
Internal control test – Testovi internih kontrola	Pre testiranja operacija interne kontrole, revizor će da izvrši procenu efektivnosti sistema kontrole. Zaključci o efektivnosti izvode se posle testiranja uzorka populacije sa zaposlenima zaduženim za redovno sprovođenje kontrola. Ako se na revizorova istraživanja i opservacije o procesu kontrola odgovori na odgovarajući način, revizorski test internih kontrola se smatra efikasno dizajniranim i može zatim biti testiran na većem uzorku kontrole i ponovnom sprovođenju svakog od koraka. Nasuprot tome, ako revizijski testovi pokazuju da interne kontrole nisu dizajnirane ili ako ne funkcionišu efektivno, trebalo bi sprovesti temeljne testove.	
Internal rate of return (IRR) – Interna stopa povraćaja	Diskontna stopa po kojoj je neto sadašnja vrednost investicije jednaka nuli. Videti takođe i objašnjenja pojmova "discounting - diskontovanje" i "net present value - neto sadašnja vrednost".	Allen & Tommasi
International Accounting Standards (IAS) – Međunarodni računovodstveni standardi	Videti objašnjenje pojma: "International Financial Reporting Standards (IFRS) - Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja (MSFI)" - Svi međunarodni računovodstveni standardi (MRS) sada su preimenovani u Međunarodne standarde finansijskog izveštavanja (MSFI).	

Termin	Definicija	Referenca
International Accounting Standards Board – Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (OMRS)	IASB je nezavisno telo MFSI fondacije koje definiše standarde. Njeni članovi (trenutno ima petnaest redovnih članova) su zaduženi za razvoj i publikovanje MFSI, uključujući i standarde za mala i srednja preduzeća, kao i za davanje odobrenja na tumačenja standarda u skladu sa tumačenjima koje donosi odbor za tumačenje Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja. Svi sastanci Odbora za međunarodne računovodstvene standarde održavaju se javno i prenose preko interneta. Prilikom obavljanja svojih dužnosti u oblasti definisanja standarda, Odbor prati temeljnu, otvorenu i transparentnu proceduru čija je važna komponenta štampanje konsultativnih dokumenata, kao što su diskusioni papiri i nacrti za javnu raspravu. Odbor za međunarodne računovodstvene standarde blisko sarađuje sa zainteresovanim stranama, analitičarima, investitorima, regulatornim telima, liderima, telima za definisanje standarda računovodstva i računovodstvenim stručnjacima.	
International Accounting Standards Committee (IASC) – Komisija za međunarodne računovodstvene standarde	Telo koje je nekada definisalo Međunarodne standarde računovodstva, a koje više ne posluje (sada se ovi standardi zovu Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja). 1. aprila 2001. godine novi Odbor za međunarodne računovodstvene standarde preuzeo je od Komisije odgovornost za definisanje Međunarodnih računovodstvenih standarda.	
International Auditing and Assurance Standards Board – Međunarodni odbor za standarde revizije i uveravanja	IAASB je telo za definisanje standarda, koje postavlja i koje nezavisno posluje pod patronatom Međunarodne federacije računovođa (IFAC). Preko sto zemalja primenjuju ili su u procesu usvajanja i inkorporiranja Međunarodnih standarda revizije koje objavljuje IAASB, u sopstvene domaće standarde revizije. Evropska komisija razmatra da preporuči primenu Međunarodnih standarda revizije.	CIPFA
International Bank for Reconstruction and Development (IBRD) – Međunarodna banka za obnovu i razvoj	Videti objašnjenje pojma “World Bank - Svetska banka”.	
International Consortium on Government Financial Management (ICGFM) – Međunarodni konzorcijum o upravljanju državnim finansijama	Međunarodni konzorcijum o upravljanju državnim finansijama je privatna organizacija koja je "posvećena unapređenju finansijskog upravljanja pružanjem različitih prilika za stručno usavršavanje i razmenu informacija", sarađujući sa vladama, organizacijama i pojedincima. Sedište ICGFM-a je Washington, DC.	CIPFA
International Development Association (IDA) – Međunarodna razvojna asocijacija	Videti objašnjenje pojma “World Bank - Svetska banka”.	
International Federation of Accountants (IFAC) – Međunarodna federacija računovođa	Međunarodna federacija računovođa je globalna organizacija koja okuplja stručnjake iz oblasti računovodstva. IFAC razvija međunarodne standarde o etici, reviziji i uveravanju, edukaciji i računovodstvene standarde za javni sektor. Ova federacija takođe objavljuje smernice kojima pruža podršku profesionalnim računovođama u korporacijama, malim i srednjim preduzećima i zemljama u razvoju.	CIPFA

Termin	Definicija	Referenca
International Finance Corporation (IFC) – Međunarodna finansijske korporacija	Videti objašnjenje pojma: “ World Bank - Svetska banka”.	
International Financial Reporting Standards (IFRSB) – Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja	Međunarodni stanardi finansijskog izveštavanja su Standardi, tumačenja i okvir koji usvaja Međunarodni odbor za računovodstvene standarde. MSFI je skup standarda “baziran na principima”, što znači da mogu da postave široko defnisana pravila, ali i da propisuju veoma specifične i konkretne tretmane. MFSI se odnose na subjekte privatnog sektora, ali i na državna preduzeća (ili javna preduzeća). Mnogi standardi koji čine deo MFSI poznati su pod ranijim imenom Međunarodni računovodstveni standardi (MRS). Međunarodne računovodstvene standarde objavljivala je u periodu između 1973. i 2001. godine Komisija za međunarodne računovodstvene standarde. 1. aprila 2001. godine, novi Odbor (IASB) preuzeo je odgovornost od IASC za definisanje Međunarodnih računovodstvenih standarda. Tokom svog prvog sastanak Odbor je usvojio postojeće Međunarodne računovodstvene standarde i standarde Stalne komisije za tumačenje. Odbor nastavlja sa razvojem standarda koje sada naziva MSFI.	
International Monetary Fund (IMF) – Međunarodni monetarni fond (IMF)	Međunarodni monetarni fond (IMF) je organizacija 187 zemalja koje rade na uspostavljanju i promovisanju globalne monetarne saradnje, obezbeđivanju finansijske stabilnosti, omogućavanju međunarodne trgovine, promovisanja visoke stope zaposlenosti i održivog ekonomskog rasta i smanjenju siromaštva u svetu. IMF promoviše međunarodnu monetarnu saradnju i stabilnost kursa, podržava uravnoteženi rast međunarodne trgovine i obezbeđuje resurse kojima pomaže članovima u olakšavanju platnobilansnih poteškoća odnosno pomaže u smanjenju siromaštva.	www.imf.org
International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) – Međunarodna organizacija Vrhovnih revizorskih institucija	Međunarodno i nezavisno telo čiji je cilj promovisanje razmene ideja i iskustava među Vrhovnim revizorskim institucijama u sferi kontrole javnih finansija.	DG Budget INTOSAI
International Professional Practices Framework – Okvir međunarodnih profesionalnih praksi	Konceptualni okvir koji organizuje autoritativne smernice koje promoviše IIA. Autoritativne smernice sastoje se od dve kategorije - (1) obavezna i (2) snažno preporučene.	IIA
International Public Sector Accounting Standards (IPSAS) – Međunarodni računovodstveni standardi za javni sektor	Videti objašnjenje pojma: “ International Public Sector Accounting Standards Board - Odbor za Međunarodne računovodstvene standarde za javni sektor”.	

Termin	Definicija	Referenca
International Public Sector Accounting Standards Board (IPSASB) - Odbor za Međunarodne računovodstvene standarde za javni sektor (IPSASB)	Odbor za Međunarodne računovodstvene standarde za javni sektor (IPSASB) je međunarodno telo za donošenje standarda koje razvija visokokvalitetne međunarodne standarde za javni sektor, smernice i resurse koje treba da primenjuju subjekti javnog sektora u celom svetu za pripremu finansijskih izveštaja za opšte namene. Ključni deo strategije IPSASB je prilagođavanje IPSAS standarda Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja koje objavljuje IASB. Da bi omogućio sprovođenje ove strategije, IPSASB je razvio smernice ili pravila za modifikovanje Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja za primenu od strane subjekata javnog sektora. IPSASB ima za cilj da unapredi kvalitet i transparentnost finansijskog izveštavanja u javnom sektoru: • Donošenje standarda visokog kvaliteta za subjekte javnog sektora; • Promovisanje prihvatanja i međunarodnog prilagođavanja Međunarodnih standarda računovodstva javnog sektora; • Pružanje obuhvatnih informacija za potrebe upravljanja javnim finansijama i donošenje odluka; i • Pružanje pomoći i smernica u vezi sa pitanjima i iskustvima u oblasti finansijskog izveštavanja u javnom sektoru. IPSASB prati vrlo strukturiran i javi proces razvoja IPSAS Standarda. Ovaj proces pruža priliku svima zainteresovanim za finansijsko izveštavanje u javnom sektoru, uključujući i podnosiocima i korisnike na koje direktno utiče standard koji svoja gledišta saopštavaju odboru i stara se da njihovi stavovi budu uzeti u razmatranje u procesu razvijanja i donošenja standarda. Nacrt za javnu raspravu (Exposure Drafts (ED)) svih predloženih Međunarodnih standarda računovodstva javnog sektora razvijaju se najčešće tako što radna grupa ili savetodavni panel projekta daje svoje priloge i komentare, a zatim se nacrt objavljuje na internetu i dostupan su za skidanje sa internet strane. Nacrtima za diskusiju najčešće prethodi Dokument za konsultacije (Consultation Paper) koji detaljnije istražuje temu i pruža osnovu za dalju raspravu, razvoj i formulisanje politike. Svi Nacrti za javnu raspravu imaju otvorene i definisane rokove za dostavljanje komentara. Komentare koji stignu u procesu prikupljanja komentara na nacrt za javnu raspravu razmatraju članovi Odbora i javno ih objavljuju na internet stranici IPSASB. U slučaju da je Nacrt za javnu raspravu pretrpeo neke promene posle prvog objavljivanja, IPSASB ponovo objavljuje dokument na čitanje i komentaranje. Nacrt za javnu raspravu, ponovno objavljeni nacrt za javnu raspravu i Međunarodni standard računovodstva javnog sektora usvajaju se dvotrećinskom većinom glasova svih članova Međunarodnog odbora za standarde računovodstva javnog sektora. Od 1997. godine, IPSASB razvio je i objavio 31 standard za obračunsko računovodstvo i jedan standard za gotovinsko računovodstvo za zemlje koje prelaze na puno obračunsko računovodstvo. Vlade koje podnose izveštaje na gotovinskoj osnovi ne iskazuju značajne obaveze kao što su penzije i izgradnja infrastrukture. IPSAS Odbor želi da podstakne subjekte javnog sektora da usvoje obračunsko računovodstvenu osnovu – zahvaljujući kojoj će biti unapređeno finansijsko upravljanje i poboljšana transparentnost kao rezultat sveobuhvatnijeg i tačnijeg pogleda na finansijsku poziciju vlade. Mnoge države, jurisdikcije i međunarodne institucije su već usvojile Međunarodne standarde računovodstva javnog sektora – dok su mnoge druge na putu prilagođavanja svojih standarda.	www.ifac.org/public-sector
Interoperability – Interoperabilnost	Sposobnost dva ili više računara i/ili CIS-a ili komponente takvih sistema da razmenjuju informacije i zajednički koriste informacije koje mogu biti razmenjivane.	Malcolm Gibb

Termin	Definicija	Referenca
INTOSAI	Videti objašnjenje pojma "International Organisation of Supreme Audit Institutions - Međunarodna organizacija Vrhovnih revizorskih institucija".	
Intranet – Intranet	Implementacija 'Internet' tehnologija unutar korporativne organizacije, umesto uspostavljanja eksterne konekcije sa globalnom mrežom, Internetom. Ova implementacija se sprovodi na način koji će transparentno da isporuči sve informacione resurse organizacije svakom od računara koje koriste zaposleni u firmi, uz minimalne troškove, vreme i napore.	Malcolm Gibb
Inventories – Zalihe	Sredstva: • u obliku materijala ili isporuka koji će biti potrošeni u proizvodnom procesu; • u obliku materijala ili isporuka koji će biti potrošeni ili distribuirani tokom pružanja usluge; • koja se drže za potrebe prodaje ili distribucije tokom redovnog poslovanja; ili • koja se nalaze u procesu proizvodnje namenjene prodaji ili distribuciji.	IPSAS 12.9
Investing activities – Aktivnosti investiranja	Kupovina ili prodaja dugoročne imovine i drugih investicija koje nisu uključene u gotovinske ekvivalente.	IPSAS 2.8, 4.10, 18.8
Investment property – Nepokretna imovina	Nepokretna imovina (zemljište ili građevinski objekti ili deo zgrade odnosno građevinskog objekta ili oba) koja se drži radi ostvarivanja zakupnine ili za apresijaciju kapitala ili oba, umesto za potrebe: • korišćenja u proizvodnji ili nabavljanju robe ili usluga za administrativne potrebe; odnosno • prodaju u okviru redovnog poslovanja.	Allen & Tommasi 16.7
Investor in a joint venture – Investitor u zajedničkom ulaganju	Jedna od strana u zajedničkom ulaganju koja nema zajedničku kontrolu nad tim zajedničkim poduhvatom (ulaganjem).	IPSAS 6.7, 7.7, 8.6
IPSAS	Videti objašnjenje pojma "International Public Sector Accounting Standards - Međunarodni standardi računovodstva javnog sektora".	
IPSASB	Videti objašnjenje pojma "International Public Sector Accounting Standards Board - Međunarodni odbor za standarde računovodstva javnog sektora".	
IT	Informaciona tehnologija - Videti objašnjenje pojma "Information and Communications Technology - Informaciona i komunikaciona tehnologija".	
IT systems audits – Revizija IT sistema	Ispituje dovoljnost i adekvatnost zaštite bezbednosti sistema IT aplikacija da bi se garantovala poverljivost, integritet i raspoloživost informacija i IT sistema.	DG Budget
Joined up government – Udružena Vlada ¹	Aranžmani u okviru kojih procesi kreiranja javnih politika i isporuke usluga nisu ograničeni "sektorskim" granicama.	Scottish Government - Vlada Škotske
Joint control – Zajednička kontrola	Dogovor o raspodeli kontrole nad aktivnostima, uspostavljen obavezujućim sporazumom.	IPSAS 6.7, 8.6
Joint venture – Zajednički poduhvat (ulaganje)	Obavezujući sporazum po osnovu kojeg se dve ili više strana obavezuju da će sprovesti aktivnosti koje su predmet zajedničke kontrole.	IPSAS 1.7, 4.10, 6.7, 7.7, 8.6

¹ Za sada još uvek ne postoji zvanični prevod ovog koncepta, ovo je slobodna interpretacija. (Prim. Prev.)

Termin	Definicija	Referenca
Key management personnel – Ključno rukovodstvo	(a) Svi direktori ili članovi upravljačkog organa subjekta; i (b) Druga lica koja imaju ovlaštenje ili nadležnost za planirajne, uređenje i kontrolu aktivnosti subjekta koji je podnosilac izveštaja. Tamo gde su ovi kriterijumi ispunjeni, ključno rukovodstvo obuhvata: (i) člana upravljačkog organa subjekta državne uprave koji ima ovlaštenje i nadležnost za planiranje, usmeravanje i kontrolu aktivnosti subjekta koji je podnosilac izveštaja; (ii) sve ključne savetnike tog člana; i (iii) osim ako nije već obuhvaćen objašnjenjem pod (a), više rukovodstvo izveštajnog organa, uključujući generalnog direktora ili stalnog rukovodioca organa koji je podnosilac izveštaja.	IPSAS 20.4
LAN	Local Area Network - Lokalna mreža	
LANs and WANs – LAN i WAN Mreže	Lokalna mreža (LAN - Local Area Network) najčešće predstavlja mrežu u unutar jednog objekta. Nasuprot tome WAN (Wide Area Network) – širokopodručna mreža je mreža koja povezuje fizički razdvojene lokacije.	
Learning (by organisations) – Organizaciono učenje	Postupci i aktivnosti putem kojih subjekat koristi svoje prethodno iskustvo ili iskustva drugih da bi uskladio svoje ciljeve i procese. U praksi, učenje u pogledu upravljanja fokusiranog na ishode podrazumeva korišćenje rezultata evaluacije ishoda u procesu donošenja odluka – bilo da se takve odluke tiču politika, procesa ili organizacionog dizajna. Osnovno pitanje je da li i kako evaluacija ishoda ima ikakvog uticaja na odluke koje se donose. Da li su organizacije sposobne da uče i prilagođavaju se u svetlu institucionalnih ograničenja.	OECD1
Lease – Zakup/Lizing	Sporazum na osnovu kojeg zakupodavac prenosi na zakupoprimca pravo korišćenja imovine na dogovoreni vremenski period u zamenu za finansijsku nadoknadu.	IPSAS 13.8
Least-cost analysis - Analiza najnižeg troša	Vrsta analize koja poredi projekte ili programe koji daju zajedničke ishode ili zajedničke rezultate. Analiza najmanjeg troška primenjuje se u postupku poređenja alternativnih rešenja u slučajevima kada su ishodi i rezultati identifikovani, ali ne i kvantifikovani. Videti takođe objašnjenje pojma: „cost-effectiveness analysis – analiza ekonomičnosti“.	Allen & Tommasi
Lease term – Period zakupa	Period, koji nije moguće otkazati i na koji je zakupoprimac sklopio ugovor o zakupu imovine zajedno sa bilo kakvim dodatnim uslovima pod kojima zakupoprimac ima mogućnost da nastavi zakup imovine, sa ili bez dalje obaveze plaćanja, i koja na početku perioda zakupa deluje kao razumno izvesna mogućnost da će zakupoprimac biti sposoban da je ostvari.	IPSAS 13.8
Legacy systems – „Stari/zastareli“ sistemi	Termin koji se koristi da opiše postojeći komunikaciono informacioni sistem (CIS) koji će ili migrirati na ciljnu arhitekturu ili biti zamenjen u nekom budućem trenutku drugim, naprednijim komunikaciono informacionim sistemom.	Malcolm Gibb
Legal obligation – Zakonska obaveza	Obaveza koja proističe iz: (a) Ugovora (implicitno ili eksplicitno); (b) Zakona; ili (c) Druge primene zakona.	IPSAS 19.18
Legitimacy – Legitimitet	Legitimitet znači da donosioci odluka koji imaju mogućnost da menjaju politike u toku njihove implementacije, su morali prethodno da učestvuju formulisano i usvajanju originalnih odluka o javnim politikama, bilo da su one donete u toku procesa usvajanja budžeta ili u bilo kom drugom trenutku.	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Lessee's incremental borrowing rate of interest – Inkrementalna kamatna stopa po kojoj se zakupoprimac zadužuje	Kamatna stopa koju bi zakupoprimac morao da plati na sličan zakup ili, ukoliko ovakvu kamatnu stopu nije moguće utvrditi, stopu koju bi na početku zakupa, zakupoprimac morao da ostvari da bi pozajmio, pod sličnim uslovima i sa sličnim nivoom bezbednosti, sredstva neophodna za nabavku imovine.	IPSAS 13.8
Letter of credit – Akreditiv	Dokument koji izdaje banka u ime klijenta koji garantuje isplatu čekova od strane klijenta za kupljenu robu. Dodatna sigurnost u finansiranju spoljne trgovine.	DFID
Liabilities – Obaveze	Tekuće obaveze subjekta koji proističu iz prošlih događaja, za čije se izmirivanje očekuje da će proizvesti izdatke na teret subjektivih resursa koji sadrže ekonomske koristi ili uzlužni potencijal. Za objašnjenje i proširenu definiciju imovine, obaveza i depresijacije videti Deo II ovog Rečnika.	IPSAS 1.7, 2.8, 5.5, 19.18
Line Item - Stavka	Stavka je aproprijacija koja se nalazi na zasebnoj budžetskoj liniji. U kontekstu budžeta javnog sektora stavka je najniži i najdetaljniji nivo rashoda koji je predmet političkog odobravanja potrošnje (aproprijacija) koje se daje zakonom. Što je niži nivo rashoda o kojem se odlučuje, to je veće ograničenje izvršne vlasti u pogledu realokacije potrošnje.	OECD
Line-Item Veto - Veto na stavku	Dozvoljava izvršnoj vlasti mogućnost da odbaci samo pojedine stavke ili odredbe zakona koje usvaja zakonodavac, umesto da obaci zakon u celini. Videti objašnjenje pojma: „Package Veto-Veto na ceo paket“.	OECD
Liquidity risk – Rizik likvidnosti	Rizik da će subjekat da se suoči sa poteškoćama u ispunjavanju svojih finansijskih obaveza koje se izmiruju isplatom gotovine ili nekim drugim finansijskim sredstvom.	
Loan Guarantee – Kreditna garancija	Kredit koji ugovara nevladina agencija, uz garanciju da će Vlada otplatiti bilo koji preostali iznos u slučaju da korisnik kredita prestane da bude kreditno sposoban.	OECD
Loans and receivables – Zajmovi i potraživanja	Nederivativna finansijska sredstva s fiksnim isplatama ili isplatama koje se mogu odrediti koja nisu kotirana na aktivnom tržištu osim: (a) onih koje subjekat namerava da proda odmah ili u kratkom roku, koja će biti klasifikovana na sredstva koja se drže radi trgovanja, i ona koje subjekat posle početnog priznavanja kroz višak ili deficit naznači po fer vrednosti; (b) onih koje subjekat nakon početnog priznavanja naznači kao raspoložive za prodaju; ili (c) onih za koje imalac u suštini neće povratiti celokupnu početnu investiciju, sem ako je reč o pogoršanju kredita, i koja će biti klasifikovana kao raspoloživa za prodaju.	
Loans payable – Dospeli zajmovi	Finansijske obaveze, izuzev kratkoročnih obaveza po osnovu trgovine uz normalne kreditne uslove.	
Local area network (LAN) – Lokalna mreža	Računarska mreža koja povezuje računare u ograničenom području kao što su dom, škola, računarska laboratorija ili poslovna zgrada. Definišuće karakteristike LAN mreža, u odnosu na širokopodručne mreže (WANs), uključuju obično više stope prenosa podataka, manje geografsko područje i odsustvo potrebe za iznajmljivanjem telekomunikacionih linija.	

Termin	Definicija	Referenca
Local government (or local authorities) – Lokalni nivo vlasti (lokalna samouprava)	Lokalni nivo vlasti je skup organa javne uprave koje imaju ovlašćenja nad delom značajne oblasti teritorije jedne zemlje. Lokalni nivo vlasti je ili treći nivo vlasti u zemljama sa saveznim državnim uređenjem ili drugi i treći nivo u unitarnim zemljama (regioni, okruzi, opštine). Da bi postojalo kao zaseban subjekat, organ lokalne vlasti mora da ima ovlašćenje za vršenje vlasti nezavisno od ostalih nivoa opšte države. Za dodatna objašnjenja i definicije videti objašnjenja pojmova: “central government – centralni nivo vlasti”, “general government – opšta država”, “state government – država (u saveznom državnom uređenju)” i “subnational government – subnacionalni nivo vlasti”.	Allen & Tommasi
Locally Developed Software (LDSW) – Lokalno razvijeni softver	Softver razvijen shodno potrebama klijenta u zemlji u kojoj će se koristiti.	WB FMIS
Long-Term Fiscal Sustainability – Dugoročna fiskalna održivost	Sposobnost subjekta da ispunji sve svoje obaveze u pogledu isporučivanja usluga i finansijske obaveze kako u sadašnjem trenutku, tako i u budućnosti.	IPSASB ED 46 Long Term Fiscal Sustainability – Dugoročna fiskalna održivost
Macroeconomic Framework – Makroekonomski okvir	Alat za proveru doslednosti pretpostavki ili projekcija koje se tiču ekonomskog rasta, fiskalnog suficita ili deficita, platnog bilansa, deviznog kursa, inflacije, kreditnog rasta i odnosa između privatnog sektora, politika i spoljnog zaduživanja, kao i drugih makroekonomskih pretpostavki. Srednjoročni makroekonomski okvir najčešće obuhvata projekcije platnog bilansa, realnog sektora (ili proizvodnog sektora), fiskalne račune i monetarni sektor. To je alat za proveru doslednosti pretpostavki ili projekcija koje se tiču ekonomskog rasta, fiskalnog suficita ili deficita, bilansa plaćanja, deviznog kursa, rasta kreditnog rejtinga i odnosa između privatnog sektora, politika i spoljnog zaduživanja, itd.	OECD Allen & Tommasi
Management control – Kontrola koju sprovodi rukovodstvo	Kontrola od strane rukovodstva: ista kao interna kontrola, uključuje i finansijsku kontrolu.	DG Budget
Management Information System (MIS) – Informacioni sistem za upravljanje	Centralizovana baza podataka u kojoj se skupljaju i obrađuju informacije, pravovremene i tačne, koje se dostavljaju rukovodiocima na svim nivoima za potrebe donošenja odluka, planiranje, implementaciju i kontrolu programa.	DG Budget
Management intervention – Intervencija rukovodstva	Aktivnosti rukovodstva kojima se poništavaju propisane politike ili procedure u legitimne svrhe; intervencija rukovodstva najčešće je neophodna da bi se odgovorilo na jednokratne i nestandardne transakcije ili događaje koji bi u suprotnom mogli da budu neadekvatno obrađeni u sistemu (uporediti ovaj termin sa terminom Management Override).	COSO 1992
Management override – Ignorisanje pravila od strane rukovodstva	Aktivnosti rukovodstva kojima se poništavaju propisane politike ili procedure za nezakonite svrhe s namerom sticanja lične koristi ili lažnog prikazivanja finansijskog stanja, odnosno zakonitosti poslovanja subjekta (uporediti ovaj termin sa terminom „Management Intervention – Intervencija rukovodstva“).	COSO 1992

Termin	Definicija	Referenca
Managerial Accountability – Odgovornost rukovodstva	Predstavlja obavezu polaganja računa za obavljanje određenog zadatka. Odgovornost pokriva pitanja kao što su razdvajanje dužnosti (davalac ovlašćenja, računovođa, ex-ante finansijski kontrolor); izrada Priručnika o finansijskom upravljanju i kontroli (ovlašćenja, nadležnosti, izveštavanje i upravljanje rizikom), sve finansijske transakcije (preuzete obaveze, ugovori, isplate, povraćaj pogrešno isplaćenih sredstava, veze sa centralnim jedinicama za harmonizaciju, evaluacija i izveštavanje o radu sistema finansijske kontrole.	DG Budget
Managing Director (MD) – Generalni direktor / Izvršni direktor	Generalni direktor (u engleskom jeziku se koriste sledeći termini i skraćenice: chief executive officer (CEO, američki engleski), managing director (MD, britanski engleski), Executive Director (ED, američki engleski) u neprofitnim organizacijama, je najviši izvršni rang u korporativnoj hijerarhiji, odnosno administrator koji je zadužen za sveukupno upravljanje organizacijom. Osoba koja je postavljena kao izvršni direktor korporacije, kompanije, organizacije ili agencije, obično podnosi izveštaje upravnom odboru. Generalni direktor (Managing Director (MD)) je osoba koja je zadužena za implementaciju programa/projekata koji se finansiraju iz budžeta centralnog nivoa vlasti ili budžeta nižeg nivoa vlasti. Direktor je odgovoran za uspostavljanje finansijskog upravljanja i kontrolnih sistema unutar organizacije i izradu priručnika o finansijskom upravljanju i kontroli. Direktor i računovođa bi trebalo da kreiraju sistem duplih potpisa kako bi se obezbedio najviši nivo transparentnosti u finansijskom upravljanju.	Wikipedia DG Budget
Mandatory Spending – Obavezna potrošnja	Javni rashodi koji su uređeni formulama ili kriterijumima koji su propisani zakonima, a ne periodičnim apropiacijama.	OECD
Market testing – Testiranje tržišta	Proces kojim ministarstva/agencije vrše procenu da li usluge za koje je nadležna država mogu da se pružaju posredstvom kompanija koje posluju u privatnom sektoru, umesto da i dalje ostanu u javnom sektoru. Testiranje tržišta kao pristup je popularizovan u Velikoj Britaniji tokom osamdesetih i devedesetih godina dvadesetog veka, s ciljem da se utvrdi da li se neke od aktivnosti države mogu vršiti sklapanjem ugovora ili se mogu sasvim privatizovati.	Allen & Tommasi
Market value – Tržišna vrednost	Iznos koji se može dobiti po osnovu prodaje ili platiti po osnovu nabavke finansijskog instrumenta na aktivnom tržištu.	IPSAS 15.9
Material – Materijalno značajno	Izostavljanje ili netačna iskazivanja stavki su materijalne prirode ukoliko su mogli uticati, pojedinačno ili zajedno, na odluke ili procene koje su korisnici doneli na osnovu finansijskih izveštaja. Materijalnost zavisi od prirode i veličine izostavljene ili netačno iskazane stavke koja se procenjuje u datim okolnostima. Priroda ili veličina stavke, ili kombinacija prirode i veličine, mogu biti odlučujući faktor.	IPSAS 1.7, 3.7

Termin	Definicija	Referenca
Materiality and Significance (Material) – Materijalnost / Materijalni značaj	Materijalnost je koncept ili konvencija u okviru revizije i računovodstva koja se odnosi na važnost/značaj iznosa, transakcije ili odstupanja. Cilj revizije finansijskih izveštaja je da omogući revizoru da izrazi mišljenje o tome da li su finansijski izveštaji pripremljeni, u svim materijalnim aspektima, u skladu sa utvrđenim okvirom finansijskog izveštavanja kao što su Opšte prihvaćeni računovodstveni principi (Generally Accepted Accounting Principles (GAAP)). Procena toga šta je materijalno je stvar profesionalnog rasuđivanja. "Informacija je od materijalnog značaj ukoliko njeno izostavljanje ili pogrešno navođenje može da utiče na ekonomsku odluku korisnika donetu na bazi finansijskih izveštaja. Materijalnost zavisi od veličine stavke ili veličine greške razmatane u konkretnim uslovima njenog izostavljanja ili pogrešnog navođenja. Tako, materijalnost čini prag ili prelomnu tačku, a ne primarnu kvalitativnu karaktetistiku koju informacija mora da ispoljava da bi se smatrala korisnom." U opštem smislu, stvar se može smatrati materijalno značajnom ako saznanje o njoj može da utiče na korisnika finansijskih izveštaja ili rezultat i kvalitet revizorskog izveštaja. Materijalnost se često posmatra u smislu vrednosti/iznosa, ali inherentna priroda stavke ili grupe stavki može takođe da presudi o materijalnosti pitanja – na primer u slučajevima kada zakon ili neki drugi propis nalaže da se ona obelodani zasebno bez obzira na iznos. Pored materijalnosti po vrednosti i prirodi, neka stvar može biti materijalno značajna zbog konteksta u kojem se pojavljuje. Revizorski dokazi igraju važnu ulogu u revizorovom odlučivanju u pogledu izbora pitanja i oblasti revizije, kao i prirode, vremena i obuhvata revizijskih testova i procedura.	Wikipedia DG Budget
Materiality Test – Test materijalnosti	Evaluacija fiskalnih rizika koja ocenjuje samo programe sa određenim, minimalnim iznosom potrošnje.	OECD
Measurement Criteria – Kriterijumi za merenje	Kriterijumi predstavljaju standarde na osnovu kojih revizor meri stanje ili praksu koja je predmet ispitivanja. Kriterijumi se mogu razlikovati, međutim revizor bi morao da se koncentriše na kriterijume koji su važni u smislu ciljeva revizije. Neki primeri kriterijuma su: Pisani zahtevi (zakoni, propisi, instrukcije, priručnici, direktive, itd.); nezavisno mišljenje stručnjaka van organizacije; dobre poslovne prakse; usmena uputstva; stručnost rukovodstva; nepisani opšti ciljevi kako ih opisuju rukovodioci; zdrav razum. Objavljeni kriterijumi mogu se direktno citirati, rezimirati ili parafrazirati. Ako kriterijumi nisu prethodno izneti u pisanoj formi, revizor će verovatno morati da zatraži na uvid informacije koje će mu služiti kao dokazi o postojanju kriterijuma. Ako se subjektivno rasuđivanje na utemeljeno na zdravom razumu koristi kao kriterijum, ono bi trebalo istovremeno da bude i logično i uverljivo za čitaoca.	Cangemi & Tommie
Medium-term budget framework (MTBF) - Srednjoročni budžetski okvir	Okvir koji obuhvata srednjoročne projekcije državnih rashoda i prihoda (obično za period od tri do pet godina). U praksi su mogući različiti nivoi detaljnosti projekcija rashoda, u zavisnosti od situacije koja vlada u određenoj zemlji. Neke zemlje su uspostavile disciplinovan postupak planiranja budžeta za više godina. U tim zemljama, procene koje se odnose na više godina usmerene su na postojeće politike i one postaju osnova na kojoj se vode pregovori oko budžeta u godinama nakon usvajanja budžeta. U drugim zemljama, na osnovu tih procena obezbeđuju se samo osnovni podaci koji se koriste prilikom planiranja budžeta. U opštem smislu, procene koje se odnose na više godina produžavaju se za jednu godinu unapred, tako da se sledeća godina dodaje na kraju perioda.	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Medium-term expenditure framework (MTEF) - Srednjoročni okvir rashoda	Komponenta javnih rashoda u srednjoročnom budžetskom okviru. Videti takođe objašnjenje pojma: "medium-term budget framework - srednjoročni budžetski okvir".	Allen & Tommasi
Medium-term fiscal (or financial) framework (MTFF) - Srednjoročni fiskalni (ili finansijski) okvir	Agregatne projekcije prihoda, rashoda i finansiranja u srednjoročnom periodu. Videti takođe objašnjenje pojma: "medium-term budget framework - srednjoročni budžetski okvir".	Allen & Tommasi
MIGA - Multilateral Investment Guarantee Agency – Multilateralna investiciona garantna agencija	Multilateralna investiciona garantna agencija – videti objašnjenje pojma: "World Bank - Svetska banka"	
Minimum lease payments – Minimalni iznos zakupnine	Plaćanja tokom perioda zakupa koja je zakupoprimac (ili može biti) u obavezi da izvrši, a koji ne uključuje potencijalnu rentu, troškove usluga i u slučaju da je primenljivo poreza koji plaća i koji se refundiraju zakupodavcu, zajedno sa: (a) bilo kakvim iznosima koje garantuje zakupoprimac ili treća strana povezana sa zakupoprimcem; ili (b) za zakupodavca, bilo kakva preostala vrednosti koju zakupodavcu garantuje bilo: 1. zakupoprimac; 2. strana povezana sa zakupoprimcem; ili 3. nezavisna treća strana koja nije povezana sa zakupodavcem i koja je finansijski sposobna da izmiri obaveze koje su pokrivene garancijom. Međutim, ako zakupoprimac ima mogućnost da kupi imovinu koja je predmet zakupa po ceni za koju se očekuje da će biti značajno niža od fer vrednosti kada se primeni sledeće. Na datum kada mogućnost postane ostvariva, minimalni iznos plaćenih zakupnina čini minimalni iznos plaćanja tokom perioda zakupa do očekivanog datuma ostvarivanja prava uvećan za visinu plaćanja u iznosu neophodnom za ostvarivanje navedenog prava.	IPSAS 13.8
Minority interest – Manjinski interes	Deo neto suficita ili deficita ili neto imovine/kapitala kontrolisanog subjekta koji je moguće pripisati neto imovini/interesu u kapitalu koji nije u vlasništvu, direktno ili indirektno preko kontrolisanih subjekata, subjekta koji vrši kontrolu.	IPSAS 6.7
Minutes - Zapisnik	Zapisnik bi trebalo da je kratka beleška o temi o kojoj se razgovaralo i zaključku, odnosno odluci koja je doneta. Prilikom vođenja zapisnika nije neophodno evidentirati informacije o većini kojom je doneta odluka, sem ako članovi ne zahtevaju da se vodi zapisnik o glasanju.	
Mismanagement – Pogrešno upravljanje	Može da obuhvati čitav spektar akcija od jednostavnih grešaka u obavljanju administrativnih zadataka, do namernih kršenja relevantnih propisa i srodnih politika.	PROC
Mission - Misija	Definiše fundamentalnu svrhu organizacije i ukratko opisuje zašto organizacija postoji i šta sve čini da bi ostvarila viziju. Nekad se koristi da bi predstavila "sliku" organizacije u budućnosti. Izjava o misiji sadrži detalje o tome šta se radi i odgovara na pitanje: "Šta mi radimo?" Široka izjava o opštim i specifičnim ciljevima organizacije ili programa.	Allen & Tommasi
Mission Statement - Izjava o misiji	Videti objašnjenje pojma: "Charter (Internal Audit Charter) - Povelja (Povelja interne revizije)".	

Termin	Definicija	Referenca
Monetary financial assets and financial liabilities – Novčana (monetarna) finansijska sredstva i finansijske obaveze	Finansijska sredstva i finansijske obaveze koji će biti primljeni ili plaćeni novčanim iznosom koji je fiksni ili se može odrediti. Takođe se nazivaju i novčani finansijski instrumenti.	IPSAS 15.9
Monetary items – Monetarne stavke	Iznos valuta koje se poseduju i sredstva i obaveze koji će biti primljeni ili isplaćeni u fisknom i utvrdivom novčanom iznosu.	IPSAS 4.10, 10.7
Monitoring by the Internal Audit – Praćenje od strane interne revizije	Interni revizor uspostavlja i održava sistem praćenja aktivnosti menadžmenta koje slede ili proističu iz preporuka revizora koje su upućene rukovodstvu. Ovaj sistem može da podrazumeva i periodične interne i eksterne procene kvaliteta, kao i kontinuirano interno praćenje od strane rukovodstva. Interni revizor bi takođe trebalo da razvije i održava program obezbeđenja i unapređenja kvaliteta koji pokriva sve aspekte aktivnosti interne revizije i kontinuirano prati njenu efektivnost.	DG Budget
Month 13 – Trinaesti mesec	U računovodstvu na gotovinskoj osnovi ponekad se koristi fiktivni trinaesti mesec kao način za evidentiranje transakcija koje su u vezi sa finansijskom godinom, ali ne prolaze kao gotovinske transakcije u toku računovodstvene godine. U obračunskom računovodstvu, računovodstveni metod koji ne vrši godišnje korekcije i usklađivanja tokom konkretnog meseca ili kvartala, jer bi to poremetilo finansijsko izveštavanje za dati period. Umesto toga, kreira se fiktivni mesec, kao trinaesti mesec. Nenaplativi dugovi, druga otpisivanja i prihodi iz neuobičajenih aktivnosti se svi evidentiraju u okviru trinaestog meseca, i potom teku za potrebe računovodstva na kraju godine. (Trinaesti mesec se ne sme poistovetiti sa trinaest perioda računovodstva koje uzima trinaest perioda godišnje, od kojih se svaki sastoji od 52 sedmice ili jedne godine).	
Multi-year budget – Višegodišnji budžet	Usvojeni budžet za period duži od jedne godine. On ne obuhvata i objavljene projekcije za naredne periode ili projekcije za periode posle budžetskog perioda. Za dodatna objašnjenja i proširenu definiciju ovog pojma videti Deo II.	IPSAS 24.7
Multi-Year Expenditure Estimates - Višegodišnje projekcije (procene) rashoda	Projekcije državnih rashoda koje se odnose na period posle nastupajuće budžetske godine.	OECD
Multilateral Investment Guarantee Agency – Multilateralna investiciona garantna agencija	Videti pod "World Bank - Svetska banka".	
National Audit Office – Nacionalna revizorska kancelarija	Naziv pod kojim je Vrhovna revizorska institucija poznata u Velikoj Britaniji i nekim drugim zemljama.	
Nationalised Industry – Nacionalizovane industrije	Videti objašnjenja pojmova: „public corporation - javna korporacija“ ili „government business enterprise- državno preduzeće“.	

Termin	Definicija	Referenca
Net assets/equity – Neto imovina/kapital	Preostali interes na imovini subjekta nakon oduzimanja svih njegovih obaveza. Neto imovina/kapital je termin koji se koristi da označi preostalu vrednost u izveštajima o finansijskom stanju (imovina umanjena za obaveze). Neto imovina/kapital može biti pozitivna ili negativna. Umesto termina neto imovina/kapital mogu se koristiti i drugi termini, pod uslovom da je njihovo značenje jasno i nedvosmisleno.	IPSAS 1.7, 2.8, 5.5,
Net assets/equity – Neto imovina/kapital	Preostali interes na imovini subjekta nakon oduzimanja svih njegovih obaveza.	
Net debt – Neto dug	Iznos bruto duga umanjen za finansijsku imovinu koja odgovara instrumentima zaduživanja.	IMF Public Sector Debt Statistics – MMF Statistika duga javnog sektora
Net debt/total revenues – Neto dug/ukupni prihodi	Učešće neto duga u ukupnim prihodima.	Canadian Public Sector Accounting Board - Odbor za računovodstvo kanadskog javnog sektora Statement of Recommended Practice 4 (SORP 4), Indicators of Financial Condition: 2009 – Izveštaj o preporučenim praksama 4, Indikatori finansijskog stanja
Net financial worth – Neto finansijska vrednost	Ukupna finansijska imovina umanjena za ukupne finansijske obaveze.	IMF GFSM 2001
Net investment in a foreign operation – Neto investicije u poslove u inostranstvu	Visina interesa subjekta u neto imovini/kapitalu takvog poslovanja.	IPSAS 4.10
Net investment in the lease – Neto investicija u zakup	Bruto investicija u zakup diskontovana po kamatnoj stopi koja se podrazumeva u zakupu.	IPSAS 13.8
Net lending/borrowing - Neto zaduživanje/pozajmljivanje	Neto zaduživanje/pozajmljivanje definisano je u GFS 2001 i ESA 95 kao neto uvećanje finansijske imovine umanjene za neto povećanja na preuzetim obavezama. Može se izračunati kao neto operativni bilans uvećan za neto akviziciju kapitalne imovine.	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Net operating balance – Neto operativni bilans (saldo)	Jedan od ključnih bilansa tabele državnih operacija koja se priprema u skladu sa GFS 2001 metodologijom. Definiše se kao prihodi umanjani za iznos rashoda ili promena u neto vrednosti koja rezultira iz transakcija. Analogno, ali ne i sa istim značenjem, kao neto operativni suficit u sistemu obračunskog računovodstva.	Allen & Tommasi
Net present value (NPV) – Neto sadašnja vrednost	Definiše se kao razlika između sadašnje vrednosti gotovinskih priliva i sadašnje vrednosti gotovinskih izdataka koji proističu iz konkretne imovine ili obaveze. Sadašnja vrednost se računa diskontovanjem budućih gotovinskih tokova primenom propisane kamatne stope. Alternativno, sadašnja vrednost može se definisati kao novčana vrednost koja bi morala da se investira sada po datoj kamatnoj stopi da bi se generisali buduću gotovinski tokovi. Diskontovanje se može primeniti i na nemonetarnu vrednost pripisivanjem novčane vrednosti takvim tokovima (videti objašnjenje pojma: „cost benefit analysis – analiza isplativosti“).	Allen & Tommasi
Net realizable value – Neto vrednost za realizaciju	Procenjena prodajna cena tokom redovnog poslovanja, umanjena za procenjene troškove finalizacije i procenjene troškove neophodne za obavljanje prodaje, razmene ili distribucije.	12.9
Net worth – Neto vrednost	Neto vrednost je razlika između vrednosti sve imovine i svih obaveza u određenom trenutku u vremenu. Ona predstavlja stavku ravnoteže u bilansu stanja.	Allen & Tommasi
Net worth – Neto vrednost	Ukupna imovina umanjena za ukupne obaveze.	IMF GFSM 2001
Nominal Expenditure – Nominalni rashodi	Stvarna novčana vrednost rashoda u smislu kupovne moći na dan (po tekućim cenama). Nominalna vrednost ne uzima u obzir efekte inflacije na realnu vrednost novca. Godišnji državni budžeti se iskazuju u nominalnim iznosima. Višegodišnji budžeti se ponekad prezentuju u realnim iznosima usklađenim za inflaciju.	OECD
Non Government Organisations (NGOs) – Nevladine organizacije (NVO)	Ponekad se nazivaju dobrovoljne agencije. Privatne nezavisne neprofitne organizacije koje se bave dobrotvornim, istraživačkim ili obrazovnim radom.	DFID
Non-cancellable lease – Neotkaziv zakup	Zakup koji je moguće otkazati samo u sledećim slučajevima: • ukoliko se desi neka nepredviđena okolnost; • uz pristanak/dozvolu zakupodavca; • ukoliko zakupoprimac sklopi novi ugovor o zakupu iste ili ekvivalentne imovine sa istim zakupodavcem; ili • ako/kada zakupoprimac plati dodatnu sumu koja pruža razumno uveravanje, na početku zakupa, da je nastavak izvestan.	13.8
Non-cash-generating assets – Imovina koja ne generiše gotovinu	Imovina koja se ne koristi za generisanje gotovinskih sredstava.	IPSAS 21.14
Non-exchange transactions – Transakcije koje nisu razmena	Transakcije koje nisu transakcije razmene. U transakciji koja nije razmena subjekat ili prima vrednost od drugog subjekta bez neposrednog davanja jednake vrednosti u zamenu, ili daje vrednost drugom subjektu bez neposrednog prijema približno jednake vrednosti u zamenu.	IPSAS 23.7, 9.11, 12.9, 16.7, 17.13

Termin	Definicija	Referenca
Non-financial assets – Nefinansijska imovina	Imovina koja obuhvata i: - Imovinu koja nastaje kao rezultat procesa proizvodnje. Ovakva imovina uključuje osnovna sredstva i zalihe. U državnom sektoru imovina se klasifikuje kao: zgrade i građevinski objekti, mašine i oprema, kultivisana (uzgajana) imovina i nematerijalna osnovna sredstva. “Neproizvedena imovina” je imovina koja nastaje na neke druge načine, a ne kao rezultat procesa proizvodnje. Ona može nastati prirodno (npr. vođeni resursi) ili može biti stvorena zakonskim, odnosno računovodstvenim radnjama (vlasnička prava nad elektromagnetnim spektrom).	Allen & Tommasi
Non-financial public sector - Nefinansijski javni sektor	Sektor opšte države zajedno sa nefinansijskim javnim preduzećima. Nefinansijskim javnim sektorom nisu obuhvaćena javna preduzeća koja posluju u finansijskom sektoru, pošto bi se u postupku konsolidacije sa javnim finansijskim institucijama izgubili statistički podaci o kriterijumima finansiranja opšte države i nefinansijskih javnih preduzeća koje ispunjavaju centralna banka i druge banke u vlasništvu ili pod kontrolom države.	IMF GFS 2001 Allen & Tommasi
Non-monetary items – Nenovčane stavke	Stavke koje nisu novčane (monetarne) prirode.	IPSAS 10.7
Notes to Financial Statements – Napomene uz finansijske izveštaje	Napomene uz finansijske izveštaje koje sadrže dodatne informacije, pored onih koje su sadržane u izveštajima o finansijskoj poziciji, izveštajima o finansijskom poslovanju, izveštajima o promenama na neto imovini/kapitalu i izveštajima o gotovinskim tokovima. Napomene sadrže tekstualne opise ili disagregaciju stavki obelodanjenih u tim izveštajima i informacije o stavkama koje se ne iskazuju u navedenim izveštajima.	IPSAS 1.7
Object classification – Klasifikacija po objektima rashoda	Grupa rashoda koja identifikuje posebne tipove dobara ili usluga koji se kupuju, ili transferna plaćanja koja se vrše u sklopu određenog programa ili aktivnosti. Ovaj koncept se zove i “line item classification - klasifikacija linijskih stavki”.	Allen & Tommasi
Objective – Specifični cilj	Specifični cilj je izjava o rezultatima koje organ koji je podnosilac izveštaja želi/namerava da ostvari.	IPSASB “Reporting Service Performance” Consultation Paper 2011 – „Izveštavanje o rezultatima usluga“
Objectivity – Objektivnost	Nepriistrasni mentalni stav koji omogućuje internim revizorima da obavljaju svoje zadatke na način koji će im omogućiti da u potpunosti veruju u proizvod svog rada i da nikakvi kompromisi u pogledu kvaliteta neće biti načinjeni. Objektivnost zahteva od internih revizora da ne podređuju svoje mišljenje o pitanjima revizije drugima.	IIA
Obligating event – Obavezujući događaj	Događaj koji kreira zakonsku ili konstruktivnu obavezu i čiji je rezultat stanje u kojem subjekat nema nikakvu drugu realističnu alternativu sem da izmiri takvu obavezu.	IPSAS 19.18
Obligation – Obaveza	Obično se odnosi na zakonske ili preuzete obaveze, stvarne ili potencijalne. Ponekad se koristi u užem smislu da označi samo preuzete obaveze.	Allen & Tommasi
Obligation-based budget - Budžet zasnovan na obavezama	Budžet koji uključuje aproprijacije zasnovane na obavezama. Takve aproprijacije daju pravo korisnicima da preuzmu obaveze sa trećim licima i vrše gotovinska plaćanja u skladu sa tako preuzetim obavezama, bez unapred definisanog roka. Takve aproprijacije imaju sopstveni životni ciklus i nisu ograničene na jednu godinu. Ovaj sistem se više ne koristi za sve rashode, ali se može koristiti u slučaju posebnih programa (na primer u SAD).	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Off-Budget Expenditure – Vanbudžetski rashodi	Termin koji se generalno odnosi na vladine transakcije koje nisu obuhvaćene godišnjim budžetom. Osnovni oblici vanbudžetskih rashoda u zemljama članicama OECD-a su vanbudžetski fondovi, direktni zajmovi, garancije i javno-privatna partnerstva (public-private partnerships (PPP)). Za dodatna objašnjenja videti Kraan (2004).	OECD
Onerous contract – Nepovoljni ugovor	Ugovor za razmenu imovine i usluga pod kojim nezaobilazni troškovi ispunjavanja obaveza shodno ugovoru prevazilaze ekonomske koristi ili uslužni potencijal očekivan po osnovu ugovora.	IPSAS 19.18
Open Source Software (OSS) – Softver sa otvorenim izvornim kodom	OSS je računarski softver koji je široko dostupan u obliku izvornog koda: izvorni kod i izvesna druga prava obično rezervisana za imaoce vlasničkih prava se pruža u okviru softverske licence koja dozvoljava korisnicima da proučavaju, menjaju, unapređuju i povremeno da distribuiraju softver. Softver sa otvorenim izvornim kodom se često razvija na javni, kolaborativni način. Softver sa otvorenim izvornim kodom je najistaknutiji primer razvoja otvorenog softvera i često se poredi sa (tehnički definisanim) korisnički generisanim sadržajem ili (zakonski definisanim) kretanjima otvorenog sadržaja.	WB FMIS
Open systems – Otvoreni sistemi	Sveobuhvanti i dosledni skup međunarodnih IT standarda i funkcionalnih standarda koji konkretno navode specifikacije za interfejs, usluge i druge formate za postizanje interoperabilnosti i portabilnosti (prenosivosti) aplikacija, podataka i ljudi.	Malcolm Gibb
Operating activities – Poslovne aktivnosti	Aktivnosti subjekta koje nisu investicione aktivnosti ili aktivnosti finansiranja. Aktivnosti koje se odnose na pružanje roba i usluga.	IPSAS 2.8, 18.8 Allen & Tommasi
Operating Costs – Operativni troškovi/troškovi poslovanja	Svakodnevni troškovi koji nastaju tokom sprovođenja aktivnosti ili projekta.	OECD
Operating lease – Operativni zakup / lizing	Zakup koji nije finansijski zakup (lizing).	IPSAS 13.8
Operating statement – Bilans uspeha	Finansijski izveštaj u kojem je prikazana celokupna vrednost sredstava koje je ministarstvo/agencija potrošilo u toku fiskalne godine ili u toku nekog drugog finansijskog perioda za ostvarivanje svojih ciljeva, zatim obim celokupne naplate troškova (na primer, kroz takse koje se naplaćuju korisnicima), svi ostali prihodi iz poslovanja koji su ostvareni iz nezavisnih izvora, kao i prihodi od vlade. To je zapravo izveštaj o prihodima i rashodima.	Allen & Tommasi
Opinion – Mišljenje	Izveštaj revizora je formalno mišljenje ili ograđivanje od iznetih navoda, koje iznosi ili interni revizor ili nezavisni eksterni revizor kao rezultat sprovedene interne ili eksterne revizije ili evaluacije sprovedene u pravnom licu ili nekom njegovom sastavnom delu (koji se naziva "subjekat revizije"). Izveštaj se naknadno dostavlja "korisniku" (kao što je pojedinac, grupa lica, preduzeće, vlada ili čak šira javnost, između ostalog) i sadrži izneto mišljenje, uveravanje, na osnovu kojeg korisnik treba da donese odluke utemeljene na rezultatima revizije.	DG Budget
Opportunity costs – Oportunitetni troškovi	Korist koja je propuštena jer se investicioni resursi koriste za određeni projekat, a ne za neku drugu namenu. Može ili ne mora biti izražen u monetarnim iznosima.	DFID

Termin	Definicija	Referenca
Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) – Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj	OECD okuplja trideset zemalja koje dele zajedničke principe tržišne ekonomije, pluralističke demokratije i poštovanja ljudskih prava. Prvobitnih 20 članica OECD-a su zemlje zapadne Evrope i Severne Amerike (Austrija, Belgija, Kanada, Danska, Francuska, Nemačka, Grčka, Island, Irska, Italija, Luksemburg, Holandija, Norveška, Portugalija, Španija, švedska, Švajcarska, Turska, Velika Britanija i Sjedinjene Američke Države). Zatim su se pridružile: Japan, Finska, Australija i Novi Zeland. Među najnovijim članicama su Meksiko, Češka Republika, Mađarska, Poljska i Koreja. U septembru 2000. godine OECD je pozvao Republiku Slovačku da postane trideseta članica ove Organizacije.	Allen & Tommasi
Original budget – Originalni budžet	Inicijalno usvojeni budžet za budžetski period.	IPSAS 24.7
Outcome risk – Rizik ishoda	Rizik da nameravani ishodi neće biti postignuti i rizik da će doći do nenameravanih i neželjenih ishoda. Ishodi se ne mogu uvek pripisati isključivo aktivnostima države i njenih organa. Vremenske prilike, ratovi, usporavanje privrednog rasta mogu da utiču na očekivane ishode i da imaju neželjene posledice. Rizici ishoda su rizici da će takvi eksterni uticaji negativno ili pozitivno uticati na ishode.	OECD1
Outcomes – Ishodi	Ishodi su efekti rezultata koji nastaju u procesu ostvarivanja ciljeva subjekta.	IPSASB “Reporting Service Performance” Consultation Paper 2011 - „Izveštavanje o rezultatima usluga“

Termin	Definicija	Referenca
Outcomes – Ishodi	Efekti programa ili projekata koji se mere na najvišem odgovarajućem nivou u proporciji sa programom ili projektom (npr. kreirana radna mesta). U praksi uvek postoji izvesni broj eksternih elemenata koje nije moguće kontrolisati, a koji utiču na to da li će se ishodi postići ili ne. Ishodi se opisuju kao efekti (uticaji) vladinih programa na društvene ili ekonomske indikatore. Primeri ishoda uključuju i: promene u prosečnom broju poena koji učenici ostvare na testiranju posle povećanja broja sati (časova) pripremne nastave; promena u broju pojava određene bolesti posle sprovedenog programa vakcinacije i imunizacije; promena u nejednakosti prihoda posle uvođenja novih isplata socijalnih naknada. Ishodi su šire definisani nego rezultati i zato ih je teže meriti. Ishodi: efekti koje na društvo imaju rezultati rada državnih organa. Ishodi, bilo da su nameravani ili nenameravani najčešće nisu pod punom kontrolom države. Stepenn kontrole zavisi od uticaja spoljnih faktora na definisane ciljeve, efektivnost implementacije i kvalitet politika u postizanju cilja. Nameravani ishodi/ishodni ciljevi: Koji je željeni/očekivani/nameravani efekat koji vlada želi da njeni rezultati imaju po društvo. U ovoj definiciji namera vlade se posmatra kao jasno i javno formulisana svrha i funkcija aktivnosti vlade. Namere vlade na primer mogu biti formulisane zakonima, politikama ili zvaničnim direktivama. Kao takve, aktivnosti subjekata koji se bave sprovođenjem javnih politika mogu biti usmerene na ishodne ciljeve, međutim to vrlo često neće biti slučaj. Evaluacija ishoda: ocenjivanje stvarnih ishoda aktivnosti države/vlade u odnosu na planirane ishode takvih aktivnosti. Ishodi se često ne mogu meriti direktno zbog njihove složenosti, vremenske distance ili uticaja koji nisu pod kontrolom države. Evaluacija ishoda, stoga, mora obično da uzme u obzir različiti niz indikatora. Takođe, vrlo često evaluacija ishoda uopšte neće biti moguća. Ekonomске i društvene promene do kojih je došlo zbog neke mere politike, programa ili aktivnosti. Ishodi nisu isto što i rezultati, koji su rezultat neposrednih efekata nekog programa ili aktivnosti. Na primer, ishod akcije u kojoj policija nasumice vrši alko-test može da bude smanjenje broja slučajeva vožnje pod dejstvom alkohola, dok bi jedan od rezultata te akcije mogao da bude broj vozača koji su kažnjeni zbog vožnje pod dejstvom alkohola. Obično postoje dve vrste ishoda nekog programa: (i) krajnji ishod koji odražava željeni cilj ili kranje rezultate koji žele da se postignu kroz određeni program ili aktivnost; (ii) srednji ishodi, za koje se očekuje da će dovesti do ispunjenja željenih ciljeva, ali koji, sami po sebi, nisu ciljevi. Vidi takođe objašnjenje pojmova: „Outputs – Rezultati“, „Performance indicators – Pokazatelji uspešnosti“ i „Performance measurement - Merenje rezultata rada“.	DG BUDGET OECD OECD1 Allen & Tommasi
Outflows – Izdaci	Gotovina i gotovinski ekvivalenti u vezi sa rashodima koje izvršava subjekat koji podnosi izveštaje tokom vremenskog horizonta obuhvaćenog projekcijama.	IPSASB ED 46 Long Term Fiscal Sustainability – Dugoročna fiskalna održivost
Outlay – Izdatak	Odnosi se na državne izdatke.	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Output based budgeting - Planiranje budžeta prema rezultatima	Pristup planiranju i izradi budžeta u osnovi kojeg se nalaze rezultati koje bi organizacija trebalo da ostvari. Budžet se kreira na bazi razumevanja odnosa između očekivanih/planiranih rezultata i resursa koji je neophodno angažovati da bi se ostvarili ti rezultati. Budžetski sistem kojim se aproprijacije povezuju sa konkretnim rezultatima. U najčistijem obliku ovakvog načina planiranja budžeta, aproprijacije se utvrđuju po načelu uzročnosti (na obračunskoj osnovi), umesto na osnovu gotovine, kao što je to uobičajeno, a od rukovodilaca se zahteva da se angažuju na ostvarivanju rezultata kroz "ugovore" koje su sklopili sa ministrima. Donedavno se takav budžetski sistem primenjivao u samo jednoj zemlji članici OECD-a (na Novom Zelandu), mada su neke zemlje, kao što je Velika Britanija, sve bliže usvajanju primene sistema planiranja budžeta po načelu uzročnosti, koji bi predstavljao skup sličnih odlika. Videti takođe objašnjenje pojma: „Accrual budgeting – Planiranje budžeta po načelu uzročnosti“.	Australia NAO (1) Allen & Tommasi
Outputs – Rezultati	Rezultati su dobra i usluge, uključujući i transfere drugima, koje proizvodi, odnosno pruža subjekat koji je podnosilac izveštaja prilikom ostvarivanja ciljeva.	IPSASB "Reporting Service Performance" Consultation Paper 2011- „Izveštavanje o rezultatima usluga“
Outputs – Rezultati	Direktno merljivi/opipljivi proizvodi programa ili projekta koji su, iz praktičnih razloga, u potpunosti pod kontrolom onog koji sprovodi projekat (na primer: organizovan seminar za obuku). Rezultati se definišu kao dobra i usluge koje pružaju državne agencije. Neki od primera obuhvataju: broj časova održane nastave; obavljena vakcinacija ili isplaćeni doprinosi za socijalno osiguranje. Rezultate je često mnogo lakše meriti nego ishode. Rezultati: robe i usluge (najčešće ovo drugo) koje organi državne uprave pružaju građanima. Koncept rezultata nije ograničen samo na materijalna dobra i usluge koje se pružaju direktno građanima. Ovaj koncept obuhvata i nematerijalne tokove uticaja koje agencije, institucije i drugi subjekti imaju po okolinu prilikom sprovođenja javnih politika. Rezultate je potencijalno uglavnom moguće kontrolisati i meriti bilo kvantitativno ili kvalitativno. Rezultati se mogu koristiti za upravljanje rezultatima rada, mnogo lakše nego ishodi. Proizvodi i usluge koji se direktno proizvode odnosno pružaju kroz neki program ili aktivnost. Rezultati su važni, na primer, kod postavljanja ciljeva koje zaposleni treba da ispune, kao i kod merenja rezultata rada, ali oni, sami po sebi, ne ukazuju na to u kojem stepenu je ostvaren napredak ka ispunjenju krajnjeg cilja nekog programa. U zavisnosti od njihove prirode, rezultati se mogu lakše ili teže izmeriti. Na primer, lakše je utvrditi broj bolničkih pacijenata, nego kvalitet saveta u vezi sa nekim pitanjem koje se odnosi na politiku, a koje je neki zvaničnik iz oblasti zdravstva postavio nadležnom ministru.	DG Budget OECD OECD1 Allen & Tommasi
Overdraft – Prekoračenje	Bankovni račun sa negativnim saldom. Prekoračenje dogovoreno, uređeno sporazumom, smatra se kratkoročnim zaduživanjem.	Scottish Government – Vlada Škotske
Oversight – Nadzor	Nadzor nad aktivnostima subjekta koje ima ovlašćenje i nadležnost da vrši kontrolu ili ima značajan uticaj nad finansijskim i operativnim odlukama subjekta.	IPSAS 20.4
Owner-occupied property – Nekretnina koju koristi vlasnik	Nekretnina koja se drži u posedu (vlasnika ili zakupoprimca u skladu sa ugovorom o zakupu) radi korišćenja u procesu proizvodnje ili pružanja roba ili usluga, odnosno za administrativne potrebe.	IPSAS 16.7

Termin	Definicija	Referenca
Package Veto – Veto na paket	Dozvoljava izvršnoj vlasti da odbije propis u celosti. Videti takođe objašnjenje pojma: „Line-Item Veto - veto na stavku“.	OECD
Paris Club – Pariski klub poverilaca	Klub državnih poverilaca koji se redovno sastaju u Parizu i kojim predsedava francusko Ministarstvo finansija. Oni raspravljaju i usvajaju predloge za reprogramiranje bilateralnog zvaničnog duga koji rezultira multilateralnim sporazumom između dužnika i vlada koje su uključene u proces. Ovo obezbeđuje jednakost tretmana među kreditorima (poveriocima).	DFID
Passer-outré	PO je procedura koja omogućuje da organ koji je konačno odgovoran za upravljanje izvršenjem državnog budžeta (Vlada) odbaci mišljenje ex-ante finansijskog kontrolora. Dobro obrazložen i detaljan zahtev direktora treba da bude osnova za takvu odluku, kojim prilikom MD ostaje i dalje odgovoran za svoje postupke.	DG Budget
Payment order – Nalog za plaćanje	Autorizacija plaćanja na osnovu dostavljenog računa ili fakture koju vrše službenici resornih ministarstava, druge potrošačke jedinice/korisnici budžetskih sredstava ili ministarstvo finansija.	Allen & Tommasi
PEFA	Public Expenditure and Financial Accountability – javni rashodi i finansijska odgovornost	
Pension funds (funded type) – Penzioni fondovi	Organizacije osnovane za potrebe isplate naknada za penzijsko osiguranje konkretnim grupama zaposlenih. Ove organizacije imaju sopstvenu imovinu i obaveze i učestvuju u finansijskim transakcijama na tržištu za svoj račun. Takvi penzioni fondovi uključeni su u finansijski sektor.	Allen & Tommasi
Performance Rezultati rada	Stručnost i sposobnost agencije ili organa vlasti da stiče resurse na ekonomičan način i da te resurse koristi efikasno (input-output) i efektivno (output-outcome) u ostvarivanju predviđenih ciljeva performansi.	OECD1
Performance (based) Budgeting – Planiranje budžeta prema učinku	Usko gledano, to je samo budžet koji eksplicitno povezuje svaki rast angažovanih resursa sa rastom materijalnih ili drugih rezultata. U smislu šire definicije budžet zasnovan na učincima je svaki budžet koji prikazuje informacije o tome šta su državni organi uradili ili očekuju da urade sa sredstvima koja su im poverena. Ovo drugo se takođe naziva i planiranje budžeta na bazi informacija o učincima/rezultatima rada. Pristup izradi budžeta koji se bazira na proceni onoga što organizacija pokušava da postigne. Zatim se identifikuju i utvrđuju troškovi aktivnosti koje je potrebno sprovesti da bi se ostvarili rezultati. Obično se koristi pristup planiranja budžeta zasnovanog na aktivnostima. Planiranje budžeta prema učinku sastoji se u klasifikovanju transakcija vlade po funkcijama i programima vezanim za ciljeve politike vlade, utvrđivanje pokazatelja uspešnosti za svaki program ili aktivnost pojedinačno, i merenje vrednosti troškova tih aktivnosti i ostvarenih rezultata. Izrazi “performance budgeting - planiranje budžeta prema učinku” i “program budgeting - planiranje budžeta prema programima” često se koriste sinonimno, s tim što planiranje budžeta prema programima takođe može da se definiše kao jedan oblik planiranja budžeta prema učinku, u kojem se veći akcenat stavlja na klasifikovanje programa prema ciljevima politike vlade i prema potrebama za efikasnim raspoređivanjem sredstava. Teško je realizovati kompletan sistem planiranja budžeta prema učinku, u velikoj meri zbog velikih potreba za informacijama i zbog složenih sistema upravljanja koji su za takav sistem neophodni. Videti takođe objašnjenje pojma: „Planning programming budgeting system (PPBS) - Sistem za planiranje, izradu programa i sastavljanje budžeta.“	OECD Australia NAO (1) – Vrhovna revizija Australije Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Performance audit – Revizija rezultata rada	Revizija rezultata rada posmatra ekonomičnost, efikasnost i efektivnost i obuhvata: • Reviziju ekonomičnosti administrativnih aktivnosti u skladu sa dobrim administrativnim principima i praksama i politikama upravljanja; • Reviziju efikasnog korišćenja ljudskih, finansijskih i drugih resursa koja uključuje ispitivanje informacionih sistema, mera performansi, praćenja i procedura koje poštuju subjekti revizije u otklanjanju identifikovanih nedostataka; i • Revizija efektivnosti rezultata rada u vezi sa ostvarenjem ciljeva subjekta revizije u poređenju sa željenim efektima. U praksi može biti teško napraviti razliku između revizije i rezultata rada i evaluacije. Revizija rezultata rada se ponekad ograničava na razmatranje rezultata, što značajno umanjuje vrednost revizije. Takođe, evaluacija može da ponudi podatke, posebno o ishodima, dok revizija rezultata obično posmatra samo raspoložive podatke (i ako je neophodno, bavi se identifikacijom nedostajućih podataka). Revizija rezultata obično se bavi testiranjem rezultata na osnovu nekih datih standarda.	INTOSAI OECD DG Budget
Performance Goals - Ciljevi učinka/Opšti ciljevi	Ciljevi višeg reda čijem ostvarenju doprinose vladini programi ili aktivnosti. Ovi ciljevi se obično odnose na krovne rezultate za čije postizanje je potreban period od nekoliko godina i koji često uključuju veliki broj ljudi, aktivnosti, procesa i postignuća. Ciljni nivo performansi (rezultata) iskazuju se kao konkretni, merljivi ciljevi na osnovu kojih se ocenjuje stvarni napredak, uključujući i opšti cilj koji je iskazan kao kvantitativni standard, vrednost ili stopa. Ovi ciljevi mogu biti ili ishodi ili materijalni rezultati.	OECD OECD1
Performance indicator- Indikatori učinka	Konkretna vrednost, ili karakteristika koja se koristi za merenje rezultata ili ishoda. Performanse, odnosno rezultati rada, mogu se pratiti i ocenjivati preko mera ili indikatora. Mere odgovaraju direktno iskazanim inputima, rezultatima ili ishodima (na primer: broj policijskih patrola koje se sprovode u određenom periodu je mera rezultata). Indikatori se koriste kao proksi (posredni) indikatori kada je teško ili skupo doći u posed direktnih mera (na primer: „ulična“ cena ilegalnih narkotika je indikator ishoda programa za borbu protiv narkomanije). U praksi, međutim, termini „mere“ i „indikatori“ koriste su sinonimni pojmovi. „Indikatori učinka“ mogu se koristiti za evaluaciju inputa, procesa, rezultata i ishoda. Videti, takođe, objašnjenje pojma: „Performance measurement-Merenje performansi (rezultata rada)“.	OECD1 Allen & Tommasi
Performance indicators- Indikatori učinka	Indikatori učinka su kvantitativne ili kvalitativne mere koje opisuju meru u kojoj usluge ostvaruju ciljeve i koriste resurse.	IPSASB “Reporting Service Performance” Consultation Paper 2011 – „Izveštavanje o rezultatima usluga“
Performance Information- Informacije o rezultatima (učincima)	Dokazi o rezultatima koji se prikupljaju i koriste na sistematičan način. Informacije o rezultatima rada mogu biti kvantitativne, odnosno numeričke, ili kvalitativne, odnosno deskriptivne. Primenjivanje odgovarajućih standarda povećava korisnost informacija o rezultatima i drugih tipova poređenja. Ovo omogućava donošenje zaključaka o meri u kojoj intervencije postižu željene rezultate. Informacije o rezultatima, prikupljene za potrebe praćenja, često otvaraju pitanja koja se potom detaljnije istražuju u procesu evaluacije.	OECD1

Termin	Definicija	Referenca
Performance Management- Upravljanje rezultatima	Sistem informacija o rezultatima rada, evaluacija, praćenje rezultata rada, ocenjivanja i izveštavanja o rezultatima rada, integrisan sa korporativnim rukovodstvom.	OECD1
Performance Measures/ Measurement – Mere/Merenje učinka	Mere učinka su inputi, procesi, rezultati i ishodi koji se koriste da bi se procenili ekonomičnost, efikasnost i efektivnost aktivnosti u organizaciji. Oni su kvantitativni ili kvalitativni faktor ili varijable koji predstavljaju način za merenje postignuća, odražavaju promene u vezi sa intervencijom ili pomažu prilikom ocenjivanja rezultata rada (performansi). Merenje performansi je aktivnost u vezi sa merenjem inputa, rezultata i ishoda. Procena efikasnosti i delotvornosti nekog programa ili aktivnosti organizacije merenjem odgovarajućih uloženi sredstava, postupaka, rezultata i ishoda. U tu svrhu mogu da se koriste izrazi "performance measures - mere učinka" ili "performance indicators - pokazatelji učinka".	OECD OECD1 Allen & Tommasi
Performance Targets- Ciljevi performansi / rezultata rada	Ciljevi performansi/rezultata rada odnose se na konkretne rezultate ili ishode koje neki državni organ mora da ostvari/postigne. Oni se često mogu ostvariti u kraćem vremenskom periodu nego što je potrebno za ostvarivanje opštih i specifičnih ciljeva i često predstavljaju međukorak u postizanju ciljeva.	OECD
Physical controls – Fizičke kontrole	Fizičke kontrole obuhvataju kontrole ručne prirode i mogu biti: autorizacija transakcija (ručne procedure); razdvajanje dužnosti (IT procesi, računovodstveni procesi, itd.) (autorizacija nasuprot odobravanju, staranje nasuprot vođenju evidencija), supervizija (kompenzujuće kontrole kada nije moguće izvršiti razdvajanje dužnosti), računovodstvene evidencije, kontrola pristupa (direktna i indirektna), nezavisna verifikacija (performanse, integritet sistema, integritet podataka), itd.	
Planning – Planiranje	Planiranje u opštem smislu se odnosi na bilo koju buduću aktivnost planiranja. Planiranje u državnoj upravi može biti zasebna funkcija budžeta i može se sprovoditi u okviru zasebne institucije, međutim važno je naglasiti da su budžeti u suštini finansijski planovi i da bi trebalo da budu povezani sa procesom planiranja. U kontekstu revizije, planiranje znači definisanje ciljeva, utvrđivanje politika i određivanje prirode, obuhvata, dometa i vremena procedura i testova koje je potrebno sprovesti da bi se ostvarili ciljevi.	DG Budget
Planning programming budgeting system (PPBS) – Sistem za planiranje, izradu programa i sastavljanje budžeta	Postupak sistematskog planiranja budžeta prema programima. Ovaj sistem napravljen je u SAD-u 1965. godine, a kasnije i u mnogim drugim zemljama. Taj postupak se, u suštini, sastoji od tri faze: (1) U fazi planiranja, vrši se analiza sistema da bi se utvrdili ciljevi programa i utvrdila odgovarajuća rešenja. 2) U fazi izrade programa, sredstva se proveravaju i upoređuju sa rešenjima koja su utvrđena u fazi planiranja. Nizovi aktivnosti grupišu se u višegodišnje programe, koji se zatim ocenjuju i upoređuju. Vrš se analiza isplativosti, kao i analiza ekonomičnosti, radi upoređivanja različitih programa i aktivnosti kako bi se došlo do najboljeg načina za ostvarivanje zacrtanog cilja. 3) U fazi sastavljanja budžeta, ovi programi se pretočavaju u godišnji budžet. Nakon višegodišnjih napora i obeshrabrujućih rezultata, zemlje koje su eksperimentisale sa ovim sistemom odustale su od njega, iako se neki njegovi elementi još uvek mogu naći (na primer, sistemi planiranja budžeta prema učinku). Videti takođe objašnjenje pojma: Planiranje budžeta prema učinku.	Allen & Tommasi
Planning reserve – Planska (budžetska) rezerva	Mali iznos ukupnih planiranih sredstava rashoda budžeta koji ministarstvo finansija izdvaja pre nego što se završi izrada budžeta, a zatim alokira na vladine programe u skladu sa utvrđenim prioritetima javnih politika po sektorima, programima, itd.	Allen & Tommasi
Policy – Javne politike	Skup aktivnosti koje se po tipu i vrsti mogu razlikovati i mogu imati različite korisnike, koje su usmerene ka zajedničkom opštem cilju. Nasuprot programima, za javnu politiku se ne može utvrditi jasno ograničen budžet.	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Policy balance- Bilans javnih politika	GFS 2001, definiše “bilans javnih politika” kao neto pozajmljivanje/zaduživanje umanjeno za neto nabavku finansijskih sredstava za potrebe finansiranja javnih politika ili kao prihodi umanjeni za rashode umanjeni za neto nabavku kapitalne imovine na netržišnoj osnovi. Negativna vrednost ovog bilansa zove se finansiranje za potrebe upravljanja likvidnošću. Ova ravnoteža je obračunski ekvivalent ukupnom deficitu/suficitu kako je definisan u verziji GFS-a iz 1986. godine. Videti takođe objašnjenje pojma deficit/suficit (na gotovinskoj osnovi).	GFS 2001 Allen & Tommasi
Postulates – Postulati	Osnovne pretpostavke, dosledne premise, logički principi i zahtevi koji predstavljaju opšti okvir za izradu standarda revizije.	DG Budget
Predictability – Predvidljivost	Predvidljivost u upravljanju budžetom znači da rukovodioci treba unapred da znaju iznose sredstava koji su alocirani na njihove programe. Nedostatak predvidljivosti stvara poteškoće javnim službenicima u planiranju pružanja usluga. Međutim, predvidljivost zahteva značajan nivo makroekonomske stabilnosti. Predvidljivost državnih rashoda u agregatima i ukupne fiskalne pozicije daje uverenje i dozu sigurnosti privatnom sektoru da je ekonomska i finansijska osnova na kojoj će da obavlja proizvodnju donosi marketinške i investicione odluke, sigurna.	Allen & Tommasi
Presentation currency- Izveštajna valuta	Valuta u kojoj se prikazuju finansijski izveštaji.	IPSAS 4.10
PRINCE	Videti objašnjenje pojma: “PProjects IN a Controlled Environment” (Projekti u kontrolisanom okruženju)	
Prior period errors – Greške iz prethodnog perioda	Propusti, odnosno pogrešni navodi u finansijskim izveštajima subjekta za jedan ili više prethodnih perioda koji proističu i propusta da se koriste ili iz zloupotrebe pouzdanih informacija koje: • Su bile na raspolaganju kada je objavljivanje tih finansijskih izveštaja bilo autorizovano; i • Su mogle biti dobijene i uzete u obzir prilikom pripreme i prezentacije tih finansijskih izveštaja. Takve greške uključuju i efekte matematičkih grešaka, grešaka u primeni računovodstvenih politika, previda ili pogrešnog tumačenja činjenica, kao i pronevera.	
Private Finance Initiative (PFI) – Privatna finansijska inicijativa	Forma javno privatnog partnerstva (public-private partnership PPP) u okviru kojeg se ugovorom prenosi pravo pružanja javnih usluga na privatni sektor. Pod najčešćom formom PFI ugovora, privatni sektor finansira, dizajnira, gradi i rukuje objektima za pružanje konkretnih usluga. PFI izvođač prima redovni priliv prihoda od korišćenja objekta i pružanja usluga tokom perioda ugovora. Po isteku ugovora, vlasništvo nad imovinom ostaje bilo kod ugovarača ili se vraća javnom sektoru, u zavisnosti od prvobitnih uslova ugovora. Za dodatna objašnjenja videti objašnjenje pojma: „Public-Private Partnership – Javno privatno partnerstvo“.	OECD
Process - Proces	Proces je serija aktivnosti ili koraka koji vode do željenog rezultata ili transformacije inputa u rezultate.	Russel, IA Pocket Guide, p.102 – Russel, Džepni vodič kroz internu reviziju, str. 102

Termin	Definicija	Referenca
Procurement (or acquisition) methodology – Metodologija za nabavku (akviziciju)	Metodologija koja se primenjuje prilikom nabavke informacionih sistema za upravljanje finansijama. Svetska banka je donela konkretnu metodologiju za nabavku informacionih i komunikacionih tehnologija koja se obavezno mora primenjivati prilikom nabavke iz sredstava Svetske banke i koja se često koristi kao model za državne javne nabavke. Metodologija javnih nabavki Svetske banke poznaje dve opcije: • Jedna faza – nabavka se vrši na bazi specifikacije bez ikakvog prostora za izmene i dostavljanje ponuda u drugoj fazi – podesna je za male ili veoma hitne nabavke; • Dve faze – posle prve faze, kriterijumi za slanje ponuda mogu se izmeniti i ponuđači koji su ušli u uži izbor ponovo se takmiče na osnovu izmenjenih kriterijuma – ovo je pristup koji se koristi u slučaju velikih nabavki.	
Programme – Program	Program je grupisanje vladinih aktivnosti u vezi sa konkretnim skupom ciljeva. Planiranje budžeta na bazi programa pokušava da primeni analizu isplativosti na proces donošenja odluka o rasporedu sredstava, raspored rashoda po programima i ocenjivanje rezultata programa u vezi sa ciljevima. Programska klasifikacija primenjuje ovaj princip na sve aktivnosti države. Grupa aktivnosti koje imaju za cilj da doprinesu stvaranju grupe ciljeva vlade koji se mogu utvrditi (na primer, razvoj useva). Program treba da ima uočljivu ciljnu populaciju, utvrđeni budžet, kadrove i ostale neophodne resurse, kao i jasno definisane ciljeve i rezultate.	OECD Allen & Tommasi
Programme classification – Klasifikacija programa	Klasifikovanje budžeta i rashoda jedne države prema ukupnoj programskoj strukturi aktivnosti vlade. Klasifikacija programa predstavlja primarnu klasifikaciju za potrebe sastavljanja i izvršenja budžeta u zemljama koje primenjuju sistem planiranja budžeta prema programima. Međutim, ona se obično koristi zajedno sa drugim vrstama klasifikacije (organizacionom, ekonomskom), a u nekim sistemima, obično je predviđena analiza i izveštavanje po internim funkcionalnim kategorijama. Videti takođe objašnjenje pojmova: „chart of accounts - kontni plan/okvir“ i „budget classification - budžetska klasifikacija“.	Allen & Tommasi
Project - Projekat	Projekat je privremeni poduhvat koji ima utvrđeni početak i kraj (obično ograničen rokovima, ali može i finansijama ili proizvodima) koji se sprovodi da bi ostvario jedinstvene opšte i posebne ciljeve, obično u funkciji kreiranja pozitivnih promena ili dodatne vrednosti. PRINCE2 metodologija navodi da projekat treba da ima: • Organizovan i kontrolisan početak, odnosno da je neophodno pravilno organizovati i isplanirati sve elemente pre nego što se počne sa realizacijom; • Organizovanu i kontrolisanu sredinu, odnosno pošto je projekat počeo, treba se postarati da se on i nastavi na organizovan i kontrolisan način; • Organizovan i kontrolisan kraj; odnosno kada imate ono što ste želeli, tačnije kada se projekat završio, treba sve pozatvarati i pospremiti.	Allen & Tommasi PRINCE2
Project Appraisal Document (PAD) – Dokument za ocenjivanje projekata	Shodno metodologiji upravljanja projektnim ciklusom koju propisuje Svetska banka, ocena daje zainteresovanim stranama priliku da detaljno analiziraju projektni dizajn i reše sva eventualna otvorena pitanja. Članovi vlade i Svetska banka, zatim, analiziraju aktivnosti tokom faza identifikacije i pripreme i potvrđuju očekivane projektne ishode, nameravne korisnike i alate za evaluaciju koji se koriste za praćenje napretka. Postiže se sporazum o održivosti svih aspekata projekta u datom trenutku. Tim Svetske banke potvrđuje da su svi aspekti projekta usklađeni sa operativnim zahtevima Svetske banke i da je vlada uvela sve potrebne institucionalne aranžmane koji su neophodni za efikasno sprovođenje projekta.	WB FMIS

Termin	Definicija	Referenca
Project Cycle – Projektni ciklus	Alat za razumevanje različitih faza kroz koje će neki projekat najverovatnije proći. Ista logika primenjuje se na jednostavne projektne ideje unutar vaše organizacije i na složene projekte koji se finansiraju iz nekoliko spoljnih izvora. Osnovni model obuhvata sledeće faze: (a) identifikacija projekta – ideje za potencijalne projekte se identifikuju i istražuju. (b) priprema projekta – projektna ideja se pažljivo razrađuje. (c) ocena projekata – projekat se rigorozno ocenjuje. (d) implementacija projekata – projekat napreduje na dogovoren način.	DFID
Projects in a Controlled Environment (PRINCE 2) – Projekti u kontrolisanom okruženju	PRINCE2 je procesno orijentisani pristup za upravljanje projektima, koji predstavlja jednostavno prilagodljivu i skalabilnu metodologiju za upravljanje svim vrstama projekata. Ime PRINCE2 koristi se da označi drugu verziju PRINCE metodologije. Ovaj metod je de-facto standard projektnog menadžmenta u Velikoj Britaniji i koristi se u celom svetu. PRINCE2 metod spada u javni domen i nudi smernice u skladu sa dobrim praksama upravljanja projektima. PRINCE2 je registrovana trgovinska marka OGC-a. Ključne karakteristike PRINCE2 su: • Fokusira se na dobro obrazloženje projekta; • Definiše organizacionu strukturu tima za upravljanje projektom; • Pristup planiranja je orijentisan na proizvod; • Insistira se na segmentaciji projekta na faze kojima je lako upravljati i koje je lako kontrolisati; • Fleksibilnost da se primeni na onom nivou koji je podesan za projekat.	www.prince2.com
Property, plant and equipment – Nekretnine, postrojenja i oprema	Stavke materijalne imovine: • koje se drže za korišćenje u proizvodnji ili isporuci roba ili usluga, radi iznajmljivanja drugima, ili se koriste u administrativne svrhe; i • za koje se pretpostavlja da će biti korišćene u periodu koji je duži od jednog izveštajnog perioda.	IPSAS 17.13
Proportionate consolidation – Proporcionalna konsolidacija	Računovodstveni metod kojim se udeo u imovini, obavezama, prihodima i rashodima zajednički kontrolisanog subjekta kombinuje po pojedinačnim linijama sa sličnim stavkama u finansijskim izveštajima ulagača, ili prikazuje kao zasebne linije u finansijskim izveštajima ulagača.	IPSAS 8.6
Prospective application – Buduća primena	Buduća primena promena u računovodstvenim politikama i priznavanja efekata promena u računovodstvenim procenama su: • primena novih računovodstvenih politika na transakcije, druge događaje i uslove do kojih dolazi posle datuma promene politike; i • priznavanje efekta promena u računovodstvenim procenama tekućih i budućih perioda na koje je promena uticala.	IPSAS 3.7
Prototype system – Prototip sistema	Model ili preliminarna implementacija podesna za evaluaciju dizajna sistema, performansi ili proizvodnog potencijala ili za bolje razumevanje određivanja zahteva.	Malcolm Gibb
Provision – Rezervisanje	Obaveza neizvesnog roka dospeća ili iznosa.	IPSAS 19.18
Public Accountability – Javna odgovornost	Obaveze lica i subjekata, uključujući javna preduzeća i korporacije kojima su poverena javna sredstva da odgovaraju/polažu račun za fiskalne, upravljačke i programske nadležnosti koje su poverene rukovodiocu i da podnose izveštaje onima koji su im poverili navedene nadležnosti.	DG Budget

Termin	Definicija	Referenca
Public corporation (see also Government Business Enterprise, public enterprise, nationalised industry) - Javna korporacija (videti i objašnjenje pojma Državno preduzeće, javno preduzeće, nacionalizovana industrija)	Terminologija koju koristi UN SNA, GFS i ESA 95. Organ se klasifikuje kao javna korporacija u sledećim slučajevima: • klasifikuje se kao tržišni subjekat – telo koje povlači više od 50% proizvodnih troškova od prodaje dobara ili usluga po ekonomski značajnim cenama. Neka preduzeća naplaćuju naknadu za regulatorne aktivnosti, u slučajevima kada takve aktivnosti donose značajne koristi osobi koja plaća naknadu, na primer za testiranje kvaliteta; • kontroliše ga centralni nivo vlasti, lokalna vlast ili neka druga javna korporacija; i • u značajnoj meri je operativno nezavisno te se može posmatrati kao institucionalna jedinica nezavisna (izdvojena) od svojih nadređenih preduzeća. IMF GFS vrši podelu javnih preduzeća na sledeći način: • sektor nefinansijskih korporacija koji se sastoji od subjekata kreiranih za potrebe proizvodnje roba i nefinansijskih usluga za tržište; • sektora finansijskih korporacija, koji se sastoji od preduzeća koja se bave pružanjem finansijskih usluga na tržištu; Treba imati u vidu da po UN SNA/GFS klasifikaciji, neki subjekat može biti javna korporacija čak i kad nije zasebno pravno lice u administrativnom smislu – npr. poštanske usluge koje pruža državni organ. Takvi subjekti se često nazivaju „Public Quasi Corporations - javne kvazi korporacije“.	UK Treasury IMF GFS 2001
Public Encryption Key (PEK) – Javni ključ za enkripciju	Javni ključ za enkripciju koristi dva ključa: javni ključ i privatni ključ. Unutar korisničke grupe, svaki korisnik ima i javni i privatni ključ; privatni ključ se čuva kao tajna, dok je javni ključ poznat celoj korisničkoj grupi. Oba ključa su matematički povezana. Ako korisnik šifrue poruku koristeći svoj privatni ključ, primalac poruke je može dešifrovati koristeći javni ključ. Slično tome, bilo koji korisnik može da šifrue poruku koristeći javni ključ nameravanog korisnika; imalac odgovarajućeg privatnog ključa može samo da dešifrue tu poruku.	Malcolm Gibb
Public enterprise – Javno preduzeće	Videti objašnjenje pojma „public corporation - javne korporacije“ ili „Government Business Enterprise - državno preduzeće“.	
Public Expenditure Financial Accountability (PEFA) – Odgovornost za javne rashode i finansije	Ciljevi programa Odgovornosti za javne rashode i finansije (Public Expenditure and Financial Accountability (PEFA)) su jačanje sposobnosti partnerskih zemalja i donatorskih organizacija da: (i) vrše procenu uslova javnih rashoda, nabavki i sistema finansijske odgovornosti jedne zemlje, i (ii) razviju praktični sled reformskih programa i aktivnosti na planu izgradnje kapaciteta. PEFA Program osnovan je u decembru 2001. godine kao multidonatorsko partnerstvo između Svetske banke, Evropske komisije i Ministarstva za međunarodni razvoj Velike Britanije (Department for International Development – DfID), švajcarskog državnog sekretarijata za ekonomske poslove, francuskog Ministarstva spoljnih poslova, Ministarstva spoljnih poslova Kraljevine Norveške, Međunarodnog monetarnog fonda. Upravni odbor koji okuplja sve ove agencije upravlja Programom, dok se Sekretarijat stara za implementaciju svih PEFA aktivnosti. PEFA sekretarijat nalazi se u sedištu Svetske banke u Vašingtonu. PEFA instrument za ocenjivanje se u međuvremenu razvio u primarni metod za ocenjivanje stanja u upravljanju javnim finansijama u nekoj zemlji, bilo na centralnom ili nižem nivou vlasti.	www.pefa.org

Termin	Definicija	Referenca
Public expenditure management – Upravljanje javnim rashodima	Ovaj izraz se može raščlaniti na više delova. Pod javnim rashodima obično se podrazumevaju rashodi vlade u opštem smislu, rashodi centralnog nivoa vlasti preko državnog budžeta i drugih budžetskih instrumenata i rashodi lokalnih organa vlasti. Pod pojmom javnih rashoda u ovoj knjizi ne podrazumevaju se aktivnosti javnih preduzeća, koja su, u suštini, komercijalna preduzeća, kao ni finansijske institucije u državnom vlasništvu. Upravljanje javnim rashodima obuhvata sastavljanje budžeta, upravljanje budžetom i izvršenje budžeta. Izvršenje budžeta uključuje ex ante kontrolu, ex post kontrolu, internu i eksternu reviziju i ocenu, uz podnošenje različitih vrsta izveštaja u svakoj fazi.	Allen & Tommasi
Public Financial Management (PFM) – Upravljanje javnim finansijama	Upravljanje javnim finansijama je sistem u okviru kojeg se finansijski resursi planiraju, upravljaju i kontrolišu da bi se omogućilo i uticalo na efikasno i efektivno postizanje ciljeva javne službe.	CIPFA
Public Financial Management Information Systems – Informacioni sistemi za upravljanje javnim finansijama	Videti objašnjenje pojma “Financial Management Information Systems - Informacioni sistemi za upravljanje finansijama”.	
Public Internal Financial Control (PIFC) – Interna kontrola javnih finansija	PIFC je sistem celokupne finansijske kontrole koju interno sprovodi vlada ili organizacije kojima je vlada delegirala ovlašćenje za vršenje ovakvih kontrola, s ciljem da se osigura da je upravljanje finansijama i kontrola korisnika sredstava državnog budžeta (uključujući i strane izvore finansiranja) u skladu sa relevantnim propisima, budžetskim namenama i principima dobrog finansijskog upravljanja, transparentnosti, efikasnosti, efektivnosti i ekonomičnosti. PIFC obuhvata sve mere kontrole primanja, izdataka, imovine i obaveza jedne države. On predstavlja širu definiciju interne kontrole. Uključuje, ali nije ograničen na: ex-ante finansijsku kontrolu (EAFC) i ex-post internu reviziju (EPIA). Za proširenu definiciju ovog pojma videti Deo II ovog Rečnika.	DG BUDGET
Public investment programme (PIP) – Program javnih investicija	Investicioni program koji se postepeno sprovodi i koji obično obuhvata period od tri do pet godina. Taj program se obično priprema u zemljama u tranziciji i zemljama u razvoju i finansira se iz sredstava kredita ili iz grantova od strane multinacionalnih organizacija, kao što je Svetska banka i Evropska banka za obnovu i razvoj, kao i kroz bilateralnu pomoć donatora. Program javnih investicija treba posmatrati kao sastavni deo srednjoročnog budžetskog okvira u zemlji korisniku, ili treba makar da bude u skladu sa srednjoročnim fiskalnim projekcijama te zemlje. Ovaj program koji finansiraju međunarodne finansijske institucije često uključuje i značajan deo tekućih rashoda. Videti takođe objašnjenje pojma: Medium-term budget framework – Srednjoročni budžetski okvir.	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Public money – Javna sredstva	Klasična škola mišljenja o tome šta čini javna sredstva tumači javna sredstva u svetlu načina na koji se prihodi naplaćuju i načina na koji Parlament autorizuje rashode. Po prvoj od ove dve osnove, javna sredstva se sastoje od poreskih prihoda i zaduživanja vlade, kao i od prihoda koji ostvaruju organi državne uprave po osnovu naplate naknada i taksi. Što se tiče druge osnove, javna sredstva sastoje se uglavnom od projektovanih iznosa o kojima se glasa, ali takođe obuhvataju i slučajeve kada se novac prikuplja po osnovu statutornih ovlašćenja (na primer kroz namete određenim industrijskim granama). Ove definicije su korisne, ali ne i sasvim iscrpne. Na primer, kontrola ukupnih iznosa javnih rashoda koje [Ministarstvo finansija] vrši da bi kontrolisalo javnu potrošnju ne kreće se u istim granicama kao iznosi koje je izglasao Parlament; oni iznosi o kojima se nije glasalo a koji su obuhvaćeni kontrolisanim iznosima uključuju sredstva od nacionalne lutrije. Stoga, za potrebe definisanja budžetskih sredstava, primenjuju se sledeći principi: • sva sredstva koja ostvaruje/prima organ javne uprave, bez obzira na njihov izvor, smatraju se javnim sredstvima; • sva sredstva koja organ javne uprave prima od organa koji nije deo javne uprave, smatraju se javnim sredstvima; i • pored ovoga, javna odgovornost može da se primenjuje na privatna sredstva gde su takva sredstva naplaćena u skladu sa statutornim ovlašćenjima ili gde je organ u pitanju korisnik budžetskih sredstava lokalne uprave; Definicija javnih sredstava s aspekta odgovornosti, stoga, glasi na sledeći način: "Sva sredstva koja dođu u posed, ili su isplaćena od strane, organa javne uprave ili sredstva koja naplati privatni subjekt u skladu sa statutornim ovlašćenjima".	"Holding to Account" (the Sharman Report) UK Government 2001 – „Pozivanje na odgovornost“ (Šarmanov Izveštaj), Vlada Velike Britanije, 2001
Public procurement – Javne nabavke	Kupovina dobara i usluga od strane države ili državnih preduzeća. Ona obuhvata sled srodnih aktivnosti počev od procene potreba, preko dodeljivanja ugovora do konačnog plaćanja.	PROC
Public quasi-corporation – Javne kvazi korporacije	Preduzeća koja su u vlasništvu države i koja učestvuju u tržišnoj proizvodnji i posluju na način sličan korporacijama u javnom vlasništvu. Videti objašnjenje pojma "Public Corporations – javne korporacije".	Allen & Tommasi
Public sector – Javni sektor	Opšta država, plus sve javne korporacije i kvazi korporacije.	Allen & Tommasi
Public-Private Partnership (PPP) – Javno privatno partnerstvo	Ugovor (institucionalni odnos) između učesnika javnog i privatnog sektora sklopljen radi ostvarivanja saradnje u pružanju javnih dobara ili usluga. Ključni element ovog odnosa je izvesni stepen privatnog učešća u isporučivanju dobara ili vršenja usluga koje su tradicionalno bile u javnom domenu. Učesnici iz privatnog sektora mogu biti i profitne i neprofitne organizacije.	OECD
Qualifying asset – Imovina u nastajanju	Imovina, odnosno sredstvo, u slučaju koje je neophodno da protekne značajan vremenski period da bi postala spremna za predviđenu upotrebu, odnosno prodaju.	5.5
Quality of audit – Kvalitet revizije	Dobro obavljanje i pozitivne karakteristike revizije. Sugerise se da kvalitet revizije „zavis i od tehničke kompetentnosti i od nezavisnosti“.	
Quasi-Fiscal Activities – Kvazi fiskalne aktivnosti	Aktivnosti (pod pokroviteljstvom Vlade) centralnih banaka, javnih finansijskih institucija i nefinansijskih javnih preduzeća koje su po svojoj prirodi fiskalnog karaktera. Ovo znači da se, u principu, ovakve aktivnosti mogu zameniti odgovarajućim fiskalnim merama, kao što su porezi, subvencije ili drugi direktni rashodi, premda je u nekim slučajevima veoma teško izvršiti preciznu kvantifikaciju. Primeri uključuju subvencionisane bankarske kredite i nekomercijalne javne usluge koje pruža preduzeće.	OECD
Rapid Application Development – Brzi razvoj aplikacije	Kompjuterski alati za razvoj specifikacija aplikacije razvijanjem prototima iterativnog i interaktivnog procesa koji uključuje i korisnika i programere.	Malcolm Gibb

Termin	Definicija	Referenca
Re-engineering (software) – Reinžinjeri (softverski)	Proces uzimanja postojećeg softvera i replikacije njegovog dizajna i funkcionalnosti i prilagođavanja standardima najboljih praksi.	Malcolm Gibb
Reallocation – Realokacija	Postupak prenosa rezervisanja na ime rashoda sa jedne pozicije na drugu tokom budžetske godine. Da bi se sprečila zloupotreba sredstava, korisnici budžetskih sredstava obično moraju da prođu kroz ustaljenu administrativnu proceduru da bi dobili dozvolu za izvrše takav prenos. Ovaj termin je takođe poznat pod nazivom "Virement – Budžetska virmanizacija".	OECD
Reasonable Assurance – Razumno uveravanje	Interne kontrole, bez obzira na to kako su dobro uspostavljene i organizovane, mogu rukovodstvu da pruže samo razumno uveravanje u vezi sa ostvarivanjem ciljeva subjekta. Na verovatnoću ostvarivanja ciljeva utiču razna ograničenja koja su sastavni deo sistema interne kontrole. Ova ograničenja mogu da budu pogrešne odluke u vezi sa uspostavljanjem ili dizajniranjem kontrola, potreba da se uzmu u obzir svi troškovi i koristi, zanemarivanje od strane rukovodstva, kršenje kontrola koje je rezultat dosluha ili grešaka. Pored ovoga, kontrole se mogu zaobići i tajnim sporazumom između dvoje ili više ljudi. Konačno, rukovodstvo može da namerno da zanemari elemente sistema interne kontrole. Razumne garancije (uveravanje) se daje kada se preduzimaju ekonomske mere za ograničavanje odstupanja od prihvatljivog nivoa tolerancije. Ovo podrazumeva, na primer, da će materijalne greške i neprikladne ili nezakonite radnje biti blagovremeno sprečene ili uočene i korigovane od strane zaposlenih u toku redovnog obavljanja poverenih dužnosti i aktivnosti. Tokom dizajniranja sistema, rukovodstvo razmatra odnos troškova i koristi. Potencijalni gubici koji mogu nastati kao posledica rizičnih događaja se upoređuju sa troškovima potrebnim za dovođenje situacije pod kontrolu. Razumno uveravanje jednako je zadovoljavajućem nivou pouzdanosti u okviru datih ograničenja u pogledu troškova, koristi i rizika.	DG Budget (INTOSAI)
Reconciliation – Usaglašavanje/poravn anje	To je obično postupak proveravanja naloga za plaćanje koji je dao neki organ državne uprave u odnosu na plaćanja koja su stvarno izvršena, prema izveštaju o stanju na računu u banci. Usaglašavanje takođe može da se primeni na proces rashoda, kao što su preuzete obaveze i izdati nalozi za plaćanje.	Allen & Tommasi
Recoverable (service) amount – Iznos (usluga) koji je moguće refundirati	Viša vrednost imovine koja ne generiše gotovinska sredstva umanjena za troškove prodaje i njene upotrebne vrednosti. Viša od fer vrednosti, umanjena za troškove prodaje i upotrebne vrednosti imovine koja ne generiše gotovinska sredstva.	IPSAS 17.13, IPSAS 21.14
Regularity Audit – Revizija pravilnosti (regularnosti)	Revizija pravilnosti obuhvata: • atestiranje finansijske odgovornosti odgovornih subjekata, koje podrazumeva ispitivanje i evaluaciju finansijskih evidencija i iskazivanje mišljenja o finansijskim izveštajima; • atestiranje finansijske odgovornosti državne administracije; • reviziju finansijskih sistema i transakcija uključujući i evaluaciju poštovanja relevantnih propisa i statuta; • reviziju funkcija interne kontrole i interne revizije; • reviziju časnosti i ispravnosti administrativnih odluka donetih u subjektu revizije; i • izveštavanje o svim pitanjima koja proističu iz ili su u vezi sa revizijom, za koje Vrhovna revizorska institucija smatra da treba da budu obelodanjena.	INTOSAI Code of Ethics and Auditing Standards – INTOSAI Etički kodeks i standardi revizije

Termin	Definicija	Referenca
Related party – Povezane strane	Smatra se da su strane povezane ako jedna strana ima moć da kontroliše drugu ili da vrši značajan uticaj nad drugom stranom prilikom donošenja finansijskih i poslovnih odluka, odnosno ako su subjekat povezane strane i neki drugi subjekat predmet zajedničke kontrole. Povezane strane mogu biti: (a) subjekti koji direktno ili indirektno, preko jednog ili više posrednika, kontrolišu ili su pod kontrolom subjekta koji je podnosilac izveštaja; (b) preduzeća s povezanim interesom/saradnici (videti Međunarodne standarde računovodstva u javnom sektoru IPSAS 7 Računovodstvo investicija u preduzećima s povezanim interesom); (c) pojedinci koji direktno ili indirektno imaju udeo u interesu u podnosiocu izveštaja koji im daje značajan uticaj nad tim subjektom, kao i članovi uže porodice takvih pojedinaca; (d) ključni rukovodioci i članovi uže porodice ključnih rukovodilaca; i (e) subjekti u kojima lica opisana pod (c) ili (d) imaju značajni vlasnički interes, bilo direktno ili indirektno, odnosno nad kojim takva lica imaju moć da vrše značajni uticaj.	IPSAS 20.4
Related party transaction – Transakcije između povezanih strana	Transfer resursa ili obaveza između povezanih strana, bez obzira na cenu koja se naplaćuje. Transakcije između povezanih strana isključuju transakcije sa bilo kojim drugim subjektom koji je povezana strana isključivo zbog ekonomske zavisnosti od subjekta koji je podnosilac izveštaja ili vlade čiji je sastavni deo.	IPSAS 20.4
Relational database – Relaciona baza podataka	Baza podataka u kojoj su podaci organizovani i procenjivani na osnovu njihovih odnosa.	Malcolm Gibb
Reliability - Pouzdanost	Koristi se u smislu kvaliteta finansijskih informacija, kada se možemo osloniti na to da te informacije verno, nepristrasno i bez greške prikazuju transakciju ili događaje za koje se tvrdi da ih te informacije prikazuju ili za koje bi se realno moglo očekivati da ih prikazuju.	Allen & Tommasi
Remuneration of key management personnel – Naknade (zarade) ključnih rukovodilaca	Sve naknade ili beneficije koje, direktno ili indirektno, ostvaruju ključni rukovodioci u subjektu koji je podnosilac izveštaja, za usluge koje pružaju u svojstvu članova upravnog odbora ili zaposlenih u subjektu koji podnosi izveštaje.	IPSAS 20.4
Report generator – Generator izveštaja	Aplikacija koja je dizajnirana specijalno za generisanje izveštaja i čija je upotreba laka i jednostavna.	Malcolm Gibb
Reporting date – Datum podnošenja izveštaja	Datum poslednjeg dana izveštajnog perioda na koji se finansijski izveštaj odnosi.	IPSAS 2.8, 14.5
Reporting entity – Podnosilac izveštaja	Državna organizacija ili subjekat koji je, u skladu sa zakonom ili drugim propisima, u obavezi da sačinjava finansijske izveštaje tokom perioda izvršenja budžeta, odnosno na kraju budžetske godine ("završni računi"). Takvi izveštaji se mogu dostavljati ministarstvu finansija, parlamentu ili vrhovnoj revizorskoj instituciji. Za proširenu definiciju pojma "Economic Entity - Privredni subjekat" videti Deo II ovog Rečnika.	Allen & Tommasi
Reporting model – Model izveštavanja	Konfiguracija i prikazivanje finansijskih izveštaja – naročito u pogledu tabela i izveštaja koje je potrebno uključiti, kako su one međusobno povezane i kako treba prikazati ključne mere u različitim izveštajima.	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Reporting Standards – Standardi izveštavanja	Računovodstveni standardi su zapravo Standardi izveštavanja. Iz tog razloga su Međunarodni računovodstveni standardi preimenovani u Međunarodne standarde finansijskog izveštavanja. U kontekstu revizijskog izveštavanja standardi su okvir kojim se revizor rukovodi prilikom izveštavanja o rezultatima revizije, uključujući i smernice u pogledu formata i sadržaja revizorskog izveštaja.	DG Budget
Request For Proposals (RFP) – Poziv za dostavljanje ponuda	U postupku nabavki, aktivnost formalnog pozivanja potencijalnih ponuđača da dostave svoje ponude.	
Rescission- Raskidanje ugovora (otkazivanje transakcije)	Otkazivanje finansiranja koje je prethodno bilo odobreno od strane zakonodavca i koje samo po sebi može da bude predmet odobrenja zakonodavca.	OECD
Reserve Fund – Sredstva rezervi	Takođe se naziva “Contingency Reserve – Rezervni fond ili rezerva”. Poseban fond ili rezervisanje iz budžeta, koje je izdvojeno iz ukupnog godišnjeg budžeta za pokrivanje potreba nastalih usled nepredviđenih ili neizbežnih promena koje mogu nastati u toku budžetske godine, kao što su elementarne nepogode ili oružani sukobi. Kao i u slučaju drugih fondova, postojanje ovog fonda ne garantuje automatski i raspoloživost likvidnih sredstava u trenutku kada se potreba pojavi.	OECD
Residual Risk – Rezidualni (preostali) rizik	Rizik koji preostane pošto je rukovodstvo preduzelo sve potrebne mere da smanji efekte ili verovatnoću rizičnog događaja, uključujući i kontrolne aktivnosti predviđene za reagovanje na rizik.	IIA
Residual value – Rezidualna (preostala) vrednost	Procenjeni iznos koji bi subjekat u ovom trenutku mogao da naplati od prodaje imovine, posle oduzimanja procenjenih troškova prodaje, ukoliko je imovina već na kraju životnog ciklusa i u stanju koje je očekivano za kraj životnog veka imovine.	IPSAS 17.13
Restrictions on transferred assets – Restrikcije nad prenetim sredstvima	Odredbe ili pretpostavke koje mogu da ograniče ili propišu namene za koje se preneti sredstva mogu koristiti, ali ne navode obavezu da buduće ekonomske koristi ili uslužni potencijal moraju biti vraćeni prenosiocu prava ukoliko se sredstvom ne raspolaže u skladu sa opisanom namenom.	IPSAS 23.7
Restructuring – Restrukturiranje	Program koji je planiran i koji je pod kontrolom rukovodstva i koji predviđa materijalne promene bilo: (a) obuhvata/delokruga aktivnosti subjekta, ili (b) načina na koji se ove aktivnosti sprovode.	IPSAS 19.18
Results - Rezultati	Isto što i ishodi i efekti.	DG Budget
Retrospective application – Retroaktivna primena	Primena novih računovodstvenih politika na transakcije, druge događaje i uslove kao da je takva politika oduvek bila primenjivana.	IPSAS 3.7
Retrospective restatement – Retroaktivno korigovanje izveštaja	Korigovanje priznavanja, merenja i obelodanjivanja iznosa elemenata finansijskih izveštaja kao da se greška iz prethodnog perioda nikada nije desila.	IPSAS 3.7
Revaluation – Revalorizacija	Čin pripisivanja tržišne vrednosti kapitalnoj imovini na određeni datum.	Allen & Tommasi
Revenue – Prihodi	Bruto priliv ekonomskih koristi ili uslužnog potencijala tokom izveštajnog perioda kada takvi prilivi rezultiraju porastom neto imovine/kaptala, izuzev porasta koji je uzrokovan doprinosima od vlasnika.	IPSAS 1.7, 2.8, 5.5, 9.11, 18.8

Termin	Definicija	Referenca
Revenue estimate - Procena prihoda	Procena prihoda budžeta naredne godine ili za narednih nekoliko godina. Proces izrade procena (projekcija) neophodan je korak na početku procesa planiranja budžeta. Procene bi trebalo ažurirati nekoliko puta tokom budžetskog ciklusa.	Allen & Tommasi
Reverse action – Obrnuta aukcija	Aukcija je proces u kojem učestvuju jedan prodavac i više potencijalnih kupaca koji se nadmeću za predmet prodaje. Obrnuta aukcija, koja se koristi u elektronskoj trgovini preko interneta (e-aukcija) je obrnuti slučaj u kojem učestvuju jedan kupac i više prodavaca. Generalna ideja je da je kupac taj koji konkretno navede šta želi da kupi i iznese svoju ponudu većem broju ponuđača.	PROC
Revolving Fund- Obnovljivi fond	Račun ili fond u okviru kojeg je prihod koji je ostvaren iz poslovanja na raspolaganju za finansiranje kontinuiranog poslovanja fonda, bez ograničenja koja nameće fiskalna godina.	OECD
RFP	Videti objašnjenje pojma "Request For Proposals – Zahtev za dostavljanje ponuda".	
Risk- Rizik	Definicija rizika kao opšteg koncepta je predmet mnogih rasprava, međutim sledeće objašnjenje je u skladu kako sa zdravim razumom, tako i sa opštom upotrebom "Verovatnoća i dimenzije gubitka, katastrofe ili drugog nepoželjnog događaja". Događaj koji može da prouzrokuje nepoželjni ili negativni ishod. Karakterišu ga verovatnoća ili izvesnost ostvarivanja i posledični efekat ili posledica ukoliko se rizični događaj desi. Kombinacija ova dva faktora daje nivo izloženosti riziku. Verovatnoća da će se desiti događaj koji ima efekat po ostvarivanje ciljeva. Rizik se meri u smislu efekta i verovatnoće. Za proširenu definiciju videti Deo II ovog Rečnika pojmova.	"The Failure of Risk Management" – „Neuspeh upravljanja rizikom“ Douglas W Hubbard 2009 DG Budget IIA
Risk Appetite – Sklonost ka riziku	Nivo rizika koji je organizacija spremna da prihvati.	IIA
Risk Assessment – Procena rizika	Instrument koji revizoru pomaže prilikom identifikovanja projekata koji generišu najvišu dodatnu vrednost za organizaciju. Procena rizika je identifikacija svih lokalnih sistema finansijskog upravljanja i kontrole i rizika povezanih sa njima u skladu sa određenim brojem faktora rizika. Pristup proceni rizika mora da se primenjuje na najmanje dva nivoa: (a) za definisanje godišnjeg programa revizije, izbor projekata sa najvišom očekivanom stopom povraćaja, i (b) u fazi planiranja pojedinačnih revizija. Faktori rizika su: procena obima, osetljivosti i materijalnosti podataka, kontrolnog okruženja, poverenja u rukovodstvo, složenosti aktivnosti i informacionih sistema, geografska rasprostranjenost i prethodno znanje revizora.	IIA) DG Budget
Risk Based Approach – Pristup zasnovan na riziku	Definicija pristupa zasnovanog na riziku koju koristi ova publikacija je prilično restriktivna. Ovaj pristup definiše se kao pristup identifikovanja potencijalnih slabosti koje, pojedinačno ili ukupno, mogu imati efekta na integritet aktivnosti vezanih za nabavku i naknadno prilagođavanje kontrola procenjenom riziku, koje će efektivno smanjiti rizik po integritet.	PROC

Termin	Definicija	Referenca
Risk Management (RM) – Upravljanje rizikom	Celokupni proces identifikovanja, procenjivanja i praćenja rizika, kao i sprovođenja neophodnih kontrola kako bi se izloženost riziku držala na odgovarajućem nivou. Principi dobre prakse sugerišu da bi upravljanje rizikom trebalo da bude nerazdvojni deo procesa rukovođenja, a ne nešto što se naknadno dodaje, odnosno uvodi u kasnijim fazama. Upravljanje rizikom je aktivnost podizanja svesti i služi kao forum za razmenu mišljenja na svim nivoima u organizaciji; ovaj proces informiše i obučava rukovodstvo i zaposlene i povećava izvesnost uspeha u ostvarivanju ciljeva. Rukovodstvo stvara takve potrebne uslove i uvodi odgovarajuće instrumente neophodne za evaluaciju, utvrđivanje prioriteta i donošenje odluka pre otpočinjanja neke aktivnosti, s ciljem da se stekne potrebno poverenje da će se ciljevi ostvariti na razumno ekonomičan način. Sistemi interne kontrole omogućuju rukovodstvu da se zaštiti od neprihvatljivih rizika. Potrebno je razviti proces koji će omogućiti identifikaciju rizika i dizajn i implementaciju sistema za kontrolu najznačajnijih rizika. Najznačajniji faktor uspeha u implementaciji sistema upravljanja rizikom u celoj organizaciji je zainteresovanost rukovodstva za ova pitanja. Upravljanje rizikom treba uvrstiti u agendu za razvoj sopstvenog sistema za procenu rizika kojima je organizacija izložena. Proces identifikovanja, ocene, upravljanja i kontrole potencijalnih događaja i situacija koje će obezbediti razumne garancije u pogledu postizanja ciljeva organizacije.	IIA DG Budget
Rollout - Postepena implementacija	Fazna implementacija sistema na određenom broju različitih lokacija.	
Scalability (of software) – Skalabilnost (softvera)	Sposobnost aplikacije da identično radi na platformama različitih veličina.	Malcolm Gibb
Sectoral Committees – Sektorski (resorni) odbori	Odbori u zakonodavnom telu koji su zaduženi za određenu oblast javne politike, na primer: zdravstvo, obrazovanje, odbrana. Nasuprot tome, neki odbori imaju širi delokrug, kao što su odbor za finansije ili budžet.	OECD
Segment – Segment	Aktivnost ili grupa aktivnosti u okviru subjekta koju je lako zasebno identifikovati i za koje je preporučljivo zasebno finansijsko izveštavanje za potrebe evaluacije prošlih rezultata u ostvarenju ciljeva i donošenje odluka o budućoj raspodeli resursa u subjektu.	IPSAS 18.9
Segment accounting policies – Računovodstvene politike za segment	Računovodstvene politike koje se usvajaju za potrebe pripreme i prikazivanja finansijskih izveštaja konsolidovane grupe ili subjekta, kao i one računovodstvene politike koje se odnose konkretno na izveštavanje segmenta.	IPSAS 18.27
Segment assets – Imovina segmenta	Poslovna imovina koju koristi segment u obavljanju svojih redovnih aktivnosti i koja je ili direktno pripisiva segmentu, ili se može alocirati segmentu na bazi relativno razumnih pretpostavki. Imovina segmenta obuhvata: - potraživanja, zajmove, investicije i drugu imovinu koja generiše prihode a koji su u vezi sa prihodima segmenta, uključujući i prihode od kamate ili dividendi; - investicije koje se evidentiraju i o kojima se polažu računi u skladu sa metodom kapitala samo ako je neto suficit (deficit) od takvih investicija uključen u prihode segmenta; i - udeo učesnika zajedničkog ulaganja u poslovnoj imovini zajednički kontrolisanog subjekta koje se evidentira proporcionalnom konsolidacijom u skladu sa IPSAS 8 “Interesi u zajedničkom ulaganju.” Imovina segmenta ne uključuje porez na prihod ili ekvivalentnu imovinu koja se priznaje u skladu sa računovodstvenim standardima koji se bave računovodstvom efekata poreza.	IPSAS 18.27

Termin	Definicija	Referenca
Segment expense – Rashodi segmenta	Rashodi koji proističu iz operativnih aktivnosti segmenta koje se direktno mogu pripisati segmentu i relevantni deo rashoda koji se može alocirati segmentu, uključujući i rashode u vezi sa obezbeđivanjem dobara ili usluga trećim licima, kao i rashoda koji proističu iz transakcija sa drugim segmentima istog subjekta. Rashodi segmenta ne obuhvataju: • vanredne stavke; • kamatu, uključujući i kamatu nastalu po osnovu avansa ili zajmova od drugih segmenata, sem u slučaju kada je redovno poslovanje segmenta primarno finansijske prirode; • gubitke od prodaje investicija ili gubitke nastale po osnovu ukidanja duga, sem u slučaju kada je redovno poslovanje segmenta primarno finansijske prirode; • učešće subjekta u neto deficitu ili gubicima povezanih lica; zajedničkih ulaganja ili drugih investicija koje se evidentiraju u okviru metoda kapitala; • poreza na prihod ili rashoda ekvivalentnog porezu na prihod koji se priznaje u skladu sa računovodstvenim standardima koji se bave računovodstvom efekata poreza; ili • opštih administrativnih troškova, troškova sedišta i drugih troškova koji nastaju na nivou subjekta i odnose se na subjekat u celini. Međutim, troškovi nekada nastaju na nivou subjekta, a u ime segmenta. Takvi troškovi su troškovi segmenta ako se odnose na redovne aktivnosti segmenta i ako se mogu direktno pripisati ili alocirati segmentu. Troškovi segmenta uključuju i učešće učesnika zajedničkog ulaganja u troškovima zajednički kontrolisanog subjekta koji se evidentiraju proporcionalnom konsolidacijom u skladu sa IPSAS 8 "Interes u zajedničkom ulaganju."	IPSAS 18.27
Segment liabilities - Obaveze segmenta	Poslovne obaveze koje proističu iz poslovnih aktivnosti segmenta i koje je ili moguće direktno pripisati segmentu ili se mogu alocirati segmentu s razumnom dozom sigurnosti. Obaveze segmenta obuhvataju: • udeo učesnika zajedničkog ulaganja u obavezama zajednički kontrolisanog subjekta koji se evidentira metodom proporcionalne konsolidacije u skladu sa IPSAS 8 "Interes u zajedničkim ulaganjima;" i • srodne obaveze koje vuku kamatu ako rashodi segmenta obuhvataju rashode po osnovu kamata. Obaveze segmenta ne uključuju porez na prihod ili obaveze po osnovu ekvivalenata poreza na prihod koje se priznaju u skladu sa računovodstvenim standardima koji se bave računovodstvom efekata poreza.	IPSAS 18.27

Termin	Definicija	Referenca
Segment revenue – Prihodi segmenta	Prihodi iskazani na bilansu uspeha subjekta koji se mogu direktno pripisati segmentu i relevantni deo prihoda subjekta koji se može s dovoljnom dozom pouzdanosti alocirati segmetnu, bilo da su iz budžetskih aproprijacija, grantova, transfera, kazni ili prodaje trećim licima, odnosno po osnovu transakcija sa drugim segmentima u istom subjektu. Prihodi segmenta ne uključuju: • vanredne stavke; • prihod od kamate ili dividende, uključujući i kamatu ostvarenu po osnovu avansa ili kredita datih drugim segmentima, sem kada su redovni poslovi segmenta primarno finansijske prirode; ili • zaradu po osnovu izmirivanja duga, sem kada su redovni poslovi segmenta primarno finansijske prirode. Prihodi segmenta uključuju: • udeo subjekta u neto suficitu (deficitu) povezanih lica, zajedničkih ulaganja ili drugih investicija koji su prikazani u skladu sa metodom kapitala, samo ako su te stavke uključene u konsolidovane ili ukupne prihode subjekta; • udeo učesnika zajedničkog ulaganja u prihodima zajednički kontrolisanog subjekta koji se evidentiraju proporcionalnom konsolidacijom u skladu sa IPSAS 8 "Interesi u zajedničkim ulaganjima."	IPSAS 18.27
Segregation (or separation) of duties – Razdvajanje (segregacija) dužnosti	Da bi se smanjio rizik greške, rasipanja ili štetnih radnji, kao i rizik u slučaju da takvi problemi ostanu neotkriveni, trebalo bi urediti dužnosti tako se kontrola nad svim ključnim fazama (autorizacija, obrada, evidentiranje, analiza) ne povere jednoj osobi ili jednom timu.	
Sensitivity Analysis – Analiza osetljivosti	Analiza osetljivosti ishoda na promene u pretpostavkama. U kontekstu budžeta javnog sektora, analiza fiskalne osetljivosti procenjuje fiskalne efekte alternativnih makroekonomskih pretpostavki.	OECD
Separate financial statements – Zasebni finansijski izveštaji	Finansijski izveštaji koje podnosi subjekat koji vrši kontrolu, investitor u povezanom preduzeću ili zajedničkom ulaganju, u kojem se investicije prikazuju na bazi direktne neto imovine/kapitala, a ne na osnovu prijavljenih rezultata i neto imovine korisnika investicije.	
Service capacity – Uslužni kapacitet	Stepen do kojeg (a) subjekat može da održava usluge u obimu i nivou kvaliteta koji se pruža trenutnim primaocima na dan podnošenja izveštaja i (b) subjekat može da ispunjava svoje obaveze u vezi sa obaveznim programima za postojeće i buduće korisnike.	IPSASB ED 46 Long Term Fiscal Sustainability – Dugoročna fiskalna održivost
Service quality – Kvalitet usluga	U širem smislu, "kvalitet usluga" odnosi se na efektivnost. Međutim, ovaj temin se uglavnom koristi u užem smislu da bi se zadovoljile neposredne potrebe korisnika, kao što su rokovi, dostupnosti, tačnost i kontinuitet usluga. U tom smislu, on se odnosi na kvalitet pružanja usluga, a ne na kvalitet ishoda usluga. Razvijanje responsivne kulture orijentisane na klijenta/potrošača u obavljanju javnih usluga je deo reformskih programa u većini zemalja članica EU (na primer "Povelja građana" u Velikoj Britaniji).	Allen & Tommasi
Significance – Značaj	Relativna važnost pitanja u kontekstu u kojem se razmatra, uključujući kvantitativne i kvalitativne faktore, kao što je obim, priroda, efekat, relevantnost i uticaj. Profesionalno rasuđivanje pomaže internim revizorima prilikom evaluacije značaja pitanja u kontekstu relevantnih ciljeva.	IIA

Termin	Definicija	Referenca
Significant Control Weakness – Značajne kontrolne slabosti	Značajan je nivo važnosti ili obim koji interni revizor pripisuje nekoj stavci, događaju, informaciji ili problemu. Značajni nalazi revizora su oni koji, po proceni direktora interne revizije mogu negativno da utiču na organizaciju. Značajni nalazi revizora (kao i navedene slabosti koje potiču iz drugih izvora) mogu da uključuju uslove koji imaju veze sa nepravilnostima, nelegalnim radnjama, prevarom, greškama, neefikasnošću, rasipanjem, neefektivnošću, konfliktima interesa i kontrolom slabosti.	DG Budget
Significant influence – Značajni uticaj	Moć da se učestvuje u odlukama o finansijskim i poslovnim politikama, koja ne podrazumeva kontrolu ili zajedničku kontrolu nad tim politikama.	IPSAS 7.7, 8.6
Social security funds – Fondovi socijalnog osiguranja	Fondovi koji pružaju usluge socijalnog osiguranja društvu preko šema socijalne zaštite koja obično podrazumeva dobrinose za obavezno socijalno osiguranje koje uplaćuju učesnici. U većini zemalja, takvi fondovi se organizuju nezavisno od drugih aktivnosti države, imaju sopstvene budžete i zasebno iskazuju svoju imovinu i obaveze. Sistemi socijalnog osiguranja koji ne prikazuju izdvojeno svoju imovinu i obaveze ne zovu se fondovi socijalnog osiguranja. Po GFS metodologiji, poželjni tretman fondova za socijalno osiguranje je da se klasifikuju kao poseban nivo vlasit na kojem posluju. Alternativni tretman je da se svi fondovi socijanog osiguranja grupišu u zasebni podsektor. Penzioni planovi koje finansira država ili zaposleni nisu fondovi socijalnog osiguranja. To su finansijske korporacije koje se isključuju iz sektora opšte države.	Allen & Tommasi
Soft Skills - Meke veštine	Ovaj termin se obično koristi da označi veštine koje nisu tehničke, odnosno veštine upravljanja ljudima, međuljudske odnose i sl.	
Special Accounts – Posebni računi	Računi na kojima se evidentiraju transakcije “izuzetne” prirode, koje se vrše izvan redovnih postupaka vezanih za odobravanje i evidentiranje rashoda. Primeri za takve aranžmane su “privremeni računi” (kao što su avansi), ili transakcije sa sumnjivim odobrenjem, ili računi vanbudžetskih sredstava ili računi “ispod crte”.	OECD
Special Audit Engagements – Posebni revizorski zadaci	Revizorski zadatak sa posebnom namenom za svrhe koje nisu godišnja revizija, koji se sprovodi da bi se istražio gubitak ili neuobičajeni događaj.	
Specific Procurement Notice (SPN) – Oglašavanje nabavke	Oglašavanje nabavke - Oglas koji se shodno procedurama Svetske banke mora javno obznaniti. U njemu se navode detalji željene nabavke i metodologija za prikupljanje ponuda.	
Spending unit – Korisnik budžetskih sredstava (potrošačka jedinica)	Svaki organ državne uprave koji je odgovoran za sopstvene budžetske poslove. U mnogim zemljama, ovi korisnici određuju se na više nivoa unutar hijerarhije (budžetski korisnik prvog nivoa, budžetski korisnik drugog nivoa, itd), gde prvi nivo odgovara ministarstvu ili nekoj drugoj organizaciji na čijem čelu se nalazi osoba koja uživa rang ministra. Pored ministarstava, u takve korisnike mogu da spadaju podređene i autonomne agencije, vanbudžetski fondovi ili administrativne jedinice unutar subjekta koji (u izuzetnim slučajevima) imaju neposredan kontakt sa Ministarstvom finansija po pitanju budžeta.	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Stakeholders – Zainteresovane strane	Zainteresovane strane organa javne uprave su ona lica, grupe ili organizacije koje mogu da utiču ili na koje mogu da utiču aktivnosti organa javne uprave. Među zainteresovane strane spadaju i: • poreski obveznici i opšta javnost; • korisnici usluga; • zaposleni; • izvođači i dobavljači; • pacijenti; • finansijske institucije; • drugi organi javne uprave; • eksterne zainteresovane strane kao što su: investitori, imaoci javnih obveznica, međunarodne organizacije.	(7)
Standard - Standard	Standard obavljanja neke aktivnosti ili pružanja usluge. Postoje računovodstveni i revizorski standardi za javni i privatni sektor. Videti objašnjenja pojmova: „Audit standards – Standardi revizije“; „International Financial Reporting Standards – Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja“; „International Public Sector Accounting Standards – Međunarodni standardi računovodstva za javni sektor“.	
Standing appropriations - Stalne apropijacije	Novac za koji je apropijacija izvršena na osnovu određenog akta parlamenta za određenu svrhu (na primer, za plaćanje socijalnih davanja). Stalne apropijacije mogu ili ne moraju da budu u vidu određenog novčanog iznosa ili mogu da se odnose na određeni vremenski period. Međutim, parlament za njih ne mora da daje godišnje odobrenje za trošenje sredstava, pošto njihov rok ne ističe na kraju svake fiskalne godine. Takođe se nazivaju „trajne apropijacije“.	Allen & Tommasi
State government – nivo države (u saveznom državnom uređenju)	Termin koji se primenjuje u federalnom državnom uređenju u kojem je suverena država (ili zemlja) podeljena na subnacionalne subjekat e koji se nazivaju države. Nivo države ima nezavisnu vlast nad određenim funkcijama na značajnom delu teritorije zemlje. Ovaj međunivo vlasti postoji u svim zemljama sa federalnim uređenjem (npr. Provincije-Lander). Organi regionalne vlasti imaju slične karakteristike u smislu teritorijalne jurisdikcije, ali se generalno sreću u zemljama koje nemaju federalno državno uređenje. Videti takođe objašnjenje pojmova centralni nivo vlasti, opšta država, lokalne vlasti i subnacionalna vlast.	Allen & Tommasi
Statement of assets and liabilities – Izveštaj o imovini i obavezama	Finansijski izveštaj koji daje informacije o imovini i obavezama subjekta na kraju svakog izveštajnog perioda. Videti takođe objašnjenje pojma: „Bilans stanja“.	Allen & Tommasi
Statement of assurance - Izjava o garancijama	Izjavu o garancijama izdaje organizacija koja daje garancije (uveravanja) u vezi sa konkretnim pitanjima ili grupom pitanja, na primer: rukovostvo koje vodi računa o tome da posluje na efikasan i zakonit način. Sporazumom o funkcionisanju Evropske unije (art. 287.1 TFEU) predviđa se da Evropski sud revizora treba da ispita sve račune svih prihoda i rashoda Unije i da jednom godišnje objavljuje svoje mišljenje. U tom smislu, Sud revizora objavljuje Izjavu o garancijama koja je takođe poznata i pod francuskim aktonimom DAS (Déclaration d'Assurance or DAS). DAS sadrži zvanično mišljenje Suda o pouzdanosti EU računa i zakonitosti i pravilnosti transakcija. Cilj je da se zainteresovanim stranama, pre svega Evropskom parlamentu i Savetu, ali i građanima EU, saopšti mišljenje revizora o tome da li se sredstva EU troše na način propisan zakonom i da li su pravilno evidentirana u godišnjim konsolidovanim računima Evropske unije.	eca.europa.eu

Termin	Definicija	Referenca
Statement of Financial Position – Izveštaj o finansijskoj poziciji	Videti objašnjenje pojma: „Balance sheet - Bilans stanja”. Ovaj termin se koristi u skladu sa IPSAS standardima.	
Stewardship – Starateljstvo	Starateljstvo. Javni službenici vrše vlast u ime i za račun nacije. Resursi koje koriste čuvaju se u zajedničkom fondu i nisu u privatnom vlasništvu. Zvaničnici su tako čuvari ovih ovlašćenja i resursa. Važno je upravljati organizacijama javnog sektora na način koji će obezbediti da se njihovo služenje javnom sektoru i državi i javni interes održe na zadovoljavajućem nivou i unaprede tokom vremena. Ovo uključuje i finansijsku održivost i efikasno i efektivno upravljanje reesursima, ako i nešto manje opipljive faktore kao što je održavanje zajedničkog fonda poverenog organizaciji, odnosno vladi u celini.	Australia NAO (2))
Stipulations on transferred assets – Odredbe u vezi sa prenetom imovinom	Uslovi propisani zakonima ili drugim propisima, odnosno obavezujućim sporazumom koji uređuju uslove upotrebe prenete imovine od strane subjekata koji se nalaze van subjekta koji je podnosilac izveštaja.	IPSAS 23.7
Strategic Audit Plan - Strateški plan revizije	Interna revizija obično ne raspolaže resursima za obavljanje svih revizija visokog rizika u datoj godini. Pored toga, revizija može da sprovede ispitivanje u datoj oblasti s ciljem da ponovo ispita istu oblast u nekom narednom periodu. Višegodišnji (obično pokriva period od tri do pet godina) plan revizije navodi plan budućih aktivnosti interne revizije. Isto kao što se godišnji plan sačinjava najmanje jednom godišnje, tako se i trogodišnji, odnosno petogodišnji plan ažurira na godišnjem nivou da obuhvati i relevantni nastupajući period.	Brinks, Modern IA, p 292 – Brinks, Savremena interna revizija, str. 292
Strategy (strategic plan) – Strateški plan	Plan kojim se utvrđuje misija zadaci organizacije, njeni dugoročni i kratkoročni ciljevi, aktivnosti i rezultati za koje se očekuje da će se ostvariti u određenom vremenskom roku, koji obično obuhvata period od pet do deset godina. Strateško planiranje je proces na osnovu kojeg se takvi planovi razrađuju. Savet ministara ili vlada može vršiti strateško planiranje da bi utvrdila ciljeve i prioritete vlade, ali, u opštem smislu, neće napraviti “strateški plan” (u smislu dokumenta), za razliku od ministarstva ili agencije. Takvi planovi se ponekad nazivaju i “planovi poslovanja”. Ovakvi dokumenti se često koriste kao glavno opravdanje za podnošenje zahteva od strane neke organizacije za sredstva iz budžeta.	Allen & Tommasi
Subnational government – Subnacionalni nivo vlasti	Svi nivoi vlasti koji se nalaze ispod prvog nivoa (centralni ili nacionalni nivo vlast). Videti takođe objašnjenja pojmova: centralni nivo vlasti, opšta država, lokalni nivo vlasti i nivo države.	Allen & Tommasi
Subsidiarity – Supsidijarnost	U skladu sa principom supsidijarnosti potrebno je da se odluke donose na najnižem mogućem nivou vlade. Taj princip podrazumeva da centralna vlada ne treba da preduzima mere, osim u slučaju kada bi takav postupak bio delotvorniji nego da se mere preduzimaju na nivou regionalnih ili lokalnih organa vlasti. Ovaj izraz se u Evropskoj uniji obično koristi za definisanje oblasti u kojima zemlje članice imaju pravo da deluju nezavisno, odnosno, oblasti na koje se ne primenjuje <i>acquis communautaire</i> , tj. zakoni i propisi Evropske unije (na primer, rok za sastavljanje godišnjeg budžeta i njegovo podnošenje parlamentu spada u pitanje gde se primenjuje princip supsidijarnosti).	Allen & Tommasi
Subsidy - Subvencija	GFS i SNA daju usku definiciju pojma “subvencija”, koji se definiše kao jednosmerni prenos sredstava od strane vlade preduzećima, bilo po osnovu njihovog nivoa proizvodnih aktivnosti bilo po osnovu količina ili vrednosti robe i usluga koje ta preduzeća proizvode odnosno pružaju. U širem smislu, pojam “subvencije” takođe se često koristi u smislu plaćanja ili poreskih kredita odobrenih pojedincima po osnovu njihovog materijalnog položaja, a u skladu sa kriterijumima predviđenim zakonima ili propisima (na primer, ako se radi o nezaposlenim ili hendikepiranim licima).	UN SNA IMF GFS Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Substantive audit test – Materijalni revizijski testovi	Materijalni revizijski test je direktni test koji potvrđuje salda iskazana u finansijskim izveštajima, dok se testovi interne kontrole fokusiraju na ključne kontrole, kao što su analize rukovodstva ili standardizovani obrasci koji su sačinjeni da bi sprečili i otkrili materijalne greške. Materijalno testiranje obično podrazumeva obimna preračunavanja, potvrde i garancije. Na primer kada revizor vrši materijalno testiranje salda zaliha, posetiće lokaciju na terenu na kojoj se nalaze zalihe, proveriti izveštaje koji navode iznose i količine zaliha koje su uskladištene na terenu i fizički prebrojati svaku stavku zaliha na bazi uzorka. Koristeći isti primer i za ilustraciju testiranja interne kontrole, revizor će izvršiti procenu sistema koji generišu izveštaje, razmotriti nivo iskustva zaposlenih koji upravljaju zalihama na terenu i ispitati dokumentaciju o isporuci i prijemu da bi proverili procedure prijema, umesto da fizički prebrojavaju stvarne zalihe koje se nalaze na lokaciji. Materijalno testiranje takođe uključuje opservacije, potvrde od trećih lica, analitičke procedure i usklađivanja. (Termin vodi poreklo od latinske reči <i>substantivus</i> , ili <i>substāre</i> i znači “stajati ispod”)	
Supervision - Supervizija / Nadzor	Osnovni zahtev u postupku revizije koji podrazumeva adekvatno liderstvo, usmeravanje i kontrolu svih faza kako bi se kreirala kompetentna, efektivna veza između aktivnosti, procedura i testova koji se sprovode i ciljeva koje treba ostvariti.	DG Budget
Supplementary appropriation – Dopunska apropijacija	Zakon koji se donosi tokom budžetske godine i koji odobrava dodatne rashode u odnosu na originalno usvojeni budžet.	Allen & Tommasi
Supplementary Budget - Dopunski budžet (Rebalans)	Takođe se naziva i „Adjustment Budget – Usklađeni budžet“ ili „Supplemental Budget – Dodatni budžet“, odnosno rebalans. Ovaj budžet sadrži predložene izmene glavnog godišnjeg budžeta. Ovo je mehanizam uz pomoć kojeg Vlada traži zakonodavnu saglasnost i odobrenje potrošnje koja se razlikuje od prvobitno usvojenih budžeta i apropijacija. Dopunski budžeti dobijaju pravnu snagu u formi izmena i dopuna apropijacija.	OECD
Supreme Audit Institution (SAI) - Vrhovna revizorska institucija	Državna organizacija koja, bez obzira na to kako je postavljena, ustrojena ili organizovana, vrši funkcije najviše revizorske ustanove te države koje joj je povereno. U mnogim zemljama na čije je uređenje uticaj imala Velika Britanija, ova institucija poznata je pod nazivom „Auditor General – Generalni revizor“ ili „Comptroller and Auditor General – Kontrolor i generalni revizor“. Međutim, Velika Britanija usvojila je termin Nacionalna revizorska kancelarija. U kontinentalnoj Evropi, ova se institucija često naziva imenom „Court of Auditors – Sud revizora“ (termin koji se takođe koristi u EU). U Sjedinjenim Američkim Državama ona se zove „Government Accountability Office (GAO) – Vladina kancelarija za odgovornost“.	DG Budget OECD
System - Sistem	Sistem je skup elemenata (koje se često nazivaju i terminom “komponente”) i odnosa koji se razlikuju od odnosa koji vladju u skupu ili među elementima ili skupovima. Većina sistema ima zajedničke karakteristike, uključujući i: • sistemi imaju strukture definisane komponentama/elementima i njihovim sastavom; • sistemi imaju ponašanje, koje obuhvata inpute, obradu i rezultate materijala, energije, informacija ili podataka; • sisteme odlikuje međusobna povezanost: različiti delovi sistema imaju međusobne funkcionalne, kao i strukturalne odnose; • sistemi mogu da imaju neke funkcije ili grupe funkcija. Ovaj termin može takođe da se odnosi na skup pravila koja upravljaju određenom strukturom, odnosno ponašanjem.	Wikipedia

Termin	Definicija	Referenca
Systems architecture – Sistemska arhitektura	Sistemska arhitektura je krovni dizajn sistema, njegovih komponenata i međusobnih odnosa. Ona se može dodatno raščlaniti na: - Softversku arhitekturu – odnos softverskih funkcija i aplikacija, - Hardversku arhitekturu – odnos hardverskih komponenti.	
Systems based Audit – Revizija sistema	Revizija sistema odnosi se na dubinsku evaluaciju sistema interne kontrole koji imaju za cilj da objektivno ocene meru u kojoj kontrole efektivno funkcionišu. Dizajnirana je da oceni tačnost i kompletnost finansijskih izveštaja, zakonitost i regularnost transakcija, kao i ekonomičnost, efikasnost i efektivnost poslovanja. Reviziju sistema treba da prati naknadno testiranje određenog broja transakcija, salda na računu i tako dalje, da bi se ustanovilo da li su finansijski izveštaji subjekta revizije tačni i kompletni, da li su transakcije zakonite i regularne, odnosno da li su kriterijumi ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti ispunjeni.	DG Budget
Systems specification – Specifikacija sistema	Izveštaj o detaljnim zahtevima prema kojima ponuđači moraju dostaviti svoje predloge. Zahtevi su podeljeni na: - Tehničke zahteve, na primer hardver, komunikacije, zahtevi u pogledu učinka, - Zahtevi koji se tiču korisnika – izjava o funkciji upravljanja finansijama koju sistem mora da ima. Zahtevi koji se tiču korisnika dalje se dele na: - obavezne – suštinske zahteve – ako nisu ispunjeni, ponuda de biti automatski odbijena, - poželjne – ponuda nede biti odbijena ako neki poželjni zahtev nije ispunjen, ali de se taj propust uzeti u obzir kao negativan poen za ponudu prilikom dodele poena.	
Tangible/intangible assets - Materijalna/nematerijalna imovina	Ova imovina može da se grupiše u nekoliko kategorija. Osnovna materijalna imovina su stanovi, ostale zgrade i objekti, mašine i oprema, kao i obrađena zemlja. Osnovna nematerijalna imovina obuhvata prava na korišćenje ruda, kompjuterske softvere i umetnička dela. Neproizvedena materijalna imovina je imovina koja nastaje u prirodi i nad kojom se može ostvarivati pravo vlasništva (na primer, zemljište na kojem su sagrađeni stanovi). Neproizvedena nematerijalna imovina obuhvata primere kao što je odobravanje prava na patent.	Allen & Tommasi
Tax earmarking - Utvrđivanje namene poreskih prihoda	Utvrđivanje namene poreskih prihoda je praksa pripisivanja konkretnih poreza ili grupe poreza konkretnim aktivnostima ili oblastima aktivnosti države.	Allen & Tommasi
Tax Expenditures – Poreski rashodi	Rashodi koji se priznaju kao odbitne stavke prilikom računanja poreske obaveze. Koncesije ili izuzeća od uobičajene poreske strukture umanjuju naplatu prihoda države. Precizna definicija i procena poreskih rashoda zahteva definiciju uobičajene poreske osnovice, kao i utvrđivanje najpodesnijeg načina za procenjivanje troškova države koji proističu iz izgubljenih prihoda.	OECD
Taxable event – Oporezivi događaj	Događaj za koji vlada, zakonodavac ili neki drugi organ odluči da će biti predmet oporezivanja.	IPSAS 23.7
Taxes – Porezi	Ekonomске koristi ili uslužni potencijal za koji postoji obaveza plaćanja organima javnog sektora u skladu sa zakonima i drugim propisima, donetim radi obezbeđivanja (izvora) prihoda u korist države. Porezi ne obuhvataju kazne i druge penale koji se naplaćuju za kršenje zakona.	IPSAS 23.7
Technology-based Audit Techniques – Revizorske tehnike zasnovane na tehnologiji	Svi automatizovani alati i instrumenti koji se koriste prilikom revizije, uključujući i opšte softverske aplikacije za reviziju, generatore test podataka, kompjuterizovane revizorske programe, specijalizovane revizorske alate i revizorske tehnike uz pomoć kompjuterske tehnologije (CAATs).	IIA

Termin	Definicija	Referenca
Test scripts – Test skript	Test skript sadrži konkretne transakcije ili grupu transakcija. I tokom davanja ponuda i kasnije tokom testiranja zahtevaće se od IFMIS da obrađuje podatke koristeći test skript kako bi se potvrdilo da su proces i rezultati dostigli željeni nivo.	
Testing of controls (in the context of audit) – Testiranje kontrola (u kontekstu revizije)	Proces u okviru kojeg se sprovode revizijski testovi s namerom da se utvrdi efikasnost internih kontrola. Ovo testiranje stoji nasuprot materijalnim revizijskim testovima koji se sprovode da bi potvrdili evidentiranje konkretnih transakcija.	
The Institute of Internal Auditors (IIA) – Institut internih revizora	Osnovan 1941. godine, Institut internih revizora (The Institute of Internal Auditors (IIA)) je međunarodna asocijacija stručnjaka koja okuplja više od 170.000 članova. Institut internih revizora je u celom svetu priznat kao lider profesije interne revizije u oblasti sertifikacije, edukacije, istraživanja i tehničkih smernica. Institut internih revizora usmerava međunarodnu struku interne revizije u skladu sa standardima i dodatnim resursima koji pomažu internim revizorima iz celog sveta da u praksi primene najbolje prakse.	IIA
Tone at the top (see ethics) – Ton na samom vrhu (videti pojam etika)	Ovo se odnosi na činjenicu da je visoko rukovodstvo to koje mora da promovise etičke vrednosti preko subjekta kojim upravljaju, posebno davanjem, odnosno upravljanjem pružanjem dobrih primera.	DG Budget
Total gross debt (or total debt or total debt liabilities) – Ukupni bruto dug (ili ukupni dug ili ukupne obaveze po osnovu duga)	Sve obaveze koje su instrumenti duga. Instrument duga se definiše kao finansijsko potraživanje koje podrazumeva plaćanja kamata, odnosno glavnice od strane dužnika prema poveriocu u određeni dan ili dane u budućnosti.	IMF Public Sector Debt Statistics – MMF Statistika duga javnog sektora
Transaction – Transakcija	U SNA i GFS-u iz 2000. godine, transakcija se definiše kao “interakcija između dve institucionalne jedinice, po osnovu međusobnog dogovora ili /kao postupak u okviru jedinice sa kojim je, u analitičkom smislu, korisno da se postupa kao da se radi o transakciji.” Transakcija se može vršiti u gotovini ili u robi. Vidi takođe pod: „Transfer – Prenos“.	Allen & Tommasi
Transaction costs – Transakcioni troškovi	Inkrementalni troškovi koji se mogu direktno pripisati nabavci, izdavanju ili prodaji finansijske imovine ili finansijske obaveze (videti [IPSAS 29] Prilog A stav AG26). Inkrementalni trošak je trošak koji ne bi nastao da subjekat nije kupio, izdao ili prodao finansijski instrument.	
Transactions in financial assets for policy purposes – Transakcije finansijske imovine za potrebe finansiranja javnih politika	GFS 1986 definiše “davanje zajmova umanjeno za iznos otplate” kao transakcije države u potraživanja po osnovu duga i kapitala za potrebe javnih politika, a ne za upravljanje likvidnošću. Po GFS 2001, “davanje zajmova umanjeno za iznos otplate” naziva se “finansijske transakcije u imovinu za javne politike (ili na netržišne načine)”. Takve transakcije se izvršavaju radi pružanja pomoći preduzećima koji se suočavaju sa finansijskim poteškoćama ili radi podsticanja razvoja novih industrija. One mogu da imaju niz različitih pojava oblika, kao što je davanje zajmova sa subvencionisanom kamatom, nabavka ili prodaja instrumenata kapitala. U skladu sa GFS-om, programi privatizacije i kupovine obaveza koje su rezultat državnih garancija uvek su u vezi sa javnim politikama. Iako se u skladu sa GFS 1986 metodologijom ove transakcije nazivaju terminom “davanje zajmova umanjeno za iznos otplate”, ovaj koncept ne bi trebalo poistovetiti sa terminom “neto davanje zajmova/zaduživanje” kako je definisan u Sistemu nacionalnih računa i GFS 20001. Takođe videti objašnjenje pojmova: „deficit/surplus - deficit/suficit“ i „policy banalce - saldo/bilans javnih politika“.	IMF GFS 1986 Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Transfer - Prenos	Transakcija u kojoj pojedinac ili jedna institucionalna jedinica snabdeva nekom robom, uslugom ili nekim sredstvom drugog pojedinca ili institucionalnu jedinicu, a taj drugi pojedinac ili institucionalna jedinica njemu ne uzvraća nikakvu robu, uslugu ili sredstvo. Prenosi se mogu vršiti u gotovini ili u robi.	Allen & Tommasi
Transfers – Transferi	Prilivi budućih ekonomskih koristi ili uslužnih potencijala na osnovu transakcija koje nisu razmena, sem poreza	IPSAS 23.7
Transparency – Transparentnost	Videti objašnjenje pojma: "fiscal transparency – fiskalna transparentnost".	
Treasury – Trezor	Termin trezor ima različit broj značenja. Da bi se utvrdilo pravo značenje termina mora se uzeti u obzir kontekst i zemlja. • Tradicionalno značenje termina trezor je bukvalno mesto gde su javna sredstva od vrednosti bila skladištena i gde se njima upravljalo. Na primer u Indiji pre 1947. godine to je bila vladina kancelarija u kojoj se čuvala gotovina, poštanske marke i opijum. • U savremenim državama ovaj pojam obično označava organ državne uprave koji je nadležan za upravljanje i računovodstvo sredstava države i njenih rashoda (ali ne i poreskih prihoda kojima se zasebno upravlja). • U Velikoj Britaniji Trezor je naziv za Ministarstva finansija. • U komercijalnom svetu korporativni trezor će biti nadležan za finansiranje i operacije na tržištu novca koje sprovodi korporativni subjekt.	
Treasury Reference Model – Referentni model trezora	Model koji je razvila Svetska banka da opiše Informacione sisteme finansijskog upravljanja.	"Treasury Diagnostic Toolkit" World Bank 2003 – „Dijagnostički alat trezora“, Svetska banka, 2003
Treasury Single Account (TSA) – Jedinstveni račun trezora	Pristup državnim bankarskim poslovima u okviru kojeg se svim, ili većinom, transakcija države upravlja preko jedinstvenog bankovnog računa ili skupa bankovnih računa koji se konsoliduju na kraju svakog radnog dana. Za proširenu definiciju pojma "Jedinstveni račun trezora" videti Deo II ovog Rečnika.	
UN System of National Accounts (UN SNA) – UN sistem nacionalnih računa	Sistem nacionalnih računa Ujedinjenih nacija (United Nations System of National Accounts (česte skraćenice "SNA" ili "UNSNA")) je međunarodni sistem standarda nacionalnih računa, od kojih je prvi objavljen 1953. godine. Posle prvog objavljivanja, došlo je do nekoliko revizija priručnika: revizija iz 1968. godine, iz 1993. godine i iz 2008. godine. Cilj UNSNA je da obezbedi integrisani, kompletni sistem računa koji obezbeđuje međunarodnu uporedivost svih značajnih ekonomskih aktivnosti. Preporuka je da pojedinačne zemlje koriste UNSNA kao smernice u izgradnji sopstvenih računovodstvenih sistema, kako bi se postigla međunarodna uporedivost. ESA 95 je adaptacija UN SNA izvršena za potrebe primene u zemljama članicama Evropske unije. IMF GFS 2001 je finansijski statistički sistem koji je usklađen sa UN SNA.	
Unearned finance revenue – Nezarađeni prihodi od finansiranja	Razlika između: • Bruto investicije u zakup; i • Neto investicije u zakup.	IPSAS 13.8

Termin	Definicija	Referenca
Unguaranteed residual value – Rezidualna (preostala) vrednost nepokrivena garancijom	Onaj deo rezidualne vrednosti imovine koja je predmet zakupa čija realizacija od strane zakupodavca nije garantovana od treće strane koja je povezana sa zakupodavcem.	IPSAS 13.8
United Nations (UN) – Ujedinjenje nacija	Ujedinjene nacije (UN) su međunarodna organizacija čiji je cilj omogućavanje saradnje u oblasti međunarodnog prava, međunarodne bezbednosti, ekonomskog razvoja, društvenog napretka, ljudskih prava i svetskog mira. Ujedinjene nacije su osnovane 1945. godine posle Drugog svetskog rata, umesto Lige naroda, s ciljem da spreče i zaustave ratove između zemalja i da kreiraju platformu za dijalog. Ujedinjene nacije imaju veliki broj organizacija u svom sastavu, od kojih svaka ima specifičnu misiju. Organizacija ujedinjenih nacija trenutno broji 193 zemlje članice, uključujući sve međunarodno priznate suverene države u svetu, izuzev Vatikana. Ova organizacija ima šest glavnih organa: Generalnu skupštinu (glavno telo za odlučivanje); Savet bezbednosti (za odlučivanje o pitanjima mira i bezbednosti); Ekonomski i društveni savet (za pružanje pomoći u međunarodnoj ekonomskoj i društvenoj saradnji i razvoju); Sekretarijat (za izradu studija, pružanje informacija i drugih oblika podrške radu OUN); Međunarodni sud pravde (glavni sudski organ); i Savet upravnika fondova Ujedinjenih Nacija (koji trenutno nije aktivan). Druge značajne agencije u okviru sistema OUN uključuju Svetsku zdravstvenu organizaciju (World Health Organization (WHO)), Svetsku organizaciju za program hrane (World Food Programme (WFP)) i Dečiji fond Ujedinjenih nacija (United Nations Children's Fund (UNICEF)). Najistaknutija javna ličnost Ujedinjenih nacija je Generalni sekretar OUN. Trenutno, Generalni sekretar je Ban Ki-moon iz Južne Koreje koji je preuzeo ovu dužnost 2007. godine. Organizacija Ujedinjenih nacija ima u svom sastavu veliki broj agencija čija su imena uglavnom poznata pod akronimima koji počinju sa UN – koje označava agenciju Ujedinjenih nacija, na primer: UNDP, UNFPA, UNESCO, itd.	www.un.org
Upgrading systems – Unapređenje (apgrejdoвање) sistema	Proces redizajniranja softvera s namerom da se sačuvaju postojeće funkcionalnosti, kao i da se dodaju nove funkcionalnosti, koje su razvijene u skladu sa standardima najboljih praksi korišćenjem istog ili novog programskog jezika ili platforme.	Malcolm Gibb
Useful life (of a lease) - Životni vek (zakupa)	Procenjeni preostali period od početka perioda zakupa, koji nije ograničen periodom zakupa, tokom kojeg se očekuje da će ekonomske koristi i uslužni potencijal koji su sastavni deo imovine biti iskorišćen od strane subjekta.	IPSAS 13.8
Useful life (of property, plant and equipment) – Životni ciklus (nekretnine, postrojenja i opreme)	Ovaj pojam se koristi da označi bilo: (a) Period tokom kojeg se očekuje da će imovina postati spremna za upotrebu od strane subjekta; ili (b) Broj proizvodnje sličnih jedinica za koje se očekuje da će subjekat pribaviti od imovine.	IPSAS 17.13, 21.14
User charges - Takse koje se naplaćuju korisnicima	Plaćanja koja korisnik direktno vrši za robu ili usluge koje subjekti javnog sektora obezbeđuju, odnosno pružaju privatnom sektoru (bilo da se radi o delimičnoj ili potpunoj naplati troškova), kao i interno utvrđivanje cena robe i usluga (na primer, takse koje se naplaćuju korisnicima između dve državne agencije). U mnogim zemljama, Ministar finansija donosi pravila kojima se reguliše obim i primena taksi koje se naplaćuju korisnicima, kao i metodologija za njihovo obračunavanje.	Allen & Tommasi
User interface - Korisnički interfejs	Izgled ekrana i komande koje korisnici vide na ekranu.	Malcolm Gibb
Valuables - Dragocenosti	Kapitalna imovina koja se ne koristi primarno za potrebe proizvodnje ili potrošnje, već se čuva zbog vrednosti koja raste tokom vremena.	Allen & Tommasi

Termin	Definicija	Referenca
Value for money – Vrednost za uloženi novac	Vrednost za uloženi novac ('Value for money' (VFM)) je termin koji se koristi da označi procenu da li je organizacija ostvarila maksimalne koristi od dobara i usluga koje kupuje ili proizvodi/pruža, u okviru resursa kojima raspolaže. Neki elementi mogu biti subjektivne prirode, teško merljivi, nematerijalni ili se mogu pogrešno razumeti. Stoga je neophodno primeniti zdrav razum prilikom razmatranja da li je vrednost dobijena za uloženi novac na zadovoljavajućem nivou, ili ne. Ovim se ne samo mere troškovi dobara i usluga, već se uzima u obzir i mešavina kvaliteta, troškova, upotrebe resursa, namene, rokova i podesnosti za procenu da li u kombinaciji čine dobru vrednost. Ostvarivanje adekvatne vrednosti za uloženi novac se često opisuje i u kontekstu i terminima 'tri E' – ekonomičnost, efikasnost i efektivnost. Definicija "tri E" koja je odobrena od strane Komisije za vrednost za uloženi novac je: Ekonomičnost pažljivo korišćenje resursa da se uštede troškovi, vreme ili novac. Efikasnost isporučivanje istog nivoa usluga za niže troškove, kraće vreme ili manje napora. Efektivnost pružanje boljih usluga ili ostvarivanje boljeg povraćaja za isti iznos troškova, vremena ili napora.	A Brief Guide to Value for Money” University of Cambridge 2011 – „Kratki vodič kroz vrednost za uloženi novac“ Univerzitet u Kembridžu, 2011
Value in use of a non-cash-generating asset – Upotrebna vrednost imovine koja ne generiše gotovinu	Sadašnja vrednost preostalog uslužnog potencijala imovine.	IPSAS 21.14
Venturer – Učesnik u zajedničkom ulaganju	Jedna od strana u zajedničkom ulaganju koja učestvuje u zajedničkoj kontroli nad zajedničkim ulaganjem.	IPSAS 8.6
Verification (certification) – Verifikacija (sertifikacija)	Po prijemu fakture za primljenu robu ili usluge, odgovarajuće resorno ministarstvo/agencija mora da potvrdi da je ta fakture ispravna i da je roba zaista isporučena ili da su usluge zaista pružene. Tek tada javni sektor preuzima obavezu za tu fakturu. U smislu računovodstva koje se zasniva na načelu uzročnosti (obračunskog računovodstva), rashod se priznaje čak iako fakture još nije plaćena.	Allen & Tommasi
Virement - Budžetska virmanizacija	Videti objašnjenje pojma: "Reallocation – Realokacija/Preraspodela"	
Vision - Vizija	Definiše način na koji organizacija gleda u budućnost. Vizija je dugoročno gledište kojim se nekada opisuje i način na koji bi organizacija volela da izgleda svet u kojem posluje. Na primer, dobrotvorna organizacija koja radi sa siromašnima može da ima viziju koja glasi: "Svet bez siromaštva." (WIKIPEDIA)	
Vote - Budžetski razdeo	Budžetski rashodi se organizuju po razdelima ("Votes"). Razdeo se definiše u smislu administrativne odgovornosti za izvršenje rashoda. U nekim zemljama takođe se naziva "chapter – poglavlje".	
Vulnerability (in context of fiscal sustainability) – Ranjivost (u kontekstu fiskalne održivosti)	Je (a) mera u kojoj je subjekat fiskalno zavistan od izvora finansiranja koji su van njegove kontrole, pre svega od među državnih transfera, i (b) mera do koje subjekat ima moć da menja postojeće nivoe poreza ili drugih izvora prihoda i da kreira nove izvore poreskih i drugih tekućih prihoda.	IPSASB ED 46 Long Term Fiscal Sustainability – Dugoročna fiskalna održivost
Walk-through testing – Testiranje različitih faza transakcije	Proces revizijskog testiranja u okviru kojeg se transakcija prati kroz različite faze obrade u organizaciji, na primer: autorizacija budžeta, objavljivanje tendera i izbor ponuđača, naručivanje, prijem, fakturisanje, plaćanje i evidentiranje u evidenciju zaliha.	

Termin	Definicija	Referenca
Warrant - Nalog za aproprijaciju	Puštanje godišnje aproprijacije u celini, a mnogo češće delimično, jednom u tri meseca ili jednom u mesec dana, što resornom ministarstvu ili korisniku budžetskih sredstava omogućava da preuzme obaveze. Videti objašnjenje pojma: „Apportionment - Raspoređivanje sredstava“.	Allen & Tommasi
WB – SB	World Bank – Svetska banka	
Whistleblowing – Uzbunjivanje	Može se definisati kao način za promovisanje odgovornosti podsticanjem prakse obelodanjivanja informacija o lošem postupanju i mogućoj korupciji, pružajući, pri tom, osobi koja obelodanjuje takve informacije zaštitu od moguće osvete.	PROC
Wide Area Network (WAN) – Širokopodručna mreža	Širokopodručna mreža(Wide Area Network (WAN)) je telekomunikaciona mreža koja pokriva široko područje (bilo kakva mreža koja prevazilazi granice gradova, regiona ili država).	
Workshop – Radionica	Radionica je serija edukativnih i radnih sesija. Male grupe ljudi se sastaju tokom kratkog vremenskog peiroda da se koncentrišu na definisanu oblast koja je predmet zajedničkog interesovanja.	(7
World Bank, the (WB) - Svetska banka (SB)	Svetska banka, osnovana 1944. godine ima sedište u Vašingtonu. Broji više od 10.000 zaposlenih u više od 100 kancelarija širom sveta. Ona predstavlja izvor finansijske i tehničke podrške zemljama u razvoju u celom svetu. Misija Svetske banke je “borba protiv siromaštva sa strašću i profesionalizmom usmerenim ka postizanju trajnih rezultata kako bi se ljudima pomoglo da mogu da pomognu sebi samima obezbeđivanjem resursa, razmenom znanja, izgradnjom kapaciteta i stvaranjem partnerstava u javnom i privatnom sektoru.” Svetska banka nije banka u klasičnom smislu; ona se sastoji od dve jedinstvene razvojne institucije u vlasništvu 187 zemalja članica: • Međunarodna banka za obnovu i razvoj (International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)) i • Međunarodna razvojna asocijacija (International Development Association (IDA)). Svaka institucija igra drugačiju ulogu ali i sarađuje u ostvarenju vizije inkluzivne i održive globalizacije. IBRD ima za cilj smanjenje siromaštva u zemljama sa srednjim nivoom prihoda i kreditno sposobnim siromašnijim zemljama, dok se IDA fokusira na najsiromašnije zemlje u svetu. Njihov rad dopunjavaju: Međunarodna finansijska korporacija (International Finance Corporation (IFC)), Multilateralna agencija za garantovanje investicija (Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)) i Međunarodni centar za rešavanje investicionih sporova (International Centre for the Settlement of Investment Disputes (ICSID)).	

Termin	Definicija	Referenca
Zero-based budgeting - Sistem planiranja budžeta od nule	Metod planiranja budžeta koji zahteva da se svaki element troškova zasebno obrazloži, kao da se aktivnosti koje se finansiraju iz budžeta sprovede prvi put. Bez odgovarajućeg odobrenja, budžet je jednak nuli. Sistem planiranja budžeta prema programima, za koji je postojao pokušaj da se napravi u SAD-u krajem 1990-ih godina. U bukvalnom smislu, sistem planiranja budžeta od nule podrazumeva da se svake godine vrši procena svih programa i da se budžet planira od nule. Međutim, u praksi se nije daleko doguralo sa ovim sistemom. Od agencija se tražilo da rangiraju programe u okviru unapred utvrđenih finansijskih ograničenja. Glavne karakteristike tog sistema bile su sledeće: (i) formulisanje ciljeva za svaku agenciju; (ii) utvrđivanje alternativnih pristupa ostvarivanju ciljeva agencija; (iii) utvrđivanje alternativnih nivoa finansiranja, uključujući utvrđivanje "najnižeg" nivoa koji je obično bio ispod nivoa tekućih sredstava finansiranja; (iv) izrada "paketa odluka", uključujući pripremanje podataka o budžetu i rezultatima rada; i (v) međusobno rangiranje tih paketa odluka. Ipak, za sistem planiranja budžeta od nule bilo je potrebno jako mnogo vremena i ispostavilo se da je on bio kratkog daha. Međutim, druge zemlje (na primer, program "Preispitivanja osnovnih rashoda" u Velikoj Britaniji) pokušale su da primene sličan pristup. Videti takođe objašnjenje pojma: „Performance budgeting - Planiranje budžeta prema učinku“.	Allen & Tommasi

Izvori:

Skraćenice koje se koriste u rečniku	Pun naziv	Web site
AG Alberta)	“Government Accountability” Auditor General Alberta, 1997 – „Odgovornost države“, Vrhovni revizor Alberta, 1997	www.oag.ab.ca
Allen & Tommasi)	“Managing Public Expenditure: A Reference Book for Transition Countries” Richard Allen and David Tommasi OECD 2001) – „Upravljanje javnim rashodima: Referentni priručnik za zemlje u tranziciji“, Richard Allen i David Tomassi, OECD 2001	www1.worldbank.org/publicsector/pe/ecdpehandbook.pdf
Auditors’ Dictionary – Revizorski rečnik	“Auditor’s dictionary: terms, concepts, processes, and regulations” by David O’Regan (Wiley 2004) – „Revizorski rečnik: termina, koncepata, procesa i propisa“, David O’Regan (Wiley 2004)	eu.wiley.com/WileyCDA/WileyTitle/productCd-0471531189.html
Australia NAO (1)	“Developing and Managing Internal Budgets” Australian National Audit Office 2008 – „Izrada i upravljanje internim budžetima“, Nacionalna revizorska kancelarija Australije, 2008	www.anao.gov.au
Australia NAO (2))	“Better Practice in Public Sector Governance”, vol.1., Australian National Audit Office 2003 – „Bolje prakse upravljanja u javnom sektoru“, tom 1, Nacionalna revizorska kancelarija Australije, 2003	www.anao.gov.au
Cangemi & Tommie	“Managing the Audit Function: A Corporate Audit Department Procedures Guide” Third Edition by Michael P. Cangemi and Tommie (Wiley 2003) – „Upravljanje funkcijom revizije: Vodič sa procedurama za odeljenje korporativne revizije“, treće izdanje, autori: Michael P. Cangemi and Tommie (Wiley 2003)	eu.wiley.com
CIPFA	CIPFA Glossary of terms – CIPFA Rečnik pojmova	www.cipfa.org
COSO	Committee of `sponsoring Organisations – Komitet sponzorskih organizacija	www.cos.org
DFID	DFID Glossary 2002 – DFID Rečnik Iz 2002. godine	www.dfid.gov.uk
DG Budget	Directorate General Budget – Generalni direktorat za budžet	ec.europa.eu/dgs/budget
IAASB	International Auditing and Assurance Standards Board – Odbor za međunarodne standarde revizije i uveravanja	www.ifac.org
IIA	The Institute of Internal Auditors Glossary – Rečnik pojmova Instituta internih revizora	www.theiia.org/guidance/standards-and-guidance/ippf/standards/glossary/
IIA	The Institute of Internal Auditors – Institut internih revizora	www.theiia.org
IMF Public Sector Debt Statistics	IMF Public Sector Debt Statistics— Guide for Compilers and Users: 2011 (draft) – MMF Statistika duga javnog sektora – Priručnik za autore i	www.imf.org

Skraćenice koje se koriste u rečniku	Pun naziv	Web site
	korisnike: 2011 (nacrt)	
INTOSAI	Standards and guidelines – Standardi i smernice	www.intosai.org
IPSAS	International Public Sector Accounting Standards – Međunarodni standardi računovodstva javnog sektora	www.ifac.org/public-sector
Malcolm Gibb	“CIS Glossary” Malcolm Gibb 2002 – „Rečnik komunikaciono informacionih tehnologija“, Malcolm Gibb, 2002	
OECD	“Budget Practices and Procedures Database - Phase II - Final Glossary” OECD 2006 – „Baza podataka budžetskih praksi i procedura – Faza II – Konačna verzija rečnika“, OECD, 2006	www.oecd.org
OECD1	“Results Focussed Management and Budgeting: Working Definitions” OECD 2001 – „Upravljanje i planiranje budžeta zasnovano na rezultatima: Radne definicije“, OECD, 2001	www.oecd.org
PROC	“Integrity in public procurement” OECD 2007 – „Integritet u javnim nabavkama“, OECD, 2007	www.oecd.org
Scottish Government – Vlada Škotske	Glossary developed by the Scottish Government – Rečnik pojmova koji je objavila Vlada Škotske	www.scotland.gov.uk
Statistics Canada – Statistika Kanade	Statistics Canada Glossary of Terms – Rečnik pojmova statistike Kanade	www.statcan.gc.ca
Wales Audit Office) – Vrhovna revizija Velsa	Wales Audit Office directories – Direktorijumi Vrhovne revizije Velsa	www.wao.gov.uk
WB FMIS	“Financial Management Information Systems” Cem Dener, Joanna Alexendra Watkins and William Leslie Dorotinsky, The World Bank 2011 – „Informacioni sistemi upravljanja finansijama“ Cem Dener, Joanna Alexendra Watkins i William Leslie Dorotinsky, Svetska banka, 2011	www.worldbank.org
(7)	?	?

DEO II – DEFINICIJE KLJUČNIH POJMOVA

U ovom delu nalaze se proširene definicije i objašnjenja ključnih pojmova.

1. RAČUNOVODSTVENA OSNOVA

Definicija

IFAC (2000) definiše “kao skup računovodstvenih principa koji određuju kada se efekti transakcija i događaja priznaju za potrebe finansijskog izveštavanja. Odnosi se na vreme merenja, bez obzira na prirodu merenja.”

Prema IPSAS standardima: “*Obračunska ili gotovinska osnova računovodstva kao što je definisana u Obračunskoj osnovi prema IPSAS standardima i Gotovinskoj osnovi prema IPSAS standardima*”.

Međutim, ova definicija ne daje objašnjenje. Bolja definicija glasi “*kada su prihodi, rashodi, izdaci i transferi – i povezana sredstva i obaveze – priznati u računima i navedeni u finansijskim izveštajima*”².

Kao što je navedeno u definiciji, IPSAS standardi prepoznaju dve računovodstvene osnove:

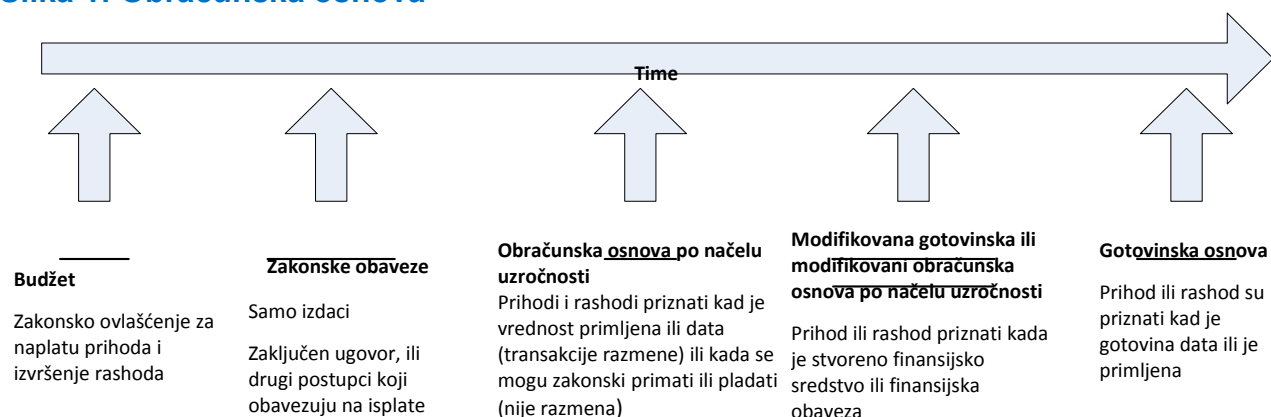
a) Gotovinska osnova: računovodstvena osnova koja priznaje transakcije i druge događaje samo kada se prima ili isplaćuje gotovina.

b) Obračunska osnova (načelo uzročnosti prihoda i rashoda): računovodstvena osnova prema kojoj su transakcije i drugi događaji priznati kada nastanu (a ne samo kada je primljena ili isplaćena gotovina ili njen ekvivalent). Stoga se transakcije i događaji beleže u knjigovodstvenoj arhivi i navedeni su u finansijskim izveštajima za periode na koje se odnose. Elementi koji se priznaju za obračunsku osnovu su sredstva, obaveze, neto sredstva/kapital, prihod i rashodi.

Iako se IPSAS standardi odnose samo na gotovinsku računovodstvenu osnovu i računovodstvenu osnovu po načelu uzročnosti prihoda i rashoda, veliki broj (u stvari, većina) zemalja koristi modifikovanu gotovinsku računovodstvenu osnovu i modifikovanu računovodstvenu osnovu po načelu uzročnosti. Isto tako, računovodstvo na temelju ugovorenih obaveza ima široku podršku kao važno sredstvo za upravljanje budžetom. Sve računovodstvene osnove mogu biti posmatrane kao tačke u okviru sledeće skale.

² Washoe County, Nevada Rečnik pojmova za finansijske izveštaje.

Slika 1: Obračunska osnova

Evidencija preuzetih obaveza ne predstavlja računovodstvenu osnovu. Primenuje se samo na rashode i predstavlja važnu budžetsku alatku. Samo praćenjem obaveza (koje se često protežu na nekoliko budućih godina) mogu se identifikovati budžetski izvori koji su već opredeljeni ili potrošeni.

Izvesne modifikacije gotovinske osnove priznaju primanja i plaćanja ugovorena tokom budžetske godine i dozvoljavaju određeni vremenski period po isteku godine za evidentiranje i izveštavanje o ovakvim plaćanjima (takozvani „trinaesti mesec“ ili „komplementarni period“).

Ne postoji zvanična definicija modifikovane gotovinske ili modifikovane obračunske osnove. Ne postoji ni jasna razlika između ovih pojmova. Za potrebe ovog pojmovnika modifikovana gotovinska osnova i modifikovana obračunska osnova tretiraju se kao sinonimi. U jednom nedavno napisanom članku sugeriše se jedna definicija koju možete pročitati na sledećoj stranici.

Okvir 1: Definicija modifikovane gotovinske osnove³

Modifikovana gotovinska računovodstvena osnova priznaje transakcije samo kada se isplaćuju ili primaju gotovina, finansijska sredstva ili obaveze. Izveštaj o finansijskoj situaciji (bilans stanja) uključuje finansijska sredstva i finansijske obaveze. Za potrebe ove definicije:

- Finansijsko sredstvo je svako sredstvo koje je:
 - (a) Gotovina
 - (i) gotovina uključuje gotovinu u kasi, depozite po viđenju i ekvivalente gotovine,
 - (ii) ekvivalenti gotovine su kratkoročne, visoko likvidne investicije koje se mogu brzo pretvoriti u poznate iznose gotovine i koje nisu pod uticajem značajnog rizika promene vrednosti
 - (b) Instrument kapitala drugog subjekta:

Instrument kapitala drugog subjekta: svaki ugovor koji evidentira preostali interes na sredstva nekog subjekta nakon odbijanja svih njegovih obaveza.
 - (c) Ugovorno pravo:
 - (i) primanje gotovine ili drugog finansijskog sredstva od drugog subjekta; ili
 - (ii) razmena finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza s drugim subjektima pod uslovima koji su potencijalno povoljni za dati subjekat
 - (d) Ugovor koji će biti ili može biti izmiren instrumentima kapitala subjekta i koji je:
 - (i) nederivativni, na osnovu koga subjekat jeste ili može biti u obavezi da primi promenljivi broj instrumenata sopstvenog kapitala subjekta; ili
 - (ii) derivativni, koji jeste ili koji može biti izmiren drugačije nego razmenom fiksnog fiksnog iznosa gotovine ili drugog finansijskog sredstva za fiksni broj instrumenata sopstvenog kapitala subjekta. Za ove potrebe instrumenti sopstvenog kapitala subjekta ne uključuju finansijske instrumente s pravom ponovne prodaje klasifikovane kao instrumenti kapitala u skladu sa stavovima 15 i 16 u IPSAS 28, instrumente koji nameću obavezu subjektu da drugoj strani preda srazmerni udeo u neto imovini subjekta samo pri likvidaciji i koji su klasifikovani kao instrumenti kapitala u skladu sa stavovima 17 i 18 u IPSAS 28, ili instrumente koji predstavljaju ugovore za buduće primanje ili davanje instrumenata sopstvenog kapitala subjekta.
- Finansijska obaveza je svaka obaveza koja predstavlja:
 - (a) Ugovornu obavezu:
 - (i) da se drugom subjektu preda gotovina ili drugo finansijsko sredstvo; ili
 - (ii) da se s drugim subjektima razmene finansijska sredstva ili finansijske obaveze pod uslovima koji su potencijalno nepovoljni za subjekat.
 - (b) A ugovor koji će biti ili koji može biti izmiren instrumentima sopstvenog kapitala subjekta i koji je:
 - (i) nederivativni, na osnovu kojeg subjekat jeste ili može biti u obavezi da isporuči promenljivi broj instrumenata sopstvenog kapitala subjekta; ili
 - (ii) derivativni, koji jeste ili koji može biti izmiren drugačije nego razmenom fiksnog iznosa gotovine ili drugog finansijskog sredstva za fiksni broj instrumenata sopstvenog kapitala subjekta. Za te potrebe instrumenti sopstvenog kapitala subjekta ne uključuju finansijske instrumente sa pravom ponovne prodaje koji su klasifikovani kao instrumenti kapitala u skladu sa stavovima 15 i 16 u IPSAS 28, instrumente koji subjektu nameću obavezu da drugoj strani preda proporcionalni udeo u neto imovini subjekta samo pri likvidaciji i koji su klasifikovani kao instrumenti kapitala u skladu sa stavovima 17 i 18 u IPSAS 28, ili instrumente koji predstavljaju ugovore za punu uplatu ili isplatu instrumenata sopstvenog kapitala subjekta.
- Plaćanje nastupa kada postoji odliv finansijskih sredstava ili priliv finansijskih obaveza.
- Primanje nastupa kada postoji priliv finansijskih sredstava ili odliv finansijskih obaveza.

³ Michael Parry, Međunarodni žurnal upravljanja državnim finansijama, decembar 2010. godine

2. KONTNI OKVIR (PLAN)

Kontni okvir je spisak računa u glavnoj knjizi poslovanja koja se vodi po sistemu dvojnog knjigovodstva.

U manuelnom (ručnom) sistemu vođenja računovodstva svaka stavka u kontnom okviru predstavljala bi stvarni račun.

Postoji nekoliko povezanih koncepata:

- **Analitička evidencija** – takođe potiče od ručnog vođenog knjigovodstva. Da bi se omogućilo da nekoliko činovnika radi na računima, glavna knjiga je podeljena na analitičke evidencije. Za svaku analitičku evidenciju formiran je „kontrolni račun“ u glavnoj knjizi. Kontrolni račun uvek predstavlja ukupno stanje bilansa u analitičkim evidencijama. Ukupne transakcije se unose u kontrolni račun na periodičnoj osnovi (obično na dnevnoj osnovi) i detaljno se unose u analitičke evidencije.
- **Budžetska klasifikacija** – šifriranje koje se primenjuje na budžet. U većini zemalja budžetske šifre su identične sa šiframa koje se koriste za prihode i rashode u kontnom okviru. To olakšava poređenje. Međutim, u nekim regionima, posebno zemljama bivšeg Sovjetskog Saveza, tradicija su budžetske klasifikacije koje su u velikoj meri odvojene od kontnog okvira, pa je neophodno povezati klasifikacije i kontni okvir kako bi poređenje bilo moguće.

Kontni okvir u kompjuterizovanom sistemu

Kompjuterizovani obračunski sistemi zasnovani su na konceptu odnosnih baza podataka. To omogućuje da se svakoj transakciji dodeli više šifara. Na taj način može se, na primer, obaviti analiza prema vrsti prihoda ili rashoda, organizacionoj jedinici, geografskoj oblasti itd. Različite vrste analiza obično se nazivaju dimenzije analize. Teoretski, moguć je neograničen broj vrsta analize (broj dimenzija), međutim u praksi postoje različita ograničenja, od kojih su neka navedena u daljem tekstu.

U okviru kompjuterizovanog sistema računovodstva koncepti dvojnog knjigovodstva su i dalje važni. Dvojno knjigovodstvo omogućuje da se svaka transakcija poveže s tokovima koji menjaju vrednost sredstva ili obaveze. U celini uzev tokovi u jednom obračunskom periodu (izveštaj o poslovanju, kao i dobici i gubici) povezuju početni i završni bilans stanja.

Da bi bila moguća glavna poslovna knjiga s dvojnim unosom računi koji formiraju glavnu poslovnu knjigu moraju biti definisani – to je kontni okvir. Obično kontni okvir se sastoji od šifara ekonomske klasifikacije. Svi druge šifre tada postoje u analitičke svrhe, ali nisu deo glavne knjige..

Definicija Kontnog okvira u kompjuterizovanom računovodstvenom sistemu

- **Uža definicija:** kontni okvir sadrži šifre koje se koriste za kompletiranje sistema dvojnog knjigovodstva i pripremu finansijskih izveštaja;
- **Šira definicija** – kontni okvir obuhvata sve šifre koje se koriste za analizu transakcija i identifikaciju sredstava i odgovornosti.

Ove dve definicije se često koriste jedna umesto druge i bez odgovarajućeg objašnjenja.

Drugi koncepti u kompjuterizovanom obračunskom sistemu:

- **Analitička evidencija** – većina kompjuterizovanih sistema koristi koncept gore opisanih analitičkih evidencija, mada je održavanje kontrolnih računa automatizovano. Analitičke evidencije su korisne za detaljnu analizu određene kategorije stavki koje nisu neophodne za glavnu knjigu.
- **Budžetska klasifikacija** – ako je proces pripreme budžeta integrisan u isti softver za kompjutersku aplikaciju kao i računovodstveni sistem, bitno je da se koriste iste šifre za budžet i glavnu knjigu.

Ograničenja s kojima se analitička dimenzija suočava u kompjuterizovanom obračunskom sistemu

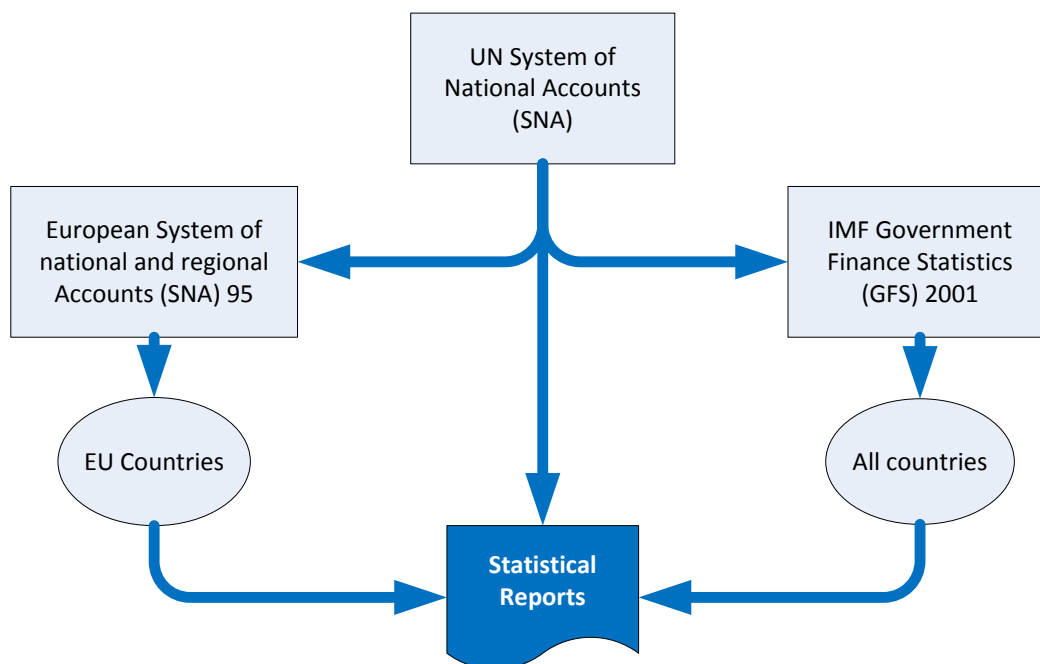
- svi komercijalno dostupni programi (COTS) za vođenje računovodstva imaju projektovanu strukturu za kontni okvir i za dodatnu analizu. To će biti ograničenje za obavljanje mogućih analiza. Skuplji paketi obično imaju razvijenije i fleksibilnije analitičke sposobnosti.
- Svaku transakciju mora kodirati činovnik. Zbog toga postoji praktična granica količini analiza koje činovnik može da kodira. Ukoliko su analize složenije, povedavaju se (i) zahtevi u pogledu obuke, (ii) potrebno vreme za unos svake transakcije, i (iii) stope po kojima se javljaju greške. Ovi faktori moraju se odmeriti u odnosu na koristi koje se dobijaju od analize

3. STATISTIČKI SISTEMI FINANSIJSKOG IZVEŠTAVANJA

Statističke sisteme finansijskog izveštavanja uvela su međunarodna tela s ciljem da se prikupe informacije o pojedinačnim zemljama i tako omogući poređenje među zemljama na standardizovanoj osnovi. Relevantna su tri takva sistema:

- Sistem nacionalnih računa UN (SNA)
- Statistika državnih finansija (GFS) prema Međunarodnom monetarnom fondu 2001, koja je izneta u Priručniku GFS (GFS Manual – GFSM))
- Evropski sistem nacionalnih i regionalnih računa (ESA) 95, kako ga je postavio Eurostat, Evropska kancelarija za statistiku.

Njihov odnos predstavljen ja na prikazanom modelu:

Sistem nacionalnih računa UN (UNSNA)

Cilj UNSNA je da stvori integrisani i zaokruženi sistem računa koji omogućuje međunarodna poređenja svih značajnih privrednih aktivnosti u okviru date zemlje. To se ne odnosi na vladu ili bilo koji konkretni sektor, već pre na celinu suverenog subjekta – otuda izraz „nacionalni računi“. Isto tako, UNSNA sadrži mnogo informacija koje se ne odnose na finansije, nego na primer proizvodni račun, račun budžetskih izdataka.

Dakle, UNSNA nije neposredno relevantna za upravljanje javnim finansijama, iako će veliki deo finansijskih informacija u okviru UNSNA poticati iz sistema izveštavanja o upravljanju javnim finansijama. Zato je važno da definicije koje se koriste u UNSNA, GFS, ESA budu usklađene kako međusobno, tako i sa sistemima klasifikacije računovodstva javnog sektora. UNSNA posebno definiše **“Klasifikaciju funkcija države (COFOG)”** koju koriste GFS 2001 i ESA 95.

Statistika državnih finansija (GFS) prema Međunarodnom monetarnom fondu 2001.

GFS Međunarodnog monetarnog fonda je obuhvatni sistem izveštavanja o aktivnostima sektora javne uprave (GGS) u okviru svake zemlje. Sistem je u potpunosti opisan u Priručniku GFS (GFSM). Iako je opisan kao sistem statističkog izveštavanja, on ima sve atribute računovodstvenog sistema:

- usvaja model za vođenje računovodstva,
- definiše mnoge računovodstvene koncepte, na primer sredstva, obaveze, prihode, rashode itd.
- propisuje formate izveštaja, uključujući poslovni izveštaj i bilans stanja.

Evropski sistem nacionalnih i regionalnih računa (ESA) 95

ESA 95 vrši istu ulogu kao GFS ali se u Evropi koristi umesto GFS za finansijsko izveštavanje vlade. Pravila i format izveštavanja za ESA95 definiše Eurostat. ESA 95 je u skladu s UNSNA i u velikoj meri je usklađen s *GFS 2001*. Međutim, mada su konceptualne definicije istovetne u GFS i ESA95, između ova dva statistička sistema postoje razlike.³ Najvažnija razlika je to što je GFS sistem usredsređen na finansijske transakcije – oporezivanje, trošenje, davanje i uzimanje pozajmica – a *ESA 95* se usredsređuje na proizvodnju i potrošnju dobara i usluga.

ESA 95 sastoji se od grupe makroekonomskih računa, bilansa stanja i tabela zasnovanih na međunarodno dogovorenim konceptima, definicijama, klasifikacijama i pravilima obračunavanja. Daje evidenciju složenih ekonomskih aktivnosti koje se odvijaju u okviru privrede. Postoji nekoliko konceptualnih razlika između podataka koje daju *ESA 95* i *GFSM 2001*. Tri najvažnije su prezentacija socijalnog osiguranja, tretman penzionih fondova poslodavaca iz državnog sektora, i konsolidacija pravila vezanih za transakcije i bilanse. Poslednja od ove tri je značajna za finansijsko izveštavanje.

Područje razlika	GFS 2001	ESA 95
(a) Socijalno osiguranje	Socijalno osiguranje uključeno je kao deo sektora koji upravlja šemom socijalnog osiguranja, a to je obično centralna uprava. Zato je predstavljeno i kao nekonsolidovano, kao podsektor centralne vlade, ali i kao konsolidovano s budžetskim i vanbudžetskim subjektima radi pokazivanja konsolidovane centralne uprave.	Šeme socijalnog osiguranja predstavljaju odvojeni podsektor i nisu konsolidovane s centralnom upravom.
(b) Doprinosi za penzijsko osiguranje	Doprinosi i naknade koji se uplaćuju u okviru nepokrivenih penzionih fondova poslodavaca iz državnog sektora tretiraju se kao finansijske transakcije. To zahteva pripisivanje vladinih obaveza koje se odnose na nepokrivene penzione fondove, i pripadajućih kamata na te obaveze.	Tretiraju se kao doprinosi i naknade u tekućim računima
(c) Konsolidacija	Pravila konsolidacije prema GFS (i IPSAS) zahtevaju da budu eliminisane transakcije između jedinica javne uprave, kao i nagomilana sredstava i obaveza koji predstavljaju potraživanja jedne jedinice javne uprave prema drugoj jedinici javne uprave. Transakcije koje u praksi mogu biti lakše definisane su kamata, porezi, bespovratna finansijska sredstva i finansijske transakcije.	Tokovi i zalihe između konstitutivnih jedinica nisu konsolidovani iz načelnih razloga. Međutim, konsolidovani računi mogu biti sačinjeni za komplementarne prezentacije i analize.

Ostale razlike su:

- ESA95 se razlikuje od GFS u predavljanju svojih izveštaja, i njegovi koncepti su konkretniji i precizniji
- ESA95 je više zasnovan na pravilima od 1993 SNA

Poređenje statističkih sistema za izveštavanje i IPSAS

GFS Međunarodnog monetarnog fonda je neposredno važna za projektovanje državnog sistema za finansijsko izveštavanje. Međutim, GFS ne predstavlja standarde računovodstva. Postoje značajne razlike između GFS i IPSAS. IPSASB je objavio poređenje IPSAS, GFS i ESA 95⁴. Neke od najznačajnijih razlika rezimirane su u sledećoj tabeli.

Područje gde postoje razlike	Statistički sistemi	IPSAS
Definicija subjekta	Definiše subjekat kao javni sektor i izveštava samo o tom sektoru	Primenjuje se na svaki izdvojeni subjekat unutar vlade, kao i na celokupnu upravu na osnovu kontrole (međutim, treba ukazati da IPSAS 22 omogućuje izveštavanje o GGS)
Računovodstvena osnova	Samo obračunski (ali većina zemalja i dalje izveštava na gotovinskoj osnovi)	Obračunska ili gotovinska osnova
Finansijski izveštaji	Nerevidirani izveštaji u propisanom formatu	Revidirani finansijski izveštaji koji moraju zadovoljiti minimalne informacione zahteve, ali bez propisanog formata
Koncepti kao materijalnost i korekcije za prethodnu godinu	Nisu priznati	Izveštaj o osnovnom delu dat je u finansijskim izveštajima
Klasifikacija	Detaljno propisana	Nije propisana; svaka klasifikacija je prihvatljiva sve dok omogućuje zahtevane informacije u finansijskim izveštajima

Ove razlike predstavljaju izazov prilikom uspostavljanja sistema računovodstva koji treba da omogućiti izveštavanje i prema GFS i prema IPSAS. Međutim, treba primetiti da ni GFS 2001 ni ESA 95 ne propisuju obavezna pravila za računovodstveni sistem ili kontni okvir; sve dok može da generiše zahtevane izveštaje, sistem ispunjava uslove za statističko izveštavanje.

Kada se odlučuje o tome koje će se informacije koristiti, treba odlučiti šta želi da se sazna:

- Ukoliko se želi saznati kakvi su finansijski rezultati neke države, potrebno je primeniti punu konsolidaciju zasnovanu na IPSAS standardima.
- Ako se žele saznati fiskalni efekti finansijskih transakcija sektora opšte države u nacionalnoj ekonomiji, onda se koristi operativni rezultat opšte države na bazi GFS/ESA 95.

⁴ "Međunarodni standardi računovodstva javnog sektora (IPSAS) i statističke osnove za finansijsko izveštavanje: Analiza razlika i preporuke za prilagođavanje", IPSASB, januar 2005. godine

4. INFORMACIONI SISTEMI UPRAVLJANJA FINANSIJAMA

Kompjuterizovani računovodstveni sistemi za upravljanje javnim finansijama obično se nazivaju "Sistemi trezora" (mada striktno gledano takvi sistemi ne uključuju resorna ministarstva) ili "integrisani informacioni sistem za upravljanje finansijama" (IFMIS). U ovom Rečniku pojmova, termin Informacioni sistemi za finansijsko upravljanje (Financial Management Information Systems (FMIS)) koristi se u skladu sa nedavno usvojenom terminologijom Svetske banke⁵.

Definicija informacionog sistema za finansijsko upravljanje sadržana je u Izveštaju Svetske banke iz 2011. Godine: "Financial Management Information Systems"⁶

"Informacioni sistemi za finansijsko upravljanje mogu se široko definisati kao skup automatizovanih rešenja koja omogućuju vladama da planiraju, izvršavaju i prate budžet, pomažući prilikom utvrđivanja prioriteta, izvršenja i izveštavanja o rashodima, kao i o staranju o i izveštavanju o prihodima. Shodno ovome, rešenja informacionih sistema finansijskog upravljanja mogu da doprinesu efikasnosti i pravičnosti rada vlade."

Šematski prikaz Informacionih sistema za finansijsko upravljanje nalazi se u drugoj publikaciji Svetske banke, prikazan kao referentni model Trezora⁷. On opisuje strukturu i komponente sistema trezora, kao i bazu sveobuhvatnijeg integrisanog sistema. Pojednostavljena verzija ovog modela prikazana je u Aneksu ovog poglavlja.

U izveštaju iz 2011. godine navodi se sledeće: "savremene platforme informacionih sistema za finansijsko upravljanje pomažu vladama u primeni domaćih i međunarodnih finansijskih propisa i standarda izveštavanja i pružaju podršku decentralizovanim operacijama kroz centralizovana web-based rešenja koja pružaju pristup velikom broju korisnika sa odgovarajućim ovlašćenjima, na svim nivoima." Pored ovoga, Informacioni sistemi za finansijsko upravljanje mogu takođe da dovedu do "unapređene efikasnosti i transparentnosti zahvaljujući funkcijama koje omogućuju direktna plaćanja dobavljačima i izvođačima. Takođe mogu da dovedu do smanjenja nivoa cena, što je rezultat ušteda, kao i komparativne analize tržišnih stopa. FMIS rešenja unapređuju interakcije u različitim organizacionim jedinicama vlade u smislu izvršenja, izveštavanja i tačnosti budžetskih transakcija. Od nedavno, otvorene budžetske inicijative dovele su do porasta nivoa informacija o finansijama javnog sektora, dostupnih široj javnosti i takvi sistemi omogućuju ovakvu razmenu informacija. FMIS ima veliki potencijal za poboljšanje predvidljivosti, učešća, transparentnosti i odgovornosti vlade."

Međutim, ostvarivanje ovih koristi često je teško, a iskustva zemalja koje su prešle na informacione sisteme upravljanja javnim finansijama su mešovita, kako se vidi iz analize u daljem tekstu.

Studija Svetske banke iz 2011. godine sadrži je analizu Projekata uvođenja informacionih sistema za upravljanje finansijskim informacijama/trezora u celom svetu. Ova studija sprovedena je na oko 55 završenih i 32 aktivna projekta uvođenja trezora/Informacionih sistema za upravljanje finansijskim

⁵ "Informacioni sistemi za upravljanje finansijama", autori: Cem Denner, Joanna Alexandra Watkins i William Leslie Dorotinsky, Svetska banka, 2011

⁶ Op Cit

⁷ "Referentni model trezora", Svetska banka, maj 2001

informacijama, u periodu između 1984 i 2010. godine. Analiza, bazirana na internim izveštajima Svetske banke izgleda na sledeći način:

Dimenzija	Procenat za koji se smatra da je zadovoljavajući ili bolji
Ishod	87%
Održivost	57%
Razvojni efekat	61%
Performanse kreditora	59%

Međutim, treba imati u vidu da ovi rezultati nisu sasvim nepristrasni, budući da je u okviru ove studije Svetska banka procenjivala sopstveni uspeh. Takođe, veliki broj ovih sistema uveden je sa velikim zakašnjenjima, a takođe, se ne odnose, u svim slučajevima, na celu vladu.

Međutim, bez obzira na gore izneto, ovo je jedina detaljna studija o uvođenju i implementaciji informacionih sistema za finansijsko upravljanje, koja pri tom upućuje na zaključak da su projekti sprovedeni sa značajnim stepenom uspeha. Kada je reč o Studiji, možda je značajnije što ona identifikuje osnovne preduslove za uspeh, kao i veliki broj pouka za buduće projekte.

Preduslovi za uspeh

Funkcionalni aspekti

- Unapređenje budžetske klasifikacije;
- Razvoj jedinstvenog kontnog okvira, integrisanog sa budžetskom klasifikacijom;
- Unapređenje poslovanja u okviru jedinstvenog računa trezora;
- Razvoj kontrola preuzimanja obaveza i mehanizama za praćenje;
- Uvođenje funkcija upravljanja gotovinom.

Tehnički aspekti

- Uspostavljanje bezbedne komunikacione mreže na nivou cele zemlje;
- Pripremanje sistemskih i data centara.

Ljudski resursi

- Prisustvo centralnog tima stručnjaka iz oblasti informacionih i komunikacionih tehnologija u organizacijama koje se bave upravljanjem javnim finansijama.

Pored navedenog, iskustvo Svetske banke upućuje i na sledeće:

- Od velikog su značaja politička podrška i posvećenost kreditora.
- Uspeh zavisi od toga da li su izvršene odgovarajuće, zadovoljavajuće pripremne radnje .
- Pažljivo treba utvrditi FMIS prioritete i sled događaja.
- Od ključnog značaja je fokus na razvoj internih kapaciteta klijenta na samom početku procesa.
- Implementacija informacionih sistema za upravljanje finansijskim informacijama je veoma složena i treba da se realizuje kao poseban projekat.
- Vrsta FMIS rešenja utiče na način i tok implementacije.

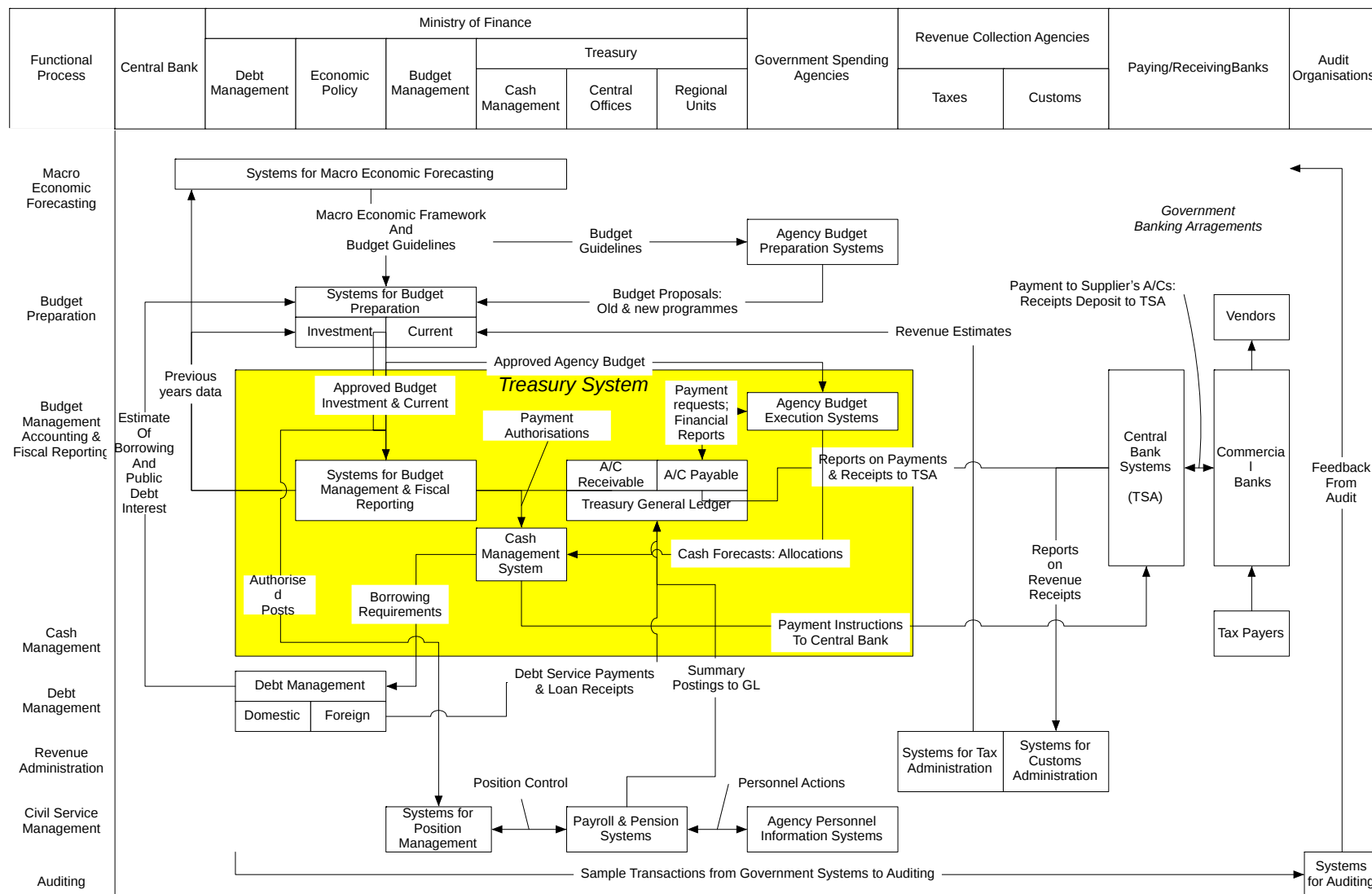
- Prisustvo stručnjaka iz oblasti informacionih i komunikacionih tehnologija u timu Svetske banke je veoma važno.
- Ukupni broj i složenost procesa nabavki utiče na trajanje projekta.
- FMIS projekti realizuju se sa izvesnim kašnjenjima usled veličine i složenosti ugovora za informacione i komunikacione tehnologije, koji se sklapaju u kasnijim fazama.
- Rizici koji proističu iz informacionih i komunikacionih tehnologija moraju biti jasno identifikovani tokom faze pripreme projekta.

Konačno, treba istaći i preporuke koje su navedene u Izveštaju Svetske banke:

1. Prvo je potrebno utvrditi koje reforme je potrebno sprovesti u oblasti upravljanja javnim finansijama na nivou vlade (Šta? Zašto?).
2. Razviti prilagođena rešenja (Kako? Gde? Kada?).
3. Ojačati institucionalne kapacitete za efektivno upravljanje projektima (Ko?).

Svaka zemlja koja razmatra prelazak na novi ili unapređeni informacioni sistem upravljanja finansijskim informacijama bi trebalo pre svega da pročita ceo izveštaj Svetske banke, kao i druge studije.

Prilog: Referentni model Trezora

5. VREDNOSTI IMOVINE I OBAVEZA I DEPRESIJACIJA

Za koncept računovodstvene osnove prema načelu uzročnosti prihoda i rashoda bitan je zahtev da se vrednuju sredstva i obaveze. Promene vrednosti sredstava predstavljaju finansijske tokove. Oni se opisuju na različite načine kao:

- depresijacija,
- amortizacija,
- dobici ili gubici,
- revalorizacija dobitaka ili gubitaka.

Koncepti koji su uključeni u tekst IPSASB Dokumenta o konceptualnom okviru za finansijske izveštaje u upravljanju javnim finansijama⁸ su predmet tekuće rasprave. Svrha ove napomene je da samo definiše i objasni važnu terminologiju

Metodi za vrednovanje sredstava i obaveza

Postoje tri pristupa merenju vrednosti:

Osnova merenja	Definicija	Istorijski ili sadašnji?	Ulaz ili izlaz?	Prema tržištu ili subjektu?	Kapitalni koncept
Istorijski trošak	Iznos plaćen ili obaveza nametnuta kada je stečeno sredstvo ili obaveza	Istorijski	Ulaz	Prema Subjektu	Finansijski kapital
Tržišna vrednost (isto kao fer vrednost kako je definisana za IPSAS i IFRS)	Procenjeni iznos za koji neko sredstvo može na dan kad je izvršeno vrednovanje biti razmenjeno između voljnog kupca i voljnog prodavca, nakon pravilnog oglašavanja, u nezavisnoj transakciji u kojoj je svaka strana nastupala obavešteno, mudro i bez pritiska ⁹	Sadašnji	Može i jedno i drugo	Tržište	Tržišna vrednost (sposobnost da se ostvari zarada na tržištu)
Troškovi zamene	Najekonomičniji trošak potreban kako bi subjekat zamenio uslužni potencijal sredstva (uključujući iznos koji će subjekat primiti od njegove prodaje na kraju njegovog upotrebnog roka) na datum izveštaja	Sadašnji	Ulaz	Prema subjektu	Poslovni kapacitet
Procenjena prodajna vrednost (isto kao i ekonomski)	Procenjena prodajna vrednost je iznos koji bi samo obeštio subjekat za gubitak nekog sredstva. Model za procenu prodajne vrednosti nije stvarna osnova vrednovanja već kriterijum za izbor	Sadašnji	Ulaz	Prema subjektu	Poslovni kapacitet

⁸ "Konceptualni okvir za izradu opštih finansijskih izveštaja od strane subjekata javnog sektora: Merenje imovine i obaveza u finansijskim izveštajima", IPSASB decembar, 2010

⁹ "Osnovni koncepti opšteprihvaćenih principa valorizacije (GAVP)", stav 5.2, Međunarodni savet za standarde valorizacije

koncept opornositetnog troška	osnove vrednovanja				
-------------------------------	--------------------	--	--	--	--

Napomene:

1. Istorijski trošak znači da je vrednost zasnovana na iznosu koji je plaćen ili obavezi koja je nastala pri sticanju. S druge strane, savremeni se odnosi na vrednost na dan izveštavanja.
2. Osnova unosa pokazuje iznos koji se plaća (ili koji se prima) za akviziciju (ili preuzimanje) sredstva (ili obaveze). Osnova izlaza pokazuje iznos koji će biti dobijen od sredstva, često na osnovu njegove prodaje ili njegove stalne upotrebe.
3. Tržište se odnosi na vrednost sredstva ili obaveze u akviziciji ili prodaji na tržištu za takvih sredstva ili obaveze. To će često biti različito od vrednosti za konkretni subjekat koji poseduje sredstva ili obavezu.
4. Kapitalni koncept se odnosi na informacije koje daje bilans stanja subjekta. Da li takva vrednost predstavlja istorijske finansijske tokove (finansijski kapital), tekuću tržišnu vrednost, ili sposobnost subjekta da pruža usluge u budućnosti? Svaka merna osnova odnosi se na različit koncept kapitala.

Svi gore navedeni koncepti proistekli su iz računovodstva za privredne subjekte (komercijalni sektor), kada su sredstva stečena ili obaveze preuzete s ciljem da se generišu ekonomski tokovi. Koncept zamene troškova i procenjenju prodajnu vrednost je teže primeniti kada je željeni cilj uslužna korist a ne ekonomski tokovi.

Depresijacija i amortizacija

Ova dva izraza imaju isto značenje. Oni se primenjuju samo kada se istorijski trošak ili tržišna (+pravična) vrednost koristi za merenje vrednosti sredstva. U takvim slučajevima depresijacija (ili amortizacija) je pretpostavljeni pad vrednosti sredstva tokom nekog vremenskog perioda. To je metod kojim se trošak za dato sredstvo raspoređuje na procenjeni rok trajanja tog sredstva:

- godišnja depresijacija se tretira kao rashod u poslovnom izveštaju,
- akumulirana depresijacija smanjuje vrednost sredstva u bilansu stanja,
- kada se sredstvo proda i originalni trošak i akumulirana depresijacija moraju biti ocenjeni u odnosu na prihode od prodaje kako bi se formirao dobitak ili gubitak, što takođe pripada tokovima u izveštaju o poslovanju.

Tretman prema IPSAS i statistički sistemi

IPSAS omogućuje da osnovna sredstva budu vrednovana bilo prema troškovnoj, bilo prema pravičnoj (tržišnoj) vrednosti. Tekuća imovina i sve obaveze će generalno biti prikazani kao trošak, s izuzetkom iznosa koji će biti izraženi u stranim valutama, kada će se koristiti tekući valutni kursevi na dan izveštavanja.

Revalorizacije dobitaka i gubitaka prema IPSAS je složena i zavisi od vrste sredstva ili obaveze. Uopšte

uzev, dobit od revalorizacije se u slučaju osnovnih sredstava pripisuje neposredno neto kapitalu¹⁰; svi gubici i dobiti od revalorizacije u slučaju tekućih sredstava unose se u izveštaj o poslovanju. Međutim, postoji niz izuzetaka od ovog uopštavanja.

U statističkom sistemu izveštavanja sva sredstva i obaveze se vrednuju prema tržišnoj vrednosti za svaki finansijski izveštaj, odnosno godišnje. Dobici ili gubici vezani za revalorizaciju se tretiraju kao dobit od promena vrednosti hartija od vrednosti i o njima se izveštava odvojeno od poslovnog izveštaja u GFS izveštaju "Drugi ekonomski tokovi". Prema ovom pristupu, nema godišnje ili akumulirane depresijacije.

Treba obratiti pažnju na to da de u praksi Međunarodni monetarni fond prihvatiti trošak umanjen za akumulirane depresijacije kao razumnu zamenu za tržišnu vrednost. Time se izbegava korišćenje različitih vrednosti za potrebe izveštavanja u skladu sa GFS-om i IPSAS-om.

¹⁰ Primena koncepta „Neto kapitala“ u državnom, odnosno javnom sektoru je veoma teška i stoga se ovaj koncept ne priznaje ni po GFS ni po ESA 95 metodologiji. U britanskim i američkim sistemima, ovaj koncept se naziva terminom Fond, na primer: Konsolidovani fond (Fund, e.g. Consolidated Fund) i najbolje se definiše kao razlika između neto imovine i neto obaveza.

6. JEDINSTVENI RAČUN TREZORA

Jedinstveni račun trezora (TSA) je opšta struktura državnih bankovnih računa koja daje konsolidovani uvid u izvore gotovine javnog sektora. TSA je bankovni račun ili grupa povezanih računa preko kojih vlada obavlja sve svoje uplate i isplate¹¹. I mada je za potrebe kontrole i izveštavanja potrebno razlikovati pojedinačne gotovinske transakcije, to se postiže preko računovodstvenih sistema, a ne putem držanja/polaganja gotovine na bankovne račune namenjene transakcijama. To omogućuje trezoru da razdvoji upravljanje gotovinom od kontrole na nivou transakcije.

Zahtevi koji su potrebni za jedinstveni sistem trezora:

- Automatizovani sistem trezora u velikoj meri olakšava uvođenje jedinstvenog računa trezora. Automatska obrada transakcija može omogućiti analizu i kontrolu transakcija bez potrebe za odvojenim bankovnim računom.
- Pravni osnov jedinstvenog računa trezora s ciljem da se obezbedi njegova široka primena u celoj upravi i takođe radi obezbeđenja stabilnosti sistema.

Tri glavne karakteristike jedinstvenog računa trezora su:

1. Aranžman vlade s bankom treba da bude obuhvatan, kako bi se trezoru omogućilo da ima uvid u tokove gotovinskih sredstava države na te bankovne račune i sa njih.
2. Ni jedan drugi organ državne uprave ne vodi bankovne račune van uvida trezora.
3. Konsolidacija vladinih izvora gotovine treba da bude obuhvatna i da uključi celokupna gotovinska sredstva države, kako budžetska, tako i vanbudžetska.

Koristi od jedinstvenog računa trezora proističu iz njegovih ciljeva:

- Omogućuje potpune i pravovremene informacije o gotovinskim sredstvima države. U zemljama s integrisanim informacionim sistemom upravljanja finansijama, s adekvatnom povezanošću s bankovnim sistemom, ove informacije biće dostupne u realnom vremenu.
- Poboljšava kontrolu aproprijacije. Jedinstveni račun trezora obezbeđuje da ministarstvo finansija ima punu kontrolu nad budžetskim alokacijama, i jača autoritet budžetske aproprijacije.
- Poboljšava operativnu kontrolu tokom sprovođenja budžeta. Kad trezor raspolaže potpunim informacijama o gotovinskim sredstvima, može da planira i sprovodi budžet na efikasan, transparentan i pouzdan način.
- Omogućuje efikasno upravljanje gotovinom. Jedinstveni račun trezora olakšava redovno praćenje gotovinskog bilansa države.

¹¹ Materijal u ovom poglavlju bazira se na radnom dokumentu MMF-a, WP/10/143 "Jedinstveni račun trezora: koncept, dizajn i pitanja implementacije" Sailendra Pattanayak i Israel Fainboim, IMF maj 2010

- Smanjuje bankarske provizije i transakcione troškove.
- Olakšava efikasne mehanizme plaćanja.
- Unapređuje process bankarskih poravnanja i kvalitet fiskalnih podataka. Smanjuje potrebe za rezervom likvidnosti. Jedinstveni račun trezora smanjuje nestabilnost gotovinskih tokova preko trezora, omogućujući na taj način održavanje niže gotovinske rezerve/zaštite kako bi se izbegla neočekivana fiskalna nestabilnost.

Parametri jedinstvenog računa trezora

Važno je odrediti granice jedinstvenog računa trezora, i one treba da budu pažljivo razmotrene u svetlu institucionalnog i pravnog/regulatornog okvira svake zemlje.

Kao minimum, jedinstvenim računom trezora bi trebalo da budu obuhvaćeni svi organi državne uprave i sve njihove transakcije. Postala je dobra međunarodna praksa da se u jedinstveni račun trezora uključi onoliko starateljskih fondova koje kontroliše vlada i vanbudžetskih fondova (EBF) koliko je zakonski moguće. Međutim, generalno nije preporučljivo da javne korporacije budu uključene u jedinstveni račun trezora.

U mnogim zemljama donatori i spoljni zajmodavci zahtevaju da vlada upravlja svojim fondovima preko posebnih računa u poslovnim bankama, a ne preko jedinstvenog računa trezora. Međutim, u skladu s opredeljenjem donatora shodno Pariskoj deklaraciji da će koristite sisteme upravljanja javnim finansijama koji se koriste u datoj zemlji, vlade treba da ohrabre zvanične donatore da integrišu svoja sredstva u jedinstveni račun trezora u meri u kojoj je to moguće.

Struktura jedinstvenog računa trezora

Postoje dve široke kategorije jedinstvenog računa trezora:

- Čisto centralizovani dogovor je sporazum po kome sve transakcije koje se odnose na prihode i rashode vlade prolaze kroz jedinstveni račun, koji obično vodi centralna banka.
- Nasuprot tome, jedinstveni račun trezora može biti virtualno operativan iako je resornim agencijama dozvoljeno da zadrže odvojene transakcione račune u bankarskom sistemu. Međutim, u poslednjem slučaju, bilansi svih transakcionih računa treba da budu uneti u glavni račun jedinstvenog računa trezora na kraju svakog dana.

Stepen decentralizacije strukture jedinstvenog računa trezora povezan je s ovlašćenjima različitih subjekta da pristupe bankovnim računima države i da ih koriste.

Različite vrste bankovnih računa prema sistemu jedinstvenog računa trezora

Glavni račun Jedinstvenog računa trezora	Račun trezora kod centralne banke koji konsoliduje vladinu gotovinsku poziciju. Gotovinski bilansi sa svih drugih povezanih računa se unose na ovaj račun.
Pomoćni računi ili podračuni	Podračuni u okviru glavnog TSA računa. Računovodstveni sporazum o zajedničkom grupisanju jednog broja transakcija; omogućuje državi da zadrži računovodstveni identitet ili knjige svih korisnika budžetskih sredstava.
Transakcioni računi	Ponekad se vladini bankovni računi koji su namenjeni za uplate otvaraju kao posebni računi i strukturisani su kao transakcioni računi.

Računi s nultim saldom	Kada su neophodni, transakcioni računi se generalno otvaraju na osnovu nultog salda, tj. gotovinski bilansi sačinjeni na kraju dana vraćaju se u glavni račun jedinstvenog računa trezora.
Računi na osnovu kojih se nadoknađuju troškovi	Transakcioni računi koji mogu da sadrže gotovinu do maksimalno dozvoljenog iznosa i da s vremena na vreme budu obeštećeni.
Prelazni računi	U glavnom toku gotovine služe kao prelaz ka glavnom računu jedinstvenog računa trezora. Prelazni računi mogu biti neophodni: (i) za velike dotoke prihoda radi nadzora nad njihovim sakupljanjem i zadržavanjem u bankarskom sistemu; i (ii) radi olakšavanja raspodele prihoda između grana vlasti.
Posrednički računi Korespondentni računi	Odvojeni račun otvara se za svakog posrednika. Posrednički subjekat ima u realnom vremenu informacije o bilansima koje održava u jedinstvenom računu trezora.

7. PRIVREDNI SUBJEKAT

Definicija IPSASB-a¹² koja se odnosi na subjekat iz javnog sektora koji podnosi izveštaj je „organizacija koja pripada vladinom ili nekom drugom delu javnog sektora, program ili aktivnost koji se mogu identifikovati, a koji pripremaju finansijske izveštaje opšte namene“. Međutim, ova definicija nije od koristi ako želite da donesete odluku o tome da li neka organizacija treba da pripremi finansijske izveštaje.

GFS je od veće pomoći, i to na način koji je izložen u okviru.

Okvir 2: GFS definicija subjekta

Institucionalna jedinica je privredni subjekat koji je sposoban, samostalno, da poseduje sredstva, preuzima obaveze, i da učestvuje u privrednim aktivnostima i transakcijama s drugim subjektima. Slede neke važne karakteristike institucionalnih jedinica:

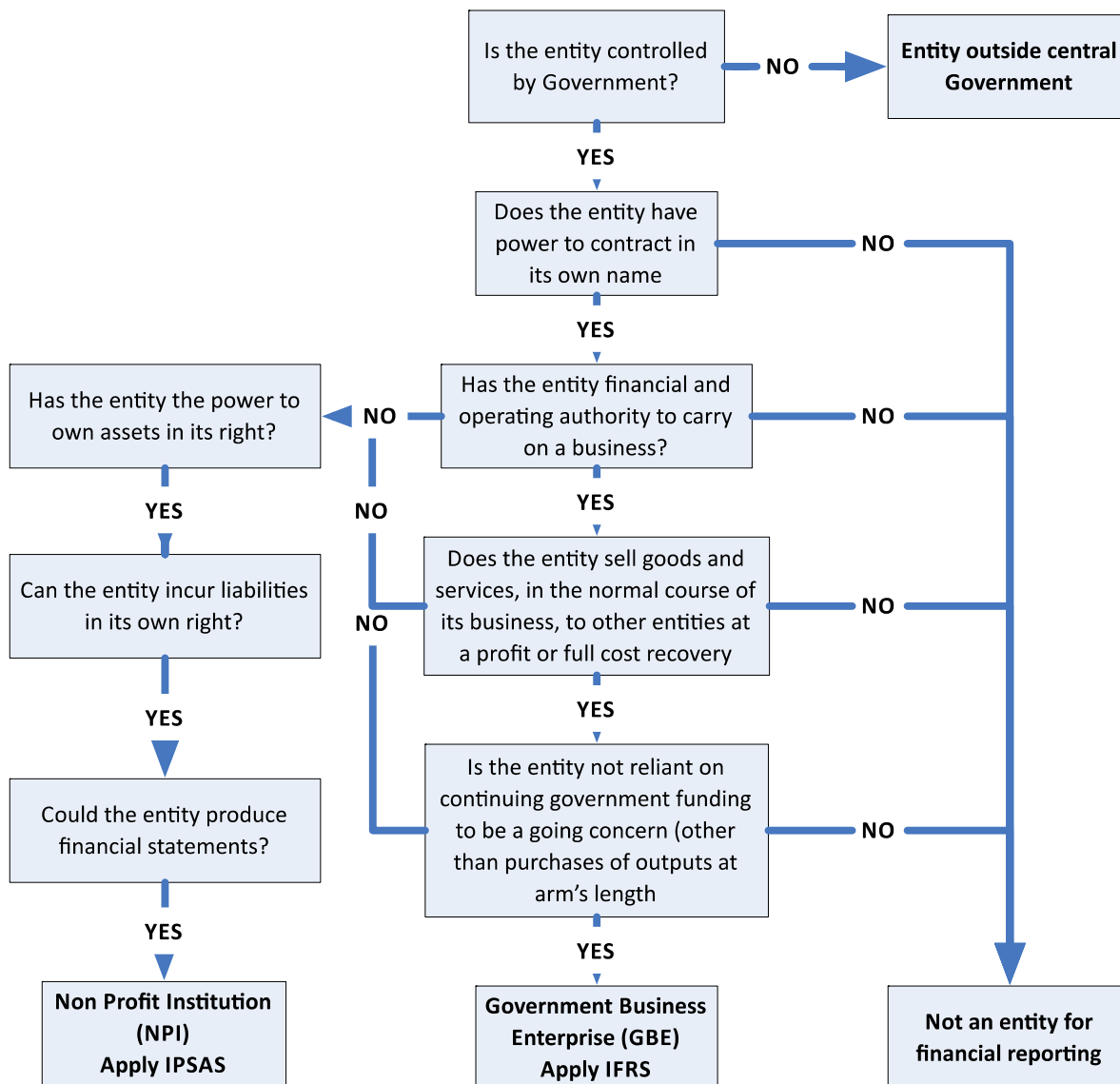
- sposobnost institucionalne jedinice da samostalno poseduje robu ili sredstva znači i da je takođe sposobna da razmenjuje vlasništvo nad robom ili sredstvima u transakcijama s drugim institucionalnim jedinicama.
- Institucionalna jedinica je sposobna da donosi ekonomske odluke i da učestvuje u ekonomskim aktivnostima za koje je sama neposredno odgovorna i odgovara pred zakonom.
- Institucionalna jedinica je sposobna da preuzima obaveze u sopstveno ime, da preuzme druge obaveze ili buduće obaveze i da zaključuje ugovore.
- Ili za institucionalnu jedinicu postoji zaokružena grupa računa, uključujući bilans stanja za sredstva, obaveze i neto vrednost, ili bi bilo moguće i smisleno kako sa ekonomskog tako i sa pravnog aspekta, da se sastavi zaokružena grupa računa ukoliko bi oni bili traženi.

Tako se prema IPSASB-u subjekat definiše na osnovu izrade finansijskih izveštaja. U skladu sa GFS definicijom, subjekat ima niz atributa, uključujući sposobnost da sačini finansijski izveštaj. Definicija GFS više se koristi u identifikovanju subjekta koji treba da sačine finansijske izveštaje. IPSAS predviđa da svaki subjekat sačini finansijske izveštaje, kao i da takvi izveštaji treba da budu konsolidovani vertikalno do ukupnih vladinih finansijskih izveštaja. S druge strane, GFS izveštaji potrebni su samo za javnu upravu; izveštaji ESA95 traže se za svaki nezavisni subjekat, plus za određeni region.

Model prikazan u daljem tekstu kombinuje razgranatu šemu („decision tree“) za identifikaciju javnih preduzeća s definicijom GFS za neprofitnu ustanovu s ciljem da ustanovi koji subjekti i prema kojim standardima treba da sačine finansijske izveštaje.

¹² „Konceptualni okvir, nacrt za javnu raspravu 1“ IPSASB decembar, 2010

Slika 1: Definicija subjekta

Celina finansijskog izveštavanja vlade

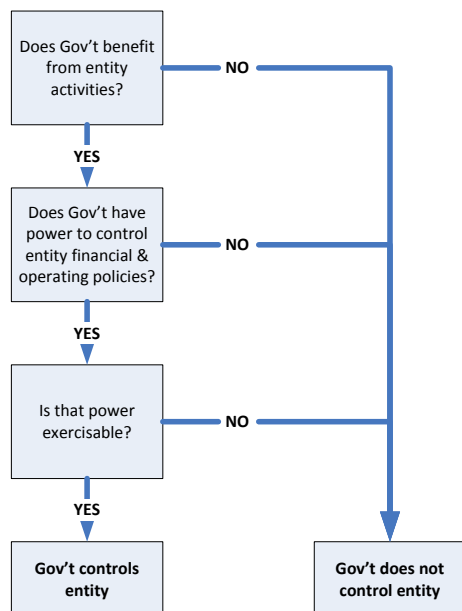
GFS i ESA95 zahtevaju propisane izveštaje za javni sektor (GGS). UNSNA je definisala da se on “sastoji od (a) svih rezidentnih centralnih, državnih i lokalnih jedinica uprave, (b) fondova socijalnog osiguranja na svakom nivou vlasti, i (c) netržišnih neprofitnih ustanova koje su pod kontrolom vladinih jedinica”. Time je definicija zasnovana na administrativnim jedinicama uprave.

Treba napomenuti da IPSAS 22 dozvoljava konsolidovane finansijske izveštaje za javni sektor definisane tačno kao u UNSNA. Međutim, izveštaji IPSAS 22 zahtevaju se kao dodatak finansijskim izveštajima na bazi kontrole (videti u nastavku).

IPSAS 6 i Gotovinska računovodstvena osnova IPSAS traže konsolidaciju za celu upravu na osnovu kontrole.

Kontrola je definisana u niže navedenom modelu:

Slika 2: IPSAS 6 definicija kontrole

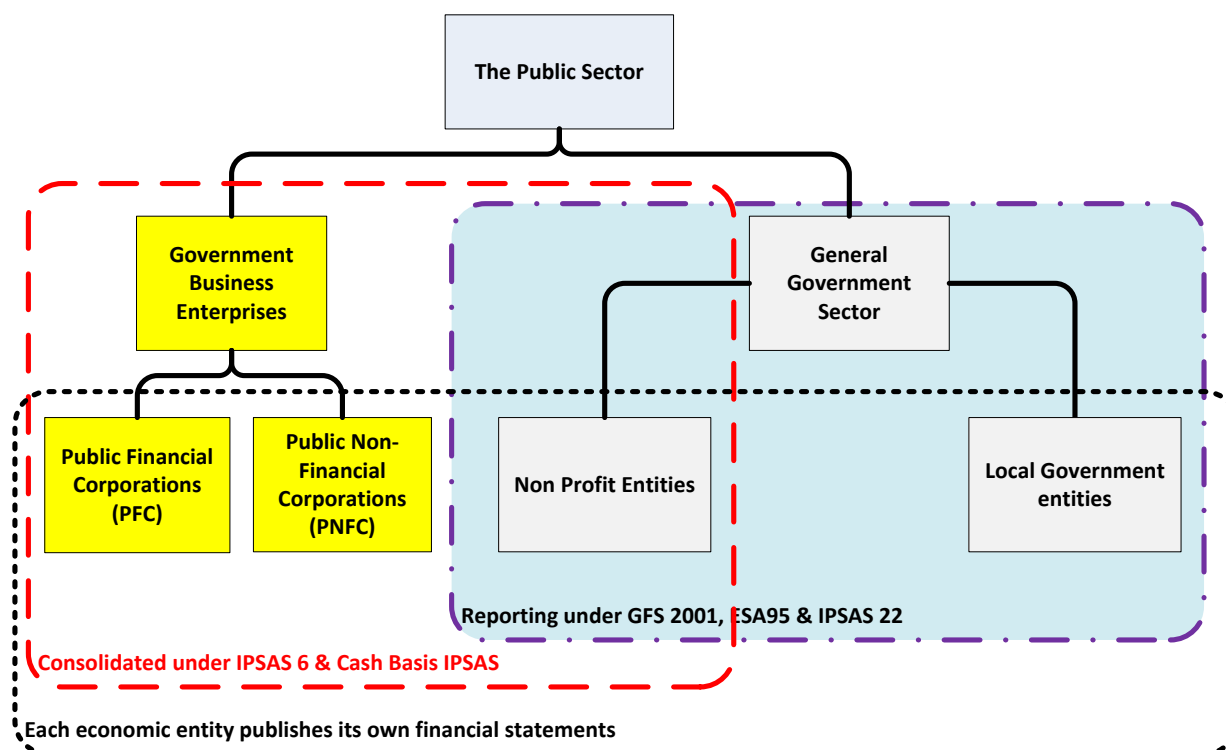

Ovo u praksi znači da će konsolidovani finansijski izveštaji za celokupnu vladu obično:

- uključiti sva ministarstva, odeljenja, vanbudžetske fondove i neprofitne institucije pod na centralnom nivou vlasti;
- uključiti javna preduzeća – pošto su kontrolisana na način koji je gore definisan; i
- isključiti lokalnu upravu i neprofitne ustanove pod lokalnom vlašću – pošto su pod kontrolom lokalnih izabranih predstavnika, a ne centralnog nivoa vlasti.

Razlike između pokrivenosti prema GFS, ESA95 i IPSAS su rezimirane u niže navedenom modelu.

Slika 3: Granice vladinog izveštavanja

Treba imati u vidu da se prema IPSAS 6 (i gotovinske osnove IPSAS) od subjekata javnog sektora zahteva konsolidacija. To stvara značajne tehničke poteškoće zbog različitih standarda i pristupa koje primenjuju računovodstva u komercijalnom i u javnom sektoru. Ako vlada posluje primenjujući gotovinsku računovodstvenu osnovu, konsolidacija javnih preduzeća koja posluju na komercijalnoj osnovi sa gotovinskom osnovom računovodstva u javnoj upravi izuzetno je teška, a rezultati se mogu dovesti u pitanje.

8. OBAVEZE I POTENCIJALNE OBAVEZE

Okvir 3: Definicija obaveza i potencijalnih obaveza (IPSAS)

Obaveza je sadašnja obaveza subjekta koja proističe iz prošlih događaja, a za čije rešenje se očekuje da će dovesti do toga da se iz subjekta odlivaju ona sredstva koja sadrže ekonomske koristi ili uslužni potencijal.

Potencijalna obaveza je:

(a) moguća obaveza koja nastaje iz prethodnih događaja, i čije postojanje će biti potvrđeno samo ako nastupi ili ne nastupi jedan ili veći broj neizvesnih budućih događaja koji nisu u potpunosti pod kontrolom subjekta; ili

(i) sadašnja obaveza koja proističe iz prethodnih događaja, ali nije priznata zato što:

(ii) nije verovatno da će se u svrhe izmirenja obaveze tražiti odliv sredstava koja sadrže ekonomske koristi ili uslužni potencijal; ili

(b) iznos obaveze ne može biti izmeren na dovoljno pouzdan način.

Ove definicije su uzete iz IPSAS 19. Njihovo značenje nije shvaćeno u dovoljnoj meri. Često se ne pravi razlika između novčanih rezervi, zaliha i potencijalnih obaveza. Treba obratiti pažnju na sledeće tačke:

- Obaveze se obelodanjuju samo u računovodstvenim finansijskim izveštajima; prema gotovinskom računovodstvu obaveze se ne evidentiraju
- Potencijalne obaveze NISU prikazane u bilansu stanja u obračunskim finansijskim izveštajima. Nisu priznate ni u obračunskom sistemu s dvojnim obračunskim sistemom. Uključene su u napomene uz finansijske izveštaje.
- UNSNA, GFS i ESA95 ne uključuju potencijalne obaveze u svoje izveštaje.

Alternativna definicija¹³ je gubljenje uslužnog potencijala ili budućih ekonomskih koristi koje je subjekat obavezan da isporuči trećim licima kao rezultat prošlih transakcija ili drugih prošlih događaja. Obaveza se priznaje u izveštaju o imovini i obavezama samo kada postane izvesno da će budući gubitak uslužnog potencijala ili ekonomskih koristi zaista da nastupi, te kad bude moguće pouzdano utvrditi visinu obaveze.

Znači, za finansijsko izveštavanje zasnovano na obračunskom računovodstvu od bitne je važnosti da se identifikuju stvarne obaveze kao različite od potencijalnih obaveza i, dodatno, da se uspostavi sistem nadzora nad potencijalnim obavezama i izveštavanja o njima. Iako vladine finansijske statistike ne uključuju potencijalne obaveze, Međunarodni monetarni fond je prepoznao njihovu važnost kao **Fiskalni rizik**.

¹³ „Upravljanje javnim rashodima – referentni priručnik za zemlje u tranziciji“

Šta je uključeno u definiciju obaveza

Uključeno kao obaveza	Definicija
Zakonske obaveze	(a) ugovor (kroz njegove eksplicitne i implicitne uslove); (b) zakonodavstvo; ili (c) druga dejstva primene zakona
Izvedene obaveze	(a) po ustanovljenom obrascu prethodne prakse, objavljenih politika ili dovoljno konkretnih tekućih izveštaja, subjekat je nagovestio drugim stranama da će prihvatiti određene obaveze; (b) kao rezultat toga, subjekat je kod drugih strana stvorio osnovano očekivanje da će ispunjavati te obaveze.
Rezervisanje	Obaveza neizvesnog roka dospeća ili iznosa. Rezervisanje se priznaje: (a) kada subjekat ima sadašnje obaveze (pravne ili izvedene) kao rezultat ranijeg događaja; (b) kada je verovatno da će za izvršavanje obaveze biti nepohodan odliv sredstava koja uključuju ekonomske koristi ili uslužni potencijal; (c) kada je moguće napraviti pouzdanu procenu iznosa obaveze . Iznos koji je priznat kao rezervisanje biće najbolja procena troškova koji su neophodni da bi se sadašnja obaveza izmirila do datuma izveštavanja.

Treba imati u vidu da računovodstvena terminologija pravi razliku između rezervi i zaliha:

- **Rezerve** su gore definisane; predstavljaju obavezu subjekta
- **Zalihe** su deo „neto kapitala” jednog subjekta (videti fusnote u odeljku o imovini) i ne predstavljaju obavezu.

Priznavanje, evidentiranje u upravljanje potencijalnim obavezama

Pojam potencijalnih obaveza obuhvata niz različitih situacija, ali može biti podeljen na:

- Potencijalne obaveze koje su pravno obavezujuće ako i kada nastanu,
- Potencijalne obaveze koje nisu pravno obavezujuće, ali postoje kao pitanje prakse ili očekivanja – **implicitne potencijalne obaveze**

Primeri pravno obavezujućih potencijalnih obaveza uključuju:

- Nerešene sudske predmete protiv subjekta koji će za rezultat imati kaznu ako subjekat izgubi spor,
- Garancije za zajam, na primer za javna preduzeća, koje će biti aktivirane ako javno preduzeće ne plati svoja dugovanja.

Takve potencijalne obaveze se mogu lako identifikovati. Potrebno je uspostaviti sistem evidentiranja tako da evidencije svih takvih potencijalnih obaveza mogu biti održavane, sačiniti procene verovatnih troškova, zabeležiti rezultate i ukloniti iz evidencije potencijalne obaveze kada bude poznat ishod.

Implicitne potencijalne obaveze

Implicitne potencijalne obaveze je mnogo teže prepoznati – doista, možda neće biti očigledne dok događaj ne nastupi. Najuočljiviji sadašnji primer je potencijalna obaveza vlade da pruži podršku bankama u privatnom sektoru. Ipak, iako nisu priznate, ove obaveze su od izuzetnog značaja za neke zemlje, na primer Irsku, Island.

Mnoge takve implicitne potencijalne obaveze izlaze van okvira upravljanja javnim finansijama i zadiru u polje političkih odluka. Ipak, pri uspostavljanju sistema za upravljanje i evidenciju potencijalnih obaveza treba, u meri u kojoj je to moguće, identifikovati i evidentirati implicitne kao i zakonske potencijalne obaveze.

9. INTERNA KONTROLA JAVNIH FINANSIJA

Interna kontrola javnih finansija (PIFC) je ukupni sistem finansijske kontrole koje interno obavlja vlada ili organizacije kojima ona delegira takva ovlašćenja, s ciljem da se obezbedi da finansijska uprava i kontrola centara koji troše sredstva iz njenog nacionalnog budžeta (uključujući inostrane fondove) budu u skladu sa relevantnim zakonodavstvom, budžetskim propisima, načelima zdrave finansijske uprave, transparentnošću, efikasnošću, delotvornošću i privredom. PIFC obuhvata sve mere za kontrolu celokupnih vladinog prihoda, rashoda, imovine i obaveza. Predstavlja internu kontrolu u širem smislu. Obuhvataju, ali nisu ograničeni na prethodnu finansijsku kontrolu (EAFC) i naknadnu internu reviziju (IA)

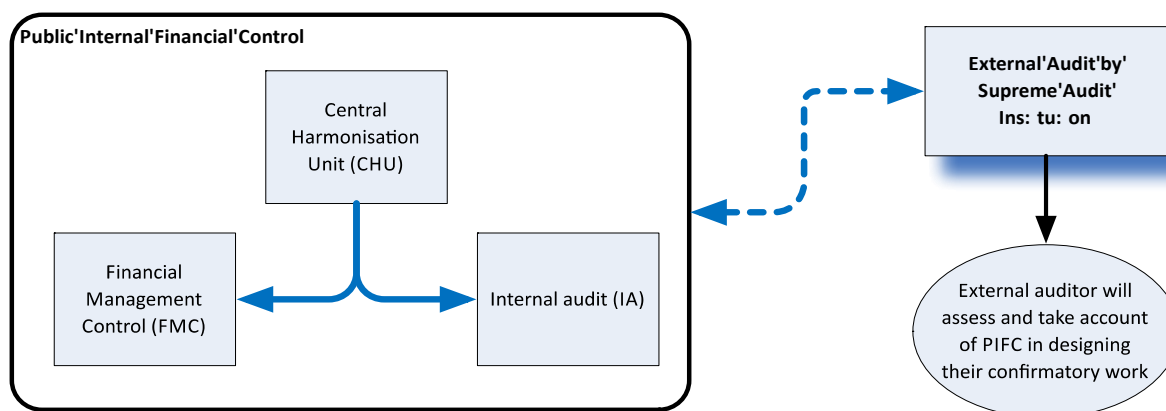
Model PIFC razradila je Evropska komisija za sopstvene potrebe i kasnije ga je tretirala kao deo svojih pravnih tekovina (*Acquis Communautaire*) koji treba da bude unet u pravni okvir svih novih država članica EU. Model odražava implicitno takozvani COSO¹⁴ model prema kom se danas razvija većina internih sistema kontrole, kako u javnom tako i u privatnom sektoru. Između ostalog, ovaj model ističe važnost dvosmernog (od vrha ka dole, i od dna ka gore) kontrolnog sistema zasnovanog na uspostavljanju okruženja sa čvrstom kontrolom.

Glavni međunarodni standard za javnu internu finansijsku kontrolu su INTOSAI Smernice za internu kontrolu u javnom sektoru i EC IIA Stav o internoj reviziji u Evropi. Asocijacija internih revizora izdaje međunarodne standarde interne revizije.

Koncept javne interne finansijske kontrole je sistem koji se sastoji od tri komponente i obuhvata tri grupe alati čiji je cilj da se direktorima javnih ustanova pruži **usklađeni i obuhvatni sistem** koji omogućuje i promoviše **odgovornost menadžera** i njegovu **naknadnu kontrolu**.

Komponente javne interne finansijske kontrole i njihov odnos prema eksternoj reviziji predstavljene su sažeto na sledećem modelu.

Slika 4: PIFC i eksterna revizija

Treba ukazati na razliku između revizije i kontrole:

- **Revizija** uključuje istraživanje i izveštavanje.
- **Kontrola** uključuje akcije (koje mogu biti zasnovane na izveštajima revizora) radi regulisanja identifikovanih grešaka i slabosti i njihove ispravke.

¹⁴ COSO je akronim koji znači "Committee Of Sponsoring Organizations" of the Treadway Commission „Komitet sponzorskih organizacija“ Tredvej komisije (US, 1985)

Upravljanje rizikom

Koncepti upravljanja rizikom predstavljaju temelj javne interne finansijske kontrole. **Upravljanje rizikom** definiše se kao proces koji sprovode zakonodavno telo datog subjekta, uprava i drugo osoblje, koji se sprovodi u strateškom smislu u celom subjektu, koji je predviđen da identifikuje potencijalne događaje koji mogu uticati na subjekat i da upravlja rizikom tako da bude u granicama sposobnosti subjekta da ga savlada, i time pruži razumna uveravanja u pogledu postizanja ciljeva subjekta.

Centralna jedinica za harmonizaciju (CHU)

Bitno je imati uspostavljenu centralnu strukturu – koja se naziva Centralna jedinica za harmonizaciju i koja je ovlašćena da upravlja razvojem javne interne finansijske kontrole.

Centralna jedinica za harmonizaciju odgovorna je za razvoj i promociju metodologija za internu kontrolu i reviziju na osnovu međunarodno prihvaćenih standarda i najbolje prakse, i za usaglašeno sprovođenje novog zakonodavstva o menadžerskoj odgovornosti (sistemi upravljanja finansijama i kontrole) i interne revizije. Najbolje mesto za Centralnu jedinicu za harmonizaciju je ministarstvo finansija.

Zaključak je da centralna jedinica za harmonizaciju:

- Koordinira aktivnosti javne interne finansijske kontrole,
- Vršiti centralno usmeravanje,
- Vršiti obuku i daje tehničku podršku javnoj internoj finansijskoj kontroli.

Kontrola finansijskog upravljanja

Poznata je inače kao interna kontrola i može biti definisana na sledeći način:

Okvir 4: Interna kontrola

Proces koji sprovode zakonodavni organ subjekta, menadžment i drugi kadrovi, predviđen da pruži razumno uveravanje u pogledu ostvarenja ciljeva u slededim kategorijama:

1. Delotvornost i efikasnost poslovanja,
2. Pouzdanost finansijskog izveštavanja,
3. Poštovanje važećeg prava i propisa.

Prethodna (Ex ante) finansijska kontrola (EAFC) predstavlja određeni broj kontrolnih aktivnosti pre sprovođenja finansijskih odluka koje se tiču aprocijacija, preuzetih obaveza, tenderskih postupaka, ugovora (sekundarne obaveze) i s njima povezanih isplata, i dobijanja iznosa koji nisu pravovremeno plaćeni.

Takve odluke mogu biti donete samo nakon izričite dozvole finansijskih kontrolora koji vrše prethodnu kontrolu.

EAFC se ponekad naziva i „preventivna kontrola“. To je uže značenje finansijske kontrole. Ako je opisana kao EAFC, nema prostora za dvosmisleno tumačenje.

Svaki rukovodilac u javnom sektoru nadležan je za uspostavljanje i održavanje odgovarajućih sistema finansijskog upravljanja i kontrole (FMC) radi izvršenja zadataka planiranja, programiranja, planiranja budžeta, računovodstva, kontrole, izveštavanja, arhiviranja i praćenja.

Interna revizija

Definicija Instituta međunarodnih revizora glasi:

„Interna revizija je nezavisno, objektivno uveravanje i konsultantska aktivnost koja treba da doda vrednost i poboljša poslovanje neke organizacije. Ona pomaže nekoj organizaciji da ostvari svoje ciljeve tako što koristi sistematičan, disciplinovan pristup kako bi procenila i popravila delotvornost u procesima upravljanja rizikom, kontrole i upravljanja.“

Konkretnije, to su funkcionalna sredstva putem kojih rukovodioci nekog subjekta primaju uveravanje od unutrašnjih izvora (uključujući interne podugovarače) da sistemi interne kontrole postižu svoje ciljeve interne kontrole. Ta sredstva će, između ostalog, pokriti finansijsku reviziju, sistemsku reviziju, reviziju učinka i IT reviziju. Ona ima najveći broj karakteristika eksterne revizije, sem što daje konačni izveštaj upravi i zato nikad ne može imati isti nivo nezavisnosti kao eksterna revizija.

10. ODGOVORNOST

Postoji veliki broj različitih definicija odgovornosti koje su sumarno navedene u daljem tekstu.

Odgovornost je funkcija odnosa između dve strane u kojoj jedna strana prenosi ovlašćenje na drugu pod uslovom da se strana koja prima ovlašćenje obaveže da će položiti račun o posedovanju i upotrebi prenetog ovlašćenja.

Stanje, odnosno situacija u kojoj je neko odgovoran za postupanje, aktivnosti, imovinu, subjekat, procedure ili procese. Od lica kojima je poverena odgovornost obično se očekuje da obrazlože svoje postupke ili odluke u oblastima koje prate ili se o njima staraju. Savremeno korporativno upravljanje posvećeno je definisanju organizacione odgovornosti i uspostavljanju odgovarajućih mehanizama za njenu doslednu primenu i izveštavanje. Upravni odbor je odgovoran investitorima i drugim zainteresovanim stranama za staranje o korporaciji, a odgovara preko finansijskih izveštaja. Ponekad je slučaj da je lanac odgovornosti usmeren ka vrhu organizacionih struktura, nasuprot lancu delegiranja nadležnosti koji je usmeren na dole. Revizija se često predstavlja kao ključni proces u sistemu odgovornosti: revizija se opisuje kao način za "obezbeđivanje odgovornosti pojedinaca i organizacija" (Flint, 1988, 3), i tvrdi se da „bez revizije nema odgovornosti; bez odgovornosti nema kontrole; ako nema kontrole, gde je sedište vlasti? . . . velika pitanja i problemi često ugledaju svetlost dana samo zbog temeljne provere detalja ". W. J .M MacKenzie, predgovor za Normanton, 1966. godine.

Odgovornost je obaveza da se polažu računi o izvršenju jedne ili više poverenih nadležnosti. Jednostavnije rečeno, odgovornost znači izveštavanje. Ljudi polažu račune, odnosno podnose izveštaje drugim ljudima. Stoga je korisno posmatrati odgovornost u kontekstu odnosa između ljudi ili organizacija koje učestvuju u određenim poslovima. Osnovni sastojci za uspeh ovakvih odnosa su:

- Definisanje merljivih ciljeva i nadležnosti,
- Planiranje aktivnosti koje je potrebno sprovesti da bi se ostvarili ciljevi,
- Obavljanje posla i praćenje napretka,
- Izveštavanje o rezultatima,
- Evaluacija rezultata i davanje povratnih informacija.

Državna politika ili upravljački koncept koji podrazumeva da (i) političari i državni zvaničnici povremeno moraju da odgovaraju na pitanja koja se odnose na njihove aktivnosti (da polažu račune) i da (ii) moraju da snose odgovornost za ostvarivanje ovlašćenja koja su im poverena. Za delotvornu odgovornost neophodno je čvrsto i jasno definisati nadležnosti, a onda ih se dosledno pridržavati. Mere za utvrđivanje odgovornosti treba da obuhvate sledeća tri pitanja: Ko je odgovoran, za šta je odgovoran i kome je odgovoran? Da bi se obezbedilo adekvatno i dosledno sprovođenje odgovornosti, moraju da postoje značajne posledice vezane za učinak, koje se mogu predvideti. U javnom sektoru, pojedinačna odgovornost zvaničnika, kako unutar njihovih organizacija tako i prema spoljnim organima kontrole, najčešće podrazumeva način na koji se troši novac i rezultate koji su postignuti. U demokratskim sistemima, od ključnog značaja je opšta odgovornost koju ministri imaju prema parlamentu i prema javnosti, u širem smislu. Allen & Tommasi

11. VIŠEGODIŠNJI BUDŽET

Termin “višegodišnji budžet” obuhvata niz pojmova i različitih izraza. Tabela u daljem tekstu navodi neke od uobičajenih termina i njihovo opšte značenje. Treba imati u vidu da nema apsolutnih definicija, a često se isti izrazi koriste u različitim značenjima.

Tabela 1: Terminologija višegodišnjeg budžeta

Naziv	Skraćenica	Uobičajeno značenje
Višegodišnji (ili srednjoročni) budžetski okvir	MTBF	Budžet koji se proteže na više od jedne godine, na primer na 3 godine.
Srednjoročni okvir rashoda	MTEF	Obično se koristi u kontekstu pristupa planiranju i izradi budžeta koji integriše MTBF sa programskim budžetom i budžetom zasnovanom na rezultatima.
Srednjoročni fiskalni okvir	MTFF	Srednjoročne fiskalne projekcije koje služe kao osnova za izradu MTBF-a.
Programski budžet	-	Budžeti se prave na osnovu programa sa konkretnim ciljevima i metama (za razliku od tradicionalnog pristupa planiranju i izradi budžeta zasnovanog na administrativnim strukturama).
Planiranje budžeta na bazi rezultata	-	Budžet koji se fokusiran na rezultate (ili ishode) a ne na inpute.
Budžet zasnovan na inputima	-	Budžet u čijem je fokusu iznos potrošenih sredstava, a ne rezultati koji treba da se ostvare.

U skorije vreme u mnogim zemljama uveden je MTEF pristup planiranju budžeta, koristeći termin u širem smislu kako je opisano gore u tabeli.

MTEF

Srednjoročni okvir rashoda (MTEF)

MTEF počiva na tri stuba:

1. Višegodišnje projekcije izvora, okvira i ciljeva (zavisno od toga šta je moguće ostvariti), izrađene od vrha nadole;
2. Procene višegodišnjih troškova sektorskih programa (šta treba finansirati s naglaskom na učinak) izrađene od dna prema vrhu;
3. Institucionalni (političko-administrativni) proces odlučivanja radi integrisanja dva gore navedena stuba (uz neophodne kompromise).

Tabela u daljem tekstu zbirno prikazuje faze srednjoročnog okvira rashoda.

Tabela 2: Šest faza sveobuhvatnog srednjoročnog okvira rashoda

Faza	Karakteristike
Izrada makroekonomskog i fiskalnog okvira	Makroekonomski model koji projektuje prihode i rashode u srednjoročnom (višegodišnjem) periodu.

Faza	Karakteristike
Formulisanje sektorskih programa	Sporazum o ciljevima, rezultatima i aktivnostima sektora Kontrola i razvoj programa i potprograma Procena troškova programa
Formulisanje sektorskih okvira rashoda	Analiza međusektorskih i unutar-sektorskih nagodbi Izgradnja konsenzusa o strategiji raspoređivanja sredstava.
Definicija raspoređivanja sredstava po sektorima	Utvrđivanje srednjoročnih budžetskih limita (odobrava vlada).
Izrada sektorskih budžeta	Srednjoročni sektorski programi u skladu sa utvrđenim limitima budžetskih sredstava.
Konačno političko odobrenje	Prezentovanje budžetskih procena vladi i parlamentu na odobravanje i usvajanje.

Izvor: *PEM Handbook* (World Bank, 1998a: 47-51).

Cilj pristupa MTEF je da poveže ciljeve s dostupnim sredstvima kroz proces izrade višegodišnjeg budžeta. Srednjoročni okvir rashoda je „kohezivni okvir“ koji omogućuje da planiranje rashoda bude „rukovođeno prioritetima javnih politika i omeđeno realnim budžetskim ograničenjima“ (Svetska banka, 1998a: 32). Ako problem predstavlja to što kreiranje politike, planiranje i budžetiranje nisu povezani, potencijalno rešenje je srednjoročni okvir rashoda. Ako je ova nepovezanost između kreiranja politike, planiranja i budžetskog procesa zajedničko stanje upravljanja zemljom, MTEF se sve više smatra centralnim elementom reformskih programa koji se tiču upravljanja javnim finansijama.

Međutim, jedan broj nedavnih studija dovodi u pitanje obim u kome srednjoročni budžetski okvir postižu svoj cilj. Među utvrđenim problemima su i:

- Nedostatak veze između MTEF i budžetskog procesa, tako da MTEF postaje proces planiranja koji nije povezan sa stvarnim raspoređivanjem sredstava u budžetu.
- To što nije uspostavljen integrisani pristup koji povezuje tri gore opisana elementa, tako da MTEF ne uspeva da ostvari svoj centralni cilj u pogledu povezivanja sredstava, politika i alokacija.
- MTEF postaje produženje budžeta bez ikakve stvarne promene u procesu raspoređivanja sredstava.

Budžetski izveštaj i IPSAS 24

I IPSAS 24 i Gotovinska osnova IPSAS zahtevaju da finansijski izveštaj obuhvati izveštaj koji poredi originalni i revidirani budžet sa stvarnim rezultatom. Zahtevi propisani ovim standardima su izneti u Okviru u daljem tekstu.

Okvir 5: Poređenje budžeta IPSAS 24

Poređenje izosa planiranih budžetom i izvršenih iznosa prikazuje se zasebno za svaki nivo zakonodavne kontrole:

- (a) originalni i konačni budžetski iznosi;
- (b) izvršeni iznosi na uporedivoj osnovi; i
- (c) putem napomena, daje objašnjenje materijalnih razlika između budžeta za koji se subjekat smatra javno odgovornim i izvršenih iznosa iznosa.

Ovaj se zahtev smatra obaveznim za sve finansijske izveštaje, bilo da se pripremaju na gotovinskoj ili na obračunskoj osnovi.

Termin „uporediva osnova” znači da cifre moraju da budu zasnovane na istoj računovodstvenoj osnovi. Što znači da, ako je budžet na gotovinskoj osnovi, a finansijski izveštaji na obračunskoj osnovi, onda jedan od ova dva skupa cifara mora biti prilagođen zajedničkoj osnovi. Ovo obično podrazumeva modifikovanje obračunskih računovodstvenih informacija, kako bi se podaci prikazali na gotovinskoj osnovi. Ovo može da predstavlja problem ako se koriste automatizovani sistemi obračunskog računovodstva.

Treba takođe imati u vidu i sledeće činjenice:

- Originalni budžet je budžet koji je prvobitno usvojen za budžetski period.
- Finalni budžet je originalni budžet, usklađen za sve iznose rezervi, prenetih iznosa, transfera, raspoređenih sredstava, dodatnih apropijacija i drugih izmena originalnog budžeta u datom budžetskom periodu odobrenih od strane zakonodavnog tela ili nekog drugog organa.

12. REVIZIJA

U najopštijem smislu ovo je ex-post ispitivanje transakcije, procedure ili izveštaja s namerom da se prover i verifikuje bilo koji njihov aspekt – tačnost, efikasnost i slično. Ovaj termin obično mora da se objasni podrobnije kako bi bio od koristi. DG Budget.

Konkretni zadatak interne revizije ili aktivnost ispitivanja kao što je interna revizija, kontrola, samoocenjivanje, ispitivanje korupcije ili konsultantske usluge. Angažman revizora može da obuhvata više zadataka ili aktivnosti čiji je cilj da ostvare konkretni skup srodnih ciljeva. (IIA)

Stručno ispitivanje pravne i finansijske usklađenosti ili rezultata rada, koje se vrši da bi se zadovoljili zahtevi rukovodstva (interna revizija) ili zahtevi eksterne revizije ili nekog drugog nezavisnog revizora, koji se odnose na ispunjavanje zakonskih obaveza (eksterna revizija). Videti takođe objašnjenje pojma Financial Audit and Performance Audit – Finansijska revizija i revizija rezultata rada. OECD

Stručno ispitivanje pravne i finansijske usklađenosti ili rezultata rada, koje se vrši da bi se zadovoljili zahtevi rukovodstva (interna revizija) ili zahtevi eksterne revizije ili nekog drugog nezavisnog revizora, koji se odnose na ispunjavanje zakonskih obaveza (eksterna revizija). Interna revizija ima poseban zadatak da prati sisteme kontrole upravljanja, da izveštava više rukovodioce o uočenim slabostima i da daje preporuke u smislu poboljšanja.

Obim revizije može biti veoma različit, kao i terminologija koja se koristi u ovoj oblasti, a (prema standardima revizije koje je sastavila Međunarodna organizacija vrhovnih revizorskih institucija – INTOSAI) on uključuje:

1) Finansijsku reviziju (redovnu reviziju), koja obuhvata:

- proveravanje odnosno atestiranje finansijske odgovornosti odgovornih subjekata, uključujući ispitivanje i ocenu finansijske dokumentacije i davanje mišljenja u vezi sa finansijskim izveštajima;
- proveravanje odnosno atestiranje finansijske odgovornosti državne uprave u celini;
- reviziju finansijskih sistema i transakcija, uključujući ocenu usklađenosti sa važećim zakonima i propisima;
- reviziju ispravnosti i svrsishodnosti administrativnih odluka koje je doneo subjekat koji je predmet revizije;
- izveštavanje o svim ostalim pitanjima koja proističu iz revizije ili koja se na nju odnose, a za koja Vrhovna revizorska institucija smatra da treba da budu obelodanjena.

Treba skrenuti pažnju na činjenicu da su prve dve stavke iz prethodnog teksta poznate pod nazivom revizija u cilju atestiranja. Treća i peta stavka obično su poznate pod nazivom revizija usklađenosti.

2) Reviziju rezultata rada (revizija kvaliteta), koja obuhvata:

- reviziju ekonomičnosti administrativnih aktivnosti, u skladu sa zdravim administrativnim principima i praksama, kao i sa politikama rukovodstva;
- revizija efikasnosti korišćenja ljudskih, finansijskih i drugih resursa, uključujući ispitivanje informacionih sistema, merenje rezultata rada i aranžmana koji se odnose na praćenje, kao i

postupaka koje su subjekti u kojima je izvršena revizija preduzeli da bi uklonili uočene nedostatke;

- revizija delotvornosti rezultata rada u smislu ostvarivanja ciljeva subjekta u kojem je izvršena revizija, kao i revizija stvarnog uticaja aktivnosti u odnosu na planirani uticaj.

13. RIZIK

Definicije

Treba imati na umu da za svaki od ovih termina postoji niz mogućih definicija. One koje su ovde navedene su najpodesnije i najšire prihvaćene.

- Definicija **rizika** kao opšteg koncepta je predmet mnogih rasprava, međutim sledeće objašnjenje je u skladu kako sa zdravim razumom, tako i sa opštom upotrebom "Verovatnoća i dimenzije gubitka, katastrofe ili drugog nepoželjnog događaja".
- Isti autor definiše **upravljanje rizikom** kao *"Identifikaciju, ocenu i prioritetizaciju rizika koju prati koordinisana i ekonomična upotreba resursa da bi se umanjila, pratila i kontrolisala verovatnoća i efekti negativnih događaja"*¹⁵ Kao što ćemo naknadno videti, ovo se razlikuje od nekih definicija koje se koriste u računovodstvenoj literaturi.
- **Fiducijarni rizik** je koncept koji je uvelo Ministarstvo za međunarodni razvoj Vlade Velike Britanije (UK Department for International Development (DFID)) a koji je naročito relevantan u ovom kontekstu *"rizik da sredstva neće biti adekvatno evidentirana, odnosno iskorišćena u skladu sa namenama, odnosno da rashodi ne donose vrednost za uloženi novac"*¹⁶
- **Državni trezor** se koristi da označi funkcije izvršenja budžeta, računovodstva i izveštavanja u ministarstvu finansija.

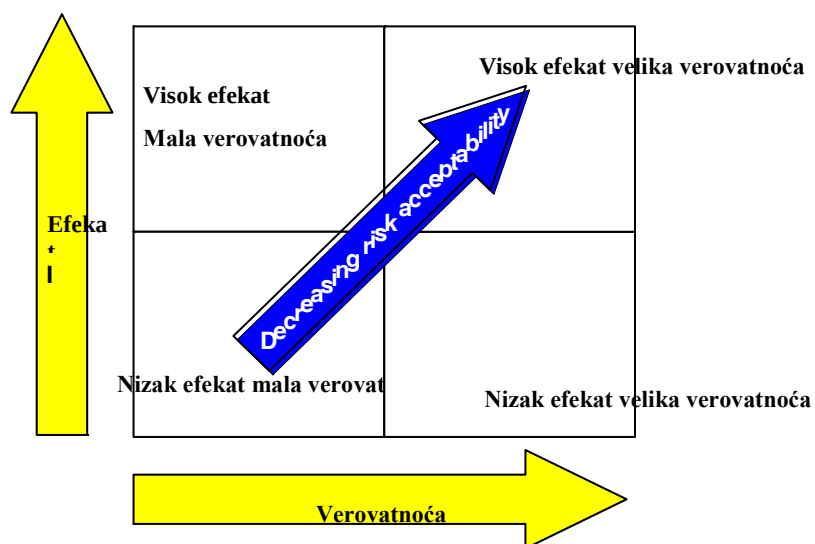
Rizik ima dve dimenzije:

- Izvesnost (verovatnoću) rizičnog događaja; i
- Efekte (troškove) ako rizik postane realnost.

¹⁵ Douglas Hubbard, op cit

¹⁶ DFID interni radni dokument o fiducijarnom riziku, 2004

Slika 5: Verovatnoća i efekat rizika

Obe ose se mogu izraziti kvantitativno – efekat u novčanim iznosima kao trošak, a izvesnost kao verovatnoća. Za izračunavanje je moguće primeniti sledeću matematičku formulu.

$\text{Trošak (\$)} \times \text{verovatnoća (P)} = \text{očekivana vrednost gubitka.}$

Međutim, prosto množenje rizika i troškova nosi i izvesne opasnosti budući da se gubi značaj informacija o efektima rizika, na primer: rizik od pada aviona, u poređenju sa rizikom gubitka gotovine. Iz ovog primera je očigledno da je u prvom slučaju prihvatljiv samo minimalni rizik, dok se u slučaju gubitka gotovine može prihvatiti i veliki (značajni) stepen rizika.

Rizici su najčešće u korelaciji i sekvencijalno povezani. Na primer, rizik od pronevere u organizaciji verovatno podrazumeva niz propusta i neuspeha u fazama kontrole, od kojih svaka nosi rizik neuspeha, na primer:

- Neuspeh upravljanja budžetom;
- Propust supervizora da proveriti rad službenika;
- Bankarska sravnjivanja se ne sprovode.

Svaki od neuspeha ima sopstvenu verovatnoću, ali svi moraju da se dogode da bi došlo do pronevere. Posledično, pojedinačne verovatnoće se moraju pomnožiti da bi se došlo do ukupne verovatnoće. Rizik se može smanjiti otklanjanjem jednog od faktora rizika, međutim drugi rizici verovatno neće biti otklonjeni ovom merom.

Savremeni pristupi upravljanju rizikom obuhvataju kvantifikaciju verovatnoće i troškova rizika, kao i utvrđivanje korelacija između faktora rizika. Ovi pristupi će biti detaljnije obrađeni u daljem tekstu u ovom dokumentu.

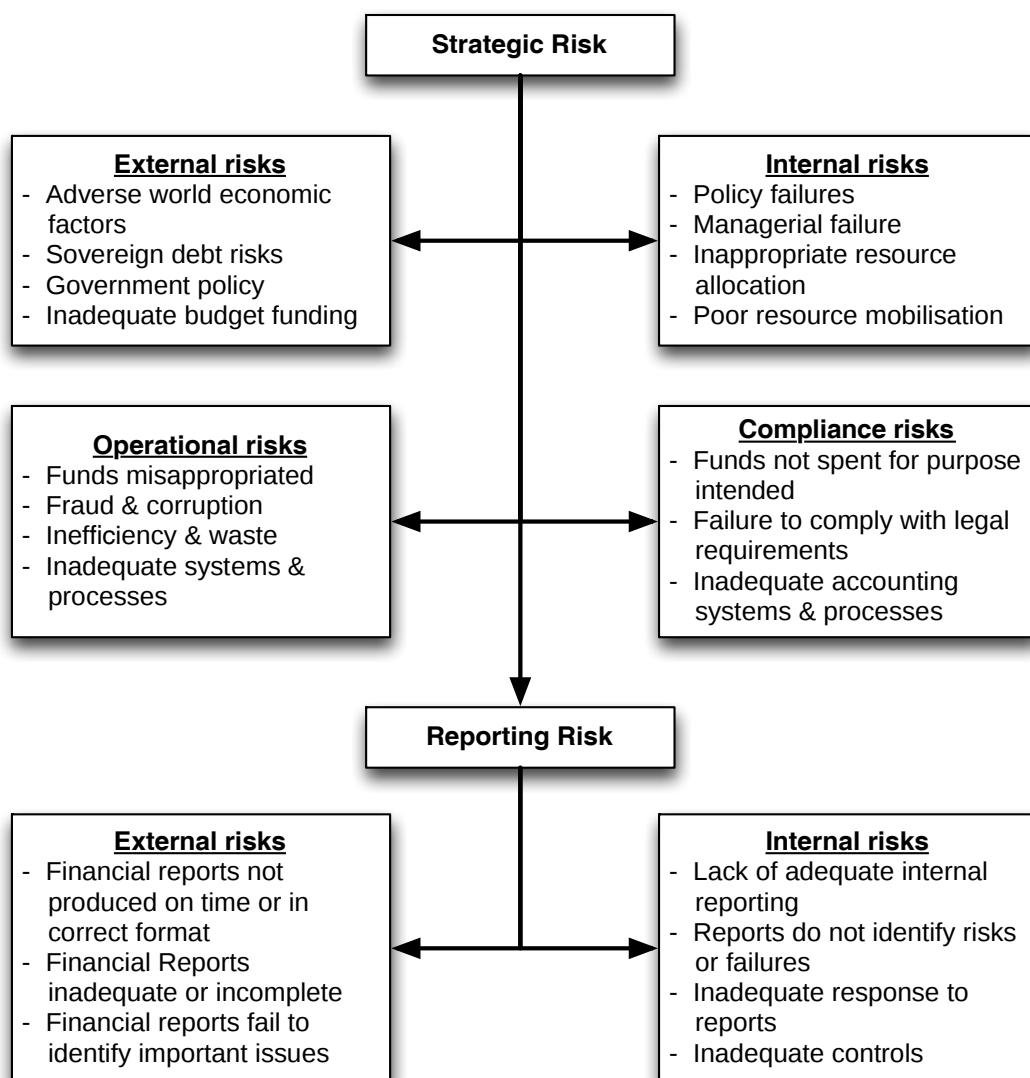
Upravljanje državnim finansijama karakteriše visok nivo rizika iz spoljnog okruženja. Na primer, rizik negativnih efekata eksternog finansiranja, kao što je rast kamatne stope, promene deviznog kursa, itd. I dok se ovaj dokument ne bavi takvim rizicima, valja napomenuti da bi bilo neprihvatljivo uspostaviti sofisticirani sistem za upravljanje i kontrolu rizika koji bi ignorisao ovakve eksterne rizike. Upravljanje rizikom bi trebalo da je odlika celog sistema i da obuhvata sve rizike, a ne samo one koji se odnose na interne sisteme.

Međutim, ovaj dokument se bavi rizicima u kontekstu internih radnji u sklopu procesa upravljanja javnim finansijama. Primeri takvih rizika uključuju:

- Prihodi koji po zakonu pripadaju državi nisu naplaćeni, ili ako su naplaćeni nisu uplaćeni u korist vlade;
- Plaćanja se ne vrše u skladu sa namenom;
- Gubitak javnih sredstava ili druge imovine;
- Neefikasno ili neekonomično trošenje javnih sredstava.

Ovakav tip rizika DfID naziva terminom fiducijarni rizik (videti definiciju u gornjem tekstu). Model u donjem dijagramu pruža pregled strateških rizika sa kojim se suočavaju državni trezori.

Slika 6: Okvir rizika u trezoru

COSO pristup internim kontrolama

Potreba za boljim korporativnim upravljanjem i upravljanjem rizikom, sa novim zakonima, propisima i standardima javila se kao rezultat mnogih velikih poslovnih skandala i povećanog nivoa svesti o stepenu korupcije u mnogim zemljama, kako se i navodi u Indeksu percepcije korupcije (Corruption Perception Index) koji objavljuje Transparency International. The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) objavila je dokument pod nazivom *Interne kontrole – Integrirani okvir* (*Internal Control – Integrated Framework*¹⁷). Međutim, potreba za postojanjem šireg okvira upravljanja

¹⁷ "Interna kontrola – integrirani okvir" objavljen od strane Organizacije koja se zove Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, 2000

rizikom za organizaciju u celini, koji utvrđuje ključne principe i koncepte, zajednički jezik i jasan pravac i smernice, postala je još veća. Zato je 2001. godine COSO objavila dokument Upravljanje rizikom u preduzećima – Integrirani okvir (Enterprise Risk Management – Integrated Framework) koji je zadovoljio ovu potrebu. Ovaj okvir se detaljno bavi internim kontrolama i fokusira se na širu temu upravljanja rizikom u preduzećima. On ne predstavlja zamenu za okvir interne kontrole, već obuhvata ovaj okvir. Preduzeća mogu da koriste ovaj okvir kako da zadovolje potrebe u pogledu internih kontrola tako i da se kreću u pravcu uvođenja sveobuhvatnijeg procesa upravljanja rizikom.

Shodno COSO pristupu, jedan od ključnih izazova s kojim se suočava rukovodstvo je utvrđivanje nivoa rizika koji je organizacija spremna da prihvati i koji prihvata u postupku kreiranja vrednosti. U postupku primene ovog okvira mnoge zemlje donose propise ili razmatraju njihovo uvođenje s namerom da prošire dugoročne zahteve u pogledu održavanja sistema interne kontrole.

Osnovna premisa upravljanja rizikom je da svaka organizacija postoji da bi obezbedila vrednosti svojim zainteresovanim stranama. Sve organizacije se suočavaju sa neizvesnošću, pa je tako izazov za rukovodstvo da utvrdi prihvatljiv stepen neizvesnosti u postupku kreiranja vrednosti za zainteresovane strane. Neizvesnost može biti i rizik i šansa s potencijalom da umanje ili povećaju vrednost. Upravljanje rizikom pruža priliku rukovodstvu da adekvatno odgovori na neizvesnost i rizike i šanse koji iz nje proističu.

Vrednost se maksimizira kada rukovodstvo definiše strategiju i ciljeve radi uspostavljanja optimalne ravnoteže između rasta povraćaja i povezanih rizika i efikasno i efektivno koristi raspoložive resurse u ostvarivanju ciljeva organizacije. Upravljanje rizikom obuhvata:

- *Usklađivanje sklonosti ka riziku i strategije* – Rukovodstvo razmatra sklonost organizacije ka riziku u postupku evaluacije strateških alternativa, definisanja ciljeva i uspostavljanja mehanizma za upravljanje povezanim rizicima.
- *Poboljšanje odluka u vezi sa reagovanjem na rizike* – Upravljanje rizikom pruža okvir za identifikaciju i izbor između alternativnih odgovora na rizik— ignorisanje rizika, smanjivanje rizika, deljenje rizika i prihvatanje rizika.
- *Smanjenje operativnih iznenađenja i gubitaka*– Organizacije povećavaju svoju sposobnost za identifikovanje potencijalnih događaja i adekvatno reagovanje, smanjujući tako iznenađenja i sa njima povezane troškove ili gubitke.
- *Identifikacija i upravljanje većim brojem zajedničkih rizika* – Svaka organizacija suočava se sa velikim brojem rizika koji utiču na različite delove te organizacije, a upravljanje rizikom omogućava adekvatno reagovanje na međusobno povezane efekte i integrisano reagovanje na veći broj rizika.
- *Korišćenje prilika* – Razmatranjem širokog spektra potencijalnih događaja rukovodstvo je u prilici da uoči i proaktivno realizuje šanse.
- *Unpređenje korišćenja kapitala* – Pouzdane informacije o riziku omogućuju rukovodstvu efektivno ocenjivanje celokupnih kapitalnih potreba i poboljšanje alokacije kapitala.

Ove funkcije, svojstvene upravljanju rizikom, pomažu rukovodstvu u ostvarivanju rezultata organizacije i sprečavanju gubitka resursa. Upravljanje rizikom pomaže prilikom uspostavljanja efektivnog izveštavanja i postupanja u skladu sa zakonima i propisima, i pomaže u izbegavanju gubljenja reputacije organizacije i njenih posledica. Ukratko, upravljanje rizikom pomaže organizaciji da stigne na željeno odredište i da na tom putu izbegne zamke i iznenađenja.

COSO definiše upravljanje rizikom “proces, uređen od strane zakonodavnog organa, rukovodstva i drugih zaposlenih, koji se primenjuje u definisanju strategije i na nivou cele organizacije i koji je

dizajniran da identifikuje potencijalne događaje koji mogu da utiču na organizaciju i upravlja rizikom u okvirima sklonosti ka riziku, kako bi se obezbedile razumne garancije u pogledu ostvarenja ciljeva organizacije". Uporedite razlike između ove definicije i definicije sa početka poglavlja. COSO definicija posmatra upravljanje rizikom kao proces; takođe uvodi koncept "sklonosti ka riziku" – spremnost organizacije da prihvati određene nivoe rizika.

U kontekstu definisane misije ili vizije organizacije, rukovodstvo utvrđuje strateške ciljeve, vrši izbor strategije i definiše i postavlja ciljeve u celokupnoj organizaciji. Okvir za upravljanje rizikom usmeren je ka ostvarenju ciljeva organizacije koji spadaju u jednu od četiri navedene kategorije:

- *Strateški* – opšti, široko definisani ciljevi, usklađeni sa misijom organizacije,
- *Poslovanje* – efektivno i efikasno korišćenje resursa,
- *Izveštavanje* – pouzdanost izveštaja
- *Zakonitost* – postupanje u skladu sa relevantnim zakonima i propisima.

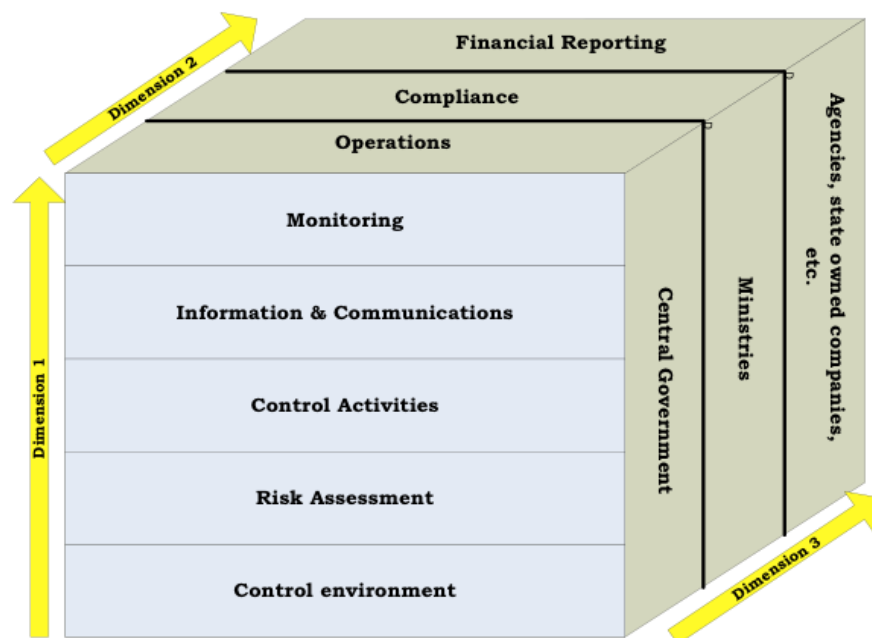
Kako su ciljevi u vezi sa pouzdanošću izveštavanja i poštovanja zakona i drugih propisa pod kontrolom organizacije, od upravljanja rizikom može se očekivati da će pružiti razumne garancije u pogledu ostvarivanja tih ciljeva.

Upravljanje rizikom sastoji se od osam međusobno povezanih komponenti. One proističu iz načina na koji rukovodstvo upravlja organizacijom i integrisani su u proces rukovođenja. Navedene komponente su:

1. *Interno okruženje* – Interno okruženje obuhvata kulturu organizacije i postavlja osnovu za način na koji se rizik posmatra i na koji zaposleni u organizaciji na njega reaguju, uključujući filozofiju upravljanja rizikom i sklonost ka riziku, integritet i etičke vrednosti okruženja u kojem posluju.
2. *Definisanje ciljeva* – Ciljevi moraju da postoje pre nego što rukovodstvo može da identifikuje potencijalne događaje koji mogu da utiču na njihovo ostvarenje. Upravljanje rizikom obezbeđuje postojanje procesa definisanja ciljeva, njihove usklađenosti sa misijom organizacije i njenom sklonošću ka riziku.
3. *Identifikacija događaja* – Interni i eksterni događaji koji utiču na ostvarenje ciljeva organizacije moraju biti prepoznati i mora se napraviti razlika između rizika i šansi. Šanse se usmeravaju ka procesu definisanja strategije i ciljeva.
4. *Procena rizika* – Rizici se analiziraju, razmatra se njihova verovatnoća i uticaj, i to služi kao osnova za utvrđivanje načina na koji će se njima upravljati.
5. *Reagovanje na rizik* – Rukovodstvo bira način na koji će reagovati na rizik – ignorisanje rizika, prihvatanje rizika, smanjenje rizika, ili deljenje rizika.
6. *Kontrolne aktivnosti* – Politike i procedure se uspostavljaju i sprovode kako bi se reakcije na rizik efektivno sprovele.
7. *Informacije i komunikacija* – Relevantne informacije su identifikovane, evidentirane i saopštene na način i u rokovima koji omogućuju ljudima da obavljaju svoje dužnosti.
8. *Praćenje* – Celokupno upravljanje rizikom se prati i potrebne izmene se vrše kada je neophodno. Praćenje podrazumeva kontinuirane aktivnosti rukovodstva, zasebne evaluacije, ili oba.

Između ciljeva, odnosno onog što organizacija želi da postigne i komponenti upravljanja rizikom, odnosno onog što je neophodno da bi se ciljevi ostvarili, postoji direktna veza. Ta veza je prikazana na trodimenzionalnoj matrici, ilustrovanoj u modelu u daljem tekstu.

Slika 7: COSO model upravljanja rizikom

Po COSO pristupu utvrđivanje da li je upravljanje rizikom “efektivno” je stvar rasuđivanja koje je rezultat provere da li je navedenih osam komponenti prisutno i da li one efektivno funkcionišu. Komponente su, takođe, kriterijumi za efektivno upravljanje rizikom. Komponente su prisutne i funkcionišu kako treba kada nema materijalnih slabosti i kada su rizici usklađeni sa sklonostima organizacije ka riziku.

Kada je upravljanje rizikom ocenjeno kao efektivno po svakoj od četiri kategorije ciljeva, zakonodavac i rukovodstvo dobijaju razumne garancije da razumeju meru u kojoj se strateški i operativni ciljevi organizacije ostvaruju. Dalje, oni dobijaju uverenje da su izveštaji organizacije pouzdani i da se poštuju svi relevantni zakoni i propisi.

EU pristup internoj kontroli javnih finansija (Public Internal Financial Control - PIFC)

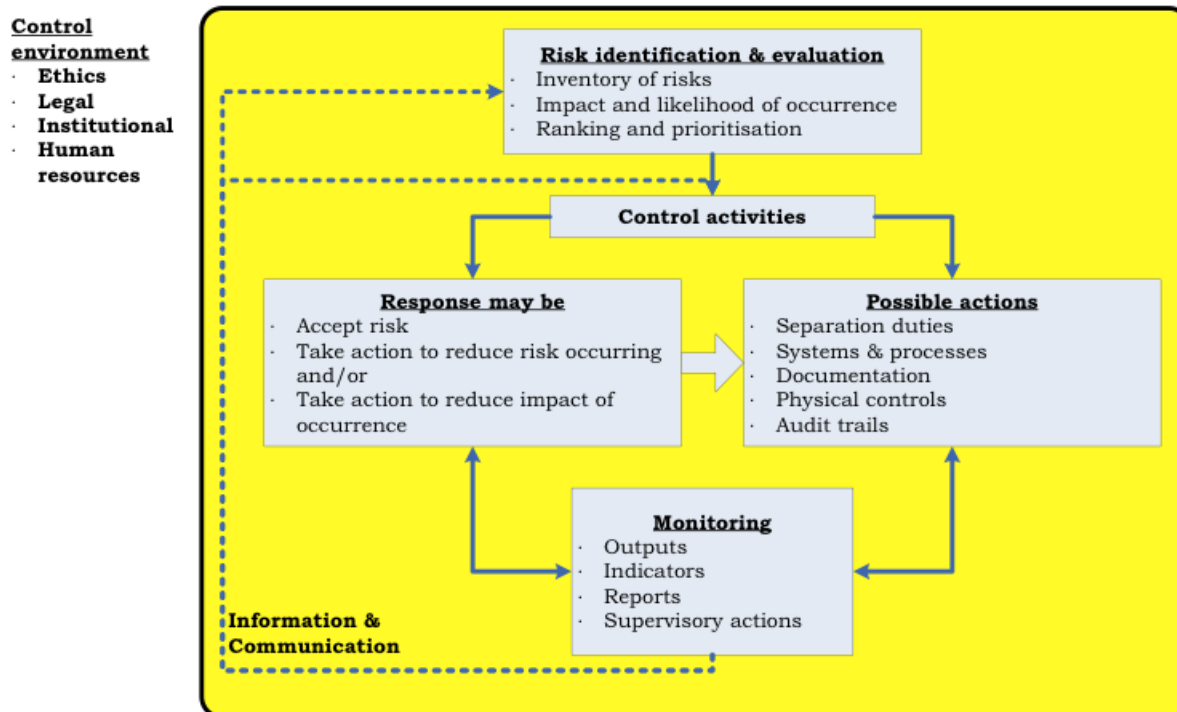
EU je razvila PIFC strukturu na bazi COSO pristupa internoj kontroli i upravljanju rizikom. Interna kontrola javnih finansija je zapravo upravljanje rizikom. Sve transakcije koje podrazumevaju korišćenje novca drugih ljudi podrazumevaju i element rizika da će sredstva biti izgubljena, nenamenski korišćena, ili korišćena namenski, ali neefikasno. PIFC teži da uspostavi ravnotežu između takvih rizika i troškova njihovog sprečavanja.

PIFC je institucionalni pristup upravljanju rizikom koji pretpostavlja tri aspekta:

- 1 Internu finansijsku kontrolu, uspostavljenu u svakom subjektu koji se finansira iz budžeta države
- 2 Internu reviziju u svakom subjektu
- 3 Centralnu jedinicu za harmonizaciju koja koordiniše internu kontrolu i internu reviziju.

PIFC model je obavezan za sve zemlje koje pristupaju Evropskoj uniji. Pristup upravljanja rizikom se zasniva na COSO okviru i prikazan je u modelu u daljem tekstu.

Slika 8: Okvir za upravljanje rizikom

Ovaj model zbirno prikazuje postojeće pristupe upravljanju rizikom u upravljanju javnim finansijama i sprovodi se u svim zemljama kandidatima za članstvo u EU.

Kvantitativni pristup upravljanju rizikom

Pristupi COSO i PIFC okvira nisu kvantitativni. Oni se oslanjaju na subjektivne procene, verovatnoće i efekata faktora rizika. Rizici se rangiraju na opštoj skali: niski, srednji, visoki. Međutim, više naučni pristup modeliranju i kvantifikaciji rizika je dobro utemeljen i sve se više koristi u upravljanju rizikom. Ključni elementi takvog pristupa su:

- Pripisivanje troškova(ili grupe troškova) faktorima rizika zajedno sa procenama verovatnoće. Procena verovatnoće može biti subjektivna, zasnovana na prethodnom iskustvu, ili na konkretnom istraživanju, sprovedenom radi procene verovatnoće događaja.
- Izgradnja modela odnosa između rizika. Bayesova teorija se može koristiti za modeliranje zavisnosti i odnosa. Monte Carlo simulacija koristi se za testiranje modela u različitim scenarijima.
- Primena modela za ocenjivanje koristi od strategije upravljanja rizikom. Ovo omogućuje donošenje informisanih odluka o koristima od potrošnje na različite kontrole i tome da li se isplati trošiti na pouzdanije procene verovatnoće i troškova neizvesnih ishoda.

d) Testiranje i prilagođavanje modela stvarnim iskustvima.

Kvantitativni pristup upravljanju rizikom daje odgovore na brojna pitanja. Na primer, da li se isplati izvršiti dodatne rashode za bolje razumevanje verovatnoće određenih vrsta rizika. Ovaj pristup svakako obezbeđuje mehanizam za evaluaciju troškova i koristi rashoda za smanjenje rizika.

Kvantitativni pristup ne menja prirodu upravljanja rizikom, ali čini objektivniju osnovu za donošenje odluka. Koliko je za sada poznato, kvantitativni pristup do sada nije korišćen u upravljanju javnim finansijama, ali je vrlo verovatno da će u budućnosti biti razvijen.